

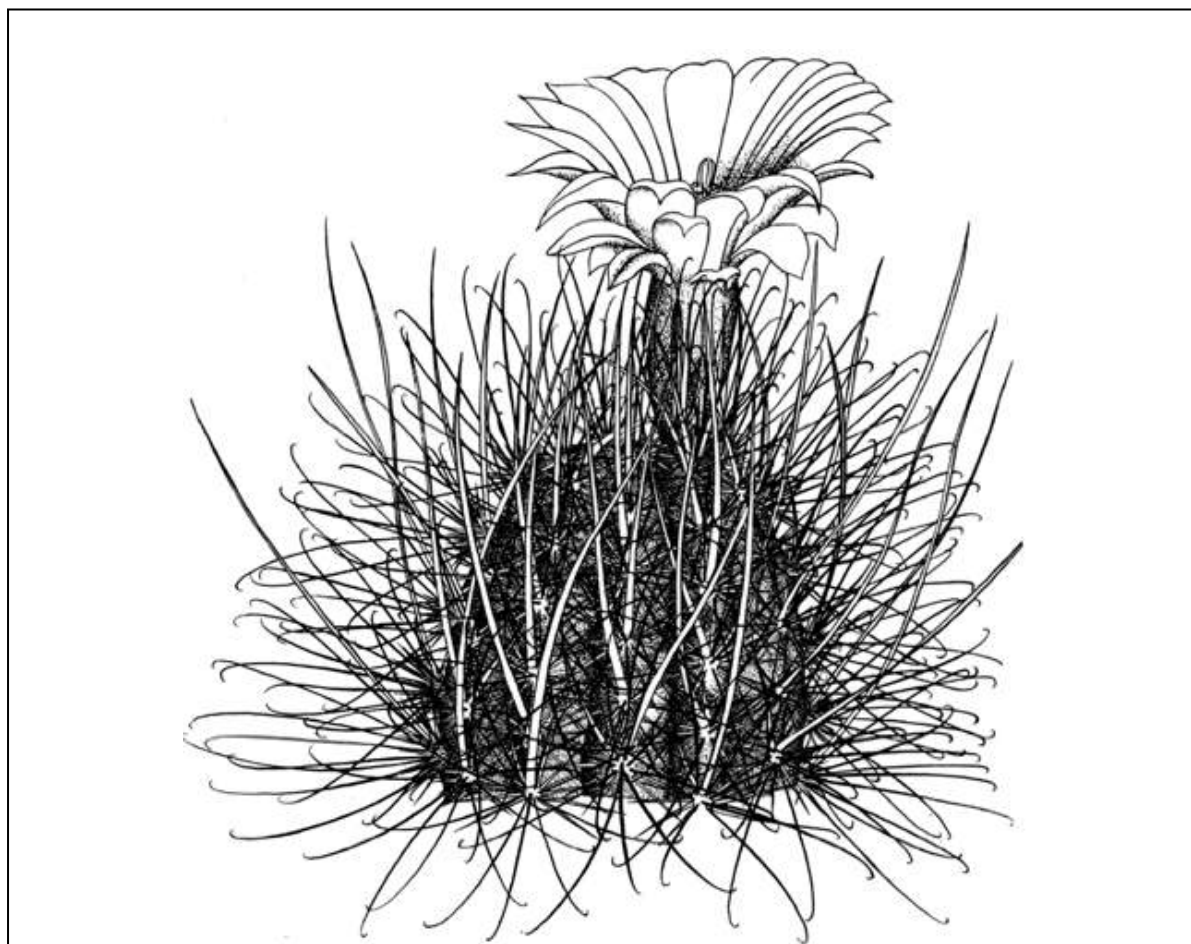
Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 306.

Ročník 31.

Leden 2002

Sclerocactus polyancistrus (Engelm. & Big.) Br. & R. 1922

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 9 / 1999

Frithia pulchra patří mezi nejkrásněji kvetoucí mesembryantémata. Má květy o průměru až 3cm, bílé až lila barvy, s nápadným žlutým středem. Pěstování tohoto monotypického rodu musí respektovat období vegetačního klidu od prosince do května, kvete od léta do podzimu (titulní snímek).

Velkou proměnlivostí *Lophophora diffusa* se zabývá obsáhlý a dobře fotograficky dokumentovaný článek P. Hansena. Roste ve dvou od sebe značně vzdálených oblastech Mexika, ve státech Queretaro a San Luis Potosi (mapka). Importy z různých lokalit nesou značky jako SPL (San Luis Potosi), spec. Rio Verde atd. Od *Lophophora williamsii* se zřetelně liší větším tělem s převážně zelenou až šedozelelou pokožkou, tvarem žebor oddělených od sebe zvlněnými rýhami a převážně bílými květy. *L. diffusa* var. *koehresii* se vyznačuje drobnějším tělem, většinou tmavě zelenou pokožkou a většími, bílými až růžovými květy s tmavým středním pruhem na květních plátcích. Nápadná jsou i větší semena. Velký rozdíl je ve struktuře povrchu semen i v obsahu alkaloidů v rostlině (*L. williamsii* - převážně mescalín, *L. diffusa* - převážně pelotín). Zmiňuje se o složení půdy na nalezištích a o průvodní flóře, na snímcích předvádí variabilitu tvaru žebor, areol a z nich vyrůstajících štětiček vlásků. V textu a citaci literatury uvádí práci Ing. Gryma o lofoforách a souhlasí s jeho tvrzením, že *L. diffusa* i s var. *koehresii* jsou varietami *L. williamsii* (18 snímků).

Další obsáhlý článek se týká **stapélií**, rostoucích v Tanzánii. Je známo 82 druhů ze 6 odlišných rodů. Tři druhy endemicky rostou v Tanzánii. Naleziště se vyznačují celoročně vysokými teplotami a srážkami, i když déšť přichází jen jednou ročně. Půda je písčité, chudá na živiny, obohacovaná jen popelem z poměrně častých požárů suché vegetace. Endemická *Angolluma semitubiflora* má dvě formy, lišící se červenohnědou či žlutou barvou květů. V článku jsou barevné snímky kvetoucích *Orbea semota*, *Caralluma arachnoidea*, *Angolluma denboefii* a *Aloe peglerae*. Uveden je přehled 22 stapeliaceí z Tanzánie.

F. Strigl z Kufsteinu píše o svých zkušenostech s přezimováním kaktusů ve skleníku o ploše 45 m², s lomenicí ve výšce 260 cm. Tři stěny a střecha jsou ze 16 mm silných, dvouvrstevných umělohmotných desek, severní stěna je zděná a vede do předsínky s kamny na olej. Za zimu je spotřeba oleje kolem 500 litrů. Krátkodobě (od prosince do začátku března) zatepluje jen západní stěnu skleníku a dbá na co největší osvětlení rostlin. Automat je seřízen na udržování teploty minimálně 6-8°C, při velkých mrazech však teplota klesá až na 4 stupně. Uvádí některé pěstitelské výsledky (např. každoročně kvetoucí deseti centimetrové semenáče *Fer. latispinus* o Vánocích, nebo bohatě kvetoucí *Mam. senilis* již při velikosti 5cm !). Zimní zateplení se nemá přehánět na úkor osvětlení (2 barevné snímky).

Haworthia lockwoodii (podle jména nálezce) upoutá pozornost svým neobvyklým vzhledem: růžice o průměru až 10 cm nemá stonek, bývá částečně zanořena do země a spíše se podobá velké cibuli nebo malé hlávce zelí. Široké, světle zelené listy s tmavšími proužky končí papírově seschlými špičkami, chránícími vegetační střed rostliny. Stonek květu je 25 cm vysoký, zygomorfí květy jsou bílé se zelenými skvrnami. Roste pod keří mezi kamením a křemenitým pískem. V létě snáší i velmi vysoké teploty, v zimě chladno a sníh. Nutná je opatrná zálivka, soustředěná na podzim a zimu. Množí se odlomenými listy (snímek).

Haworthia koelmaniorum (podle jména nálezců), tvoří růžici tlustých listů, rostoucích v mládí vzpřímeně, později paprscitě rozložených, až 7 cm dlouhých. Pokožka na jejich povrchu je pokryta malými, průsvitnými bradavkami. Na až 36 cm dlouhém stonku roste až 36 spirálovitě rozložených zygomorfních kvítků bělozelené barvy. Roste v humusovité půdě, pěstování je snadné. Jako jiné havorcie má dvě růstová období: od května do června a od poloviny srpna do konce října. Mimo tato období závlivku omezíme. Přezimovat při teplotě nad 12°C. (barevný snímek).

V první části seriálu o přírodě v jižní části Utahu jsou popsány nálezy a dojmy z oblasti v níž existuje 5 pověstných národních parků a tři chráněné národní památky. Autoru se zde při pátrání po vzácných pedio- a sklerokaktusech tak zalíbilo, že se sem přestěhoval i s manželkou a žije v těchto končinách již 13 let. Článek provází snímky krajiny i kvetoucích rostlin ***Pediocactus simpsonii***, ***Sclerocactus terrae-canyonae*** se žlutě i růžově kvetoucí formou.

Phylokaktusy se dostaly do Evropy již v 17. století, ale až 1831 se jim dostalo tohoto jména. Lidově se jim říká "listový kaktus", leč nejde o listy, ale o větvíci se ploché výhony. V 19. století se staly objektem šlechtění, na překážku však byl jejich epifytický růst. Pochází z tropického pralesa, kde rostou na stromech. Teprve křížením s ***Heliocereus speciosus*** byly získány snadno pěstovatelné a bohatě i krásně kvetoucí hybridy. Specialistů zabývajících se fylokaktusy bylo a stále je hodně. Tomu odpovídá také veliký počet registrovaných a ještě větší počet bezejmenných hybrid (barevný snímek květů).

Nabídka kaktusů a sukulentů, nejednou i vzácných, lákají ke koupi. Často pak následuje zklamání, nehledě už na výlohy spojené s jejich obstaráním. Hlavní příčinou ztráty bývá různé **složení substrátu**, ve kterém byly pěstovány a jaké sami užíváme. Zejména velké kaktusářské firmy pěstují semenáče v čisté rašelině, kterou jen obohatí vápnem a živinami. Dosahují tak rychlého růstu a velkého obratu, ale kaktusáře takové rostliny brzy zastaví růst pro vyčerpání zásoby živin, nebo shnijí následkem přelití rašeliny. Zásadně proto všechny přírůstky sbírky nejprve vyjmeme z květináče a zkontrolujeme složení substrátu i nepřítomnost kořenovky. U rostliny vypěstované v rašelinovém substrátu musíme pinzetou a hrubším štětečkem substrát pečlivě odstranit. Zejména opomenutí i trošky rašeliny v místě úponu kořenů vede k častému uhnití celé rostliny, protože zde dochází k dlouhodobé stagnaci vlhkosti. Vhodné je přírůstek přesadit do vlastního substrátu, který umožní zalévat a přihnojovat všechny kaktusy prakticky stejně.

Již dříve byly výpravy za kaktusy dobrodružstvím a ne jeden lovec kaktusů strávil celé týdny v zajetí loupeživých band. Ani dnes se při návštěvě mexického údolí Rayones nevyhnete mrazení v zádech, když se náhle vynoří skupina mužů s napřaženými samopaly. V lepším případě jsou to vojáci kontrolující dodržování zákazu sběru chráněných rostlin, v horším případě jde o bandu mexických obchodníků s drogami. Ti chrání "své území" před konkurencí. V obou případech zaplatíte aspoň 20 dolarů za "ochranu". Samotná stanoviště ***Ariocarpus scaphirostrus***, ***Aztekium ritteri***, či ***Turbinicactus pseudopectinatus*** působí silně nevlídně až nebezpečně: břidlicová půda, kamení, skaliska se strmými stěnami jsou nejlepší ochranou před zájemci o tyto rostliny. Snímky květů těchto vzácností bývají zpravidla jedinou, přesto ceněnou vzpomínkou na zážitky z výpravy za kaktusy. Pokud vás zarazil název *Ar. scaphirostrus* vězte, že nejde o tiskovou chybu. Název odpovídá nomenklaturním předpisům CITES.

Též v Haslochu nad Mohanem lze celoročně pěstovat juky ve volné kultuře. Dobré zkušenosti má autor s ***Yucca louisianensis***, ***Y. rigida***, ***Y. schottii***, nebo s ***Y. recurvifolia***. Jde o pravokořenné semenáče ze semen koupených hlavně od firmy

Mesa Garden. Prvé tři roky rostou pomalu ve skleníku, až po vzniku ztluštělých kořenových oddenků (rhizomů) jsou zasazeny do skalky. Nevadí jim ani vlhko, ani mrazíky. Prvně jmenovaná dokonce v pěti letech vykvetla a v semenících byla i trocha semen. K opylení nejspíše přispěli mravenci, protože druh molů, kteří jsou obvyklými opylovači juk, u nás nežije (2 snímky květů).

Kuriosní pozorování učinil kaktusář z Hesenska, jehož velká skupina ***Echinocereus polyacanthus*** byla pro poruchu topení ve skleníku pokryta centimetrovou vrstvou ledu, vzniklého z kapek vody kondenzované na konstrukci skleníku. Časně z jara rostlinu zdobilo 146 květů.

Kakteen und andere Sukkulente č. 10 / 1999

Snímky velkých detailů květů poskytují neobvyklý pohled. Na titulní straně je zachycena květní trubka ***Astrophytum senile***.

Na rozdíl od jiných kaktusů kvetou ***Rhipsalidae*** během celého roku. Běžně jsou známé a pěstované tzv. Vánoční a Velikonoční kaktusy a z nich pocházející hybridy. Rod ***Lepismium*** je rozšířen hlavně v Bolívii, kde podobně jako další ripsalidopsy epifyticky roste v koruně stromů deštných lesů. Většina druhů z rodu ***Rhipsalis*** pochází z jižní Brazílie, rody ***Hatiora*** a ***Schlumbergera*** také převážně rostou v Brazílii. Článek se zabývá především roční dobou, ve které jednotlivé druhy obvykle kvetou. Doba zakvétání má být dokonce tak charakteristická, že umožňuje odlišení vzájemně si podobných druhů. Ve 2 celostránkových tabulkách je podstata článku - kalendářně uspořádaný přehled doby zakvétání jednotlivých druhů a poddruhů či forem. Na 11 barevných snímků dokládá něžnou krásu květů a ozdobných plodů této skupiny kaktusů.

Do jižní Afriky nás uvede článek o ***Harpagophytum procumbens ssp. transvaalense***. Asi jako většina čtenářů Ostníku i já jsem slyšel jen o Moliérově Harpagonu a tento "děblův pařát", jak v překladu zní domorodý název rostliny, jsem neznal. Roste v horkých rovinách s hlubokou písčitou půdou, řídkou pokrytou xerofytní flórou. Domorodci ji považují za vynikající lék při zánětu kloubů. V článku je probráno rozšíření a ekologie ***Harpagophytum***, snímky představují tvar rostliny a jejího semen, který by mohl být inspirací pro umělce, zvláště pak pro zlatníky. Z podzemní hlízy vyrůstají po podzimních deštích poléhavé, až metr dlouhé, rozvětřující se výhony s násadou poupat. Po opylení se tvoří plody, v nichž semena zrají i několik let (7 barevných snímků).

Mammillaria uberiformis je některými odborníky považována za varietu ***Mam. longimamma***, které se na první pohled velmi podobá. Má však typicky široce válcovité mamle a světle žluté květy s velmi krátkou trubkou. Daří se v humózním, ale propustném substrátu na stinném, až polostinném místě, výsluní nesnáší. Zimovat v suchu při 6 - 8°C. Poměrně snadno se množí výsevem a řízkováním (barevný snímek).

Notocactus stockingeri byl pojmenován r. 1985 podle nálezce, který sbíral tyto rostliny v severozápadní části Rio Grande do Sul (Brazílie). Svěže zelené, válcovité tělo o průměru 2-4 cm a výšce 6-10 cm, poměrně brzy a hodně odnožuje podzemními stolony, takže vznikají početné skupiny. Vývoj tohoto druhu ještě pokračuje, takže velikost a hustota areol i otrnění, stejně jako jeho barva, má časté odchylky. Typický se zdá jen hedvábně lesklý, zlatožlutý květ o průměru kolem 5 cm, mající někdy užší, jindy širší petály, někdy s červenou špičkou nebo červenohnědým proučkem na zevní straně petálů. Vyžaduje propustný substrát s příměsí humusu a

širší květináč pro odnože. Bohatě kvete od konce dubna do června. V zimě je vhodné kratší období sucha. (barevný snímek).

Dr. Lüthy uveřejňuje svá pozorování na nalezištích ***Escobaria tuberculosa*** v Coahuile. Jak je jeho zvykem detailně popisuje variabilitu otrnění a květů této hezké, kulovitě až vejčité rostoucí eskobarie, někdy považované za pouhou varietu ***Coryphantha varicolor***. Pomocí čtyř snímků dokumentuje drobné rozdíly ve tvaru a barvě poupat i květů a upozorňuje na to, že poupata se rozevírají až v pozdějším odpoledni. To mu stačí k popisu nové variety ***Esc. tuberculosa ssp. tuberculosa*** a ***Esc. tuberculosa ssp. varicolor***.

Ve druhé části cestopisu po národních parcích v jižním Utahu autor popisuje mimořádně tvrdé a životu nebezpečné podmínky pro bláhovce, který by se sem vypravil bez dostatečných zásob potravin, ale zvláště bez kanystrů s vodou a spolehlivého automobilu. Pěší túry jsou zde vyloženým hazardem. Ale i autem lze navštívit naleziště některých přísně chráněných vzácností, které zde rostou. Jsou to např. ***Sclerocactus intermedius***, ***Sci. parvus***, ***Sci. wrightiae*** nebo ***Pediocactus winkleri*** a ***Escobaria vivipara var. arizonica*** (7 barev. snímků).

Pěstitelům jsou opět představeny a doporučeny vybrané kaktusy a sukulenty, včetně jejich snímků: ***Gymnocalycium quehlianum*** (již 100 let známý druh z Cordoby (Argentina) s proměnlivým vzhledem. Dobře roste a bohatě kvetou již mladé rostliny. V létě více zalévat a chránit před úpalem. Zimování v naprostém suchu při 8-10°C), ***Pelecypora aselliformis*** (mimořádně hezká kytka, ale i mimořádně obtížné je její pěstování. Přesto, že od jejího popisu uplynulo víc jak 150 let, je ve sbírkách stále ceněnou raritou. Vyžaduje minerální substrát, nejlépe drcenou pemzu s přísadkou vápence a výsluní těsně pod sklem. Opatrně zalévat, zimovat v absolutním suchu při teplotě nad 10°C. Semenáčky rostou velmi pomalu, je třeba je brzy naroubovat), ***Parodia mairanana*** (pochází v Bolívii, má kulovité tělo pozdě odnožující, dobře roste v písčitém substrátu s trochou humusu. V době vegetace několikanásobná bohatá zálivka, kvete koncem léta, květ je otevřený jen jeden den), ***Lepismium ianthothele*** (má troj- až čtyřhranné výhony. Roste epifyticky v tropických částech Bolívii a Argentiny. Dobře se daří v humosní půdě na přistíněném místě a při stálé, ale mírné vlhkosti. Jen v zimě zálivku omezíme. Kvete malými (2 cm) bělavými kvítky, snadno se množí oddělky výhonů), ***Orbea variegata*** (dříve ***Stapelia variegata*** z Kapské provincie v jižní Africe. Spolehlivě roste v minerálních substrátech s trochou jílu a při vydatné letní zálivce. Bohaté květy zajistí slunné stanoviště. Velké hvězdčité květy mají průměr až 7 cm, ale dosti páchnou), ***Lithops dorotheae*** (jako většina "živých kamenů" kvete na podzim poměrně velkým žlutobílým květem. Vegetační doba je od května do listopadu, kdy snese opakovanou zálivku. Písčité substrát a světlé, slunné stanoviště. Mimo vegetaci potřebuje chladno a naprosté sucho).

Většina lidí již aspoň slyšela o **mykorrhize**, zvláštním soužití podhoubí některých hřibovitých hub s kořeny vyšších rostlin, jako je smrk, dub, bříza aj. Na mykorrhize se však podílí mnoho jiných hub a mykorrhiza má různou podobu: např. podhoubí obaluje sací kořínky rostliny nebo zčásti do nich proniká, případně žije přímo v buňkách kořenů. Na rozdíl od parazitických plísní a hub je mykorrhiza výhodná pro oba partnery. Vyšší rostlina tak získává mnohem více živin, je chráněna před napadením choroboplodnými zárodky i nematody a je odolnější i vůči vlivům zevního prostředí, jako je déle trvající sucho nebo výkyvy teploty. Výtah ze zveřejněné disertační práce shrnuje první poznatky o mykorrhize u sukulentů (tři čb. makro snímky a náčrt).

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

--- Kalendář s celostránkovými excelentními snímky kaktusů byl pýchou známé tiskařské firmy z Titisee-Neustadt a vítaným kalendářem i dárkem mnoha kaktusářů. Tím více údivu vyvolává zpráva, že "z cenových důvodů" kalendář na rok 2000 nebude !

--- Se zajímavým nápadem přišlo před plánovanou výroční schůzí předsednictvo německé DKG. Také těžko získávají větší počet členů na této schůzi, každý nemá čas ani prostředky vypravit se třeba do Berlína. Rozhodli se proto pro anketu: čtenářů časopisu se ptají, zda by souhlasili s písemnými volbami, případně zda by měly být volby pro přespolní písemné a účastníci schůze by hlasovali přímo. Uvádí, že písemné volby užívá americká, anglická a italská společnost, kdy se počítají hlasy obdržené do stanovené (nedlouhé) doby. Údajně takto stoupla účast všech členů na volbách na 25-40%. Očekávám, pro jaký způsob se rozhodnou a ptám se, zda u nás uskutečňované volby předsednictva Společnosti ČSPKS (ten nepraktický název je jako tasemnice !) prostřednictvím všelijak vybraných zástupců zdaleka ne všech Klubů a kroužků, je opravdu to pravé ořechové. Asi jsem pohnul žlučí funkcionářům Společnosti - ale příklady táhnou...

MUDr. Vladimír Plesník

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXIV.

Gymnocalycium pugionacanthum Backbg. ex Till, KuaS 38(8): 191, 1987.

Popis tohoto druhu Backebergem v Kakteenlexikonu 172, 1966 tak jako u mnoha jeho popisů, neodpovídal článku 37.1 (IBCN) a musel být validován H. Tillem v KuaS 38, 8, 1987. Dle sdělení H. Tilla, který po dvakrát navštívil naleziště tohoto druhu, zjistil, že se odlišuje od *Gymn. catamarcense* zejména květy, které jsou štíhlé, poupata vypadají jako hlavy hadů, růžové a ochotně se otvírají proti květům *Gymn. Catamarcense*, jejichž květy mají jen krátkou trubku, jsou široce nálevkovité, bílé, nebo barvy slonoviny, často nazelenale bílé s více nebo méně magentově červeným jícnem. Pozor, ve sbírkách jsou si tyto dva taxony na první pohled velmi podobné!!

Gymn. pugionacanthum patřilo a patří mezi vzácné a málo rozšířené. Na svém nalezišti v Argentině, provincii La Rioja, kde roste v hustě nahloučeném žulovém štěrku je skoro zcela vypleněno, semena málo klíčí a pěstování mladých semenáčků není zcela bez problému. Bylo poprvé sbíráno Fescherem na jaře 1964 a v Evropě prodáváno fy. Uhlig jako U 2148. Tyto rostliny později našel W. Rausch a označil je svým polním číslem WR 145 Catamarca, Hualfin. J. Piltz je sbíral v Catamarce, Andalgala P 72. V seznamu polních čísel našeho sběratele Vladimíra Šormy se tento druh objevuje pod polním číslem VS 52 Pugionacanthum, La Rioja, Anillaco.

Tělo má polokulovité až kulovité, ve stáří i protáhle kulovité, až 11 cm v průměru, až 9 cm vysoké, s řepovitým kořenem. Epidermis je matná, nelesklá, modrošedá až tmavě modrozelená. Temeno prohloubené a neutrněné, jen nově narostlé je vyplněno mladými trny, 12-15 žeber přímých, polokulatých až lehce hranatých, rozdělených v zaokrouhlené hrboly. Trnů 7-9 (-11) hřebenovitě postavených, tuhých, tvrdých, hranatých až okrouhlých u mladých rostlin. Délka trnů

je nestejná, v mládí tmavě rohová, skoro černá, trny jsou uspořádány po párech, směřující vzhůru nebo dolů, nejspodnější je svislý a směřuje dolů, všechny přihnuté k tělu, špinavě růžové až světle šedé, střední trny zpravidla chybí. Květy z areol blízko temene, štíhlé nálevkovité, světle růžové, k jícnu tmavě růžové, až 6 cm dlouhé, při plném otevření asi 6 cm v průměru, semeník je až 18 mm dlouhý, až 12 mm široký, modrozelený, s málo šupinami, polokulatými se světlým okrajem. Také protáhlé šupiny, které přecházejí ve vnější okvětní lístky, jsou modrozelené a světle růžově lemované, směrem nahoru jsou světlejší. V systému by tento druh odpovídal spíše zařazení do sekce *Mazanensia*, do příbuzenstva *Gymn. hossei*.

Gymnocalycium tillianum Rausch, KuaS 21(4): 66, 1970.

Objevil jej Walter Rausch v Catamarce, Sierra Ambato a označil pol. čís. WR 227. Původně se domníval, že se jedná o *Gymn. oenanthemum*. Od tohoto druhu se však liší delším, více či méně rozprostřeným otrněním a často i jedním středním trnem, menším a tmavším květem a zcela odlišným tvarem semene. Květy jsou krvavě červené a liší se od vínově červených květů *Gymn. oenanthemum* a karmínově červených květů *Gymn. carminanthum*. W. Rausch popsal tento druh v KuaS 66, 1970 na počest přítele, významného rakouského sběratele a pěstitele kaktusů Hanse Tilla z Attersee.

Jde o rostliny, které neodnožují, tělo mají široce kulovité, až 10 cm vysoké a 15 cm široké, mělce koření. Epidermis je modře šedozelená. Žeber až 15, přímo sbíhajících, 15-20 mm širokých, příčnými rýhami rozdělených v 15-20 mm dlouhé hranaté hrbolce. Areoly umístěné jen v horní polovině hrbolců 8x5 mm velké a plstnaté. Okrajových trnů 7, ve třech párech a 1 směřuje dolů, roztažené do stran a k tělu ohnuté, střední trn 0-1, odstávající a poněkud ohnutý nahoru. Všechny až 3 cm dlouhé, šídlovité, se ztloustlou bází, černé až hnědé, později zešednou.

Gymnocalycium carminanthum Borth et Koop, KuaS 27(4): 73-76, 1976.

Tento druh objevil Hans Borth a označil jej polním číslem BO 130. Našel je v provincii Catamarca v Sierra Ambato ve výši 1300-1800 m n. m., kde roste v minerální půdě, buď pod světlými keři nebo též volně na svazích v trávě nebo ve skalních trhlinách. Spolu s Koopem bylo popsáno v KuaS 73-74, 1976.

Tělo má solitérní, zploštělé kulovité, temeno vpadlé s matně modrozelenou až šedozelenou, hrubě zrnitou epidermis. Průměr těla dosahuje až 10 cm a výška je 5,5 cm. Žeber 6-11, svislé a ploché, jen v blízkosti temene jsou pod areolami bradovité hrbolce, příčné brázdy dosahují jen přes třetinu šířky žebra. Areoly zpočátku se žlutavou plstí, která je později špinavě šedá. Okrajových trnů je 5-(7)-9, jsou drsné a tuhé, v průřezu oválné, ne kulaté, jsou jemně šupinaté, uspořádány po párech, směřující vzhůru nebo dolů, nejspodnější je svislý a směřuje dolů, všechny přihnuté k tělu, špinavě růžové až světle šedé. Střední trny zpravidla chybí. Květy z areol blízko temene z husté vlny, široce zvonovité, v průměru 58 mm a vysoké 45 mm, zpočátku karmínově červené, ke konci kvetení vínově červené. Plod je hruškovitý, tmavě až olivově zelený, 10 mm v průměru. Semena asi 1 mm velká, obráceně pytlovitá, testa matná, černá, hrubě bradavčitá, hilum zapuštěné, bazálně velmi silně zahnuté, houbovitě, žlutavě hnědé, s širokou ztloustinou.

Je to velmi variabilní druh. Jednotlivé formy se od sebe liší počtem žeber, počtem trnů okrajových a někdy i středním trnem.

Gymnocalycium carminanthum var. montanum Slaba, Kaktusy 35 (1), 1999.

Montanum znamená v češtině horská. Tuto varietu našel a sbíral náš český kaktusář a pěstitel PhDr. Rudolf Slaba z Písku a označil svým pol. číslem SL 35a, zprvu jako *G. carminanthum* v. *minimum*. Rostliny objevil v Argentině v provincii Catamarca v horách Sierra Ambato na hřebenech, severovýchodně od Los Angeles v nadmořské výšce 2600 metrů. Varietu *montanum* popsal v časopise KAKTUSY XXXV, 1-9. 1999.

Od typu *Gymn. carminanthum* se liší velikostí těla, které je jen 5-8 cm široké. Epidermis, která je tmavší a modravě zelená. Žebry a hrboly: žebra jsou jen 10 mm široká, hrboly 10x10 velké. Otrněním, které je na temeni odstávající. Velikostí květů a plodů: květy okolo 35 mm široké a 20 mm dlouhé, plody jen okolo 6 mm široké a stejně dlouhé. Zatím co typový druh *Gymn. carminanthum* se vyskytuje od 1300 až do 2000 m n. m., varieta *montanum* roste na horských hřebenech ve výši 2600 m n. m. Semeno této variety je asi 1 mm dlouhé, 0,8 mm široké, matné, testa bradavčitá, černá, hilum s nevýraznou žlutobílou obrubou.

Gymnocalycium ferox (Backbg.) Slaba, Kaktusy 20(4): 80, 1984.

Jde o druh, který Backeberg nesprávně určil a popsal jako *Gymn. hybopleurum* a zařadil jej jako varietu *ferox* v Kakteenlexikonu, str. 168, 1966. Nově bylo popsáno PhDr. Rudolfem Slabou v časopise KAKTUSY XX., 4.5.1984.

Rostliny jsou vzhledem těla podobné *Gymn. catamarcense* (dříve jako *Gymn. hybopleurum* Backbg.), liší se velmi silně šídlovitými trny, jejichž počet je 5-9, jsou pektinálně do stran rozčísnuté, jeden z toho směřuje dolů, střední trn chybí. Trny jsou variabilní nejen v počtu, ale i délce, síle i charakteru vyhnutí (2,5 cm dlouhé), případně i delší, v průměru vysoce oválné, na horní straně zploštělé až žlábkovité. Tělo je stlačeně kulovité, 12 cm široké a 6 cm vysoké s matně modrozelenou pokožkou. Žeber má 8-16, rozložených do zaoblených hrbolců, nesoucích nepříliš výrazné brady. Květy bílé s hedvábným leskem, vnitřek květu se zdá být celorůžový. V celku působí květ se svou krátkou trubkou zvonovitě. Bez znalostí semen jsou nerozeznatelné od *Gymn. catamarcense*. Semena *Gymn. ferox* a dalšího *Gymn. ferocior* jsou ca. 0,9 mm dlouhá a ca. 0,7 mm široká, červenohnědá, hladká, jakoby glazurovaná, skládající se z plochých buněk s paličkovitým výčnělkem, mezibuněčné stěny jsou téměř neznatelné, amoebovitě zprohýbané, hilum nevýrazné, menší než je průměr semene, rovné, arillus je neznatelný. Naleziště jako u *Gymn. ferocior*.

Gymnocalycium ferox var. ferocior (Backbg.) Slaba, Kaktusy 20(4): 83, 1984.

Platí jak uvedeno u *Gymn. ferox*. Druh byl popsán Backebergem jako varieta *Gymn. hybopleurum* v. *brevispinum* a v. *centrispinum*. Od *Gymn. ferox* se odlišuje jedním (někdy více) tangiciálně odstávajícím k vegetačnímu vrcholu ohnutým centrálním trnem. Okrajové trny jsou paprskovitě do stran rozložené, rovnoběžně s tělem, na rozdíl od *Gymn. ferox* nikoliv pektinálně, ale kruhovitě uspořádané. Všechny trny jsou zpravidla o něco mohutnější, zejména střední, centrální, bývá výrazně tlustší.

Domovina dle sdělení Koopa jsou svahy u Andalgala, Haulfon, v provincii Catamarca v sev. Argentině, kde se vyskytuje v nadmořských výškách okolo 2000 m a výše.

Gymnocalycium acorruqatum Lambert, Succulenta 67(1): 4-7, 1988.

Tento nový druh byl nalezen 21. 11. 1983 samotným Jaquesem Lambertem na jeho cestě do Jižní Ameriky. Rostlina má označení mezi jeho polními čísly JL 69.

Popsán byl v holandském časopise *Succulenta* 4-7. 1988. Dle jeho sdělení vyskytují se ve výši 850 m n. m. na kamenitém svahu mezi trnitým křovím v San Augustin de Valle Fertil, v pohoří Sierra del Valle Fertil, provincie San Juan. Z gymnokalycií zde roste *Gymn. saglionis* a jedna z forem *Gymn. castellanosii*. Rostliny jsou to solitérní, zploštěle kulovité, 4,5 cm vysoké a 7,5 cm v průměru, matně zelené až šedozelené s poněkud vtačeným temenem, které je vždy pokryto trny a vlnou z blízkých areol, mají řepovitý kořen. Okrajových trnů 7-9, rozprostřených ve třech až čtyřech párech a jeden směřující dolů, jsou zahnuté k tělu, vzájemně se proplétají, ostré, okrouhlého průřezu, černošedé s načervenalou bází, všechny později přecházejí do šedavě bílé barvy s hnědou špicí. Střední trny 1-2, robustní, směrem vzhůru zahnutý, 3,5 cm dlouhý, zbarvený jako okrajové. Květy jsou nálevkovité, 6,5 cm dlouhé a 6 cm široké, vnější okvětní lístky kopistovitě, narůžověle bílé s nahnědle zeleným středním pruhem, vnitřní pak světle růžové s karmínově růžovým středním pruhem. Květ má silně karmínově zbarvený jícen. Plod je vřetenovitý, mechově zelený. Semena džbánovitá, matně červenohnědá. Dle Buxbauma patří do sekce *Mostiana*, dle Schütze do sekce *Microsemineum* sekce *CATAMARCENSE*.

Název druhu „*acorrugatum*“, český jest bez záhybu, byl odvozen z toho, že žebra této rostliny nejsou přerušena příčnými rýhami.

Tímto druhem jsme vyčerpali všechny, na druhy, poddruhy, variety a formy bohatou sekci *CATAMARCENSIA*. Je už na vás, v jakém pořadí si tyto srovnáte, zda podle vzhledu, příbuznosti, barvy květů, tvaru žeber, trnů, velikosti těla rostliny, nebo datumu nálezu, datumu jejich popsání a podobně.

V příštím pokračování si povíme o nejatraktivnějších rostlinách rodu *Gymnocalycium*, o sekci *LORICATA*, s druhy *Gymn. spegazzinii*, *Gymn. cardenasianum*, *Gymn. bayrianum* a nejnovějším *Gymn. armatum*.

Lukašík Emil

Zeměpis od A do Z – část 15.

Kajmanské ostrovy (KY)

Anglicky Caymans Islands – tři britské ostrovy v Karibském moři; 264 km², 31.000 obyvatel (1993). Správní středisko Georgetown na ostrově Grand Cayman. – Kajmanské ostrovy původně španělské, 1670 odstoupeny Anglii. Do roku 1962 spravovány z Jamajky jako dependence, po osamostatnění Jamajky pod přímou britskou správou. Od roku 1972 platí ústava zaručující Kajmanským ostrovům značnou vnitřní autonomii.

Výskyt kaktusů na Kajmanských ostrovech:

Harrisia
gracilis

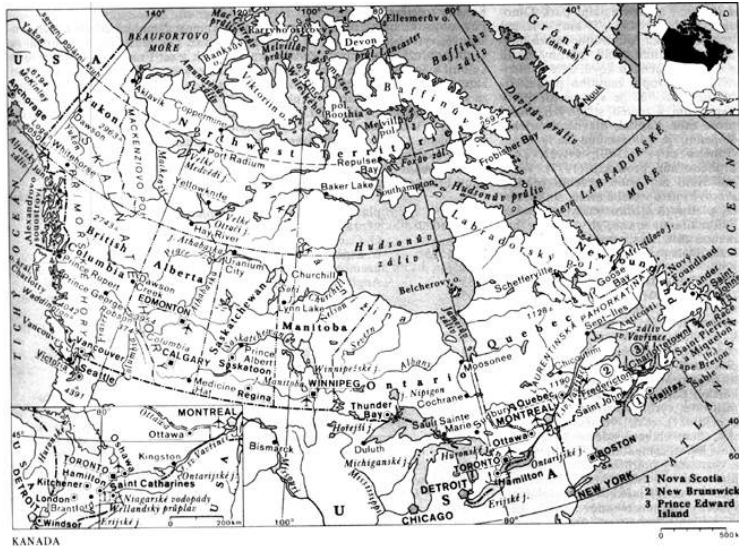
Pilosocereus
royenii

Leptocereus
leonii

Selenicereus
boeckmannii
grandiflorus

Opuntia
cochenillifera
spinosissima
stricta

f

Kanada (CA)

Anglicky a francouzsky Canada – stát v Severní Americe; 9 970 610 km²; 28,8 mil. obyvatel (1993), hustota zalidnění 3 obyvk./km², hlavní město Ottawa (314 000 obyvatel, aglomerace 921 000 obyvatel; 1991); úřední jazyk angličtina (používá ji jako první jazyk 68% obyvk.) a francouzština (jediným úředním jazykem v provincii Québec), měnová jednotka 1 kanadský dolar (CAD) = 100 centů. Administrativní členění: 10 provincií a 2 teritoria. – Pobřeží Kanady je většinou velmi členité. Atlantské pobřeží má zálivy fjordového typu a četné ostrovy (největší Newfoundland, 180 860 km²). Na severu leží rozsáhlé Kanadské arktické souostroví (největší ostrov Baffinův 507 451 km²), hluboko do pevniny vniká Hudsonův záliv (1,2 mil. km²). Také tichomořské pobřeží má zálivy fjordového typu a četné ostrovy (největší Vancouver, 31 285 km²). Na východě zasahují z USA Appalačské hory (max. 1 311 m n. m.) až po ústí řeky sv. Vavřince. Kanadský štít, rozsáhlé nížinné, plošinné a pahorkaté území, se rozkládá od poloostrova Labrador až po Velká jezera na jihu a povodí řeky Mackenzie na severozápadě. Velké planiny ve středu Kanady se stupňovitě zdvihají k západu k úpatí Kordiller (Mt. Logan, 6 050 m n. m.) se Skalnatými horami na východě. Říční síť hustá (řeka sv. Vavřince, Saskatchewan, Mackenzie, Yukon, Fraser), velké množství jezer (Velká jezera, dále Velké Medvědí a Velké Otročí jezero aj.). Podnebí na severu chladné arktické, ve střední Kanadě mírné vnitrozemské, u Tichého oceánu mírné přímořské vlhké (až 2 700 mm srážek). Průměrné červencové teploty na jihu 19 – 20°C, na krajním severu jen 3 – 5°C. Vegetace různorodá, na severu tundra a lesotundra, k jihu přechod do jehličnatých a smíšených lesů a prérií (zejm. na Velkých planinách). – Rozsáhlé národní parky zejm. v západní Kanadě (např. Banff, Jasper, Glacier, Yoho, Kootenay). – V etnicky smíšeném obyvatelstvu převažují potomci přistěhovalých Angličanů (34%) a Francouzů (26%), menšiny původu německého, italského, ukrajinského, čínského aj. Původní obyvatelstvo 1,5% (Indiáni 346 000, Eskymáci 27 000). Přirozený přírůstek obyvatel 0,6% ročně (1994), významné přistěhovalectví (248 000 osob, 1992).

Náboženství římskokatolické 46%, protestantské 36% (zejm. metodisté a anglikáni), pravoslavné 1,5%, židovské 1,2%. Střední délka života mužů 73 let, žen 80 let (1992). Urbanizace 77% (1993). – Rozvinutý průmyslový stát s vyspělým zemědělstvím a velkým surovinovým bohatstvím. Hrubý národní produkt 20 670 USD/obyv. (1993), objemem sedmé místo na světě. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel 49,5% (1991), z nich pracuje v zemědělství 3 %, v průmyslu 20%. Obdělává se 4,5% území, louky a pastviny pokrývají 3%, zalesněno 36% rozlohy. – V zemědělství převažuje živočišná výroba. Chov zejm. skotu (12,4 mil. kusů, 1991), prasata a drůbeže. Pěstování obilnin (49,9 mil. t, 1992, 7. místo na světě), zejm. pšenice (28,7 mil. t) a ječmene, dále brambory, cukrová řepa, řepka, len, sója, luštěniny, zelenina a ovoce. Rybolov (1,62 mil. t, 1990). Významná těžba dřeva (155,5 mil. m³), lov zvěře. – Těží se ropa (97,3 mil. t, 1992), zemní plyn (121 mil. m³, 3. na světě), uhlí (71,1 mil. t), rudy železa (36,6 mil. t), zinku (1,2 mil. t, 1. místo na světě), olova (278 000 t), niklu (197 000 t, 2. místo na světě), mědi (798 000 t, 4. místo na světě), uranu (1. místo na světě), stříbra (1 338 t, 4. místo na světě), molybdenu (3. místo na světě), azbestu. Nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím je strojírenství (zejm. výroba dopravních prostředků a elektrotechniky), hutnictví železa i neželezných kovů, petrochemie, potravinářství, zpracování dřeva. Moderní doprava. Námořní obchodní loďstvo 2,64 mil. BRT (1992). – Území Kanady původně osídleno eskymáckými a indiánskými kmeny, z nich nejvyspělejší Irokézové. Od 30. let. 16. stol. pronikaly na východní pobřeží a do oblasti Velkých jezer francouzské expedice. V roce 1535 území prohlášeno francouzskou državou, 1605 založeno první francouzské koloniální sídlo Port Royal. Od 1623 spravovala francouzskou Kanadu koloniální společnost Nová Francie, 1663 zřízena korunní kolonie. Po většinu 17. stol. války mezi francouzskými vojsky a Irokézy. V roce 1583 ovládli Angličané Nový Foundland, 1623 zřízena anglická kolonie Nové Skotsko. Anglické državy v Kanadě spravovala Společnost Hudsonova zálivu. V letech 1689 – 97 první francouzsko-anglická válka v Kanadě. Ve válce 1754 – 63 francouzská vojska několikrát poražena a pařížským mírem 1763 se Francie vzdala svých držav v Kanadě. Během amerického boje za nezávislost 1775 – 76 a znovu během americko-britské války v letech 1812 – 14 se americká vojska neúspěšně pokusila dobýt Kanadu. 1837 – 38 neúspěšné povstání za nezávislost, podporované především francouzsky mluvícími Kanaďany. 1848 obdržela Kanada rozsáhlou autonomii, 1867 dostala Aktem o Britské Severní Americe jako první z britských kolonií statut dominia. Jako kolonie i jako dominium prošla Kanada složitým teritoriálním a administrativním vývojem, dnešní stav dosažen připojením Newfoundlandu až 1949. Přes uchování politického spojení s Velkou Británií se hospodářský a kulturní vývoj Kanady uskutečňoval v úzké souvislosti s vývojem v sousedních USA. Již od 2. pol. 19. stol. se Kanada stala jednou z hospodářsky nejvyspělejších zemí světa. Po boku Velké Británie se účastnila obou světových válek. V 60. a 70. letech 20. stol. zesílilo hnutí Frankokanaďanů za nové řešení jejich politického postavení, resp. za osamostatnění jimi převážně obývané provincie Québec. V referendu o nezávislosti Québecu 1980 secesionisté poraženi. Ústavu z roku 1981 (Akt o konstituci), v níž mj. zrovnoprávněn anglický a francouzský jazyk, Québec jako jediná z provincií nepřijal a jednání o jeho zvl. statutu uvnitř Kanady pokračují; v 90. letech hnutí za nezávislost provincie zesílilo, další referendum o nezávislosti Québecu v roce 1995 opět neúspěšné. – Kanada je nezávislý federativní stát, konstituční monarchie v rámci Commonwealthu. Hlavou státu je britská královna, kterou zastupuje generální guvernér, jmenovaný královnou na návrh kanadského předsedy vlády zpravidla na 5 let. Ve vládě se střídá konzervativní a liberální strana. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový

parlament; tvoří ho Poslanecká sněmovna (má 295 členů volených obyvatelstvem podle většinového systému na 5 let), a Senát (104 členy, kteří zastupují jednotlivé provincie, jmenuje guvernér). Parlamentní volby se konaly 2.6.1997. Generální guvernér Roméo Leblanc.

Výskyt kaktusů v Kanadě:

Escobaria

vivipara

Opuntia

columbiana

fragilis

polyantha

Kaktusy ve Vesmíru

Přírodovědecký časopis Vesmír přinesl v loňském roce 2001 seriál článků o kaktusech pod názvem „Kaktusy“, jejímž hlavním autorem je známý kaktusář Libor Kunte a dalšími spoluautory: Jiří Sádlo, Vlastimil Lapáček, Pavel Hošek. Ve 12. pokračováních byla zhruba probrána celá kaktusářská problematika a ještě něco navíc. Všechny tyto články můžete najít rovněž na internetu, obsah viz níže.

1. Kaktusy a jejich triky

(Kde rostou a jak to tam vydrží)

2. Asketové pouští

(Kde není vůbec žádná voda, tam není ani kaktus)

doprovodný text: Pouště uprostřed dešťů

3. Na jedno kopyto

(aneb Konvergence sukulentů)

4. Obři z kaktusové říše

(aneb Jak se ledva ochmýřený mladíček prosazuje mezi ostřílenými seniory)

5. Prťouskové maličci

(miniaturní zástupci čeledi Cactaceae)

doprovodný text: S kaktusářem do Mexika

6. Když kaktusy nejsou vidět

(aneb Jak se hledá s pohonem na všechny čtyři)

7. Kaktus kvete každý rok

8. Kaktusové dožínky aneb Krátké pojednání o plodech

9. Když kaktusy přestanou poslouchat

(aneb Kaktus jako ekoturista)

10. Kterak člověk z kaktusů je živ

11. Ochrana, ochrana, ochrana – ale s rozumem

(viz rovněž text Války mezi kaktusy)

12. Cesta do hlubin kaktusářovy duše

(Poznámky k etnologii kaktusáře)

V poslední části seriálu píše Vlastimil Lapáček o Cestě do hlubin kaktusářovy duše. O tom kdo a jaký je kaktusář psal nádherně už Karel Čapek v knize: Povídky z druhé kapsy. Myslím si, že není kaktusáře, který by tuto povídku neznal. Když se začtu do povídky, tak se mi zdá, jak by ji napsal právě včera (viz malá ukázka).

„Abyste věděli, tihle praví kaktusáři, to je něco jako sekta dervišů; já myslím, že jim místo fousů rostou ostny a glochidy, tak jsou do toho zažraní. U nás máme dvě takové sekty: Spolek kaktusářů a Sdružení kaktusářů; čím se od sebe liší, to nevím, – myslím, že jedni věří, že kaktusy mají nesmrtelnou duši, kdežto druzí jim přinášejí krvavé oběti; ale zkrátka ty dvě sekty se navzájem nenávidí a pronásledují se ohněm a mečem na zemi i v povětří.

[...] kromě těchto dvou veřejně uznaných nebo trpěných sekt jsou ještě divocí kaktusáři, a ti prý jsou ze všeho nejhorší; to jsou ti, kteří se pro svou náruživost nemohli snést s těmi umírněnými sektami nebo vůbec holdují různým bludům a násilnostem. A tihle divocí kaktusáři prý jsou schopni všeho.

[...] Víte, že si vymyslím nové kaktusy? A v noci se mi o nich zdá; třeba takový kaktus, který má zlaté vlasy a hořcově modré květy – já jsem ho nazval *Cephalocereus nympha aurea* Racek – já se totiž jmenuju Ráček, račte vědět; nebo *Mamillaria colubrina* Racek; nebo *Astrophytum caespitosum* Racek; pane, tady jsou takové zázračné možnosti! Kdybyste věděl...“

Karel Čapek: Povídky z druhé kapsy, Československý spisovatel, Praha 1956

A jak vidí kaktusáře autor **Vlastimil Lapáček** (dlouholetý redaktor a autor mnoha článků v časopisech Živa, Vesmír atd.) v článku „**Cesta do hlubin kaktusářovy duše**“ dnes (výňatky z příspěvku):

„Bez nadsázky by se dal parafrázovat bonmot o taxonomech – kaktusářem je ten, kdo se za kaktusáře považuje. Do této zcela speciální kategorie pěstitelů (a sběratelů) úzce omezené skupiny rostlin patří totiž skutečně jak ti, kdo na okně s láskou opečovávají několik kaktoušek, tak majitelé tisíců perfektních exemplářů umístěných v rozlehlých, technicky dokonale vybavených sklenicích (často rozdělených na několik částí s odlišnými teplotami).

O tom, že se kaktusáři dělí na „okýnkáře“, „pařeništníky“ a „skleníkáře“, už bylo řečeno dost a dost. Ostatně v této oblasti se toho zas tolik nezměnilo, snad jen to, že okýnkářů je čím dál méně. K velkým zvrátům však došlo po r. 1990 v souvislosti s otevřením hranic a s tím, jak se stále větší počet milovníků rostlin (ale bohužel i milovníků zisků) dostává do míst kdysi jen vysněných a vytoužených. Dalo by se říci, že se dnešní kaktusáři dělí na ty, kteří zůstali věrni taxonomům, a na specialisty, kteří se začali zabývat i jednotlivými populacemi. Těm prvním je dost jedno, ze které lokality pochází jejich „minuskula“ – hlavně že odpovídá jejich představám o té pravé. Ti druzí pátrají po každé rostlině, která má jiné polní číslo než kyticky v jejich sbírce – a často posléze zjišťují, že jiné polní číslo může být jen označením stejného kaktusu, ze kterého tentokrát nesebral semena Frantík, ale Toník... Přesto obě skupiny navzájem velmi dobře spolupracují. „Populacionisté“ dodávají do sbírek materiál, který byl v minulosti zcela nedostupný, a tím do českých sbírek přivádějí novou krev. „Taxonisté“ naopak svým protihráčům dodávají rostliny, jejichž historický původ je nesporný, a nutí je tak k dalším výpravám do pravlasti kaktusů.

Diskuse o pravosti či nepravosti určitého taxonu – což vlastně byla spíše diskuse o „pravosti“ určité rostliny – kdysi cloumaly duši mnoha českých kaktusářů. Stačilo, aby některá z místních kaktusářských kapacit prohlásila při návštěvě sbírky památnou větu: „Jo, tak tohle, to je deherdtiana“ (dosadte si kterékoli jiné jméno), a majitel dotyčné rostliny byl ochoten a schopen cedit krev za to, že právě ta jeho je ta pravá, jediná a mající právo na život.

[...] V skrytu duše doufám, že tehdy alespoň části kaktusářů došlo, že je krásné domnívat se, věřit a za víru bojovat, ale že mnohem upřímnější, pravdivější a všem zúčastněným prospěšnější je pochybovat, a hlavně se k pochybnostem přiznat. A že jim došlo i to, že rostliny v přírodě přece jen vypadají jinak než ve sbírkách. A co hůř – že dvě rostliny stejného druhu nemusejí vůbec vypadat stejně, a že tedy ta moje „deherdtiana“ může být stejně pravá jako ta, kterou jsem tuhle viděl u kamaráda...

Dnešní situace je přece jen trochu jiná. Mezi kaktusáři je více ochoty studovat cizojazyčnou literaturu (i proto, že nastupuje nová generace, která je jazykově přece jen pružnější), jezdí se častěji do zahraničí, a je tedy větší možnost studovat (i sbírat) rostliny na lokalitách. Je více zkušeností z terénu, více lidí, kteří na vlastní oči viděli, že kytky v přírodě jsou opravdu proměnlivé. Pravda, na to člověk nemusí jezdit do Jižní Ameriky. Stačí, když si vyjde na louku nebo na smetiště a prohlédne si plané nebo plevelné rostliny, každá je jiná. Ovšem přináší to víc nejistoty, protože jednotlivé rostliny na stanovištích přecházejí tvárně od jednoho typu k druhému, a hranice mezi jednotlivými taxony je tedy vlastně vždy jen jakousi úmlouvou a ne jednou provždy daným rozmezím.

Kaktusy jsou navíc rostliny velice přizpůsobivě reagující na prostředí a na podmínky, v nichž rostou. S trochou nadsázky se dá říci, že jejich přizpůsobivost je srovnatelná s přizpůsobivostí hub. Každý houbař vracející se s košíkem svých úlovků ví, že to, co si nese domů, je např. „pravý hřib“, i když každá jednotlivá houba vypadá jinak. A právě v souvislosti s otevřením očí (po otevření hranic) přestaly boje o pravost či nepravost jednotlivých rostlin. Jsou přece známa tvrzení některých

kaktusářů, kteří rostliny studovali na nalezištích, že např. u trsovité rostoucích rostlin, tedy vlastně u klonu určité rostliny, se jednotlivé hlavy z míst různé exponovaných podobají různým druhům.

Dnes vím (i z vlastní zkušenosti), že „jednou kaktusář, vždycky kaktusář“. [...] Víte, ono kaktusářství totiž není jen záliba, ona je to spíš víra, životní styl, způsob duchovního růstu, osud...“

Julius Matis - Dáma s čudným ovocím

U nás dobře známý pěstitel sukulentů ze Seredi Julius Matis, se dal na psaní románů. Na internetu vyšla ukázka z jeho knihy „Dáma s čudným ovocím“, zavádějící nás do 16. století. Autor nás zavádí na zámek Červený kameň, kde snad už v tu dobu pěstovali opuncie a jiné sukulenty. Námětem mu byl jeden obraz, vystavený právě na zámku Červený kameň, kde je vyobrazena žena s miskou plodů opuncii. Těm kteří by měli velký zájem o tuto knihu je doporučováno navštívit čajovnu dobrých lidí v Nitře, kde si můžete v této, ale i jiných Julových knihách číst, nebo napsat přímo autorovi aby vám jeden výtisk „vyrobil“. Jedná se totiž o kvalitní domácí ruční práci, kdy i vyšší cena jen na náklady tomu odpovídá. Kdo si chce procvičit slovenčinu, je tu malá ukázka:

NOC V EDUARDOVOM VIEDENSKOM DOME, KOŠENILA - PRÍSLUB POZORUHODNÝCH ZISKOV.

Noc je ešte mladá. Cez okná vnika do izby modravé svetlo mesiaca. Bruno a Eduard sa už uložili v posteliach k spánku. Zvonku občas počuť trúbenie nočného strážcu a z diaľky odpovede strážcov nočného pokoja v iných častiach mesta

Košenila, - vysvetľuje Bruno Eduardovi ležiacemu na vedľajšej posteli s otvorenými očami, - je vlastne malý červený chrobáček, ktorý žije iba na opuncii fikus-indica, ktorú priviezol starý otec Fugger s Vespucciho výpravou z Ameriky do Sevilly. Na amerických plantážach ho otroci zberajú vo veľkom a posielajú nám ho už usušeného v zošitých volských kožiach. To je košenila, ako ju poznáš aj ty. Čierna a škaredá ako smola. A ako krásne farbí látky! Kráľovský purpur!... Ten chrobáček by sa dal pestovať aj na plantážach v Španielsku. Len treba napestovať dostatok opuncii, aby sa chrobáček mohol účinne rozmnožiť. A ako farbivo je košenila omnoho kvalitnejšia než palestínsky purpur vyrábaný z morských slimákov alebo ...

Myslím, že Fuggerovci urobia dobré obchody, ak sa im podarí znížiť cenu košenily o dovozné náklady, - povie už veľmi ospalo Eduard a zavrie oči.

Ale zaujímavá je aj rastlina fikus-indica! Predstav si, že má veľmi chutné ovocie. Indiáni z neho varia veľmi chutný lekvár. A čerstvé ovocie má močopudné účinky, je kyslej a otepľujúcej povahy, sťahuje v druhom stupni...

Ja spím už na treťom stupni, - mrmle skoro zo sna Eduard.

Ale Brunovi svietia oči: -...a verím, že by to bol aj dobrý liek proti červienke a možno aj proti lepre. Chápeš to? Priniesol som si niekoľko článkov opuncie aj do Augsburgu. Predstav si, že všetky zakorenili. V oranžérii za sklom, i v záhrade pod holým nebom. Niektoré články som priniesol i s kvetnými pukmi. Rozkvitli, a to ti bola nádhera! Také žiarivé kvety, ako z hodvábu, som ešte nikdy nevidel! Celý dvor sa na to chodil pozerať, ako na zázrak. Musel som tam postaviť ohradu, lebo by mi boli tie kvety ošklbali. Ešte že má opuncia pichliače, takže sa dokáže aj sama brániť! Keď sme odchádzali do Viedne, práve mi pod sklom dozrievali prvé plody. Kázal som Marekovi, aby mi ich strážil, ale Mária Lujza je potvora. Dúfam, že mi ich nezožerú, kým sa vrátim! Potrebujem ich nakresliť pre Mattioliho. Do prvého vydania jeho

herbára sa už opuncia nedostane, ale doktor sľúbil, že ak vyjde druhé vydanie, určite tam opunciu fikus-indica zaradí. Len ju musím ešte dôkladnejšie preštudovať... Eduard, že vraj si bol pozrieť faktóriu v Budíne?

Brunova opuncia fikus - indica a košenila

Čo? - strhne sa zo spánku Eduard. - Práve... sa mi... o tom snívalo... Do nášho domu sa nasťahoval slávny bej a ten ti má záhradu... raz ti ju možno ukážem... ale teraz ma už nechaj spať. Bol som práve v... Bu-dí-ne.

Z našej činnosti

Poslední schůzka v roce je vždy tak trochu mimořádná, bylo tomu tak i letos, říkáme jí totiž „Mikulášská“. Schůzka proběhla dne 3.12. a nechyběla ani slibovaná velká tombola. Výbor Klubu děkuje všem přátelům, kteří věnovali své výpěstky, ale i všem kteří si zakoupili losy a přispěli tak částečně do naší pokladny. Získané peníze budou použity na zajištění klubové činnosti. Hlavním programem však byla přednáška vzácného hosta z Krnova, MUDr. Petra Antálka. Kromě jiného jsme se dověděli, že jeho učitelem na medicíně byl náš dlouholetý předseda Klubu MUDr. Plesník. Nová doba přináší i nové způsoby presentace a tak si Dr. Antálek sebou přivezl novou promítací techniku (notebook a dataprojektor). Bylo to poprvé, kdy jsme tento způsob promítání měli na kaktusářské schůzce. Přednášející představil vyčerpávajícím způsobem rod *Ariocarpus* od systematiky až po ukázkou jednotlivých druhů, vždy několik obrázků z jedné lokality. Názorně tak ukázal velkou variabilitu rodu a polemizoval nad oprávněností nových popisovaných rostlin. Do diskuse se zapojil i další vzácný host, vynikající znalec mexických kaktusů, který se přijel podívat na naši schůzku př. Šnicer. Přednáška měla vysokou odbornou úroveň a zaujala všechny přítomné. Děkujeme Dr. Antálkovi za jeho poutavé vyprávění, zajímavé názory a pohledy na celou kaktusářskou problematiku a budeme se těšit v budoucnu na další jeho přednášky.

Informace

--- Čtyři dny před svými 100. narozeninami zemřela největší mexická biologka, která se úplně oddala studiu života kaktusů, dlouholetá členka Mexické kaktusářské společnosti - **Dr. Helia Bravo Hollis** (30. 9. 1901 - 26. 9. 2001). Vydala několik knih a publikovala v mnoha časopisech, kde uvedla i několik popisů kaktusů.

--- V prosincových Internetových novinách je článek v rubrice „Kdo je kdo“ o našem dlouholetém členu panu Emilu Lukašíkovi. **Internetové noviny** vycházejí už celý rok, za tu dobu se zde objevilo mnoho zajímavých článků. Pro přátele, kteří nemají přístup na internet je tu dobrá zpráva, celý ročník Internetových novin si můžete objednat na CD, které vyjde asi březnu a získat jej můžete u vydavatele Pavla Pavlíčka z Chrudimi.

--- **Příspěvky na rok 2001** budou podobné jako loni. Časopis Kaktusy zůstává stejný jako loni (tj.230.-Kč), bohužel náklady na Ostník se stávají už ztrátové (i když jubilejní číslo zajistil sponzor, kterému tímto ještě jednou děkujeme), rozhodl výbor Klubu přidat 5.-Kč na ročník a dalších 5.-Kč na členský příspěvek. Členský příspěvek směrem nahoru není limitován a každý může v rámci svých možností tuto částku navýšit. Případným dárcům předem děkujeme. Doufáme, že toto nepopulární zvýšení cen naše členy neodradí a zůstanou nám stále věrni

Příspěvky na rok 2001 jsou následující:	- časopis Kaktusy	230,-Kč
	- Ostník	80,-Kč
	- <u>členský příspěvek</u>	<u>50,-Kč</u>
	celkem	360,-Kč

Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapositivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B. Němcové. Přijďte mezi nás.

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571
Lukašík Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov
MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790

OBSAH – LEDEN 2002

Z literatury	2
Drobničky	6
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXV.	6
Zeměpis od A do Z – část 15. (Kajm.o.,Kanada)	9
Kaktusy ve Vesmíru	12
Julius Matis - Dáma s čudným ovocím	14
Z naší činnosti	15
Informace	16

OSTNÍK

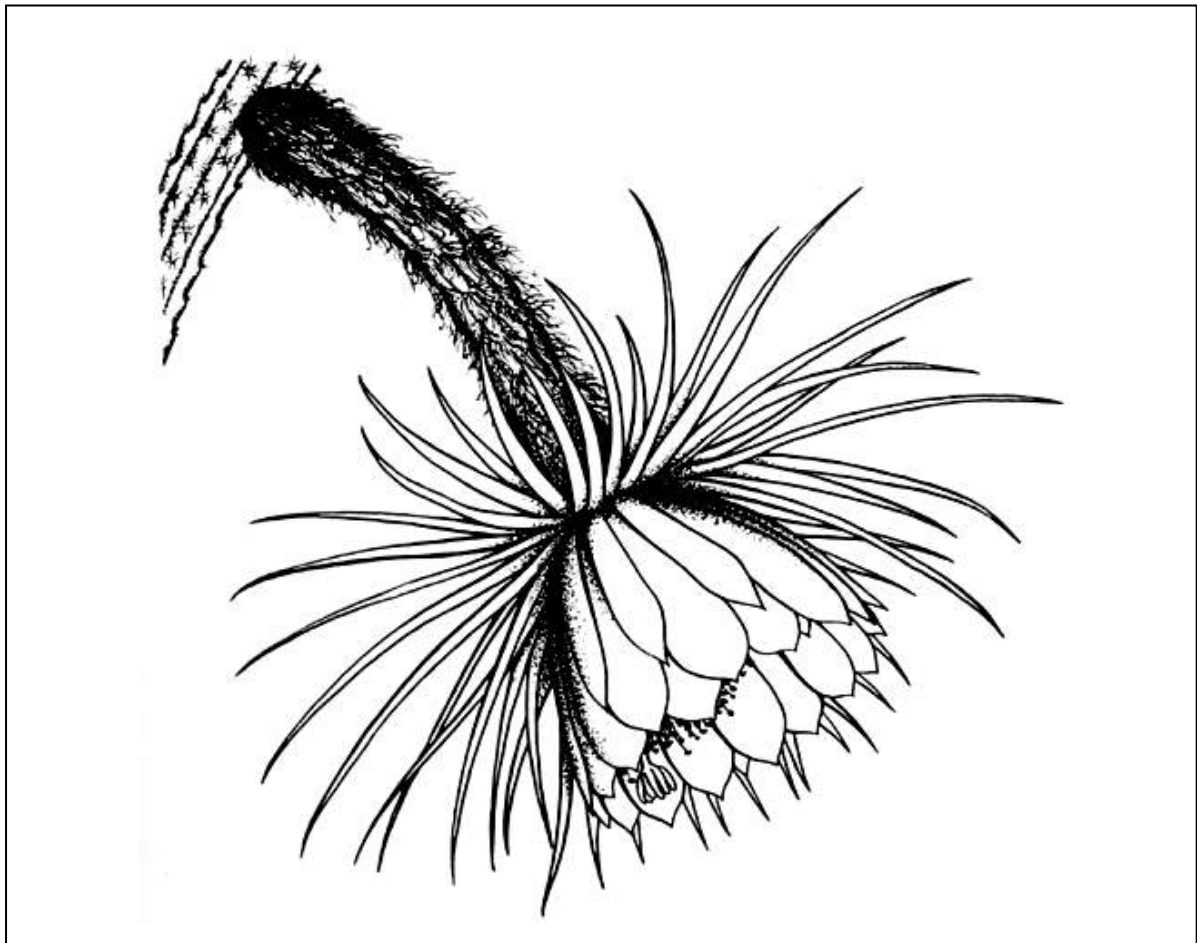
Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, leden 2002
Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 307.
Ročník 31.
Únor 2002

Selenicereus grandiflorus (L.) Br. & R.

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 11 / 1999.

Na titulní stránce je velký detail *Echinocereus fendleri* ssp. *hempelii* f. *kuenzleri*, majícího v temeni velký červený plod. Poněkud neobvyklý snímek má však cosi do sebe. W. Rauh a H. Petignat prezentují novou aloi z Madagaskaru pod názvem *Aloe ruffingiana* spec. nova. V r. 1958 bylo známo 41 druhů a řada variet aloí rostoucích endemicky na Madagaskaru. V následujících letech popsal Rauh a spol. dalších 13 druhů z jižní a hornaté oblasti tohoto ostrova. Popisovaná *Aloe ruffingiana* patří k nejhezčím a vyniká zejména světle zelenými listy hustě posetými bílými skvrnami. Růžice listů dosahují průměru až 25 cm při výšce 35 cm. Zašpičatělé listy mají na okrajích jemné, ale husté zoubky. Květní trubka je až 6cm dlouhá, červenohnědá se světlejšími špičkami petálů (8 barev.snímků).

Jamajka je co do velikosti třetí největší ostrov Velkých Antill. Z velké části je zdejší příroda ještě nenarušená lidskou rukou. Na severu rostou tropické deštné lesy, na jihu je suchá křovinná krajina. Zde také kaktusář najde mezi řadou epifytů velké exempláře *Selenicereus grandiflorus* a *Selenicereus vaupelii*, mohutné trsy *Rhipsalis jamaicensis*, *Opuntia jamaicensis*, ale i *Melocactus coronatus* a majestátní *Pilosocereus swartzii* nebo *Ritterocereus hystrix* (8 barev.snímků).

J. Lüthy ze Ženevské botanické zahrady a velký bojovník proti nelegálnímu dovozu a obchodu s ohroženými rody a druhy kaktusů, vypracoval pro CITES sjednocující názvosloví (taxonomii) těchto rostlin, aby neunikaly celní a jiné kontrole při použití různých názvů. Uvádí 17 nových kombinací jmen, z nichž nejnápadnější se zdá přejmenování *Ariocarpus koschoubeyanus* ssp. *bravoanus* na *Ar. fissuratus* ssp. *bravoanus*, řady eskobarií do jediného druhu *Escobaria sneedii* s podruhy *albicolumnaris*, *orcuttii*, *organensis*, *sandbergii* a *villardii*. *Navajoa peeblesiana* var. *fickeisenii* přejmenoval na *Pediocactus peeblesianus* ssp. *fickeisenii*, *Thelocactus beguinii* dal pod *Turbinicarpus mandragora* ssp. *beguinii*, k němu přiřadil ssp. *booleanus*, ssp. *pailanus*, ssp. *subterraneus* a ssp. *zaragozae*. Vyřadil se také na turbinikarpusech, když *Turb. krainzianus* f. *minimus* přejmenoval na *Turbinicarpus pseudomacrolele* ssp. *minimus*, z thelokaktusů či gymnokaktusů udělal *Turbinicarpus saueri* ssp. *ysabelae* a další pojmenoval jako *Turbinicarpus schmiedickeanus* ssp. *panarottoi*, ssp. *rioverdensis* a další (4 barevné snímky a 7 kreseb).

O setkáních s kaktusářskou legendou - Fr. Ritterem, zajímavě píše Dr. Hoffmann. První bylo v domě H. Lembcke-ho, specialisty na orchideje a okrajově i na kaktusy. Jednou tam večer dorazil utmáčený Ritter, kterému vypověděla službu stará Fordka a šel pěšky dlouhou cestu až do Santiaga. Brzy šel spát a ráno už nebylo po něm ani památky. Podruhé musel Hoffmann přispět k propuštění Rittera, který byl zadržen v pohraničí Ekvádoru a Peru jako špion, protože stále něco fotografoval a psal si nějaké poznámky. Třetí setkání se týkalo objasnění údajů o *Haageocereus setosus* v Ritterově 4. dílu knihy "Kaktusy Jižní Ameriky". Na základě připomínek jej pak sám Ritter přejmenoval na *Loxanthocereus hoffmannii* (foto Rittera a 2 snímky cereusu).

Nový popis: *Ferocactus reppenhagenii* (na počest jeho objevitele a velkého znalce mamilárií Wenera Reppenhagena, který zemřel 1996). Neodnožující tělo je zpočátku kulovité, později sloupovité, až 1 metr vysoké při průměru 24 cm. Pokožka je žluto až modrozelená, na osluněné části těla často načervenalá. Má 12-18

kolmých žeber, nesoucích oválně protáhlé, až splývající areoly. Z nich vyrůstá 7-12 tuhých žlutých trnů o délce 15-40 mm, jeden střední má až 80 mm. Trychtýřovité květy o průměru 35 mm jsou kanárkově žluté, objevují se poblíž temene. V kultuře vyžaduje dobře větrané stanoviště, nejlépe venku, s velkými rozdíly denní a noční teploty. Celodenní úpal mu nesvědčí. V zimě naprosté sucho a chladno. Některé kusy jsou samosprašné, semena dobře klíčí. Již rostliny velikosti pěsti mohou být květoschopné (barevný snímek kulturní rostliny).

Sedum quevae je vytrvalý keřík až 35 cm vysoký, bohatě rozvětvený se ztlustělým kmínkem, krytým olupujícími se šupinami a přecházejícím do hlízovitého kořene. Lesklé protistojné listy jsou 10-35 mm dlouhé, trávově zelené. Na krátkém stvolu vyrůstají trubkovité, špinavě bílé květy. Pochází z Oaxaca, Mexiko. Vyžaduje písčité substrát a v době vegetace častější pravidelnou zálivku. V zimě nastupuje vegetační klid, nezalévat. Vzhledem připomíná miniaturní smuteční vrbu (snímek).

Redaktor si zahýřil když věnoval celých 7 stran časopisu zprávě o novém druhu - **Pilosocereus densiareolatus ssp. brunneolanatus**. Roste v brazilském státě Bahia a od typu (**Pil. densiareolatus ssp. densiareolatus**) se liší vyšším vzrůstem (až 6,5 m), větším počtem bočních výhonů i žeber a velmi hustou kšticí hnědých vlasů v pseudocefáliu. Květ v podobě krátké trubky bývá bílý až oranžový (6 barevných snímků a 5 kreseb stavby areol, trnů a květů).

K doporučovaným rostlinám tentokrát patří: **Ariocarpus kotschoubeyanus** (jen pro zkušeného pěstitele majícího skleník. Pěstovat v čistě minerálním substrátu na výsluní těsně pod sklem, opatrná zálivka i v době vegetace. Zimovat v suchu při 10-12°C. Množí se výsevem, ale pravokořenné semenáče rostou velmi pomalu a jsou velmi choulostivé, proto je třeba brzo roubovat), **Parodia** (ev. **Notocactus**, **Malacocarpus**) **erinacea** (dnes platné přiřazení k parodiím se většinou kaktusářů bude zdát podivným. Ve sbírkách je pěstován déle než 100 let. Roste bez problémů, jen má být chráněna před poledním sluncem. Poněkud humosnější substrát, bohatá zálivka v létě, v zimě sucho a chladno), **Pelargonium klinghardtense** (málo známý druh z hraniční oblasti mezi Namibií a JAR. Dobře roste v písčitém substrátu na výsluní a při pravidelné zálivce. Na podzim listy zasychají a opadnou. Přezimovat v naprostém suchu při 10-12°C. Raší časně z jara, dobře se množí výsevem). Všechny uvedené rostliny provází barevný snímek.

V Bergellu (jižní Švýcarsko) byla náhodně nalezena bíle kvetoucí mutace **Sempervivum montanum**. Tento druh netřesku má obvykle červené květy (3 barevné snímky).

Řada kaktusářů považuje hybridy za něco nepatřičného. Cílené křížení však již přineslo nemálo životaschopných a hezkých kříženců, viz hybridy astrofyt, nebo lobivií i fylokaktusů. Autor nadšeně píše o zdařilém křížení **Oreocereus hendriksenianus x Matucana polzii**. Rychle rostoucí semenáčky hybridy se však vůbec nepodobají rodičovskému páru. Když dosáhly výšky asi 25 cm při průměru 9 cm začaly kvést. Trubka květu byla neobyčejně ztloustlá a dosahovala 12 cm délky. Dvoubarevný červenožlutý květ a veliké areoly s krátkou vlnou jsou dědictvím po rodičích. Vývoj hybridy ještě pokračuje (4 barevné snímky).

MUDr. Vladimír Plesník

Pranostiky:

V lednu sníh a bláto, v únoru tuhé mrazy za to.
Jestli únor honil mraky, březen staví sněhuláky.

Rod *CONOPHYTUM* XIV.

SEKCE 14. *BARBATA* Schwantes ex S.A. Hammer

Název sekce je odvozen od obrveného či ochlupeného povrchu epidermis jednotlivých druhů. Rostliny jsou blízce příbuzné se sekci *Costata*, zejména v květu a zbarvení. Obecně se jedná o trpasličí rostliny, bezstopkaté, s papírovou slupkou listů. Těla jsou téměř kulovitěho tvaru, křehká, jednotlivé listy bývají srostlé. Pokožka je znatelně obrvená, většinou netečkovaná. Štěrbina je hustě obrvená. Květy jsou typicky noční, vonící, kalich je obvykle papilózní, malý. Petaly jsou úzké, bílé, žluté až červené, blizny jsou krátké. Tobolka je 4-6 pouzdrá, zpravidla špinavě bílá, křehká. Semena klíčí velmi rychle, uniformně, semenáčky jsou kulovité.

***Conophytum depressum* Lavis (1931).** Bylo pojmenováno podle stlačeného těla. Rostliny jsou trpasličí, většinou jednotlivé nebo řídce odnožující (4-8 hlaviček). Kořeny jsou laterální. Slupka starých listů je extrémně tenká a snadno se rozpadá. Tělička rostliny jsou 2-4 x 3-8 x 3-8 mm velká, zploštěle kulovitá, křehká. Pokožka je pokryta značným množstvím chloupků, je zeleno-hnědá, někdy načervenalá. Štěrbina je 1-2 mm dlouhá, hustě obrvená. Květy se objevují brzy na podzim, jsou noční, výrazně voní. Kališní trubka je 2-3 mm dlouhá kališních lístků je 4-5 a jsou max. 3 mm dlouhé. Korunní trubka je 2-4 mm dlouhá, korunních lístků je 9-22 v jedné řadě (zřídka i ve dvou), jsou červené až špinavě žluto-hnědé. Čnělka je krátká, blizen je 4-6 a jsou až 2 mm dlouhé, načervenalé. Tobolka je 4-6-ti pouzdrá, stlačená, 2x3 mm velká, velmi křehká a obsahuje značné množství (až 400) semen. Semena jsou 0,55 x 0,40 x 0,35 mm velká, hustě hrbolkatá.

Velmi křehké tělo *C. depressum* a jeho lentilkovitý tvar jsou jedinečné. Velmi blízké je *C. pubicalyx* a *C. phoeniceum*. *C. depressum* velmi snadno klíčí, ale také velmi rychle umírá. Dá se říci, že značná část rostlin po prvním vytvoření plodů odumírá a z plodu vyklíčí na zbytcích sterého, již odumřelého těla nové rostlinky. Na vrcholcích v blízkosti Springboku rostou rostliny o několika hlavách, tyto rostliny jsou tedy více než jednoleté. Peers našel tento druh roku 1928. Taxon se vyskytuje na mělkých granitových pánvích na několika místech v Kamiesbergu, ale také v okolí Springboku a také u Kosies blízko Steinkopfu. Rostliny jsou zpravidla ukryty pod nánosy, ale pokud jsou v růstu, dají se najít snadněji.

Pěstování: V našich podmínkách rostliny snadno klíčí, avšak jejich udržení při životě je značně problematické. Nejvýhodnější je tedy zachovat si vždy nějakou zásobu klíčivých semen a starší rostliny „recyklovat“ za mladé, doposud nekvetoucí.

***Conophytum hammeri* G. Williamson & H. C. Kennedy (1997)** roste jednotlivě, vzácně odnožuje a netvoří stonek. Slupka starých listů papírovitá, čistě bílá, zprohýbaná, žilnatá, přetrvávající, mnohavrstevná (až 10 vrstev). Těla široce vejčitá, 5-10 mm vysoká, 6-15(-18) mm tlustá, při pohledu shora kruhovitá, měkká, průhledná. Pokožka připomíná orosený povrch, je lesklá, průhledně zelená, na vrcholu načervenalá, s řadami viditelných, puchýřnatých buněk, které uspořádáním připomínají ještěřčí kůži, chloroplasty roztroušené rovnoměrně po celém povrchu. Štěrbina 1-3 mm dlouhá, mírně rozevřená, se zakulacenými okraji, vpadlá. Květy podzimní, noční, vonící. Kalich je načervenalý, kališní lístky jsou 4, 3-4 x 1 mm, puchýřnaté. Koruna nálevkovitá, až 12 mm v průměru, korunních lístků 18-26, až 8 mm dlouhé, 1 mm široké, špičaté, světle citrónově žluté až zářivě žluté, při uvadání

hnědé. Prašníků 15-17, nitky jsou ukryté v trubce, jsou až 8 mm dlouhé. Pestík 3 mm dlouhý, čnělka 1,5 mm tlustá, kuželovitá, se 4-5 bliznovými laloky asi 1mm délky. Tobolka 4 (-5)-četná, 3 x 4 mm, světle hnědá, bez teček, špičatá, na půdorysu kruhovitá, snadno odpadající, chlopně komůrek vybíhají v rohy. Semena 0,54 x 0,36 x 0,32 mm, hruškovitá, světle hnědá, trochu lesklá, s mnoha malými velmi tmavými hrbolky.

Pěstování: V kultuře se zatím objevuje málo, v Anglii se první rostliny v roce 2000 prodávaly za 60 liber, tudíž zatím nemám žádné konkrétní poznatky s pěstováním.

Conophytum phoeniceum S.A. Hammer (1993) bylo pojmenováno podle pestrého, jasně červeného květu, který se objevuje v noci. Jedná se o trpasličí rostliny, většinou vnořené do země, rostoucí soliterně, zřídka v párech. Slupka starých listů je tenká, žlutavá až nahnědlá, zpravidla netečkovaná. Těla jsou 2-4 x 2-6 x 2-5 mm velká, při pohledu shora eliptická. Pokožka je obrvená krátkými štětinkami, je velmi jasně zelená, uprostřed je okýnko velmi nepravidelného tvaru. Okýnko je zřetelně tmavší než okolní pokožka. Štěrbina je mírně vpadlá, je obrvená, kdy tyto chloupky mohou být zřetelnější a delší než okolní obrvení. Květy se objevují na podzim, jsou noční a výrazně voní. Kališní trubka je 3 mm dlouhá, zelená, papilózní, kališní lístky jsou 4 a jsou 2-3 mm dlouhé. Korunní trubka je 3 mm dlouhá, oranžová. Korunních lístků je 16-20 v jedné řadě, jsou 5 x 1 mm velké rovné, nahoře uťaté, zářivě červené až mdle fialově červené. Tyčinek je 20-35 jsou 5 mm dlouhé, žluto-zelené. Prášníky jsou jasně žluté. Čnělka je 1 mm dlouhá, blizna je čtyřlaločná. Tobolka je čtyřpouzdrá, matně hnědá, velmi křehká. Semena jsou 0,45 x 0,30 x 0,25 mm velká, hrbolkatá.

Tento velmi zajímavý taxon byl objeven v červenci 1991. Rostliny jsou známy pouze z malé oblasti severozápadně od Steinkopfu. Subkolonie na východě je poněkud robustnější a má silněji obrvenou štěrbinu.

Pěstování: Rostliny rostou poměrně snadno ze semen a také jejich udržení při životě při svlékání je absolutně bezproblémové (pozor ovšem na přímé slunce, podobně jako ostatní rostliny z této sekce se velmi snadno přesuší či spálí). Semenáčky jsou nejprve cylindrické, po 6 měsících se začínají zplošťovat. Není výjimkou, že se mladé rostliny převlékají i 2x za sezónu. Rostliny v růstu potřebují značné množství vody (v kultuře je zalévám až do ledna). V našich podmínkách vykvétají již druhým rokem a také tvorba semen je bezproblémová.

Conophytum pubicalyx Lavis (1932) bylo pojmenováno podle výrazně obrvené kališní trubky. Rostliny hustě odnožují a vytvářejí husté shluky těl. Slupka starých listů je bílá nebo špinavě bílá, na těle přetrvává v cérech. Těla jsou drobná, 2-6 x 1-3 x 1-3 mm velká, na vrcholku vypouklá. Pokožka je tmavě zelená až nahnědlá nebo načervenalá, je pokrytá množstvím brv. Tyto chloupky bývají 0,2-0,5 mm dlouhé. Štěrbina je vnořená, vpadlá, obrvená, ohraničená malou velmi tmavou propustnou zónou - okýnkem.

Květy se objevují pozdě na podzim, jsou noční a výrazně voní. Kališní trubka je 2-3 mm dlouhá, je z 5 segmentů, hustě obrvená. Korunní trubka je 3-4 mm dlouhá, je načervenalá, petalů je 15-25 v 1-2 řadách, jsou až 8 mm dlouhé, sytě červené až tmavě červené. Tyčinky jsou ve 2-3 řadách, částečně převyšují okraj květu, prášníky jsou relativně velké. Čnělka je velmi krátká, blizna má 4-5 laloků 1-2 mm dlouhých. Tobolka je 4-5-ti pouzdrá, 1x2 mm, většinou kulovitěho tvaru, zbarvení je v odstínech

světle hnědé, je křehká, semen je mnoho a jsou 0,50 x 0,40 x 0,30 mm velká, hrbolkatá.

Lavis porovnával *C. pubicalyx* s příbuzným *C. stephanii* a došel k závěru, že tělíčka rostlin jsou nesrovnatelně menší, také obrvení je kratší než u *C. stephanii* a značný rozdíl je také v obrvení kalicha. Další markantní rozdíl je, že *C. pubicalyx* má výrazně tmavou pokožku a průhledné okýnko v okolí štěrbiny, což u typových *C. stephanii* chybí. Rostliny se vyskytují na několika lokalitách severně a severozápadně od Kliprandu a částečně zasahují do oblasti Platbakkies. Na nalezišti roste společně s *Cheiridopsis meyeri* var. *minor*. Rawého rostliny *C. albipilosum* budou patrně totožné se severně rostoucími populacemi *C. pubicalyx*.

Pěstování: Rostliny potřebují jednoznačně stín a to mnohem jednoznačněji, než jejich nejbližší příbuzné *C. stephanii*. U starších rostlin dochází někdy k menším problémům s dokonalým převlečením staré pokožky. Důležité je také mlžení a mírné zalévání rostlin i mimo jejich období růstu. Nejsnazší je množení pomocí řízků.

Obr. *Conophytum phoeniceum* a *C. stephanii* subsp. *abductum* v kultuře

***Conophytum stephanii* Schwantes (1929)** Rostliny byly pojmenovány po profesionálním zahradníkovi Paulovi Stephanovi z hamburské botanické zahrady. V současnosti jsou známy dvě subspecie a to subsp: *stephanii* z oblasti Steinkopfu a subsp. *abductum* z kopců v okolí Port Nolloth.

Conophytum stephanii* subsp. *stephanii Rostliny tvoří mírně vypouklé shluky těl do průměru 5 cm. Slupka starých listů je bělavá, hustě obrvená, snadno se odlupuje v cárech. Tělíčka jsou téměř kulovitá, vypouklá na vrcholku, někdy mírně zploštělá, velikost hlav je 7-15 x 4-8 x 4 mm, téměř pravidelně kruhovitá při pohledu shora. Pokožka je olivově zelená až červeno hnědá, ovšem vlastní zbarvení pokožky je zakryto pod množstvím chloupků, které mohou být až 1,5 mm dlouhé. Štěrbina je krátká, velmi obrvená. Květy se objevují časně na podzim, jsou noční a vonící. Kališní trubka je až 4 mm dlouhá, světle zelená, kališní lístky jsou 4. Korunní trubka je cca 4 mm velká, žlutá až červenohnědá. Korunních lístků je 15-25 v jedné až dvou řadách, jsou až 6 mm dlouhé, uťaté a jejich zbarvení je od tmavě bronzové po žluto hnědou či červenou. Tyčinky vyčnívají z květu, prášníky jsou nevýrazně žluté. Čnělka je 2 mm dlouhá s 3-5 laločnatou bliznou. Tobolka je 3-5-ti pouzdrá, 3 x 4 mm velká, kulovitá, poměrně křehká, bělavá, obrvená. Semen je mnoho, jsou 0,60 x 0,45 x 0,35 mm velká, jsou jemně puchýřkatá. Rostliny se nacházejí na velmi rozsáhlém areálu v okolí Eenriet a Kabinabergu, zasahují do Umdausu a Rosyntjibergu. Rostou na křemenném podkladu a jsou většinou ve stínu.

***Conophytum stephanii* subsp. *abductum* S.A.Hammer** tvoří poněkud větší kolonie těl, až 15 cm. Slupka je bělavá, hustě obrvená a částečně přetrvává na rostlinách. Těla jsou obkonická, 6-10 x 3-6 x 3-6 mm velká, pokožka je matně zelená až tmavě zelená, nemívá odstíny červené, ale její zbarvení je skryto pod množstvím chloupků, které bývají až 2 mm dlouhé. Štěrbina je krátká a velmi obrvená. Květy se objevují pozdě na podzim, později než u typu. Kališní trubka je až 3 mm dlouhá, bílo zelená. Sepaly jsou 4. Korunní trubka je 4-6 mm velká, bílá až nažloutlá, korunních lístků je 15-25 a jsou max. ve dvou řadách. Jsou až 6 mm dlouhé, přímé, jejich barva je v odstínech světle žluté až žluté, tyčinky vyčnívají z květu, není jich mnoho. Čnělka je 2 mm dlouhá se 4-6 bliznami. Tobolka je 4-6-ti pouzdrá, 2x3x mm, téměř kulovitá, poměrně křehká, bělavá a v každém pouzdře je značné množství semen. Semena jsou 0,50 x 0,40 x 0,30 mm velká nepuchýřkatá, ale vrásčitá. Subsp. *abductum* se vyskytuje na kopcích v okolí Port Nolloth.

Pěstování: Oba poddruhy vyžadují v létě stín a dostatek vláhy. Při pozdním přesunu na podzimní světlejší stanoviště se mohou vyskytnout problémy se svlečením rostlin, čímž se prodlouží jejich vegetační období. Rostliny vyžadují spíše chladno a dostatek vláhy. Množení řízkováním je zcela bez problémů.

Štarha Roman

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXV.

Sekce: *LORICATA* Schütz

Rostliny kulovitého tvaru, případně stlačené koule, v kultuře poněkud protažené do výšky, dospělé mají průměr až 20 cm. Plody pukají vertikálně. Semena jsou menší, 0,5 mm v průměru a větší jsou značně zploštělá. Testa je hruběji hrbolatá, lesklá (jen při zvětšení), hnědá. Hilum je šikmo podélné ose semene, při pohledu z boku mírně zvlněné, oválného tvaru. Arilum tvoří světlý zával kolem hila.

V každém rodě kaktusů se nachází druh nebo okruh rostlin, jež je možno nazvat atraktivní. Mezi gymnokalyciemi je to bezesporu sekce *LORICATA*. Obsahuje čtyři krásné taxony: *Gymnocalycium spegazzinii*, *Gymn. cardenasianum*, *Gymn. bayrianum* a *Gymn. armatum*.

Jsou to rostliny tak známé, snad v každé sbírce kaktusů se nacházejí. Z určitosti lze tvrdit, že se jedná o dobré, zcela oprávněné druhy, jejichž samostatnost je podmíněna nejenom výraznými morfologickými odlišnostmi ale i izolovaností dost od sebe vzdálených stanovišť.

***Gymnocalycium spegazzinii* (Speg.) Br. et R., The Cactaceae 3: 155, 1922.**

Je nejdéle známé, v literatuře nejčastěji diskutované. Setkáváme se s ním již od roku 1905, kdy bylo popsáno jako *Etus. loricator* Spegazini v Cact. Plat. Tent. str. 502, 1905. Od roku 1922 pak pro něj Britton a Rose zavádějí název *Gymnocalycium spegazzinii*. Jméno na počest dr. Carlose Spegaziniho z La Platy, Argentina, objevitele tohoto taxonu.

Jde o velmi variabilní druh s disjunktivním (nesouvislým) areálem rozšíření o délce 500 km. Jižní hranice výskytu se nachází nedaleko Mine Capillitas, severní pak končí v Quebrada de Toro. Pro snazší orientaci je to vzdálenější okolí města Salta za východním hřebenem argentinských And. Nej hustěji osídleným územím *Gymn.*

spgazzinii je údolí Rio Santa Maria na jihu a údolí Rio Calchaqui na severozápadě. V obou těchto andských podélných údolích osidluje *Gymn. spgazzinii* nadmořské výšky od asi 1700 – 2900 metrů. Vysoko ležící výskyt je na Pampa de Tintin východně od Cachi a u Amblayo, obojí v provincii Salta. Nejsevernější známý výskyt leží v Quebrada del Toro v 2800 m n. m.

Starší sběry tohoto druhu (včetně Fričových) však neprobíhaly na celém území a jedinci jež se dostali do sbírek u nás, pocházeli pouze z několika lokalit. To také bylo hlavní příčinou zkresleného pohledu na celou variabilitu tohoto druhu.

Z posledních pozorování na četných nalezištích, které provedli sběratelé Knoll, Lau, Fescher, Rausch, H. Till, J. Piltz a Jar. Procházka jednoznačně vyplývá, že máme před sebou nepředstavitelně proměnlivý druh, jehož plasticita je snad nejvýraznější v celém rodě *Gymnocalycium*. Je to především dáno širokým areálem výskytu, někdy i částečně izolovaných lokalit, nacházejících se v různých nadmořských výškách značně členitého terénu hor (od 1500-3000 m). Variabilita druhu se projevuje zejména v počtu, délce, síle, zbarvení a charakteru zahnutí trnů. Setkáváme se s formami 3,5,7,9 i 11 trnnými jedinci, délka trnů se pohybuje od 10-40 mm. Rovněž jejich zbarvení je velmi proměnlivé, od bílé přes růžovou, špinavě červenou, hnědou až smolově černou, slámově žlutou a některé jsou dokonce dvoubarevné, světlé s tmavou špicí. Plasticita druhu je i ve zbarvení epidermis jež je zelená až šedomodrá, někdy dokonce hnědá, dále v celkové velikosti květu a jeho uspořádání, délce trubky i barevnosti květu (sametově bílý až růžový, vzácněji nahnědlý i nazelenalý). Také je do značné míry i proměnlivá velikost těl, počet žebor, jejich výška i vlnatost temene. Všechny tyto kvantitativní znaky jsou u daných jedinců různě kombinovány a tak se dá mluvit o desítkách a desítkách rozličných forem. Provedeme-li výběr a sprašujeme mezi sebou stejné formy (např. bílotrné, dlouhotrné, horizontalooidní apod.) dostáváme potomstvo značně uniformní a i v dalších generacích zpravidla stabilní. Opakovanými výsevy se pak stabilita ještě zvyšuje a taková populace svádí často k názorům, že tyto formy by měly být uznány jako variety.

Vraťme se však k popisu typové rostliny, popsané v roce 1905 Spegazzinim. Popis není obsáhlý jak tomu bývalo na počátku 19. století: stlačené, kulovité, 6 cm vysoké, 14 cm v průměru, našedle zelené; žebor 13, širokých a nízkých, zaokrouhlených na okraji, areoly eliptické, trnů obvykle 7, šídlovitých, pevných přitisknutých k žeborům, někdy zahnutých, šedohnědých, 2-2,5 cm dlouhých; květy 7 cm dlouhé, vnitřní okvětní lístky více nebo méně růžově zbarvené, tyčinky a čnělka fialové, bliznových laloků 16 bílých až růžově zbarvených, šupiny na semeníku nečetné, široké. Jako stanoviště nálezu byla udána La Viña, provincie Salta.

Šetřením bylo zjištěno, že La Viña, prov. Salta není město La Viña ležící na silnici 68 ze Salta do Guachipas, nýbrž je to malá osada La Viña u Rosario de Lerma, asi 30 km jižně od hlavního města provincie Salta na úpatí relativně blízkého předhoří ke Cumbre de Obisco. Jen asi 60 km jižně u La Viña, v Quebrado del Toro jsou rostliny zcela uniformní dle Spegazziniho popisu.

U mnoha variabilních druhů bylo prokázáno, že rostliny okrajových populací v územním rozšíření jsou téměř vzhledově jednotné a ve směru ke středu variability znatelně přibývá. Proto byla znovu uznána Backebergem dříve popsána var. *major* a nově popsána var. *punillense*.

***Gymnocalycium spgazzinii* v. *major* Backbg., Cact. Succ. 5. (U.S.) 23: 88, 1951.**

Rostliny sytěji modrozelené, ve stáří (v kultuře), až 20 cm vysoké a přes 10 cm v průměru, trnů většinou 9, až 4 cm dlouhých, tmavo až červenohnědých, po straně

propletených a později převážně dráповitě dolů přilehlých k tělu, u báze nezesílených. Areoly až 7 mm dlouhé. Květy bílé s růžovým jícnem.

Rozšíření: Quebrada del Toro mezi Chorillos a Puerta Tastil, také v údolí nedaleko Molinos.

JPR 169/520, 20 km od Molinos u La Acadia a JPR 168/518, v Paso La Fescha 1970 m n. m. sbíral Jar. Procházka.

Gymnocalycium spegazzinii v. punillense Till et W. Till, Gymnocalycium 7(1): 119, 1994.

Odlišuje se od typu *Gymn. spegazzinii* těsně stojícími žebry (u staré rostliny až 30). 9(7) obyčejně kratšími, těsně přilehlými k tělu, nažloutle šedými trny a pastelově růžovými květy.

Naleziště: Argentina, provincie Salta, v údolí Rio de las Conchas, blízko osady La Punilla (po které byla tato var. pojmenována), 1670 m n. m., sbíral H. Till (HT 93/605).

Rozšíření: Argentina, provincie Salta, v údolí Rio Calchaqui od La Merced až do Animana a v oblasti horního toku Rio de Las Conchas od La Yesera až po El Mollar.

JPR 170/524 před osadou La Punilla, 1670 m n. m. sbíral J. Procházka.

Gymnocalycium cardenasianum Ritter, Taxon 13(4): 144, 1964.

Rostliny byly objeveny Fr. Ritterem v roce 1953 jako FR 88. Jeho sestra Hildegarda Winter je uvedla ve svém katalogu pod jménem *Gymn. cardenasii*, toto pojmenování změnil Ritter na *Gymn. cardenasianum* ježto prof. Cardenas sám nebyl nálezcem. Původně byl tento taxon uveden v ceníku fy. Winter jako „FR 88, de Tarija“. Latinská diagnóza byla uveřejněná v roce 1964 v Taxonu, zevrubný popis vyšel až v roce 1980 v knize Kakteen in Südamerika.

Je to druh jen o něco více geneticky ustálenější než *Gymn. spegazzinii*, blíží se však tomuto druhu, zejména některé jemnější vytrněné formy lze velmi těžko rozpoznat od dlouhotrných forem *Gymn. spegazzinii*. Tělo je šedozelené, v mládí ploché, později kulovité, nebo poněkud protáhlé, asi 12-28 cm v průměru, 5-20 cm vysoké, s malou, rychle se zúžující kořenovou řepou. Temeno neutrněné, prohloubené. Žeber 13-21, přímých, velmi tupých a velmi plochých, 2-5 cm širokých, 5-10 mm vysokých, směrem dolů, kde žebra začínají jsou téměř plochá. Areoly oválné, na počátku s šedou plstí. Trny silné až polosilné, tuhé, vždy silně zahnuté, v mládí směřují k tělu a jsou navzájem propletené, u starých rostlin často pokroucené a více odstávající u mladých rostlin, jen okrajové 3-6, dlouhé 3-6 cm, u starších rostlin pak ještě 1-2 střední trny, poněkud delší, silnější a více ohnuté než okrajové. Barva trnů je černošedá nebo červenošedá, na špici tmavší, trny záhy sešednou.

Květy z temene, 5 cm dlouhé, otevírají se až odpoledne. Horní část trubky je šedozelená, uvnitř nálevkovitá, korunní lístky jsou 2 cm dlouhé, 6-9 mm široké, nejvnitřnější o něco kratší, konce jsou krátce zašpičatělé, konce vnějších zaoblené, směrem dolů jsou bledě purpurové, směrem ke špici téměř bílé, avšak s bledě červenavě hnědávým středním pruhem.

Naleziště: Carrizal, provincie Mendes, dept. Tarija.

I když se u *Gymn. spegazzinii* udává naleziště Argentina a u *Gymn. cardenasianum* Bolívie, Carrizal, provincie Mendez, nesmíme se těmito údaji nechat mýlit. Jedná se totiž o lokality v severní Argentině a jižní Bolívii, tedy na území bezprostředně na sebe navazujícími a zcela propojené mohutným masivem „argentinsko-bolivijských And“. Vzdálenost mezi oběma druhy je 400 km.

Další otázkou, kterou je třeba se u tohoto taxonu zabývat je jeho variabilita. Opět je nejvýraznější otrnění. I když v původním Ritterově popise se hovoří pouze o trnech tmavých, téměř černých, valná část rostlin ve sbírkách je světletrná. Světlí jedinci jsou však nejkrásnější a tak je pochopitelné, že v kultuře důsledkem výběru silně převládají. Jinak je škála barev obdobná jako u *Gymn. spegazzinii*, od žlutavě bílé, růžové, jantarově žluté přes různé odstíny okrové a hnědé až po černou. Při srovnání obou, má *Gymn. cardenasianum* trny zářivější a hlavně mohutnější. Okrajové dosahují maximální délky 6 cm, střední dokonce až 8 cm. V jejich délce však opět existuje značná tolerance a tak se můžeme setkat i s formami krátkotrnými. Počet trnů se pohybuje v rozmezí 3-7, přičemž nejčastěji jich je 5. Rozdílnost oproti *Gymn. spegazzinii* je také ve velikosti těla i zabarvení epidermis, která je u dospělých jedinců krásně světlounece popelavě šedá, taxony jsou mohutnější. Severně od typového naleziště mezi El. Puente San Juan a Chayasa našel F. Ritter dokonce nevýrazně otrněnou formu dosahující v průměru až 34 cm. Touto velikostí se řadí k nejrozměrnějším gymnokalyciím jako *G. saglionis*. Květy *Gymn. cardenasianum* nejsou nijak velké, zato jsou pro svůj hedvábný lesk velmi půvabné.

Gymnocalycium bayrianum H. Till ex H. Till, KuaS 38(8): 191, 1987.

Bylo popsáno teprve v KuaS v roce 1987 Hansem Tillem na počest tehdejšího předsedy GÖK Alfreda Bayera.

Tento krásný druh byl nalezen lovcem kaktusů Schickendantzem, v blízkosti města Medina, v pohoří Cerro Medina ve výši 1000-1500 m n. m., který v roce 1964 poslal asi 20 rostlin fy. Uhlig v Rommelshausenu. Tam je skoro všechny, až na několik, které si ponechal Uhlig, koupili rakouští kaktusáři. Původní název byl *Gymn. spec. CERRO MEDINA*. Má tělo stlačeně kulovité, modrozelené až zelené., 6-12,5 cm v průměru. Temeno mírně prohloubené, většinou je trny nepřikrývají. Kořen krátký řepovitý. Žeber 6-10, později se zasouvají další žebra, přímá u báze velmi široká cca. 30 mm, velice plochá, směrem k temeni poněkud zvýšená a slabě hranatá, nad areolami je příčná rýha. Areoly, při rašení jsou pokryté huňatou žlutavou plstí, která později zešedne a potom zmizí. 5 okrajových trnů asi 25-30 mm dlouhých, většinou kulatých, někdy poněkud hranatých, lehce přihnutých k tělu, silně píchajících. Dva nejvyšší směřují šikmo vzhůru, 2 střední šikmo dolů a nejspodnější přímo dolů, v mládí světle hnědé s tmavou špičkou, později šedé. Někdy 1 střední trn 35-45 mm dlouhý. Květy v blízkosti temene, z horních otrněných areol, jsou nálevkovité, při plném otevření 62 mm dlouhé a 40 mm široké, krémově bílé s hedvábným leskem.

Semeno je malé podlouhlé, lehce zahnuté o průměru 0,8-1 mm, testa matně červenohnědá s jemnými bradavkami, mezi nimiž jsou rýhy, hilum je oválné, poněkud prohloubené bez zesíleného okraje, mikropila je poněkud vyvýšená.

Ve srovnání s *Gymn. cardenasianum* se jedná o rostliny menších rozměrů, květy se otevírají ochotně. Svým vyhnutím trnů připomínají býčí rohy. Odstín pokožky se často mění, lze se setkávat s výraznými formami, jejichž zabarvení je velmi světlé, šedozelené s modravě růžovým nádechem, u importů dokonce barvy slonové kosti. Druhým extrémem jsou formy jasně zelené, s teplým odstínem přecházejícím částečně až do žlutozelená.

Gymnocalycium armatum Ritter, Kakteen in Südamerika 2: 662-663, 1980.

Je nejnovějším druhem sekce *Loricata*, bylo objeveno v roce 1962. Podle údajů F. Rittera je blízké *Gymn. cardenasianum*. Rozdíly v popisech obou druhů jsou

velmi malé, trny mají být odstávající, u *Gymn. cardenasianum* stočené kolem těla a propletené. Tento fakt dokumentují i fotografie pořízené Ritterem. F. Ritter našel tento druh v El Paicho, provincie Mendez, Argentina a označil jej svým polním číslem FR 1131. Popsal v *Kakteen in Südamerika* 11.662.1980, kde zveřejnil i snímky této rostliny.

Uvádím zde ve zkrácené podobě i popis tohoto velmi vzácného druhu, který se doposud na uvedeném místě nálezu Rittera znovu nepodařilo objevit a proto budeme muset počkat na jeho objasnění.

Tělo neodnožující, šedozeleně zbarvené, tvrdomasé, v přírodě málo vysoké se silně konickou řepou. Žeber 8-15, široké 15-30 mm, 4-7 mm vysoké, nepatrně rýhované, rýhy napříč žeber úzké, hrbolce chybí, nebo jsou až asi 4 mm vysoké, ploché, zaoblené. Areoly 6-10 mm v průměru, okrouhlé s šedou plstí. Trny jsou velmi silné a pevné, odstávající, hnědé až téměř černé. Okrajových trnů 3-6, většinou 4-7 cm dlouhých, ve spodní části ztloustlých, většinou zahnutých, někdy s poněkud hákovitými konci. Střední trn chybí, u starších 1, zřídka 2, stejné jako okrajové. Květy na temeni, až 4 cm dlouhé, jenom za tepla se otevírající málo hodin denně a to po více dní. Horní část trubky je poněkud nálevkovitá až 18 mm dlouhá, nahoře stejně široká, uvnitř purpurová, vně šedozelená s vnějšími zaokrouhlenými šupinami. Vnější okvětní lístky jsou 12-15 mm široké, dole úzké velmi, nahoře zaoblené nebo krátce špičaté, střední pruh směrem dolů je purpurový, ke konci hnědavý, jsou široké a mají bílé nebo růžové okraje. Vnitřní okvětní lístky jsou vzpřímené, zatím co vnější široce rozložené.

Semena 1,2 mm dlouhá, 0,7 mm široká, červenavěčerná, velmi hustě hrbolatá, dorzálně silně zahnutá, hilum úzké, na ventralní straně dlouhé, s velkým mikropylárním otvorem.

Na závěr k celému komplexu čtyř druhů sekce *Loricata* lze znovu jen komentovat, jejich atraktivitu a oblíbenost u všech kaktusářů a zejména jejich snadnost při pěstování.

Lukašík Emil

Saguaro

Myslím, že pořádná sbírka kaktusů se neobejde bez vzrostlých cereusů. Tedy vzrostlých do velikosti, kterou umožňuje naše klima a skleník. Před lety jsem se tuto myšlenku snažil prosadit i ve vlastní sbírce. Mimo množení podložkových makrogonů a jusbertů jsem také vyséval různé cereusy. V knihách a časopisech o kaktusech mne lákaly působivé snímky kvetoucích *haageocereusů*, ovlášených *oreocereusů* i obrovitých karnégií. V tlustém sešitu, do něž jsem od počátku mého kaktusaření zapisoval a čísloval mé výsevnické pokusy a poklesky, jsou desítky položek porcí semen řady cereusů. Na 5694 porcí semen kaktusů to není nijak moc. Nejvíce se u mne dařily a nejdéle se udržely *trichocereusy*. Rostly jako z vody ve kbelících nadměrné velikosti. Největší potíž byla s jejich každoročním balením a stěhování ze skleníku a do skleníku, převážením na vozíku a nošením do sklepa. Nakonec jsem byl rád, že si ty největší odstěhoval nadšený nový adept kaktusaření. Ostatní jsem pořezal na podložky, nebo ze zoufalství nechal zmrznout. Dobré výsledky jsem měl s *oreocereusy*. Dokonce tak dobré, že si tyto parádní kousky dvakrát odnesli zloději,

včetně grusonů a jiných velkých kusů. Rozmlátili při tom kus skleníku a pošlapali desítky menších rostlin.

Má touha po cereusech se nemohla vyhnout opěvované a obrovské *Carnegiea gigantea*. Od Uhliga jsem třikrát koupil semena, jen jednou byl výsev úspěšný. Semenáčky však byly nějak neduživé, nebo jsem si s nimi nerozuměl. Dočkal jsem se jen tří dvouletých rostlin. Byly parádní až do doby, kdy jednou v listopadu přišly větší mrazy a já ještě nestačil skleník vystěhovat. Získal jsem aspoň zkušenost, že tato mohutná kytka nemá ráda zimu.

Náhodou i v mém posledním výsevu kaktusů, v červnu 1999, byla také semena karnegií. Jeden z mých kolegů při své návštěvě USA koupil a daroval mi dva sáčky se semeny. V jednom bylo 10 velkých semen *Yucca brevifolia*, ve druhém směs kaktusů z Arizony. O úspěšném výsevu jsem psal v Ostníku koncem roku 1999. Hlavní podíl na něm měl dozajista biologický přípravek proti houbovým chorobám rostlin POLYVERSUM. Juky už jsem rozdal, ze směsi arizonských kaktusů mám dnes asi 40 dvouletých semenáčků-cereusů. Mezi nimi vyniká růstem a krásou otrnění 13 karnegií. Kdo jejich semenáčky jednou viděl, pozná je pak vždy.

Domorodci tento kaktus nazývají Saguaro. Lokality s karnegiami však trpí znečištěným ovzduším, nedostatkem mladších rostlin a předčasným úhynem nebo poškozením při silných vichřicích. Růst tohoto kaktusu na nalezištích řadu let sledoval Engelmann. Podle jeho poznatků potřebuje semenáč karnegie, v závislosti na množství srážek a složení půdy lokality, asi 70 let k tomu, aby dosáhl výšky 2 metrů a stal se květoschopným. Stoletý exemplář bývá 5-6 metrů vysoký a z boků jeho kmene začínají vyrůstat typická ramena. Za dalších sto let měří okolo 12 metrů a jeho vzhled je považován za typický. Popsány a fotografovány byly rekordní rozměry karnegií. Dosud největší známá karnegie je asi 12-13 metrů vysoká, má 59 ramen a její hlavní kmen má u báze průměr 60 – 70 cm. Její věk se odhaduje na 250-300 let. Jistě uznáte, že to je doba, kdy mne už starosti se stěhováním „semenáčků“ karnegií nečekají.

MUDr. Vladimír Plesník

Chvála selenicereusů

Dlouhé zimní večery a teskné vzpomínky na uplynulé mládí mne vedly k pátrání po starých diapozitivech z mé bývalé sbírky kaktusů. Je jich za těch více jak třicet let fotografování kaktusů pěkných pár stovek, ne-li více. Až se divím, kolik peněz jsem utratil jen za diafilmy, rámečky, stativ, blesk, předsádky, luxmetr a další nezbytné propriety obstojného fotografování v tak zvaném plenéru, tedy mimo speciálně vybavený ateliér.

Nad obrázkem široce rozevřeného květu *Selenicereus grandiflorus* se mi vybavují těžkosti s jeho pořízením. Tou prvou je jistě sehnání samotné kytky a její dopěstování do květoschopné velikosti. Semena selenicereusů bývala a jsou nabízena jen zřídkakdy, o čemž se každý může přesvědčit nahlédnutím do nabídek semen našich i zahraničních pěstitelů. Většinou se kdysi dařilo se štěstím získat

kousek stonku, který bez problémů zakořenil a bujně rostl. Vůbec pro všech sedm obecně uznávaných druhů *Selenicereus* je typický rychlý růst. Jejich šplhavé až poléhavé tenké stonky dosahují při průměru kolem 2 cm délky tří až pěti metrů, v optimálním prostředí i více. A to je druhá potíž, neboť k vypěstování květoschopné rostliny je třeba hlavně dostatek nepromrzajícího prostoru a nějaká pevnější konstrukce, po níž bude šplhat, nebo k níž rostlinu přivážeme. Zelená barva pokožky stonků a nenápadný vzhled řídkých, ale pichlavých trnů nejsou důvodem k obdivu a pěstitelově zánícení pro tento rod. Přesto si starší kaktusáři jistě vzpomenou na velkou oblibu hybrid *Selenicereus*, které nejen rychle rostly, ale byly i výbornými podložkami. Měly poměrně slabé a měkké trny, jejich odřezky snadno zakořeňovaly a přijímaly rouby prakticky všech rodů kaktusů (jen se to muselo umět). Další potíží však byla potřeba teplejšího zimování a rozšíření zavírovaných odnoží, které éru roubování na *Selenicereus* ukončilo.

Nespornou předností všech druhů *Selenicereus* a hlavním důvodem jejich pěstování je nádhera velkých, silně voňavých květů. Z malého, ve spleti stonků snadno přehlédnutelného poupěte, vyroste během dvou dnů až 30 cm dlouhý květ, dosahující při plném rozevření průměru kolem 25 – 30 cm. Vnitřní okvětní lístky, uspořádané do několika řad, jsou čistě bílé až krémové barvy, široké kolem 2 cm a člunkovitě přihnuté ke středu. V něm je velká, bílá blizna obklopená vějířem žlutých prašníků. Zevní okvětní plátky jsou užší, obvykle žlutobílé i žlutohnědé, u některých druhů zelenavé. Zevní okvětní plátky vytváří parádní paprscitě rozloženou korunu kolem vnitřku květu. Celá ta krása žije jednu noc, ráno najde nezalý pěstitel jen její schlíple visící zbytek. Možná i to přispělo k lidovějším názvům jako Královna (jedené) noci, Princezna noci (ráno trestající za ztrátu panenství) atd.

Velikost a krása květů lákala řadu pokusníků (mne nevyjímaje) k získání hybridy menších rozměrů a s barevným květem. Já jsem bez úspěchu sprašoval Královnu noci směsí pylu několika právě kvetoucích lobivií. Věhlas získala hybrida *Selenicereus grandiflorus* s *Heliocereus speciosus*, publikovaná již r. 1847 pod neobvyklým názvem *Seleliocereus x maynardae*. Délku stonku měla jen o málo kratší (do 4 m), ale květy o délce 10 cm a šířce 18 cm se otevíraly ve dne a byly růžové, až sytě červené barvy. Bohužel, nevoněly. V oné době to byla tak hledaná kytka, jako třeba astrofytka či ariokarpusy. Nevím, zda někde ještě žije potomstvo vypěstované z odnoží, protože se málokomu podařilo květ něčím oplodnit, tedy opylit, a o skutečně klíčivých semenech jsem se nikde nedočel. Nicméně v nabídkách několika dodavatelů semen tato lákavá položka nechyběla. Pravděpodobnější způsob získání této Červené královny (noci) je však opakování pokusů původního křížení. Ale ani *Heliocereus speciosus* není dnes snadno k opatření. Když si k tomu připočtete roky potřebné k dosažení květoschopnosti obou partnerů, štěstí nezbytné k tomu, aby ve stejnou dobu kvetly (aby se sprášení podařilo doporučovali výměnu pylu mezi bliznami obou rostlin) a ještě čekání, zda semena budou klíčivá, je to několikaletý seriál s nejistým výsledkem. Avšak klíčivá semena nezaručují, že z nich vyroste rostlina se žádanými vlastnostmi.

Platí však nejen pro zloděje, že „odvážnému štěstí přeje“. Pěstování Královny noci není složité. V knížkách najdete, že vyžaduje rozptýlené světlo až polostín, běžný až kyselý substrát, raději výživnější a minimální teplota nesmí po celý rok klesnout pod 15°C. Různí autoři píšou o potřebě nočního rosení, jiní doporučují, aby substrát byl trvale vlhký, neobsahoval vápník, zálivku jen odstátou měkkou (dešťovou) vodou. Je pochopitelné, že Královně se bude nejlépe dařit v podmínkách, odpovídajících poměrům v lesích Mexika a jiných středoamerických států. V botanických zahradách Evropy byla zpravidla vysazována přímo do půdy parapetu

u čelní stěny velkého skleníku, opatřené robustní konstrukcí, po níž stonky kaktusu šplhaly. Podmínkou úspěchu bylo dodržování uvedené minimální teploty (i v substrátu !) V některém německém časopisu uveřejnili snímek kvetoucí Královny, mohutně rozrostlé na stěně skleníku. Vidět najednou několik desítek rozevřených květů, vnímat jejich vůni a krásu, to musel být zážitek na celý život. A tak se ptám našeho předsedy, zda nechce věnovat teplejší část svých skleníkových plantáží Královně ?! Byl by bohatě odměněn i když Králi je nějaká další půlka království nejspíše lhostejná.

Ale ani mizerní pěstitelé v ubohých poměrech pro kaktusy, nejsou vyřazeni ze soutěže o Královnu. Dá se pěstovat i v mnohem skrovnějších poměrech. I celoročně v bytě žijící kus pokvete. Dovolím si na závěr připojit několik osobních zkušeností. Mám skleník (dnes již bez kaktusů), v němž jsem asi 10 let pěstoval Královnu a různé hybridy selenicereusů. Nikdy jsem je ale neužil jako podložky, co kdyby mi chtěly zakvést a já se tak připravil o něco mimořádného. Skleník však nebyl a není přes zimu vytápěný, při tuhé zimě v něm zmrzne i Silvestřík. Získaný kousek stonku Královny jsem zasadil do tehdy moderních a hodně rozšířených nádob – plechovek od konzerv. Těm se dno prorazilo hřebíkem a vznikly tak odtokové otvory. Pečlivější kaktusáři plechovky natřeli barvou, aby brzy nezrezavěly a aby to lépe vypadalo. Já jsem byl pečlivější jen v začátcích svého kaktusaření, pak jsem plechovky jen vyškral a odmastil. Pro Královnu jsem zvolil širokou, ale nízkou plechovku od pečenáčů, k níž jsem přidrátoval metr vysoký žebřík z hliníkových trubek (kdysi mnohem levnějších, než dnes). Užíval jsem celou dobu kaktusaření univerzální substrát, složený z 95 procent antukou a z malého množství dřevěného uhlí, křemičitého písku z akvaristické prodejny, starého keramzitu a co „příroda dala“, včetně trošky rašeliny a více zbytků kořenů z dřívě ve směsi pěstovaných kaktusů. Královně jsem na dno plechovky přidal na přilepšenou dvě tablety Silvamixu (tehdejší název podobného zásobního hnojiva si už nevzpomínám). Stonek a boční výhony jsem různě obtáčel kolem opěrné konstrukce, později jsem přerůstající části odstříhával. Celá plechovka a konstrukce s Královnou musela být přenositelná. Před zimou jsem ji obtížně zabalil do papíru, protáhl dveřmi skleníku, naložil do kočárku po dětech, nebo na sáňky, (podle množství již napadaného sněhu) a odvezl domů. Ve sklepě stála od listopadu do května zabalená, bez zálivky a bez světla, při teplotách klesajících při tuhých mrazech až na 8°C. To jsou podmínky, které určitě ve své domovině neznala. Přesto se mi nejednou odměnila za houževnatost (moji nebo její?) s níž přežívala, krásnými květy. Dokladem je snímek v mé „diatéce“, pořizovaný pomocí blesku o půlnoci při ponocování ve skleníku. Ta ponocování se několik let opakovala, než se mi podařilo vystihnout dobu rozkvětu Královny a mít s sebou za všech okolností fungující blesk (elektřina ve skleníku nikdy nebyla). Nedivte se proto, prosím, že zdařilý diapozitiv považuji za jeden z vrcholů mých kaktusářských úspěchů. Královnu už více let nemám, byla příliš náročná a obtěžkaná, že jsem její stěhování zvládal stále obtížněji. V jedné zvláště slabé chvíli nejednou udeřily již v začátku listopadu velké mrazy (až -17°C), při nichž zamrzlé dveře skleníku nebylo možné otevřít a na jaro zůstalo z královny jen trní.

MUDr. Vladimír Plesník

Z naší činnosti

Na první schůzce v roce 2002 dne 7.1. jsme opět viděli video záběry. Tentokrát př. Král přinesl dvě krátké přednášky ze setkání gymnofilů v Brně v roce 1998. V první části hovořil pan Strigl z Rakouska (překládal Ing. Stuchlík) o skupině gymnoklycií *intertextum – moserianum* a dalších příbuzných druzích. Viděli jsme spoustu nádherných obrázků a zajímavý pohled rakouských gymnofilů na tuto skupinu rostlin. V druhé části jsme viděli přednášku př. Ivana Milta z Nasobůrek, předního našeho gymnofila o zajímavých rostlinách z jeho sbírky, ale i ze sbírek jiných známých gymnofilů. Kromě jiného jsme se vzpomínkou podívali do skleníku k Amerhauserovi, Striglovi, Tillovi z Rakouska, ale i do českých sbírek Fleischera, Nádvořníka, Plesníka z Olomouce a dalších. Na závěr bylo tradičně slosováno několik cen, tentokrát to byly malé keramické bonsajové misky z dílny př. Milana Poláška. Na následující měsíce přislíbili přinést do tradiční tomboly své výpěstky tyto přátelé: březen – Kubita, duben – Barták, květen – Bunček, červen – Ing. Skoumal. Všem děkujeme.

Nabídky, poptávka

Prodám sbírkové rostliny asi 200 ks různé druhy,
+ semenáčky různé, stáří 2 roky (asi 500 – 800 ks)
+ semenáčky různé, stáří 1 rok (asi 300 – 500 ks)
+ květináčky + misky PVC + antuka..... komplet 500.-Kč

Atlas kaktusů 1 – 16komplet 2500.-Kč
Časopis Kaktusy 1996 / 3+430.-Kč
1997komplet 100.-Kč
1998komplet 100.-Kč
2001 komplet 150.-Kč
Kakteen von A bis Z 600.-Kč

Informace na adrese: Milan Tůma, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba,
telefon: 0604 181134.

Informace

--- V lednovém vydání Internetových novin Pavel Pavlíček píše krátký článek o rodu *Rebutia* pod názvem: Co je malúcké, to je hezúcké (*Rebutia*). Obrázek krásných rozkvetlých kytíček ze své kolekce rebucií k tomuto příspěvku zaslal náš člen pan **František Úředníček**. Na závěr článku Pavlíček uvádí: „Čas od času dostaneme takové a jiné fotky – a jsme tomu moc rádi. A samozřejmě – co je v době internetu jednoduššího, než se o tu radost podělit s ostatními? Takže – pane Úředníčku – díky za obrázek – a vzkaz pro vás ostatní fotoamatéry – pošlete nám také svůj pohled do sbírky nebo fotku některé ze svých oblíbených rostlin. Díky předem!“

--- **Tradiční pražské sympozium** se koná dne 23. března 2002. Zajímavé přednášky našich i zahraničních kaktusářů - cestovatelů. Informace: Ing. Ivan Běťák, Pod Lesem 27, 143 00 Praha 4-Komořany.

--- Ve stejném termínu ve dnech 22.-24.3. pořádají už tradičně rakouští kaktusáři **setkání v Eugendorfu**.

--- **Zájezd** v letošním roce se bude konat ve dnech 24. – 26.5.2002 a měl by směřovat na Slovensko, do sbírky pana Vereše a dalších.

--- **Nový časopis** v angličtině **ALSTERWORTHIA INTERNATIONAL**. Časopis o sukulentních rostlinách *Asphodelaceae*. Většina článků se týká rodů podčeledi *Aloioideae*: *Aloe*, *Astroloba*, *Chamaeoloe*, *Gasteria*, *Haworthia*, *Lomatophyllum* a *Poelnitzia*. Termíny vydání: březen, červenec & listopad, formát A4, lesklý papír, barevné ilustrace. Roční členský příspěvek: 470Kč (€14.00). Objednávky na adrese: Mgr. Petr Pavelka jr., Toužimská 41a, 199 00 Praha – Letňany.

POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA

schůzka v dubnu se překládá na druhé pondělí v měsíci dne **8.4.** z důvodů Velikonočních svátků.

POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA

Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapositivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571
Lukašik Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov, 069 - 6243454
MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790
RNDr. Štarha Roman Ph.D., 30.dubna 22, Ostrava 1, tel.: 0737 333346
Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 0604 181134

OBSAH – ÚNOR 2002

Z literatury	18
Rod Conophytum XIV.	20
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXV.	23
Saguaro	27
Chvála selenicereusům	28
Z naší činnosti	30
Nabídka, poptávka	31
Informace	31

OSTNÍK

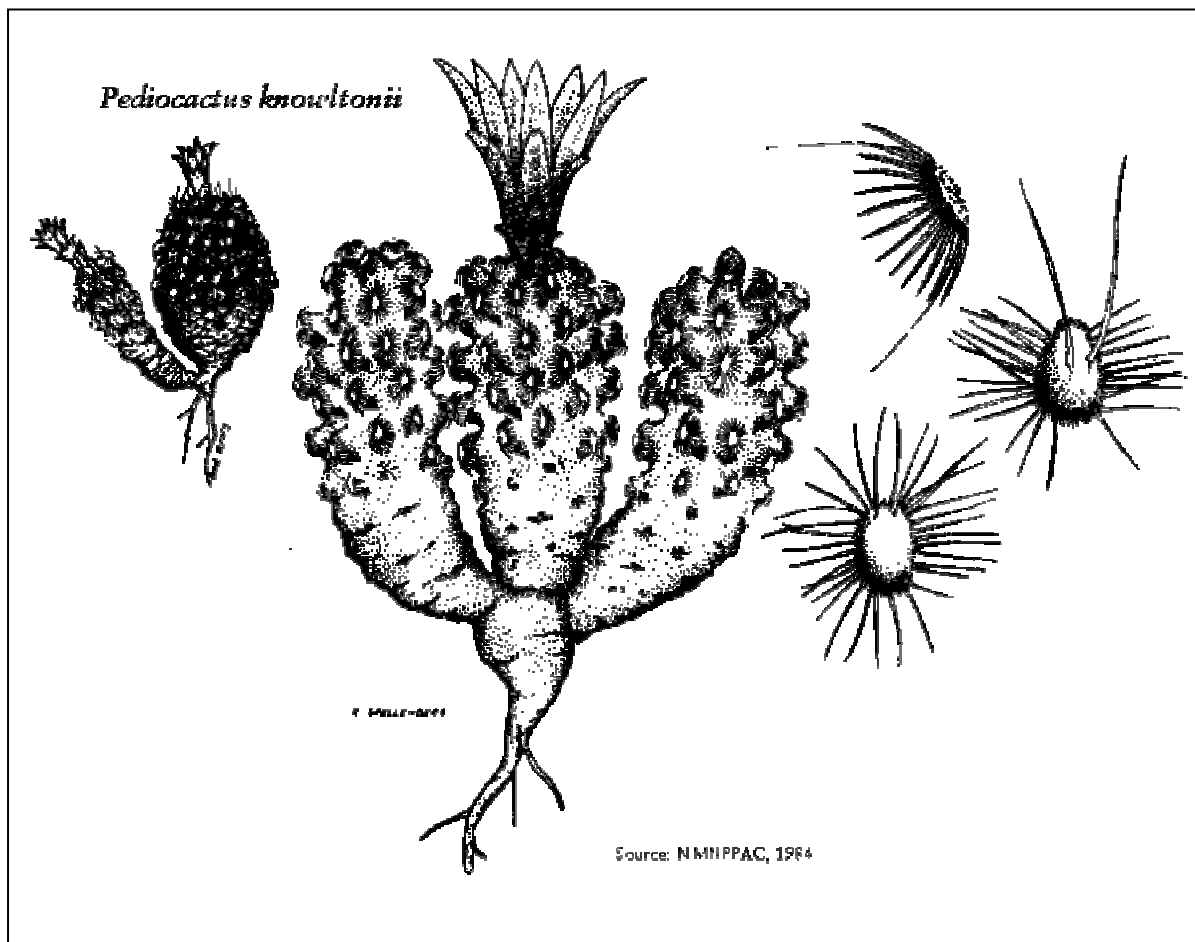
Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, únor 2002
Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 308.
Ročník 31.
Březen 2002

***Pediocactus knowltonii* Benson 1960**

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 12 / 1999

Toto vánoční rozšířené číslo má netradiční titulní obrázek. S názvem "Vánoce pod Saguaro" je uveřejněn snímek perníkového "cereusu" s květy a s kolibříkem. Pod kaktusem sedí postavičky mající znázorňovat Svatou rodinu, včetně jeslíček a dvou oveček.

Mammillarie několikanásobně se dichotomicky dělící jsou náplní úvodního článku, doprovázeného efektními snímky jejich krásně a pravidelně vytrněných hlav. Dichotomie (rozštěpení) je odchylkou od obvyklého růstu. Jinými odchylkami od normálu je tvorba krystalů, šroubovitý růst, nebo odlišný počet žebířků (např. u astrofyt). Podstatou dichotomie je rozštěpení růstového centra, které může teoreticky nastat u všech druhů kaktusů. Nejnápadnější je však u mamilárií. Je to nejjednodušší a vývojově nejstarší projev vegetativního množení. Krystalové vznikají dojde-li k lineárnímu rozšíření růstového centra, aniž by došlo k oddělení jejich dvou konců. Ale i vzniku krystalů nejprve předchází roztažení růstového centra v podobě oválu, z něhož se pak utvoří dvě nová růstová centra. I ta se mohou později štěpit za vzniku čtyř a více hlav. Jeden snímek zachycuje až osmihlavou mamilárii. Dichotomické štěpení tedy není způsobeno poškozením růstového centra, ale je přirozeným (vrozeným) jevem u mamilárií při optimální kultuře (4 barevné snímky).

V Keni a v Tanzánii roste stromovitá **Ceropegia ballyana**, patřící mezi stapeliovitě. Její po oporách se tyčící výhony bývají až 5 m vysoké při průměru kolem 4-10-20 mm. Malé (7-5 cm) oválné až vejčité listy jsou sukuletní, holé, jasně zelené a na okrajích opatřené jemnými bílými zoubky. Nápadný je tvar květu připomínající plamen svíčky. Je bílý s hnědočervenými skvrnkami a tečkami, výjimečně též (při nedostatku světla) žlutobílý. Na hrotu semen je kšticí jemných vlásků, působící ve větru jako malý padák (6 barev. snímků a 5 čb. fotografií)

Lobivia taratensis Cardenas R 54 byla Backebergem popsána jako varianta *L. acanthoplegma*, později byla Rauschem přejmenována na *L. patula*. Má kulovité tělo se šikmo probíhajícími ostrými žebry a se zahlobenými areolami. Slámově až světle hnědě zbarvené trny jsou až 3 cm dlouhé, rovně odstávají od těla. Květ o průměru 4-5 cm je červený se sytě žlutým jícnem, nalezeny byly i rostliny s čistě žlutými květy (barevný snímek).

Pereira popisuje nový, druhý druh rodu **Pierrebraunia**, z pohoří v brazilském státě Minas Gerais. Cereusovitě tělo dosahuje 30-70 cm výšky a při čtyřech žebrech vypadá jako hranol. Odnožuje od spodu nebo i výše v podobě několikaramenného svícnu. Světle žlutozelená pokožka je matná a ve stáří šedne. V mnohém se tento druh podobá ubelmaniím (přítomnost hlenových dutin při řezu stonkem, postavení trnů na hranách žebířků, široké až splývavé areoly s bohatší plstí a vlasy). Trny až 6 cm dlouhé jsou světle žluté až červenohnědé, ve stáří šedé. Květoschopné jsou již exempláře o výšce 25 cm. Květ vyrůstá v pseudocefáliu tvořeném většími areolami s kaštanově zbarvenými vlasy. Poměrně malý květ na krátké trubce je růžový. Opyluje jej kolibříci. S pěstováním této novinky dosud nejsou zkušenosti (6 barev. snímků).

Vánoční kaktus - **Schlumbergera truncata** (*Epiphyllum truncatum* či *Zygocactus truncatus*) byl nalezen v lesích brazilského státu Rio de Janeiro r. 1819 (později i jinde), kde roste v korunách stromů, někdy i na skaliscích. Opylování zygomorfních květů obstarávají kolibříci. Velká obliba poměrně snadno pěstovatelného kaktusu s charakteristickou dobou kvetení podnítila jeho prošlechtění

a hybridizaci s příbuznými druhy (*S. russeliana*, *buckleyi*, *orssichiana*, *reginae*) takže najít ve sbírkách původní typ Vánočního kaktusu je dnes prakticky nemožné. Počet vyšlechtěných forem a hybrid se odhaduje na několik set. Jsou předmětem zájmu pěstitelů sdružených ve specializovaných spolcích. Největší jsou asi v USA a v Japonsku. (*Zájemce o nejhezčí výpěstky odkazují na české vydání knihy Innes-Glass "Kaktusy. Ilustrovaná encyklopedie", jejíž překlad pořídil v r. 1992 Dr. Říha. 325 Kč*). Barva květů je i podle naleziště proměnlivá: od tmavě purpurově fialové, přes růžovou, zářivě červenou až po lososovou a oranžovou. U variety "*delicata*" je květ bílý (dva barevné snímky).

Euphorbia bupleurifolia (= s listy v podobě zaječích uší), patří k dávno popsáným (1797 !) pryšcům z jižní Afriky. Asi 8 cm silný kmínek o výšce kolem 20 cm v kultuře odnožuje vzácně. Jeho povrch tvoří hnědé zbytky po odpadlých listech, uspořádané ve dvě spirálovitě probíhající řady. Z temene vyrůstá bohatá kštice světle až namodralé zelených listů, 10-15 cm dlouhých, v době vegetačního klidu odpadavých. Žlutozelené květenství (cyanthium) roste z temene. Je vhodná i za osluněná okna za předpokladu, že roste v propustném humózním substrátu a v létě je bohatěji zalévána než euforbie nemající listy. V zimě žádá sucho a teplota nesmí klesnout pod 12°C. Roste dosti pomalu (dva barevné snímky).

Z Madagaskaru pochází nový druh ***Uncarina turicana***, rostoucí zde endemicky na pískovcích z doby křídové. Bohatě se větvící výhony se při výšce až 5 m podobají košatým stromům. Charakteristický tvar květu mi připomíná květy u nás známějšího ibišku. Má sytě žlutou barvu s tmavě červeným jícnem. Je uveden podrobný popis a odlišné znaky od příbuzných unkárií (6 barevných snímků).

Do seriálu vybraných druhů, doporučených pěstitelům, jsou tentokrát zařazeny: ***Mammillaria tlalocii*** (dosud málo známá, velmi podobná *M. crucigera*, neodnožuje, ani se dichotomicky nedělí. Krásná novinka z Oaxaca (Mexiko) roste velmi pomalu, potřebuje hodně tepla, opatrnou zálivku, v zimě absolutní sucho a nepřiliš chladno), ***Parodia (Eriocactus - Notocactus) leninghausii***, dlouho známý a často pěstovaný druh, daří se v substrátu s přidavkem humusu a při bohatší zálivce v létě. V zimě naopak sucho a chladno. Velké, sytě žluté květy, se na noc nezavírají. Dobře se množí výsevem), ***Rebutia (Aylosteria) deminuta*** (opět starý oblíbený druh, silně odnožující za vzniku velkých, bohatě z jara kvetoucích trsů. V létě bohatší zálivka, v zimě velmi suché a chladné (kolem 5°C) stanoviště. Odnože snadno zakořeňují), ***Schlumbergera*** -hybrida (dříve *Zygocactus* - Vánoční kaktus) má dnes veliký počet různých forem, mimořádně bohatě kvetoucích v různých barvách. Daří se v humosním rašelinovém substrátu. V létě vysadit ven do polostínu. Vyžaduje přihnojení a dostatečnou zálivku, kterou koncem léta omezíme). ***Ceropegia fusca*** (z Kanárských ostrovů, nápadná šedobílými, tužkovitými výhony, z jejichž hlav vyrůstají časně zjara trubkovité, hnědočervené květy. Potřebuje minerální substrát sopečného původu, výsluní a bohatší zálivku v létě. Zimovat v naprostém suchu při 8-10°C. Snadno se množí odlomenými výhony), ***Crassula columnaris*** (sloupovitý růst je dán těsně na sebe přiléhajícími sukulentními listy. Vyžaduje minerální substrát s troškou humusu, výsluní těsně pod sklem. V létě častá zálivka, v zimě silně omezená i u kvetoucích rostlin. Množí se výsevem, hůře odlomenými postraními odnožemi). U všech uvedených rostlin je připojen barevný snímek.

Povšechný článek pojednává o historii, využívání a rozšíření rodu ***Opuntia***. Má více jak 300 druhů s řadou forem, lišících se od sebe trny, květy, velikostí atd. První popis opuncie pochází z r. 1533 po zjištění, že požití plodu opuncie vede k rudému zbarvení moče. Dodnes se o tom turisté přesvědčují. Široce jsou rozvedeny další změny názvů tohoto rodu, od dob Plinia, přes Backeberga až po současníky.

Využívání opuncí bylo popsáno již ve středověku. Plody sloužily a slouží jako ovoce a potravina. Vši sající na opuncích byly zdrojem hledaného červeného barviva (košenila), trny se používaly jako jehly, šídla i zbraně. Květy jsou zdrojem pylu pro určité druhy včel a jiného hmyzu, stonky poskytují ptákům a drobným hlodavcům úkryt a hnízda. Opuncie rostou téměř v celém Novém světě. Byly zavlečeny i do Evropy a našly svůj nový domov ve Středomoří i v Austrálii (3 barev.snímky).

Další díl cestopisného seriálu se týká návštěvy **Údolí starců**. Není to však nic neobvyklého: popisují se strasti se špatnými cestami, horkem či bouřkou, nocováním v mikrobusech atd. Sem tam je popis krajiny a v ní rostoucích kaktusů, ovšem ***Cephalocereus senilis*** je zmíněn jen okrajově. Čtenáře snad zaujme popis setkání s místním sběračem rajčat, který žízni trápené cestovatele napájel kořalkou z rajčat (6 barevných snímků krajiny).

Stoleté výročí narozenin **Walthera Haage-ho** je jistě dobrým důvodem pro sepsání malého obrázku o jeho životě. Narodil se v rodině s velkou tradicí zahradníků, vychodil gymnazium a začal studovat botaniku v Jeně. Po úmrtí staršího bratra vrátil se pracovat jako zahradník do otcova podniku a pracoval jako zahradnický tovaryš u firem ve Štuttgartu, Belgii a Švédsku. Během 1. světové války rozšířil rodinné zahradnictví, které v r. 1930, po úmrtí otce, převzal. Dařilo se mu a mohl financovat i jinak podporovat řadu expedic za kaktusy do Střední a Jižní Ameriky, na nichž se podílel také A.V.Frič, nebo C.Backeberg. Vydal se také na botanickou cestu do Afriky, vybudoval velkou sbírku starších rostlin, od nichž získával a prodával semena. Jeho rostliny byly často na různých výstavách oceněny zlatými medailemi, byl ve styku s většinou botanických zahrad a stal se jednou z nejuznávanějších osobností mezi kaktusáři. Vlastní pílí, znalostmi a zkušenostmi se dopracoval i literárních úspěchů. Jeho kniha "Kaktusy v domě" vyšla německy, anglicky, holandsky a japonsky v dnes neuvěřitelném nákladu 160.000 výtisků. Z řady jiných knih stojí za připomenutí aspoň "Freunde mit Kakteen" a "Praktische Kakteenbuch in Farben". Ale nejkrásnější je kniha o astrofytech (Kakteensterne), kterou napsal s našim O. Sadovským a která je stále velmi hledanou v antikvariátech. Jeho poslední a dnes nejznámější dílo je "Kakteen von A-Z". Ve 2. světové válce byla velká část jeho zahradnického podniku zcela zničena. Po obtížné obnově byl podnik v r. 1961 znárodněn a teprve od 1.9.1990 je opět zprivatizován. Na Haage-ho počest bylo po něm pojmenováno více druhů kaktusů a rod *Haageocereus*. Málo se ví o jeho práci při vyšlechtění nových hybrid epifyl, kterých "má na svědomí" více než 100. Zemřel jako vážený a mnoha cenami poctěný odborník - kaktusář 22. dubna 1992 (fotografie a snímek *M. haageana*).

K tomuto číslu je připojen Rejstřík 50. ročníku z r. 1999, abecedně uspořádaný podle témat a autorů. Velmi usnadňuje vyhledání informací kaktusech, nových popisech i o pěstitelských otázkách, které ročník obsahoval.

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

--- V Norimberku byla na podzim 1999 slavnostní konference k 50. výročí opětovného založení DKG po 2. světové válce. Předávaly se čestné medaile, pronášely se oslavy a připíjelo se na další úspěchy Spolku. Ale i v Německu členstvo stárne a příliv mladých kaktusářů nenahrazuje úbytky.

--- Profesor W. Barthlott obdržel spolu s milionovou odměnou (v DM) německou Cenu životního prostředí. Pracuje jako ředitel botanického ústavu při universitě v Bonnu a v letech 1991-5 byl také předsedou DKG. Na modelu květu lotusu objevil proces samočištění povrchu rostlin, mající široké možnosti technického využití. Ukázal, že nikoliv hladký, ale drsný povrch bývá zřídka ušpiněn, protože je deštěm snadněji omyt. Objev má využití v barvářském průmyslu a při výrobě střešních krytin.

--- S velkou slávou přivítali Němci kroniku DKG, zahrnující 107 let existence této Společnosti. Obsahuje údaje o pohnutkách k založení a o úkolech, které si Společnost v průběhu let dávala. Samozřejmě jsou zde uvedeni představitelé DKG, některé významné akce a sbírky a obrazová dokumentace. Kroniku sestavil současný archivář DKG na podkladu dobových dokumentů a dřívějších zpráv o činnosti. Brožovaný výtisk o 140 stranách formátu A4 stojí 15 DM + poštovné.

--- V nabídce Köpperova antikvariátu najdeme mezi tzv. základní literaturou také Buxbaumovu knihu "Kakteenpflege - biologisch richtig" s řadou užitečných pěstitelských rad (74 DM), nebo Backebergův Kakteenlexikon (89 DM) a Jacobsenův Sukkulente-Lexikon (130 DM), ale i německé vydání knihy Říhy a Šubíka "Svět kaktusů a sukulentů" (34 DM). Ve speciální nabídce je mimo mnoha jiných Kreuzingerův "Verzeichnis amerikanischer u.a. Sukkulente mit Revision der Systematik der Kakteen" z r. 1935 (Fričův podíl není uveden, cena 58 DM). Mezi rarity zařadili "Kakteensterne - Die Astrophyten" od Haageho a Sadovského z r. 1935 (169 DM !). Kompletní Backebergovo dílo "Die Cactaceae" z let 1958-62 stojí 900 DM.

--- Náš časopis Kaktusy je velmi dobrý. Při srovnání s KuaS se mu nejméně vyrovná. Ale: blednu závidím, když čtu inzeráty v KuaS, nabízející kaktusáři co hrdlo ráčí. Od rostlin přes substráty, hnojiva a chemické přípravky, až po vykoumané technické příslušenství a stavby skleníků. Navíc, inzerenti většinou uvádí i ceny zboží. Jsou pravda, pro nás příliš vysoké, ale člověka potěší i počtení co by mohl mít, kdyby na to měl. Např. firma Uhlig nabízí dva ancistrokaktusy (10DM) šest diskokaktusů (16DM), devět vzácnějších mamilárií (6-22DM) a řadu jiných.

MUDr. Vladimír Plesník

Rod **CONOPHYTUM XV.**

SEKCE: CHESHIRE - FELES S.A.Hammer

Rostliny jsou bezstopkaté, tělo je většinou jednotlivé, vnořené do půdy, křehké. Slupka je tenká, většinou kožovitá. Listy jsou srostlé, epidermis je hladká, netečkovaná nebo tečkovaná hnědými taninovými skvrnami. Pokožka je matně zelená, žluto-zelená až broskvově oranžová či červená. Štěrbina je jemně obrvená, vnořená. Květy jsou noční, někdy vykvétají již odpoledne, vonící.

Conophytum acutum L. Bolus (1950) bylo pojmenováno podle uťatých korunních lístků. Rostliny jsou jednohlavé a téměř úplné vnořené do půdy. Slupka je nažloutlá, membránovitá, nepřetrvávající. Těla jsou 5-12 x 4-8 x 3-6 mm, cylindrická až konická, vrchol rostliny je uťatý nebo mírně vypouklý. Epidermis je hladká, jasně zelená nebo žluto zelená, lesklá s výraznými okýnkami na vrcholu. Štěrbina je 2-4 mm dlouhá, hladká. Květy jsou podzimní, noční, výrazně voní. Kališní trubka je 4 laločná, sklovitá, ostře vystupující ze štěrbiny. Korunní trubka je 13-30! X 2-3 mm velká, slonovinově bílá, petalů je 26-30 ve 3-4 řadách, uťaté, vnější řady petalů jsou velmi krátké, vnitřní řady petalů jsou 5-6 mm dlouhé. Tyčinek je 19-25 ve dvou řadách, jsou 5-7 mm dlouhé. Čnělka je 1 mm dlouhá, blizna je 4 laločná, 4-6 mm dlouhá, tenká. Tobolka je 4 pouzdrá, 3 x 2 mm, obvejčitá při pohledu z boku. Semena jsou mnohá, jsou 0,50 x 0,35 x 0,30 mm, jsou hustě hrbolkatá.

Podobně jako *C. achabense* i *C. acutum* má výraznou podzemní část, ale tento rozdíl je méně výrazný. V období, kdy rostliny nekvetou jsou podobné nějakému malému oftalmofylu. Dnes ale víme, že nejbližší příbuzný je *C. maughanii*. typová lokalita prvních sběrů je „okolí Bokkraalu“. Dnes známe čtyři populace z okolí Bitterfonteinu. Rostou na plochých křemenných polích. Téměř celé tělo je vnořené a nad povrchem je viditelná pouze část s okýnkami. Na nalezišti rostou dále *C. uviforme* subsp. *uviforme* a *C. minutum* var. *pearsonii*.

Pěstování: V našich podmínkách rostliny snadno klíčí. Semenáčky jsou cylindrického tvaru, ale do dospělosti rostou více jak tři roky. Rostliny mohou vykvést již koncem druhého roku, ale jejich tělo je jen pár milimetrů velké. Dá se říci, že přírodního vzhledu rostliny dosáhnou až pátým rokem. Rostliny snadno hybridizují. Nejsnadněji samozřejmě s příbuzným *C. maughanii*, ale také s *C. obcordellum* a jinými konofyty.

Conophytum maughanii N. E. Br. (1930) Rostliny byly nejprve řazeny mezi oftalmofyla. Tuto teorii potvrzuje juvenilní vzhled rostlin, zejména při nedostatku světla. *Conophytum maughanii* subsp. *maughanii* tvoří pouze jednotlivá těla. Slupka je špinavě hnědo-žlutá, často tečkovaná, tenká, nepřetrvávající. Jednotlivá těla jsou 20-35 x 15-30 x 5-25 mm velká, cylindrická až téměř kulovitá, často mírně bilobní, vrcholek těla je kulovitý, průhledný. Pokožka je hladká, žluto - zelená až oranžová, v období před svlékáním je červeno - hnědá až purpurová. Štěrbina je mírně vnořená, hladká. Květy se objevují uprostřed podzimu, jsou noční a výrazně voní. Kališní trubka je krátká, zelená nebo červeno - zelená, sepály jsou 2-3 mm dlouhé a je jich 5-7. korunní trubka je 6-12 x 2-3 mm dlouhá, bělavá až narůžovělá, korunních lístků je 50-80, jsou ve 3-5-ti řadách a jsou 18x3 mm velké. Většinou jsou uťaté, mléčně bílé až nažloutlé nebo narůžovělé. Tyčinek je mnoho, vyčnívají z květu, prášníky jsou matně žluté. Blizna je 5-7 laločná, 3-8 mm dlouhá, volná. Tobolka je 5-7 pouzdrá, 3 x 5-7 mm, stlačená, obvejčitá, hustě tečkovaná taninovými skvrnami. Semena jsou 0,54 x 0,35 x 0,30 mm velká, jemně hrbolkatá.

Ačkoli je tento taxon nejpodobnější oftalmofylům, jedná se nezměnitelně o normální konofytum. Jednoznačně to potvrzuje zejména květ. (tento např. Schwantes neznal, a proto rostliny mylně zařadil mezi oftalmofyla). Květy se otevírají v noci a zavírají se nad ránem. Někdy ovšem květ zůstane otevřený i přes den, což rovněž napomohlo mnoha omylům. Tvar petalů je blízký tvarům korunních lístků denních konofytů. Druh je vysoce variabilní, což se odrazilo v množství druhových jmen (např. *C. rufescens*, *O. rufescens*, *O. schuldtii* atp.).

C. maughanii je rozšířený druh, rostoucí zejména v okolí Pofadderu a zasahuje až po Concordii a Jakkalswater. Roste na křemenném podloží ve společenství konofyt sekce *Cataphracta* a *Anacampseros quinaria*.

Pěstování: Při pěstování se musíme vyvarovat častější zálivce. Rostliny snadno hybridizují zejména s rostlinami sekcí *Cataphracta*, *Conophytum* a *Barbata*. Proto je třeba dávat při opylování velký pozor, jinak získáme velmi bizarní hybridy. Velmi zajímavý je hybrid *C. maughanii* X *C. stephanii*.

***Conophytum maughanii* subsp. *armeniacum* S. A. Hammer (1993)** roste jako jednohlavá rostlina a to téměř celá skrytá v půdě. Slupka je tečkovaná taninovými skvrnami, tenká. Jednotlivá těla jsou 15-30 x 15-20 x 10-15 mm velká, stlačeně kulovitá, vrchol rostliny je menší než báze, výrazně uťatý nebo mírně vypouklý. Epidermis je hladká, červeno - oranžová nebo hnědo - červená, zvrásněná, štěrbina je vpadlá, krátká, hladká. Květy se objevují uprostřed podzimu. Kališní trubka je krátká, zelená. 5-7 sepalů je 2-3 mm dlouhé, jsou zelené s průhlednými okraji. Korunní trubka je 6-12 mm dlouhá a 2-3 mm široká, bělavá až růžová, korunních lístků je 40-50 ve 2-3 řadách, jsou 10 x 2 mm velké, mléčně bílé až žluté. Tyčinek je mnoho, vyčnívají z květu, prášníky jsou žluté. Blizna je 5-7 dílná, 6-8 mm dlouhá, volná. Tobolka je 5-7 pouzdrá, 4 x 7 mm velká, stlačená, obvejčitá, hnědá, tečkovaná taninovými skvrnami, relativně křehká. Semena jsou 0,45 x 0,35 x 0,30 mm velká, hustě hrbolkatá. Subsp. *armeniacum* je odlišitelné od typové variety podle širokého vrcholu, ostrého zploštění vrcholu a výrazně kožovité epidermis. Rostliny mají barvu sušených merunek. Taxon byl ve sbírkách také rozšiřován pod označením „*Ophthalmophyllum schlechteri*“.

Taxon roste severně od Augrabies na několika kopcích a jedná se o nejzápadněji rostoucí druh ze sekce. Původní Schlechterovy sběry byly patrně na Komaan farmě, asi 50 km východně od Port Nolloth. Zde rostliny rostou na bílém křemenu společně např. s *Nelia meyeri*. Další kolonie, mnohem menších rostlinek, je v okolí Bontkoei.

Pěstování: Tato nejzajímavější a nejpestřejší varieta potřebuje množství světla. Častější zálivka a nedostatek světla vede k tomu, že se začne podobat typové rostlině. Nejkrásnější jsou rostliny časně v zimě, kdy jsou nejpestřeji zbarvené.

***Conophytum maughanii* subsp. *latum* S. A. Hammer (1993)** je pojmenováno podle tělesných proporcí. roste téměř výhradně jako jednohlavá rostlina a bývá téměř celá vnořená do půdy. Slupka starých listů je nevýrazně hnědo - žlutá, tečkovaná množstvím taninových skvrn. Tělo rostliny je 8-15 x 15-20 x 10-15 mm velké, stlačeně kulovité, vrchol rostliny je menší než báze. Vrchol rostliny je plochý nebo mírně vypouklý, průhledný nebo matný. Epidermis je hladká, žluto - zelená až červená, mírně lesklá, tečkovaná zelenými idioblasty. Štěrbina je krátká, vnořená, hladká. Květy se objevují uprostřed podzimu, jsou noční a výrazně voní. Kališní trubka je krátká, zelená nebo slabě narůžovělá s 5-7 zelenými kališními lístky, které jsou 2-3 mm dlouhé. Korunní trubka je 6-12 x 2-3 mm velká, bělavá až narůžovělá. Korunních lístků je 50-70 ve 3-5 řadách, jsou 10 x 2 mm velké, mléčně bílé, nažloutlé nebo růžové. Tyčinek je mnoho, vyčnívají z květu, prášníky jsou nevýrazně žluté. Blizna je 5-7 laločná, 2-5 mm dlouhá, volná. Tobolka je 5-7 pouzdrá, 2 x 5 mm stlačeně obvejčitá, hustě tečkovaná taninovými skvrnami, poměrně křehká. Semen je mnoho, jsou 0,45 x 0,35 x 0,30 mm velká.

Pěstování: Pěstuje se poměrně snadno. U rostlin je třeba v létě přistínit.

Dr. Roman Štarha

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXVI.

Sekce MAZANENSIA Schütz

V této sekci jsou rostliny střední velikosti o průměru do 15 cm. Rostou soliterně, jsou kulovitěho tvaru. Květy jsou spíše menší o průměru kolem 4 cm. Plody pukají svisele.

Semena menší od 0,5 mm do 1 mm v průměru. Jsou poněkud protáhlá, na jednom konci zakulacená, na druhém poněkud zaškrčená. Testa velmi jemně hrbolatá, černá, vyjímečně hnědá, matná nebo i lesklá, hilum je více nebo méně výrazné, světlé. Celá tato sekce co do tvaru a velikosti semen je velmi různorodá.

Město Mazan podle jehož jména byl popsán jeden druh *Gymn. mazanense* a pojmenována i tato sekce, leží v severní části argentinské provincie La Rioja, velmi blízko hranice s provincií Catamarca. Nad městem se vypíná pohoří Sierra Mazan. Z těchto míst popsal C. Backeberg čtyři taxony gymnokalycií, *Gymn. mazanense*, *Gymn. weissianum*, *Gymn. nidulans* a *Gymn. nigriareolatum*. Jak je patrné z jeho vlastních údajů, sám v těchto místech nebyl a několik importů koupil v Buenos Aires při svém návratu z Jižní Ameriky u lovce kaktusů Stümera. Později obdržel větší zásilku podobných rostlin.

Již dříve byl poblíž Mazanu náš lovec kaktusů A. V. Frič, kde sbíral a odtud přivezl rostliny a semena *G. nidulans*, *G. spec. Guanchin*, *Gymn. curvispinum*, tyto však nepopsal.

V šedesátých a sedmdesátých letech navštívilo několik cestovatelů-kaktusářů, ať již soukromých či obchodních, naleziště druhů z okruhu *Gymn. mazanense*, Lembcke, Fescher, Ritter či W. Rausch. Nic bližšího jsme se však nedozvěděli o přesných místech výskytu jednotlivých taxonů, tak jsme se nedočkali nějakého hodnocení nalezených rostlin, uvedených v jejich polních číslech. Velmi obsáhlý článek napsal o těchto druzích dr. Schütz v Jubilejním sborníku, vydaném v Ostravě při příležitosti X. sjezdu kaktusářů roku 1968.

Alfredo B. Lau procestoval tyto krajiny na konci sedmdesátých let, našel zde mnoho gymnokalycií, všechny poslal i s informacemi ke konečnému posouzení, anglickému botanikovi J. Donaldovi. I tak jsme se příliš mnoho nedozvěděli. Jeho závěry, které zveřejnil v časopise NSCJ, který vychází v Anglii, byly jen strohé: „polní číslo L 483 = *Gymn. mazanense*, L485 = *G. weissianum*, L187 = *G. nidulans* a L 510 = *Gymn. mazanense* v. *ferox*. To nejdůležitější co dnes díky Lauovi známe, jsou poměrně přesné údaje o jednotlivých lokalitách.

O něco později se do těchto míst vydali manželé Piltzovi a po nich Jaques Lambert. Nejenže zmapovali jednotlivá místa výskytu ale dovezli sebou velké množství rostlinného materiálu a semen. Tyto slouží ke studiu, které by nám mělo mnohé objasnit. Masimo Meregalli, italský kaktusář sice na nalezištích nebyl, provedl však výzkum semen z importovaných rostlin Piltze a Lamberta v roce 1986 a informacemi od Piltze, Strigla a H. Tilla prokázal, že na některých místech se vyskytuje více odlišných druhů.

Tyto poznatky uvedu u jednotlivých taxonů. Přece ještě mnoho zůstává v sekci *mazanensia* nevyjasněno. Dle mého názoru do této sekce nepatří dva druhy, *Gymn. chiquitanum* a *Gymn. paediophilum*, oba taxony se liší semeny od dalších taxonů a jejich naleziště je až v Bolívii. Naopak by do této sekce měly být přiřazeny *Gymn. tillianum*, *Gymn. pugionacanthum* a *Gymn. carminanthum* ze sekce *Catamarcensia*.

Je třeba dodat, že v poslední době je nabízeno tak velké množství semen od různých sběratelů pod jejich polními čísly, že situace v této sekci se stává čím dále nepřehlednější, zejména u druhů, kde nebyla dosud vyjasněná, jako *Gymn. weissianum* a *Gymn. mazanense*.

***Gymnocalycium mazanense* (Backeberg) Backeberg, Blätter für Kakteenforschung 2(2): 74-6, 1935.**

První popis Backebergův v *Kakteenfreund* 133,1,12,1935. Druhý v *Blätter für Kakteenforschung* v roce 1935. Je to časopis, který Backeberg publikoval. Zde popisuje *Gymn. mazanense* takto: „kulovitý, bledě šedozelený, žeber 10-11, majících hrboly příčně brázděné, areoly z počátku plstnaté, okrajových trnů 7, až 3 cm dlouhých, růžově šedých, střední 1, zakřivený. Květ bělavý až růžový, trubka krátká, plod zelený, semena matná.“ Třetí popis Backebergův byl publikován v *dánštině* v *Kaktus ABC* v roce 1935, str. 291. Jeho překlad z *dánštiny*: „silně variabilní, nahnědlé až bílozelené, nejčastěji polokulovité, 10-11 nízkých, oblých žeber, ostřejší hrboly s hlubokými rýhami. Areoly asi 25 mm od sebe vzdálené s bohatou bílou vlnou. Asi 7 zakřivených trnů, izabelově růžových, až 3 cm dlouhých, 1 křivý střední trn až 3,5 cm dlouhý. Květ s krátkou trubkou, bílý až růžový, často s tmavým středem. Okvětní plátky zašpičatělé. Semena matná. Sev. Argentina, Mazan. Backeberg popsal u tohoto druhu další dvě variety.

První popis v *Kakteenfreund* z roku 1935 byl vylepšen a uveřejněn v jeho díle *Die Cactaceae III, 1765? 1959*, tedy o skoro 25 let později. Jeho překlad z *němčiny*: „velmi variabilní, tělo hnědavé nebo šedavě tupě zelené, většinou polokulovité, barva těla se značně mění. Žeber je 10-12 nízkých, zaoblených, ve více nebo méně silné hrbolce, vytažené, s ostrou příčnou rýhou. Areoly až 2,5 cm od sebe vzdálené, se silnou plstí. Okrajových trnů 7, více nebo méně zahnutých, barvy izabelové až růžové, jež zešednou, až 3cm dlouhé. Střední trn většinou chybí, ale někdy 1. Květy bělavé až růžové ve všech odstínech přechodů, jícen je většinou poněkud tmavší. Okvětní lístky jsou často špičaté. Naleziště v severní Argentině v okolí Mazanu, respektive v pohraničí Catamarca – La Rioja.

Dle výzkumu semen z importních rostlin dovezených Piltzem a Lambertem, které provedl M. Meregalli, bylo prokázáno, že P 30 z nadmořské výšky 1000 metrů, z místa výskytu u Quebra, Cuesta de Cebila a P 30a z výšky 1200 m n. m. s načervenalou epidermis, odpovídají *Gymn. mazanense*, taktéž P 139 z Carrizal. Rovněž Lambertovy nálezy JL 12 z Alto Carrizal, 1850 m n. m. a JL 16 z Carrizal, 1000 m n. m. jsou stejného druhu.

***Gymnocalycium mazanense* var. *breviflorum* (Backeberg) Backeberg, in: Backeberg & Knuth: Kaktus-ABC: 291, 1936.**

Popis v *Der Kakteenfreund* 134, 1935. Má kratší trny, jen 1,5-2 cm dlouhé, žebra poměrně široká a plochá. Ovarium a trubka velmi krátká, hnědavě olivově zelená, stejně zbarvené jsou i sepály. Petály jsou špinavě bílé až bledě růžové, v jícnu červené, tyčinky jsou modravě červené. Naleziště není uvedeno.

Dle výzkumu semen P 30b Quebra de Cebio, 1500 m n. m., forma s krátkým květem a širokými žebry, odpovídá popsané varietě.

***Gymnocalycium mazanense* var. *ferox* Backbg., nom. inval. (Art. 37.1), Die Cactaceae 3: 1767, 1959.**

Kaktus ABC 291. 1935. Liší se od typu mocnými, silnými, kolem těla hustě trčícími trny. Naleziště není uvedeno.

Krajinu kolem Mazanu, to je Sierra de Mazan, navštívili manželé Piltzovi. Ti zjistili, že čím výše *Gymn. mazanense* roste, tím má hustší a divočejší otrnění. Dříve Lau zjistil, že *Gymn. mazanense v. ferox* (L 510) se vyskytuje izolovaně. W. Rausch našel *Gymn. mazanense* (R 138) v provincii La Rioja, Famatima – Velasco Patquia.

Gymnocalycium mazanense var. polycephalum Piltz n. n.

Je to objev J. Piltze pod polním číslem P 223 z provincie La Rioja, Sierra de Velasco, 1500 m n. m. Od typu se odlišuje silnějším a delším otrněním, barvou trnů, které jsou na pohled světlejší.

Pohledově ze všech *mazanense* nejkrásnější a u nás ve sbírkách již čteně zastoupená. G. Neuhuber našel stejné rostliny v La Rioja Sierra de Velasco, 1340 m n. m., (Gn 93-669/1833). W. Rausch udává jen La Rioja (R 808), Schweitzer udává místo svého nálezu (BKS 93/45/1) La Rioja, vých. Andolucas, 1165 m n. m.

Všechna *Gymnocalycium mazanense* rostou na žulových skalách v minerálním substrátu, který vzniká zvětráním této horniny. Proti slunečnímu úpalu je chráněno skálou nebo nízkým křovím. V kultuře jsou tyto rostliny choulostivé na mokro, jinak jsou to rostliny velmi tvrdé a snadno kvetoucí.

Gymnocalycium nidulans Fric ex Backeberg, in: Backeberg & Knuth: Kaktus-ABC: 293 + 417, 1936.

Bylo popsáno v Kaktus ABC 417, 1935 jen latinsky: „Tělo podlouhlé kulovité, až 10 cm vysoké a 11 cm široké, matně zelené nebo hnědozelené, na temeni pokryto vločkami vlny, žeber až 17, rozšířenými kolem areol a hlubokými příčnými zářezy (rýhami) rozděleny v široké šestihranné hrbolce, dole krátce a ostře zploštělé, areoly ca. 11 mm vzdálené, zpočátku vločkově šedožluté plstnaté. Okrajových trnů 6, isabelově zbarvených, jsou elastické, tuhé, mimo jednoho směřujícího nahoru a jednoho směřujícího dolů, do stran odstávající a zpět nebo vzhůru ohnuté. Květy zvonovitě nálevkovité, růžovobílé, s tmavším jícnem.“

Naleziště sev. Argentina, blízko Mazanu. Backeberg uvádí, že se jedná o *Gymn. nidulans*, které dovezl A.V. Frič z cesty 1928-1929 do Jižní Ameriky. Tento druh je stále ve sbírkách zastoupen a odpovídá Backebergovu popisu. Je sice velmi podobný *Gymn. mazanense* a *Gymn. weissianum* ale podle Laua roste izolovaně u Pomanu, Catamarca, asi 50 km severně od města Mazan. Dr. Schütz ve své Monografii popisuje postavení okrajových trnů u jednotlivých druhů. To je však u starších rostlin proměnlivé. Starší rostliny *G. nidulans*, ač mají mít počet trnů jako ostatní příbuzné druhy, jsou daleko více otrněné, což je dáno větším počtem žeber.

Poznatky z nalezišť jsme získali až od takových cestovatelů jako Jörg Piltz, Jaques Lambert a Franz Strigl. Dle jejich poznatků rostliny rostou na plném slunci a jde o dobrý druh, geologicky izolovaný druh. To potvrzuje i výzkum semen provedený M. Meregallim. P138 ze Sierra de la Peña, 900-1000 m n. m., JL 15 Señor de la Peña, 1150 m n. m. Jörg Piltz má ve své sbírce v Dürren-Birgelu mnoho forem tohoto velmi variabilního druhu, který byl dovezen mnoha sběrateli. Poznat jednotlivé rostliny nejen ve své sbírce a tyto rostliny si jaksi do své hlavy zafixovat, ještě neznamená, že vás pak nemusí nic překvapit - právě naopak.

Gymnocalycium weissianum Backeberg, in: Backeberg & Knuth, Kaktus-ABC: 296 + 417, 1935.

Popis tohoto taxonu byl uveřejněn v Kaktus ABC, str. 296 a 417 v roce 1935 a to v latině a dánštině. Překlad z dánštiny (latinský popis je nedostatečný): „Silně ojíňené, ploše kulovité, až 14 cm široké a 9 cm vysoké, šedo-zelené. Až 19 žeber, 2

cm širokých, mladé 8 mm. Vyčnívající hrboly, areoly silně naběhlé, trojhranné bradavkovité hrboly. Areoly 2 cm od sebe vzdálené, 1 cm dlouhé s vlnou. Zpravidla 8 okrajových trnů, 4 míří na stranu, jiné jsou ohnuté a spletené, až 3 cm dlouhé, 1 střední trn vzpřímený, stejně dlouhý. Květ zvonovitě nálevkovitý, světle hnědý, bíle růžový s tmavším jícnem a s krátkou trubkou. Argentina, u Mazanu.“

Pro rozpory v popise se objevil v Monografii dr. Schütze překlad popisu z Die Cactaceae III. Str. 1763, ne však z roku 1935 ale z roku 1959, kdy toto Backebergovo dílo vyšlo. Popis tohoto druhu je také nejkvalitnější: „Ploše kulovitá tuhá těla, až 14 cm široká, 9 cm vysoká, tupě šedozelená, žeber až 19, konečně až 2 cm široká, na začátku jen 8 mm a s vysokými hrbolci, kolem areol silně rozšířených, mezitím s třibokými bradovitými hrbolci nebo bradavičnatými výstupky, areoly asi 2 cm vzdálené, 1 cm dlouhé, nikoliv silně plstnaté. Okrajových trnů většinou 8, po 4 vpravo i vlevo do stran směřujících, na konci odstávajících a propletených, až 3 cm dlouhých, jeden střední trn stejně dlouhý, směřující vzhůru. Květy zvonovitě nálevkovité, hnědavě bílorůžové, s krátkou trubkou, jícen tmavší. Naleziště: Sev. Argentina, na jižní hranici s Catamarca u Mazan.“

Jelikož i tato rostlina má mnoho žeber ve stáří, vypadá jako hustě otrněná a je opět obtížné definovat jasný rozdíl mezi *G. weissianum* a *G. nidulans*, dokud nebude znám přesný výskyt taxonu v přírodě. Podle Backeberga je *G. weissianum* větší než *G. mazanense* a *G. nidulans* a má světlejší otrnění. U *G. nidulans* bylo naleziště uvedeno La Peña, u *G. weissianum* se však názory rozcházejí a zatím neměl nikdo odvahu tuto otázku řešit. Backeberg popsal dvě variety, obě bez udání naleziště, pravděpodobně pocházejí ze stejných míst.

***Gymnocalycium weissianum* var. *atorroseum* Backbg., nom. inval. (Art 37.1), Die Cactaceae 3:1763-1764,1959.**

Popis z Kaktus ABC, 1935: Má mít delší trny, zahnuté, propletené, květ pronikavě růžový, dle dr. Schütze: liší se od typu delšími trny, více ohnutými a nepravidelně propletenými, a světle až sytě růžovými květy.

Takové rostliny odpovídají U 140 Famatima, tedy s největší pravděpodobností pocházející z tohoto pohoří, jejichž sběratelem v přírodě byl Lembcke. Tyto rostliny jsou v našich sbírkách známé přes 30 let a nabízel je Karlheinz Uhlig, Rommelshausen, Německo. Mají tmavě šedozelenou epidermis, krátké tmavorůžové květy a fialově modrou trubku, trny jsou delší, ale ne tak silné. Semeník je modrofialový.

***Gymnocalycium weissianum* var. *cinerascens* Backbg., nom. inval. (Art. 37.1), Die Cactaceae 3:1764,1959.**

Popis jako u předešlé variety v Kaktus ABC, 1935. Překlad rozšířeného popisu z Die Cactaceae III, 1959 je: „Liší se od typu druhu rovněž plošším tělem, žebra jsou rovněž širší a plošší, trny jsou z počátku téměř černé, později stříbřitě šedé, tužší, více sevřené směřující do stran a poněkud zahnuté.“

Na závěr ještě polní čísla sběratelů, nejsou však v nich rozlišeny variety: Karel Kníže (KK 716) Catamarca, Mazan 1200 m n. m., Lau (L 485) Catamarca, Mazan 1100 m n. m., Walter Rausch (R 121) La Rioja, Famatima - Velasco, Wilhelm Knoll (WO 107) La Rioja 1200 m n. m., frau Muhr (B 49) La Rioja, (STO 93-625) Catamarca, Cuesta Cebila, 1150 m n. m.

Lukašík Emil

Zeměpis od A do Z – část 16.

Kolumbie (CO)

Kolumbijská republika, španělsky República de Colombia – stát na severozápadě Jižní Ameriky při pobřeží Karibského moře a Tichého oceánu; 1 141 568 km², 35,1 mil. obyvatel (1995), hustota zalidnění 31 obyv./km², hlavní město Bogotá (aglomerace 5,0 mil. obyvatel, 1995); úřední jazyk španělština, měnová jednotka 1 kolumbijské peso (COP) = 100 centavů. Administrativní členění: 32 departementů a 1 distrikt hlavního města. – Nížiny na pobřeží Tichého oceánu a Karibského moře mají rovníkové vlhké podnebí (až 10 000 mm ročních srážek). Vysokohorská soustava Kordiller s náhorními plošinami se dělí na tři pásma (Cordillera Occidental, Central a Oriental, max. 5 800 m n. m.), oddělená hlubokými údolními řek Magdalena a Cauca. Na východě jsou plošiny a nížiny s vlhkým rovníkovým podnebím a hustou říční sítí v povodí Orinoka a Amazonky. V nížinách a na dolních svazích hor deštné pralesy a savany, výše horské vlhké lesy a velehorské stepi. Typická výšková stupňovitost klimatu i vegetace: do 1000 m n. m. tropický deštný les, teploty 23 – 30°C; 1000 – 2000 m n. m. deštné a horské lesy, teploty 17 – 23°C; 2000 – 3500 m n. m. mlžné lesy a travnaté porosty, teploty 17 – 13°C; nad 4500 m n. m. sníh a ledovce. – Obyvatelstvo rasově smíšené: asi 58% mesticů, 20% bělochů, 14% mulatů, 4% černochů, 1% Indiánů. Náboženství římskokatolické (93%). Přirozený přírůstek obyvatel 1,8% ročně (1990 – 95). Střední délka života mužů 69 let, žen 72 let (1995). Urbanizace 70% (1990). – Agrárně průmyslový stát s těžbou nerostů. Hrubý národní produkt 1 350 USD/obyv. (1993). Podíl ekonomicky aktivních obyvatel 33,0% (1991), z nich 29% pracuje v zemědělství a 16% v průmyslu. Zemědělství využívá 44% území (orná půda 5%), zalesněno 48%. Dominuje rostlinná výroba. Pěstují se plodiny tropického i mírného pásma, hospodářsky nejvýznamnější je kávovník (684 000 t kávy, 1994, 2. místo na světě); dále cukrová třtina (29 mil. t), banánovník (2 mil. t), obilniny (zejména rýže a kukuřice), brambory, kasava, batáty, luštěniny, bavlník, zelenina, koka. Chov skotu (25,7 mil. kusů). Těžba ropy (22,3 mil. t, 1992), uhlí (20,5 mil. t), zlata, platiny, rud železa, soli, síry, smaragdů. Průmysl potravinářský, hutnický, strojírenský, chemický. Dominuje výroba spotřebního zboží pro domácí trh; světově významná ilegální produkce narkotik. Dopravní síť nesouvislá a zejména na východě řídká; hlavní přístavy Buenaventura, Santa Maria, Barranquilla. – Území původně obýváno indiánskými kmeny, na zač. 16. stol. stát Muisků, v letech 1536 – 38 vyvrácen Španěly. Od 1549 součást místokrálovství Peru, od 1717 místokrálovství Nová Granada. 1781 poraženo první protišpanělské povstání v Jižní Americe, 1810 začala válka za nezávislost, která vyvrcholila 1819 vyhlášením Federativní republiky Velká Kolumbie (její součástí i Venezuela, Ekvádor a Panama). V roce 1821 přijata ústava, prvním prezidentem S. Bolívar. V letech 1829 – 30 se stát rozpadl na Venezuelu, Ekvádor a Novou Granadu (dnešní Kolumbie a Panama). 1863 Spojené státy Kolumbie, v roce 1886 republika Kolumbie. Po celé 19. stol. se střídaly vlády liberálů (federalisté) a konzervativců (stoupenci jednotného státu), mezi oběma skupinami často probíhaly občanské války, jež vyvrcholily krvavou tisícidenní válkou (1899 – 1903). 1903 se oddělila Panama. Značná vnitropolitická nestabilita i během 20. stol., střídání vlád, státní převraty. V letech 1948 – 62 země prakticky ve stavu občanské války. Od 60. let sílilo ve vnitrozemí levicové partyzánské hnutí, v 80. letech časté teroristické akce městských guerill.

Velký vliv na vnitropolitické poměry mají mocné narkomafie, proti nimž vede vláda v 90. letech stále ostřejší boj. – Kolumbie je nezávislý stát, republika. Hlavou státu je prezident, volený obyvatelstvem na čtyři roky; v případě jeho nepřítomnosti vykonává jeho funkce tzv. Primer Designado, kterého volí každé dva roky Kongres. Zákonodárným sborem je dvoukomorový Kongres, který tvoří Poslanecká sněmovna a Senát. Poslanecká sněmovna má 163 členů volených obyvatelstvem na čtyři roky. Senát má 102 členů volených obyvatelstvem na čtyři roky. Parlamentní volby se konaly 13. 3. 1994. Prezident Ernesto Samper Pizano (* 3. 8. 1950).

Výskyt kaktusů v Kolumbii:

Acanthocereus

colombianus e

Armatocereus

humilis e

Cereus

atroviridis e

diffusus

horrispinus e

Disocactus

amazonicus

Opuntia

bella e

curassavica

elatior

pennellii e

pittieri e

schumannii

Parodia

erinacea f

Pereskia

bleo

guamacho

Epiphyllum

columbiense

phyllanthus

rubrocoronatum

trimetrale

e

Hylocereus

microcladus

monacanthus

polyrhizus

Mammillaria

columbiana

pseudosimplex

e

Melocactus

caesius

curvispinus

mazelianus

schatzlii

Pilosocereus

lanuginosus

Pseudorhipsalis

ramulosa

Rhipsalis

baccifera

teres

Selenicereus

inermis

megalanthus

testudo

wittii

Stenocereus

griseus

Lumír Král

Z naší činnosti

Dne 4.2. se uskutečnila naše pravidelná každoroční výroční schůze, kterou zahájil předseda L.Král. Zprávu o činnosti Klubu za rok 2001 přednesl jednatel Lumír Bunček a pokladní zprávu pokladník Ota Ostravský. V tomto pořadí přednesli i plán činnosti na letošní rok 2002. Do diskuse se zapojili především MUDr. Plesník, př. Lukašík, Král, Ostravský, Polášek Milan Potyka, Barták a další. Hovořilo se na tradiční téma o výstavě kaktusů, získávání nových členů, zhotovení průkazek, udělení odznaků k 50. výročí našeho Klubu apod. Po schválení zpráv začal hlavní program večera, který tentokrát přednesl MUDr. Plesník. Usnesení výroční zprávy si můžete přečíst níže.

MUDr. Plesník zalovil do svých starých diapozitivů a zavzpomínal na některé slavné staré ostravské sbírky. Připomněl jak sám začal kaktusářit, kdy se v porubském kroužku už po třetí schůzce stal jednatelem. Později přešel do našeho kroužku v Ostravě a byl i členem rakouské společnosti GÖK. Připomněl pěkné fotografie, které nafotil **Karel Káňa** a které byly dlouhé roky součástí našich výstav.

Neodmyslitelnou součástí ostravského kaktusářství byla sbírka **manželů Válečkových**, jejichž zahradnický skleník se nacházel u Svinovského nádraží. Zde měli nedaleko i skleník pan Tajduš a paní Grošová. Manželé Válečkovi se seznámili v rehabilitačním středisku v Hrabyni, kde se oba léčili po úraze. Pan Zdeněk Váleček byl reprezentant v řecko-římském zápase a po nehodě na motorce přišel o ruku, přesto i bez ruky byl velice šikovný a jeho kaktusy na obrázcích dokazovaly velkou péči, kterou jim věnoval. Paní Válečková byla učitelka a věnovala se především pěstování mamilárií. Oba navazovali kontakty s kaktusáři v NDR, přiváželi spoustu novinek apod. Časem se rozvedli a pan Váleček odvezl část sbírky do Fulneku, kde měl skleník 8x2 m a asi 6 velkých pařenišť plných kaktusů. Ona svou část kaktusů prodala, např. mamilárie koupil pan Bahounek. Obrázky z jejich sbírky byly z roku 1967. Pro zajímavost uvádím, že po smrti pana Bahounka sbírku mamilárií koupil pan Lukašík, který ji měl ve skleníku v Petřvaldě spolu s gymnokalyciemi.

Další vzpomínka patřila našemu bývalému předsedovi panu **Zdeňkovi Adamovi**, velkému propagátorovi kaktusářství, ale zahraničení vůbec. Měl dva skleníky zapuštěné do země, kde pěstoval především haageocereusy, různé jiné cereusy, mamilárie, gymná, ale především čilence. Měl dobré kontakty v zahraničí, kde posílal své semena a získával zpět nové druhy, které zde napěstoval. Byl

dobrý pěstitel, hodně vyséval a rouboval. Svým způsobem podložky, na které rouboval, nejprve zbavil areol s trny, což bylo pro práci jednodušší. Pan Adam byl významným funkcionářem ve Svazu zahrádkářů a při násilném začlenění kaktusářů do této organizace vysvětloval a zklidnil celou situaci. Sbírkou převzal jeho syn, který se však více věnuje zahrádkářské činnosti, v současnosti má zahradnické prodejny Gardencentrum na Černé Louce nebo na mostě ve Svinově. Ukázané diapozitivy z této sbírky byly z let 1978 a 1987.

Zakládající člen našeho kroužku, ale i kroužku v Porubě byl železničář pan **Herbert Janota** z Kozmic. Vykonával několik funkcí v Ostravě, ale i v Porubě, kde se po založení kroužku stává prvním předsedou, později místopředsedou. Byl vynikající pěstitel, jehož specialitou bylo vždy vypěstování rostlin ze semen do určité velikosti a pak celou sbírku prodal. Proto se v této sbírce nenacházely nikdy velké rostliny. Pro své pěstitelské umění byl v Porubském kroužku jako odborný referent, který svými radami ovlivnil nejednoho kaktusáře. V jeho skleníku měl často uschovány vzácné rostliny další známý kaktusář z pan Jan Svoboda, který měl sbírku ve zvláštní škole v Hlučíně, kde byl ředitelem.

Známou osobností ostravského kaktusářství byl zakládající člen porubského kroužku, první jeho místopředseda, později i předseda pan **Stanislav Tajduš**. Byl organizátorem, na kterém spočívala největší tíha odpovědností a starostí, která vyústila ve jmenování Čestným členem kroužku kaktusářů v Porubě. Původně kaktusy pěstoval ve skleníčku na balkoně, avšak známý je skleník u nádraží ve Svinově, který provozovali tři pěstitelé (Tajduš, Grošová, Svoboda), kde proběhla nejedna diskuse a debata nad jeho rostlinami. Nacházely se zde především gymná, weingarcie a další. Pan Tajduš byl nadšený sběratel snad všeho, sbíral např. mince, známky apod. Po infarktu, který dostal když mu vykradli skleník s kaktusy, se o sbírku ještě dlouho starala paní Grošová.

Na závěr přednášky ukázal **MUDr. Vladimír Plesník** také několik diapozitivů ze své staré sbírky. Kaktusy pěstoval celou dobu prakticky v antuce. Rostliny vždy na podzim vysypal z květináčků, ošetřil, zabalil, naložil na vozík a odvezl ze zahrady domů do sklepa, kde kaktusy přezimovaly. Na jaře znovu vše naložil na vozík, přivezl na zahradu v Třebovicích, ošetřil a zasadil do antuky. Tuto proceduru prováděl dlouhé roky a prakticky ji provádí dodnes, nevím jak tohle všechno mohl při své pracovní vytíženosti stihnout. Na snímcích jsme viděli např. mamilárie, některé mexikány, čilence, hodně gymen, ale i neodmyslitelné lobivie. Děkujeme přednášejícímu za pěknou vzpomínku ostravského kaktusářství.

Na závěr bylo tradičně slosováno několik rostlin, které tentokrát věnoval pan Ostravský a keramické misky ze své dílny do tomboly věnovali manželé Poláškoví. Všem mockrát děkujeme.

U S N E S E N Í

výroční členské schůze Klubu kaktusářů v Ostravě

Výroční členská schůze Klubu kaktusářů v Ostravě konaná dne 4.2. 2002:

1. Schvaluje zprávu o činnosti Klubu včetně jeho hospodaření za rok 2001. Rovněž schvaluje zprávy revizorů účtů.
2. Ukládá výboru, aby se v roce 2002 řídil programem a rozpočtem, tak jak byly přítomným předneseny a jimi schváleny.
3. Ukládá zabezpečit a spolupracovat s frýdeckým Klubem na zorganizování symposia „Kaktusy v Pobeskydí 2002“, a zájezdu na Slovensko.
4. Souhlasí s pokračováním ve výběru 10.-Kč vstupného při členských schůzích na krytí nákladů při jejich zajišťování.
5. Souhlasí s úpravou členských a účelových příspěvků na rok 2002 takto:

- časopis Kaktusy	230,-Kč
- Ostník	80,-Kč
- členský příspěvek	50,-Kč
celkem	360,-Kč
- Cactaceae etc.	185,-Kč

dále slovenský časopis i s poštovným

6. Výroční členská schůze ukládá výboru publikovat plný text usnesení v březnovém Ostníku.

Schůze se zúčastnilo 27 členů Klubu, s přihlédnutím k paragrafu 5, čl. 8. "Stanov" je usnesení výroční schůze právoplatné, jelikož pro usnesení hlasovali všichni přítomní.

Ostrava, 4. února 2002

Za správnost: jednatel: Lumír Bunčeka

Naši jubilanti

Dlouhé roky byl našim členem známý slovenský kaktusář z Bratislavy **MUDr. Roman Staník**, který se 4.3. dožívá půl století. Neodmyslitelná osoba slovenského kaktusářství, vynikající propagátor a organizátor mnoha akcí, spolu s Igorem Drábem vydávají známý, vynikající časopis *Cactaceae* etc., podnikli několik expedic za kaktusy do Mexika, autor mnoha zajímavých článků a knih. I dnes je MUDr. Staník dobrým přítelem ostravských kaktusářů a můžete se s ním pravidelně setkat např. na setkání kaktusářů v Beskydech, ale i na jiných podobných akcích.

Dne 13.3. oslaví 55 let další oslavenec **Ing. Petr Adámek**, který je našim dlouholetým členem. Oběma jubilantům přejeme do dalších let hodně zdraví, štěstí a úspěchů jak v práci, tak i v pěstitelském umění.

Informace

POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA

schůzka v dubnu se překládá na druhé pondělí v měsíci dne **8.4.** z důvodů Velikonočních svátků.

POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA – POZOR ZMĚNA

--- Závazné přihlášky na zájezd, který se bude konat ve dnech 24. – 26.5.2002 a měl by směřovat na Slovensko, do sbírek kaktusářů ve Vrútkách, Zvoleni, Sliaci a dalších slovenských měst, nahlaste co nejdříve předsedovi.

Adresy autorů:

Bunček Lumír, Na návsí 95, Ludgeřovice, tel.: 069 - 9752688

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571

Lukašík Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov, 069 - 6243454

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790

RNDr. Štarha Roman Ph.D., 30.dubna 22, Ostrava 1, tel.: 0737 333346

OBSAH – BŘEZEN 2002

Z literatury	34
Rod <i>Conophytum</i> XV.	37
<i>Gymnocalycium Pfeiffer</i> ex Mittler XXVI.	40
Zeměpis od A do Z – část 16. (Kolumbie)	44
Z naší činnosti	46
Usnesení	47
Naši jubilanti	48
Informace	48

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, březen 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571

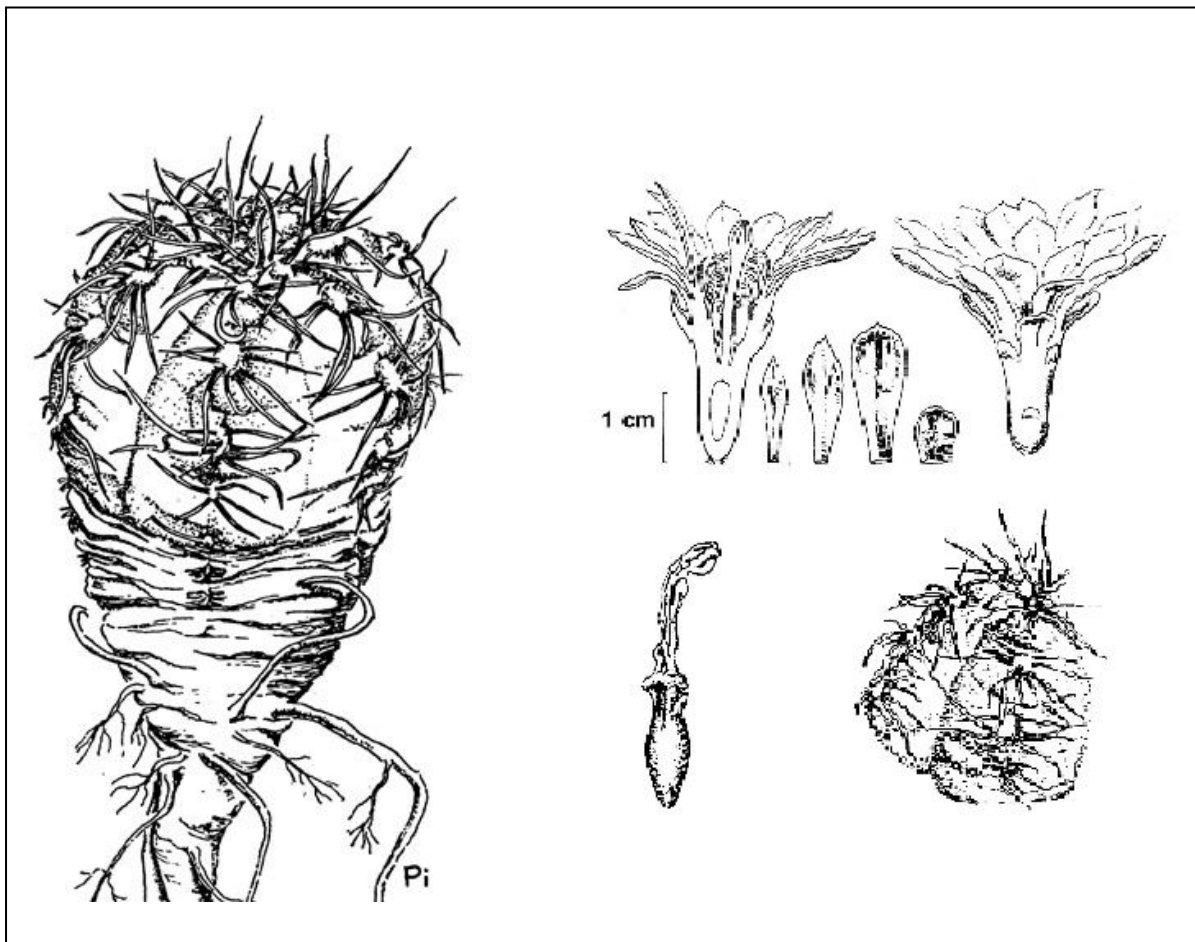
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 309.
Ročník 31.
Duben 2002

***Gymnocalycium erinaceum* var. *paucisquamosum* Piltz**

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 1 / 2000

Když jsem spatřil v Backebergově knize "Die Cactaceae" nádherný snímek *Echinocereus delaetii*, v tu ránu jsem si předsevzal, že musím tuto kytku získat. Ale chyba lávky, ve sbírkách jsem ji nenašel a ze sporadicky nabízených semen nikdy nic nevyklíčilo. Je prý moc choulostivá, proto je stále tak vzácná. Na titulní straně KuaS ročníku 2000 je opět obrázek tohoto echinocereusu. Ne tak hezký, jako byl v Backebergovi, ale stačí k tomu, aby mi připomněl nenaplněné předsevzetí. Snad budou mít čtenáři Ostníku více štěstí.

Dicht a Lüthy popisují nový druh koryfanty z centrálního Mexika. Nazvali ji, na počest nedávno (1998) zemřelého vynikajícího znalce mexické flóry, *Coryphantha glassii*. Je příbuzná *Coryphantha jalpanensis*, liší se však vyšším válcovitým tělem, častým odnožováním podzemními výhony (stolony), žlutými trny a menšími plody. Na naleziště tohoto druhu autory upozornil sám Charles Glass. Roste na vápencových skalách v usazeninách hrubého humusu a vápencové drti, zpravidla pod keři. Popis provází 7 barevných fotografií a srovnávací tabulka s *Cor. jalpanensis*.

Do pozornosti pěstitelům jsou, včetně barevného snímku, doporučovány: *Mammillaria huitzilopochtli* (jazyk trápící název je odvozen od jména nejvyššího boha Inků). Vzhledem se podobá *Mammillaria crucigera*, ale neodnožuje, ani se v temeni dichotomicky nedělí. Drobnější růžové květy tvoří věneček asi v polovině těla, kvete pozdě na podzim, na slunci i v zimě těsně pod sklem. Minerální substrát, chladné a absolutně suché zimování. Z maličkých semínek roste velmi pomalu). *Rhipsalis cereuscula* (epifytický druh vhodný do závěsných košíků s humózním substrátem. Polostín, v létě zavěsit do koruny stromů a občas přihnojit. Je vděčný za stálé mírné vlhko i v zimě, kdy kvete drobnými bílými květy při 12-15°C. Snadno se množí odlomenými články). *Sansevieria trifasciata* var. *laurentii* cv. "Golden Hahnii" (pochází z tropické Afriky, Madagaskaru a jižní Asie. Má tělo v podobě malé, bohatě odnožující růžice, brzy vytvářející celý polštář. Pěstovat na výsluní, v písčitém substrátu s menší zálivkou. V zimě nesmí teplota klesnout pod 15°C).

Detailní snímky mohutného otrnění upoutají čtenáře již na prvý pohled. Ale podstatou článku není obdiv nad trny ferokaktusů, hamatokaktusů a jiných druhů. Autor se zabývá **produkcí nektaru ze zvláštních žláz** a krátkých nektarových trnů. Složení nektaru (voda, cukry a asi 20 různých aminokyselin a jiných složek) je nesmírně lákavé pro hmyz. V našich podmínkách jsou konzumenty nektaru hlavně mravenci, mouchy a především vosy. I když nektar nevoní, ani není na nápadných květech, vždy jej hmyz brzy najde. Zvláště jsou-li rostliny vystaveny na volném prostranství. Nektar pokrývá trny a vsakuje do plsti areol. Stává se živnou půdou pro některé plísňe a rzi, které pak hyzdí rostlinu. Proto je žádoucí umožnit konzumentům nektaru přístup k rostlinám a předejít tak jejich osídlení plísněmi (6 barevných snímků).

Graptopetalum pachyphyllum svým vzhledem připomíná malé *Sedum* (rozchodník) s modrozelenými, masitými lístky, zakončenými červenohnědou špičkou. Květ je však od rozchodníků zcela odlišný: na delším obvykle poléhavém stonku jsou řídce uspořádány široce se rozevírající květy s pěti okvětními plátky bílé barvy s červenými skvrnkami. Pěstování je snadné, množí se nejsnadněji vedlejšími růžicemi, hojně rostoucími u báze mateřské rostliny (2 barevné snímky).

Echinocereus fitchii patří k nejbohatěji kvetoucím echinocereusům. Válcovité

tělo dorůstá až 15 cm výšky při průměru 5 cm. Na oválných areolách, pokrytých plstí, je 4-7 rovných středních a 16-22 pektinálně rozložených krajních trnů. Tzv. mexická forma má trny přiléhající k tělu, texaská forma má trny zřetelně odstávající. Barva trnů je silně proměnlivá, od bílé, hnědé, až po černou. Špičky trnů bývají tmavší. Trychtýřovité květy mají růžovooranžovou barvu, jícen květu je purpurový. Je samosprašný, kultura je snadná. Vyžaduje minerální výživný substrát, občasnou závlivku a pár hodin slunce. Zimovat na sucho, možno i ve tmě, přesto kvete. Mexická forma je trochu choulostivější, patří však mezi nejpřísněji chráněné druhy (barevný snímek kvetoucí rostliny).

Mammillaria lasiacantha (=s huňatým otrněním) byla importována do Evropy již r. 1856. Backeberg ji neplatně přejmenoval na *Mammillaria egregia*. Má řepovitě ztlustělé kořeny. Zřídka odnožující tělo je ploše kulovité. Květuschopnosti dosahuje při výšce 15-70 mm a průměru 20-50 mm. Temeno je zcela zakryto trny, vyrůstajícími z areol v několika sériích. Trny jsou štětinaté až péřovité, hustě propletené, bílé, někdy z nahnědlou špičkou, střední trny nemá. Poměrně velké květy (14-20 mm) vyrůstají ve věnečku kolem temene, jsou bílé se sytě hnědými středními proužky. Není samosprašná, roste na vápencích. Pěstování není obtížné pokud ji zimujeme suše a chladně. S ohledem na husté otrnění potřebuje dostatek světla, slabou závlivku. Snadno roste ze semen (barevný snímek).

Micranthocereus polyanthus je nejznámější z devíti druhů tohoto zajímavého rodu, vyznačujícího se nevysokým (cca 1 m), od báze se větvícím cereusovitým tělem, hustou vlnou v temeni a velkým počtem malých květů v postranním cefáliu. Roste výhradně na půdách s velkým množstvím křemičitého písku. Jednotlivé lokální formy se od sebe poněkud liší hustotou a barvou trnů (žluto-až červenohnědá) a vlny (žlutobílá až hnědavá). Zevní plátky květu jsou zbarveny sytě červeně, vnitřní jsou žlutobílé. K urychlení vývoje se semenáčky roubují na *Eriocereus jusbertii*. Po 2-4 letech jsou při výšce 25 cm květuschopné. Květy se plně rozevírají při teplotě kolem 25°C (8 barev. snímků).

K novým kritériím při určování ***Echinocereus pectinatus ssp. ctenoides*** patří podle W. Franka barva plodu a jeho pulpy. V podrobné tabulce shrnuje jistě pracné a dlouhé sledování i porovnávání rostlin z různých nalezišť. Výsledek však zaujme jen zaníceného milovníka echinocereusů, vyžívajícího se v detailech. Nicméně je tato subspecies jeden z mála žlutě kvetoucích echinocereusů (11 barevných snímků).

Toto číslo končí velmi pěkným, přehledným článkem o opuncích a jejich pěstování. Co do velikosti, stavby těla, odlišnosti trnů a květů, nemají mezi ostatními kaktusy konkurenci (ovšem jde o široký pojem rodu ***Opuntia***). Semena opuncí jsou velká, mají zvláštní tvrdou testu (slupku), která zakrývá i klíčící otvor (mikropylus). Pomalu a špatně klíčí, proto se obvykle slupka mechanicky rozrušuje. Semena rodu ***Tephrocactus*** klíčí jen při poměrně vysoké teplotě (30°C). Vysévají se tak, aby byla pokryta vrstvou substrátu o stejné výšce, jakou mají semena. Na semenech se někdy objevují povlaky plísně. Někteří pěstitelé tvrdí, že plíseň pomáhá rozrušit testu a umožňuje klíčení. Nebyl však dosud proveden žádný pokus, který by tuto domněnku potvrdil. Mnohem snazší je u všech opuncí vegetativní množení oddělky článků, které odřízneme v místě největšího zúžení a necháme na plocho ležet v suchu a teple tak dlouho, až z areol vyraší čekací kořeny. Trvá to i několik měsíců a někdy článek začne hnít. Pomocí může být vložení článku na stojato do prázdného květináče, který postavíme na slunné, dobře větrané místo. S použitím zakořeňovacích stimulátorů je u opuncí málo zkušeností. Není jednotný návod ke kultivaci tohoto velkorodu. Opuncie potřebují dostatek živin a vláhy po celé léto. Na

rozdíl od tropické oblasti je u nás podnebí vhodné pro růst opuncí kratší, proto za rok vyroste jen jeden silnější nový článek, druhý, slabší, už často během zimy odpadne. Je lepší přestat zalévat a donutit tak rostlinu k vegetačnímu klidu. Jiné to však je u druhů pocházejících z chladnějších, nebo vysokohorských lokalit. U nich je zimní vláha nezbytností jak ke zdárnému růstu, tak ke kvetení. Uvnitř velkých polštářů opuncí i v mraze teplota prakticky neklesá pod nulu. Substrát má mít vyšší podíl minerálních a propustných složek. V době vegetace přidáme hnojiva s nízkým obsahem dusíku. To je nezbytné pro dobré a silné vytrnění. Opuncie potřebují co nejvíce slunce. Vysoké teploty ve skleníku však některé druhy opuncí nesnáší. Naopak, většina jich snese pokles teploty až k nule. Výjimkou jsou opuncie z pobřežních oblastí, z Brazílie a Západní Indie, které přezimujeme při 12°C. Většina opuncí koření plynce, ale hodně do široka. Proto se opuncie mají vysazovat do nehlubokých mís, v nichž bohatě kvetou. Je také nemálo zimovzdorných druhů, které rostou i u nás na skalce volně nebo s minimální ochranou před deštěm a sněhem. Mezi opuncemi jsou i výborné podložkové druhy (*Opuntia tomentosa*), zejména však ***Austrocylindropuntia subulata***. Je zimovzdorná, slouží jako podložka pro choulostivější druhy opuncí, ale i pro sklerokaktusy a pediokaktusy (čtyři barevné snímky).

Kakteen und andere Sukkulente č. 2 / 2000

Krásně kvetoucí ***Hildewintera aureispina*** má poléhavé, cereusovité tělo s hustým, zlatožlutým otrněním a velkými oranžovými květy. Prvně jsem ji viděl před lety na naší výstavě kaktusů v Domě kultury Vítkovic, kam ji dovezl jeden vynikající kaktusář z Radvanic. Vystavoval také velké mísy plné krásně rostlých echinofosulokaktusů, na něž byla radost pohledět. Vše se mi to vybavuje když vidím titulní obrázek kytice květů hybridy hildewitery.

Záměrná hybridizace přináší četná zklamání, ale občas i vynikající výsledky. Nejznámější jsou asi hybridy astrofyt, fylokaktusů, echinopsisů a gymnocalycií. Málo známé jsou krásné nové hybridy vzniklé křížením ***Hildewintera aureispina*** s jinými rody. *Hildewintera* pochází z tropické oblasti Bolívie. Její až metr dlouhé a až 3 cm silné výhony visí na vlhkých a teplých skalínách. Je to vynikající rostlina do závěsných květináčů, ty však musí být mimořádně pevné, aby unesly váhu vzrostlého exempláře. Pozornosti šlechtitelů neuniklo nádherné otrnění, ani bohaté, asi 5 cm dlouhé a široké květy, otevřené po několik dnů. Jejich zvláštností je, že okvětní plátky tvoří uvnitř květu světlejší korunku, zevně obklopenou delšími plátky oranžově červené barvy s červeným středním pruhem. Takto uspořádaný květ mají jen hybridy, jejichž matkou je *Hildewintera*. Známa je hybrida s ***Chamaecereus silvestrii***, vzhledem podobná obřímému chamaecereusu s většími, nápadnými květy: ze široce rozevřených, cihlově červených sepálů roste uprostřed sytě karmínová korunka s ostře žlutou bliznou a prašníky. I hybridy s ***Echinopsis eyriesii "grandiflora"*** a s jinými echinopsis, s různými lobivými, trichocereusy či haageocereusy se vyznačují nemalou krásou, vzrůstností a bohatstvím květů. Dnes si lze vybrat mezi hybridami se vzpřímeným nebo poléhavým růstem, s bohatším či řidším otrněním i s různě velkými květy. Ty největší mají hybridy s trichocereusy a echinopsis. Všechny vyžadují v době vegetace slunečné a vzdušné stanoviště, teplo a bohatší závlahu s občasným přihnojením. V zimě světlo a teploty mezi 6-10°C (7 barevných snímků květů).

Na sedmi stránkách je rozsáhlá reportáž o nejpodivuhodnější rostlině na světě

- **Welwitschia mirabilis**. Není to kaktus, ani sukulent i když tato rostlina, příbuzná jehličnanům, roste v nejstarší poušti světa - Namibijské v Africe. Jsou zde kusy, jejichž stáří se odhaduje na 1500 let. Ročně vyrostou z podzemního zdřevnatělého kořene jen 2 protilehlé, tuhé, olivově zelené listy se zoubkovanými okraji. Dosahují při šířce až 1,5 metru délku až 3,7 m. Starší listy od špičky zasychají a pokrývají zem v okolí rostliny. Kmen, skrytý pod povrchem půdy, bývá 2-3 metry dlouhý, není však v něm zásoba vody. Tu si rostlina opatřuje drobnými sacími kořínky, uloženými v širokém okruhu kolem kmene sotva jeden centimetr po povrchu půdy. V extrémně suché a palčivě horké půdě (povrch kamenito-písčité půdy se zahřívá až na 70 stupňů při teplotě vzduchu 40°C), lze získat vodu jen z mraků a vlhkého vzduchu, přicházejícího od moře. Jako rosa kondenzuje vlhkost na povrchu listů welwitschie, padající kapky z nich rychle vysají kořeny. Rostlina je dvoudomá se samčími a samičími květy tvaru jakýchsi šišek. Pyl snad přenáší častý a silný vítr, nebo neznámý hmyz. Zkamenělé fosílie welwitschií pamatují období druhohor před 25-60 miliony let, kdy se v Namíbii ještě rozkládaly pralesy. Tento rostlinný unikát neroste nikde jinde (9 barevných snímků a mapa naleziště).

Velmi důležitou složkou substrátů jsou **stopové prvky**. Zejména čistě minerální substráty (penza, láva, prastaré zvětralé horniny) se nemají užívat bez přídavku komplexu živin. K hlavním patří dusík (N) nezbytný pro růst a stavbu těla, fosfor (P) podporující násadu květů a plodů i kořenů na odnožích, draslík (K) zvyšující odolnost pletiv vůči chorobám a škůdcům, vápník (Ca) nutný k neutralizaci organických kyselin v půdě, hořčík (Mg) nezbytný spolu se železem (Fe) ke tvorbě chlorofylu a k ochraně před žloutnutím pokožky (chlorózou). Ke stopovým prvkům se počítá hlavně měď (Cu), mangan (Mn), molybden (Mo), bór (B) a zinek (Zn). Jejich nedostatek se projevuje zástavou růstu, "unaveným vzhledem" rostliny, slabým kvetením a vývojem trnů. Stanovení zásoby stopových prvků v půdě je velice nákladné a provádí se jen z výzkumných důvodů. Běžně lze stopové prvky v půdě doplňovat přimícháním jejich směsi do substrátu v podobě prášku, zrn, nebo pomalu se rozkládajících tablet. Rychlejší je častěji užívaná zálivka zředěným koncentrátem stopových prvků (u nás dříve známým jako MIKROLA). Každý pěstitel by si měl před koupí hnojiva dobře přečíst etiketu, informující o složení nabízeného preparátu.

Velká móda **pěstování blosfeldií** skončila tak rychle, jak začala. Znetvořené shluky hlaviček blosfeldií roubovaných na jusbertu sotva pěstitele nadchnou. Výsevy rostou velmi zvolna a zpravidla zajdou dříve než dosáhnou velikosti obilného zrna. Autor má velmi dobré zkušenosti s pravokořennou kulturou semenáčků i se zakořeňováním odřezaných hlaviček blosfeldií v substrátu, složeném ze 60% z čistého jílu užívaného k výrobě cihel, 20% perlitu a 20% "Katzenstreu", což doslova přeloženo by znamenalo "kočičí stelivo", ale nezjistil jsem o jakou vlákninu jde. Ani v tomto substrátu není růst blosfeldií překotný, nicméně neuhnívají jim při rozumné zálivce kořínky, uchovávají si přirozený vzhled a kvetou (2 barevné snímky).

Arnold Brederoo je jméno provázející popisy novinek desítek až stovek druhů a variet kaktusů. Od mládí se věnoval oblíbeným rebuciím, které pomocí mikroskopu důkladně prostudoval. Výtečně kreslil a jeho návrhy areol, květů a semen řady rostlin jsou nedílnou součástí mnoha publikací. Spolu s Buiningem se věnoval diskokaktusům, s prof. Donaldem napsal dodnes ceněné práce o sulkorebuciích a byl zakladatelem celosvětové společnosti Sulcorebutia. Ve stáří trpěl zhoršující se pamětí, provázející Alzheimerovu nemoc, na niž ve věku 82 let zemřel počátkem prosince 1999.

Ferocactus grandiflorus (= velkokvětý) má tělo až 1 m vysoké při průměru kolem 25 cm. Otrnění je velmi husté, má až 7 středních a 21 krajních trnů. Spodní

střední trn je nejširší (5 mm) a nejdelší (6 cm) plochý a zahnutý, ostatní střední měří 4-5 cm, odstávají a mají mečovitý tvar. Barva trnů je zpočátku oranžovočervená, později se přes hnědožlutou mění na tmavě hnědočervenou. Krajiní jsou většinou světlé. Květy jsou 6 cm dlouhé a 7 cm široké, petály jsou sytě žluté s červeným středním pruhem, sytě lesklé, na okrajích průsvitné. Roste na západním pobřeží Dolní Kalifornie ve velmi odlehlé končině, ve sbírkách je dosud vzácný. Kultura je stejná jako u ostatních feroaktusů, snadno roste ze semen, podoba semenáčků je proměnlivá. Někteří jej považují za varietu *F. fordii*.

Peniocactus viperinus (= hadovitý) dříve popsán jako *Wilcoxia viperina*. Tvoří keříky s výhony o průměru 0,5-2,5 cm, které vyrůstají z několika protáhle řepovitých kořenů. Nízká žebra nesou řídké posazené areoly s krátkými (4 mm), černými trny. Květ vzrůstá z temene, je až 6 cm dlouhý, červený, otevírá se po několik dnů během nocí a dopolední. Pochází z Mexika v okolí města Zapotitlan, možná roste i jinde, ale v přírodě je těžko k nalezení. Vyžaduje hodně prostoru, vhodné je vyvazovat výhony na pevnou konstrukci, v létě pěstovat venku, chránit před déle trvajícím deštěm. Zimování teplejší s trochou vláhy, jinak špičky výhonů zasychají a nekvetou (barevný snímek).

Série doporučených rostlin tentokrát sestává z: ***Lepismium cruciforme*** (příbuzné rodu *Rhipsalis*, ale liší se tím, že báze květů jsou zanořeny do trojhranných výhonů, takže po odpadnutí plodů v nich zůstane jamka. Dobře roste v humosním substrátu a v závěsných košicích. V létě chce navenek do polostínu. Kvetे bělorůžovými drobnými kvítky v zimě, dobře se množí odřezky), ***Stenocereus dumortieri*** (atraktivní snadno a silně rostoucí druh, s úzkými žebry lemovanými světlými areolami a jehlovitými trny. Zimovat v absolutním suchu při 10°C), ***Neolloydia horripila*** (dříve *Gymnocactus*, nejnověji *Turbinicarpus*, má kulovité tělo, později odnožující s hezkým otrněním a tmavě fialovými květy v temeni. Žádá teplé stanoviště na výsluní pod sklem, čistě minerální substrát a zimování v suchu při 10°C. Nachlazené rostliny se vyznačují skvrnami v okolí areoly), ***Parodia haselbergii*** (dříve *Brasilicactus* či *Notocactus*, oblíbená ve sbírce pro husté světlé otrnění a záplavu sytě oranžových květů, vyrůstajících časně z jara v temeni rostliny. Ideální je minerální substrát s trochou humusu. V létě chránit před úpalem, v zimě sucho a chladno. Semenáčky rostou pomalu, často se roubují, což vede k dřívějšímu a bohatšímu kvetení), ***Agave filifera*** (středně velké růžice z jejichž listů se na okrajích uvolňují nápadně dlouhá, bělošedá vlákna. Snadno roste v minerálním substrátu s přidávkem jílu, v létě snáší plné výsluní venku. Zimovat v chladnu a suchu. Množí se výsevem nebo oddělenými dolními listy), ***Echeveria peacockii*** (tvoří hustou růžici modrobíle ojněných listů, jejichž okraje jsou na výsluní červené. Vyžaduje písčité substrát a výsluní, mírnou zálivku, v zimě sucho. Množí se výsevem, odnožemi i úlomky listů).

Obsah tohoto čísla uzavírá cestopisný článek popisující výšinu Chapada Diamantina v Brazílii s Národním parkem a tamní flórou. Klima je zde mírné (25-30°C), noční teploty zřídka klesnou pod 10°C. Vodní srážky jsou časté díky mrakům z Atlantiku, které pohoří zadržuje. Z mnoha uvedených zde rostoucích kaktusů vzpomeňme aspoň ***Melocactus pauciformis***, ***Pierreebraunia bahiensis***, ***Stephanocereus luetzelburgii***, ***Micranthocereus streckeri***, ***Arrojadoa*** spec. atd. (14 barevných snímků).

MUDr. Vladimír Plesník

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXVII.

Gymnocalycium guanchinense Schütz, Zprávy Československé kaktusářské společnosti 2: 21, 1947.

Když se A. V. Frič vrátil v roce 1929 s poslední cesty do Jižní Ameriky, vydal svůj katalog semen „Kaktenjäger“. Tam nabízel mimo jiné novinky také *Gymn. spec. Guanchin*, bez dalšího slovního doprovodu. Rostliny popsal dr. Boh. Schütz až v roce 1974 ve Zprávách čs. Spolku kaktusářů 21. 1947 jako nový samostatný taxon.

Ploše kulovité, modrozelené, 10 cm (a více) v průměru. Temeno holé. Žeber asi 13, nízkých, příčnými rýhami rozdělených v hrbolce, které jsou pod areolami bradovitě protáhlé. Podélné rýhy úzké. Areoly podlouhlé, ca. 5x2 mm velké, s šedou krátkou zkadeřenou plstí, záhy holé. Trny šídlovité, barvy rohoviny, okrajových trnů 7-9, z nich jeden směřující dolů, asi 20 mm dlouhý, 3 páry bočních ca. 25 mm dlouhých, horní 2 trny jsou krátké nebo chybějí, všechny jsou poněkud ohnuté, někdy přiléhající k tělu, někdy více nebo méně odstávají. Střední trn 0-1, ca 25 mm dlouhý nebo delší, ohnutý vzhůru. Květy již na mladých rostlinách, 5 cm dlouhé, plně otevřené, 5 cm v průměru, perikarpel 20 mm dlouhý, modrozelený, s malým počtem modrozelených, růžově lemovaných šupin. Vnější okvětní lístky podlouhlé, zaokrouhlené, růžové, na zadní straně modrozelené s růžovým okrajem, vnitřní jsou kopinaté, zašpičatělé, růžové, s tmavším středním pruhem, atlasově lesklé. Čnělka krátká, blizna má 8 laloků, žlutá. Tyčinky četné, nitky krvavě červené, prašníky růžové, pokryté žlutým pylem. Plod je štíhlý, větvenovitý, modrozelený, pukající po délce. Semena jsou černá, matná, tvaru čepice, hilum a korkový arillus bazální. Naleziště Argentina, La Rioja u Famatiny, Cuesta Guanchin.

Backeberg prohlásil tento druh za formu jím popsaného *Gymn. mazanense* a trvalo hodně dlouho, než se tomuto taxonu dostalo uznání. Až Walter Rausch našel znovu tento druh v Cuesta Guanchin (R 568), což je horský průsmyk a potvrdilo se, že jde skutečně o dobrý a samostatný druh. Nedaleko Mazanu protéká řeka Rio Guanchina, v určité trase tvoří hranici mezi Catamarca na severu a La Rioja na jihu. Zde našel A.V. Frič svoje *Gymn. spec. Guanchin*. Další sběratelé našli tyto rostliny: Piltz (P 226) La Rioja, Cuesta Miranda, 1500 m n. m., J. Procházka (JPR 95-149/452) La Rioja, Guanchin, W. Papsch (WP 95/206/429) na stejném místě, VI. Šorma (VS 35) Cuesta Miranda, (VS36) Los Tambilos, (VS 39) Guanchin. Rakouští sběratelé ještě u tohoto druhu uvádí varietu *robustior* (STO 87-086) Cuesta Miranda 1900 m n. m. a (STO 87-087) Cuesta Miranda 2020 m n. m. Tuto varietu popsal Ritter, neznám její popis.

Gymnocalycium rhodantherum (Bödecker) Backeberg, in: Backeberg & Knuth: Kaktus-ABC: 291, 1936.

Rostliny našel v Argentině Franz Harperath, který je poslal r. 1931 Schusterovi do Kolína n./R. V Kolíně je viděl Bödecker a popsal je v *Kakteenkunde* I, 13-14, 1934.

Tělo jednoduché, silně ploše kulovité, 4 cm vysoké a 9 cm široké, matně tmavě listově zelené, dole trochu šedivější. Temeno prohloubené, bez vlny a od dohromady zahnutých trnů převýšené, ale nikoliv uzavřené. Žeber 10, oddělených ostrými a dole více ploššími rýhami. Žebra jsou průměrně asi 8 mm vysoká a 15-18 mm u základu široká, s ostrými hřbety, příčnými zářezy jsou hrbolovitá a rozdělená v bradavky, které jsou pod areolou bradovitě protaženy. Trny vesměs tuhé a více šídlovité, dole nikoliv ztloustlé, matné a více méně tmavočervenavě rohovinové, silně

dopředu a vzhůru trčící. Okrajových trnů 7-9, z čehož 3-4 směřují do stran a jeden dolů. Jsou 2-3 cm dlouhé, často poněkud ohnuté a na špici často hákovitě zahnuté. Střední trn 1, zřídka 2, až 3,5 cm dlouhý, ohnutější a směřující přímo a nahoru. Květy blízko temene, krátce nálevkovité asi 3 cm vysoké a 4 cm v průměru. Vnější okvětní lístky jsou lineární, 2 cm dlouhé a 2 mm široké, hnědě olivové, vnitřní jsou delší, více kopinaté a dole úzké, pěkně bledě růžové, na bázi v jícnu tmavě růžové. Prašníky ohnivě tmavočervené až fialově červené! Piltz označuje rostliny P 75. Kaktusáři vycházejí u těchto rostlin z popisu o fialově červených prašnicích.

Poslední sběry G. Neuhubera (Gn 93-857/1811) La Rioja, Cerro Negro, 1490 m n. m., (Gn 93-859/1815) L.R., Cerro Negro 1555 m n. m., (Gn 93-860/1816) L.R., Cerro Negro, Famatina 1745 m n. m.

Gymnocalycium nigriareolatum Backbg., Blätter für Kakteenforschung 1 (5): 74/1, 1934.

Původní popis Backebergův vyšel v Bfk 5, 1934. Rostliny koupil Backeberg od Stümera a nemohl udát přesné naleziště. Prodával semena a kaktusáři marně čekali až areoly zčernají, semenáčky měly vesměs bílé areoly. U popisovaného holotypu zřejmě šlo o areoly zašpiněné, což autor pokládal za diferenciací znak.

Původní popis: „Tělo jednotlivé, kulovité, až ca. 15 cm v průměru, matně zelené. Žeber asi 10, středně širokých, rozdělených v nízké hrbolce. Areoly asi 6 mm velké, plstnaté, zcela černé. Okrajových trnů je ca. 7, jsou lehce masově zbarvené, poněkud zahnuté a jeden až 3 cm dlouhý, směrem vzhůru ohnutý střední trn. Květy porcelánově bílé, polootevřené, se zeleným jícnem.“ Plod kulovitý. Semena matně černá. Původní popis pak změnil v Die Cactaceae III, 1975: Barvu těla zde označil jako sametově modrozelenou. Pod hrbolci mají být hluboké příčné rýhy. Areoly jsou v tomto novém pojetí zpočátku se žlutohnědou plstí. Trnů je 7-8 růžově šedých. Střední trn má být delší než 3 cm atd.

Backeberg poukazuje na podobnost s *Gymn. curvispinum* z Portezuela Frič n. Tento i jiné problémy jsou však dosud nevyřešeny. Původní naleziště Severní Argentina u Mazanu, Backeberg později změnil na Catamarca podle Stümera.

Gymnocalycium nigriareolatum var. densispinum Backbg., Die Cactaceae III. 1965 ex H. Till, Gymnocalycium 11 (3): 255, 1998.

Liší se od typu daleko hustšími, poněkud tenčími a delšími trny, které rostliny silně obalují. Počet žeber může stoupat na 15. Naleziště neznámé.

Backeberg znovu poukazuje na podobnost s *Gymn. curvispinum*. Jde však o podstatný rozdíl. *G. curvispinum* má červený jícen květu, kdežto *G. nigriareolatum* má jícen zelený.

Gymnocalycium curvispinum (Gürke) Frič nom. nud., Möller's Deutsche Gärtner-Zeitung 44: 170, 1929.

V prodejním katalogu Der Kaktenjäger, který vyšel v roce 1929, uvedl A. V. Frič mimo jiné *Gymn. curvispinum* Catamarca a *Gymn. curvispinum* Portezuelo. Nic bližšího o těchto rostlinách nebylo uvedeno. Semen měl Frič málo a v pozdějších cenících již nebylo nabízeno. V Kreuzingerově seznamu čteme poznámku, že jde o synonym *Gymn. nigriareolatum*. Ze semen vypěstované rostliny se však lišily zejména květem, který měl mít střed zelený, měl však jícen květu růžový. Ze semen namnožil tato gymnokalycia Jan Šuba z Týnečka u Olomouce, od kterého je získal Zdeněk Fleischer z Brna. Ten je dále namnožil a rozšířil u nás jako *Gymn. curvispinum* Portezuelo a *Gymn. curvispinum catamarcense*.

Teprve ve vyšlé knize Karla Crkala „Lovec kaktusů“ najdeme na straně 226 zmínku o tomto gymnokalyciu, v dopise A. V. Friče datovaném 26. 12. 1928 z La Rioja své manželce. Z tohoto dopisu citujeme: „Nalézáme pouze četné *Gymn. saglionis*, které v jednotlivých kusech lze nalézt i dole a teprve 20-50 m výše se objevuje množství gymnokalycií světlejší barvy pokožky se zahnutými ostny směřujícími nahoru, které provizorně nazývám *Gymnocalycium curvispinum*.“ Jedná se o problematický druh, který je bohatě zastoupen v našich sbírkách a čeká dalšího podrobného studia na nalezištích jeho výskytu.

***Gymnocalycium hossei* (Haage jr.) Berger ex A. W. Hill, Index Kewensis Plantarum Phanerogamarum, Suppl. 8: 105, 1933.**

Tento druh byl nabízen v roce 1927 fy. Haage jr., Erfurt, jako „prachtiole Neuheit“. Muselo být dosti importů i semen, protože byly nabízeny i v následujících letech a dokonce za sníženou cenu.

V roce 1929 jej popsal Alvin Berger v Kakteen 226.1929. Popis je překlad z němčiny: Poněkud ploše kulovité, tmavo hnědozelené, temeno poněkud prohloubené, bez trnů a s podlouhle kulatými bradavkami. Žeber 13, široké, příčnými rýhami hrbolcovité. Pod areolami bradovitý, ze stran zmáčknutý výstupek. Areoly 10-14 mm vzdálené, podlouhlé, 5-6 mm dlouhé, poněkud šedobíle plstnaté. Trnů většinou 7, odstávajících a poněkud plochých, zpočátku hnědých, později šedých, s tmavými špičkami, jemně vláknitých. Spodní až 15 mm dlouhé, nejspodnější jeden dolů zahnutý a stejně dlouhý. Květ u temene s krátkou trubkou a tupými sytě růžovými lístky. Naleziště dle Bergera je Argentina, Cordoba, dle Hosseuse La Rioja.

Přesto, že byl tento druh rozmnožen z nabídky tisíců semen, po druhé světové válce se *Gymn. hossei* stalo vzácným. Za prvé to souviselo se zničením sbírek během války, za druhé konfuzi při zveřejnění snímku mladé rostliny jen s 5 trny, ačkoliv Berger výslovně uvedl 7 trnů. Trny byly ne docela přesně popsány. Ve skutečnosti jsou v mládí růžově hnědé. Snímek čís. 1669 v Die Cactaceae je zcela nesprávný a za třetí, názorem některých rakouských sběratelů, že *Gymn. hossei* je totožné s *Gymn. mazanense*. Proto je třeba brát s rezervou i polní čísla rakouských sběratelů u tohoto druhu. Rostlinu snadno určíme podle barvy trnů, květu a velkého modrého plodu. Semena jsou malá čepicovitá, asi 0,6 mm dlouhá, hilum bazální, arillus korkovitý, konvexní, testa je jemně hrbolovitá, hnědá až černá. Prof. dr. Carlos Hosseus uvedl ve své knize Notas Sobre Cactaceas Argentinas (1939), že *Gymn. hossei* roste v La Rioja a sice v nízkých polohách, vždy společně s *Gymn. bodenbenderianum*, v kamenité půdě. Silně otrněná var. *longispinum* nom. nud. Roste v téže provincii ale obývá lokality o 2000 m výše.

***Gymnocalycium mucidum* Oehme, KuaS (Berlin) 1 : 197-198, 1937.**

Tento druh popsal v KuaS 196, 1937, Oehme, známý německý kaktusář, sběratel a pěstitel kaktusů. Jeho sbírka byla zničená za II. světové války, během které i zemřel. Rostlinu našel jako jediný exemplář v Düsseldorfu v zahradnictví Forstenbacher, kde stála pohromadě s větším počtem importů *Gymnocalycium gibbosum*. Rostlina měla 8 cm v průměru a ačkoliv byla velmi suchá, bohatě kvetla.

Dle popisu Oehmeho má tělo široce kulovité, červenavě šedozelené, šedě ojínné. Temeno vpadlé, otrněné a poněkud plstnaté, při rašení světle zelené. Žeber 12, s bradovitými hrbolci, tyto jsou velmi špičaté. Areoly ca. 10-15 mm od sebe vzdálené, podlouhlé, pokryté jen málo, šedou plstí. Okrajových trnů 6-8, nejspodnější směřuje dolů, 4-6 do stran, jeden horní je přímý. Všechny jsou kulaté, trochu ohnuté, 1-2 cm dlouhé, šedé, při rašení barvy rohoviny. Květy raší z vrcholu, bezprostředně

za trny, z bílé, později šednoucí areolové vlny. 4-4,5 cm dlouhé, při plném otevření 4,5-5 cm v průměru. Semeník holý, s několika od sebe vzdálenými šupinami, které jsou mechově světle hnědé, s tmavomodrým nádechem, který lze snadno setřít. Šupiny jsou jemně růžově lemovány, prodlužují se pozvolna ve vnější okvětní lístky, které jsou jemně žlutavě růžové, s tmavým středním pruhem, rovněž modře ožíněné. Vnitřní okvětní lístky jsou jemně růžově žlutavé. Vnitřek květu je jemně červený. Naleziště Argentina. Je to rostlina velmi nápadná pro svoji šedivost těla, pro tmavomodrý semeník a pro svoje vícebarevné tyčinky. Od popisu uplynulo více jak 50 let, co se vedou spory mezi taxonomy o tomto druhu. Popisovat je by bylo zdouhavé a myslím si už dnes zcela zbytečné.

Manželé Piltzovi na svých cestách do těchto oblastí tento druh znovu našli jihovýchodně od Tinogasta a v Salicas v Catamarce a to pod polními čísly P 36 a P 36a. Dle průzkumu semen se prokázalo, že jde o samostatný a oprávněný druh.

Gymnocalycium glaucum Ritter, Sukkulentenkunde 7 / 8 : 37, 1963.

Našel F. Ritter v únoru 1959 a označil polním číslem FR 961, popsal v Sukkulentenkunde VII/VIII, 37 v roce 1963.

Tělo má popelavě šedozelené, šedý tón převyšuje silné zelené zbarvení. Je značně ploché, ve stáří polokulaté. Květoschopné rostliny 5-12 cm silné s tvrdým řepovitým kořenem, 10-12 cm dlouhým. Žeber 10-16, tupých a širokých, 0,75 – 1,5 cm vysokých, pod areolami hrbolatě protažených, nad nimi s příčnými zářezy. Areoly jsou silně plstnaté, u starších rostlin skoro dvakrát tak dlouhé jako široké. Trny jsou v mládí červenavě hnědé, pak zešednou, jsou postaveny hřebenovitě ve 2-3, řidčeji 4 bočních párech, k tomu jeden nejspodnější, všechny silné, tuhé, šídlovité, zpola vně směřující a poněkud k tělu přikloněné, většinou 2-4 cm ale někdy až 7 cm dlouhé, střední pár je nejdelší, nejspodnější většinou nejkratší. Zřídka se vyskytuje ještě 1 odstávající kratší trn. Květy vyrůstají blízko temene, 3,5-5,5 cm dlouhé, až 4,5 cm široké, otvírají se až v poledne, okvětní lístky jsou 13-22 mm široké, nejspodnější 3-4 mm dlouhé, téměř lineární, 5-3 mm široké, nahoře zaoblené, se špičkou nebo bez špičky, nejširší při délce asi tři čtvrtin, dole jsou vzpřímeny, nahoře směrem ven rozšířeny, nejspodnější část je purpurová pokračující úzkým středním proužkem, jinak bílá. Vnější okvětní lístky jsou kratší a široké, dole málo růžové, více zelenkavé, růžově lemované, přecházející v šupiny. Plod praská ve zralosti po délce.

Semen je mnoho, 1 mm dlouhé, 0,75 mm široké, 0,5 mm silné, testa je černá, jemně hrbolkovitá, u hila ohnutá. Hilum bílé, bazální, dlouhé, ventrálně poněkud dolů prodlouženo, poněkud vystupující. Podle Rittera blízko *Gymn. mazanense* od kterého se liší silně šedým zbarvením těla, delšími areolami (u *Gymn. mazanense* jsou téměř kulaté), trny jsou více zahnuty zpět a střední skoro chybí. Květní trubka je uvnitř purpurově červená, nitky purpurově hnědavé (u *G. mazanense* bledé), čnělka je bledě zelená a okvětní lístky směrem dolů purpurové, nahoře bílé.

Glaucus znamená modrý a nikoliv šedozelený, jak byla barva epidermis charakterizována v názvu tohoto taxonu a jaká skutečně je.

Naleziště se nacházejí jihovýchodně od Tinogasty v provincii Catamarca, blízko hranice s provincií La Rioja, v Argentině, kde bylo znovu nalezeno mnoha sběrateli. J. Piltz P 218 jižně od Tinogasta, Lau (L 509) bez udání místa nálezů aj. Lambert (JL 18) Copacabana, 1700 m n. m.

Gymnocalycium ferrarii Rausch, KuaS 32 (1): 6-7, 1981.

Bylo nalezeno Walterem Rauschem a jím popsáno v KuaS 6-7. 1981. Tělo jednotlivé, neodnožuje, ploše kulovité, 30-40 mm vysoké a 90 mm v průměru,

zelenkavě šedé s řepovitým kořenem dlouhým až 15 cm. Žeber 10-14, svislých, vlnovitě hrbolcovitých, pod areolou bradovitě protažených. Areola prohloubeně sedící v hrbolci, oválná, až 7 mm dlouhá, s šedou plstí a později holá. Okrajové trny ve třech párech, odstávající nebo mírně zahnuté, až 10 mm dlouhé, šídlovité, se zesílenou bází, hnědé až černé, později zešednou, horní pár a jednotlivý směřující dolů o něco slabší. Květ je 45 mm dlouhý (trubka je žlutozelená, s širokými, bělavě růžovými šupinami). Vnější okvětní lístky zaoblené a pilovité, bělavě růžové, s růžovým středním pruhem, jícen růžový a uvnitř tmavší. Tyčinky bělavě růžové, prašníky červené, čnělka krátká a silná, bílá. Plod a tvar semene jako u *Gymn. mazanense*.

W. Rausch našel tyto rostliny v Catamarce blízko Santa Theresa, zahrabané v písčito-štěrkovitých haldách a jak sám tvrdí, bez jeho častého průvodce Omara Ferrariho, argentinského lovce kaktusů, velkého znalce kaktusů a krajiny by tento druh nebyl nalezen., navíc ještě proto, že proti ostatním roste zcela zahrabán ve štěrku a bez květů, které jej prozrazují je zcela k nenalezení.

Autor uvádí:“ Popisovat rostlinu z Mazanu je riskantní, poněvadž již z Catamarca a La Rioja bylo popsáno mnoho forem. Backeberg neudal žádné přesnější naleziště, on sám zde neshbíral a tak má fantazie volné pole působnosti.“ Tento druh byl též nalezen a dovezen J. Piltzem P 385 Cerro Mazan.

Lukašík Emil

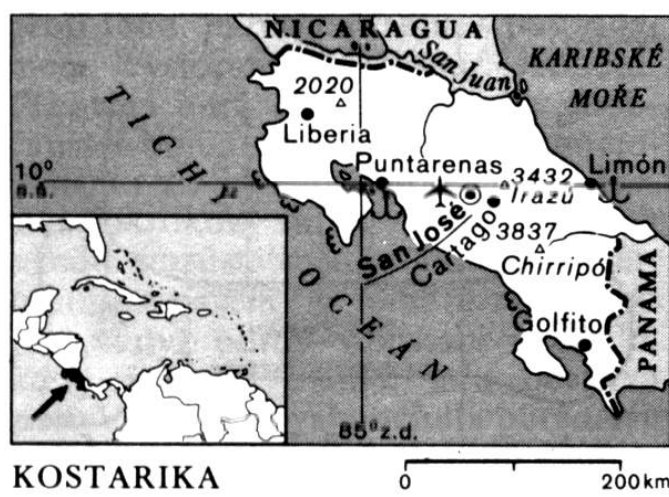
Setkání gymnofilů - Eugendorf 2002

Podobně jako u nás, pořádají různá setkání kaktusářů i v sousedních zemích. Jedním z nich je dnes už vyhlášené setkání gymnofilů v Eugendorfu, které se koná vždy poslední víkend v březnu (22.-24.3.2002). Letos proběhlo setkání už po čtrnácté a mohli jsme zde potkat kaktusáře nejen z Rakouska, ale i z Německa, Holandska, Itálie, bývalé Jugoslávie a také z Česka. Naše barvy tentokrát hájili přátelé: Jiránek, Král L., Kubeša, Lindner, Procházka, Spurná a Šorma. Na setkání se sešlo spoustu známých tváří, které znám už z dřívějších akcí, např.: pan Amerhauser, Augustin, Berger, Bercht, Hold, Kühaas, Neuhuber, Obermajer, Papsch, Rausch, Strigl, Till a další jejichž jména jsem si nezapamatoval. První přednáška začala již v pátek večer a poslední končila v naděli před polednem. Hlavní přednáškový program v sobotu začal v 9. hodin a končil až po 21.30 hodině. Přednášky přednesli Amerhauser – Paraguay, Augustin – nové rozdělení rodu *Weingartia*, Till – překombinování *G. quehlianum*, Neuhuber – nový druh *G. gaponii*, Imsdorfer – Bolívie, Berger – Argentina, fa Wagner představila plastové materiály ke stavbě skleníku, avšak hlavní téma celého setkání byla skupina *G. borthii* – *striglianum*, kde své pohledy představili ve svých přednáškách např. Amerhauser, Neuhuber, Papsch, Till a další. Do diskuse se zapojilo hned několik dalších nadšených gymnofilů. Hlavními odpůrci rakouského pojetí překombinování a popisování nových druhů byli např. Meregalli z Itálie, Borgmann z Německa, ale i další známé osobnosti. V žádném případě však tyto věcné diskuse nepřerůstaly rámcem osobního vulgárního napadání, jak se to často stává u nás. Vše probíhalo spíše v přátelském duchu s tím, že příští rok si vysvětlí své názory na jiný okruh rostlin. LK

Zeměpis od A do Z – část 17.

Kostarika – (CR)

Kostarická republika, španělsky República de Costa Rica – stát ve Střední Americe mezi Karibským mořem a Tichým oceánem; 51 100 km²; 3,2 mil. obyvatel (1994), hustota zalidnění 63 obyv./ km², hlavní město San José (280 600 obyv., 1992); úřední jazyk španělština; měnová jednotka 1 colón (CRC) = 100 centimů. Administrativní členění: 7 provincií. – Osu státu tvoří horská soustava Kordiller (Chirripó, 3 819 m n. m.), obklopená z obou stran pobřežními nížinami. Četné sopky. Pobřeží Karibského moře je močálovité, s mangrovovými porosty; pobřeží Tichého oceánu je členitější, místy lemováno korálovými útesy. Podnebí rovníkové, horké a vlhké, mírnější v horách. Srážky až 3 000 mm ročně. Hustá říční síť, nejdelší řeka je pohraniční San Juan. Porosty tvoří tropické deštné pralesy a savany. – Obyvatelstvo tvoří zejména kreolové (87%), dále mesticové (7%), mulati, indiáni a černoši. Náboženství římskokatolické (80%), protestantské (15%). Přirozený přírůstek obyvatel 2,2% ročně (1993). Střední délka života mužů 72 let, žen 78 let. Negramotnost 7%. Urbanizace 44% (1993). – Agrární stát orientovaný na pěstování exportních plodin. Hrubý národní produkt 1 850 USD/obyv. (1991). Z ekonomicky aktivních obyvatel pracuje 23% v zemědělství a 24% v průmyslu. Obdělává se 10% plochy, louky a pastviny pokrývají 46% území, lesy 32%. Nejvýznamnějšími plodinami jsou kávovník (148 000 t kávy, 1993) a banánovník (1,83 mil. t), dále se pěstují obilniny, luštěniny, brambory. Chov skotu a prasat. Těží se zlato, síra, z moře sůl. Nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím je potravinářství, dále výroba textilu a spotřebního zboží. – Území původně obydlené Indiány dobyt v 1. pol. 16. stol. Španěly, od 1560 součást generálního kapitanátu Guatemala. V roce 1821 vyhlášena nezávislost, 1822 – 23 součást Mexika, 1823 – 38 ve federaci Spojených středoamerických provincií, 1838 obnovena nezávislost, od 1848 republika. Vnitropolitický vývoj v Kostarice byl poměrně stabilní, s výjimkou občanské války 1948. V zemi se většinou udržoval demokratický režim. Kostarika zrušila armádu, od 1983 trvá neutralita. V současnosti nejvyspělejší středoamerický stát. – Kostarika je republika v čele s prezidentem, voleným na 4 roky. Zákonodárným orgánem je jednokomorové Zákonodárné shromáždění (57 členů volených na 4 roky). Poslední volby se konaly 1994. Prezident José María Figueres Olsen (* 24. 12. 1954).

Výskyt kaktusů v Kostarice:

Acanthocereus

tetragonus

Disocactus

amazonicus

horichii e R

kinnachii e R

Epiphyllum

cartagense

columbiense

costaricense

grandilobum

hookeri

lepidocarpum

oxypetalum

pittieri

thomasianum

Hylocereus

calcaratus e

costaricensis

monacanthus

polyrhizus

stenopterus e

Melocactus

curvispinus

Opuntia

cochenillifera f

elatior

ficus-indica f

guatemalensis

Peniocereus

hirschtianus

Pereskia

grandifolia f

lychnidiflora R

Pseudorhipsalis

acuminata e

himantoclada

horichii e

lankesteri e R

ramulosa

Rhipsalis

baccifera

rnicantha

Selenicereus

grandiflorus

testudo

wercklei e

Stenocereus

aragonii e

Weberocereus

biolleyi e

bradei e

glaber

imitans e

panamensis

tonduzii e

trichophorus e

tunilla e

Lumír Král

Z naší činnosti

Dne 4.3. proběhla další schůzka s přednáškou. V úvodu bylo předneseno několik organizačních zpráv a uctili jsme minutkou ticha památku našeho člena pana Bohumila Vavříčka z Opavy. Hlavní programem večera byly přednáška př. Krále o rodu *Parodia* v širším pojetí, tak jak jej dnes prezentují kaktusový botanici. Do tohoto rodu byl zahrnut i rod *Notocactus* se všemi podrody jako *Brasilicactus*, *Eriocactus* nebo *Wigginsia*. Obrázky byly promítnuty podle abecedy, aby bylo lépe vidět jaké

jsou rozdíly mezi těmito dnes podrody. Určité botanické znaky tyto druhy vykazují, ale také jsou zde určité rozdílné znaky, proto záleží jen na pěstiteli zda chce hned přepisovat všechny jmenovky na rod *Parodia* nebo si chvíli počká až zase někdo tento rod rozdělí zpět na samostatné rody. Na závěr schůzky bylo mezi přítomné slosováno několik rostlin.

Kaktusářské rozjímání u novin

Na stará kolena je ze mne pravidelný čtenář denního tisku. Abych nedělal reklamu neuvádím název novin, které prolistuji, vynechám inzerce, sport, většinou i kulturu vynášející, či hanobící nějakou kapelu jepičího trvání a sem tam něco z nich přečtu. O kaktusech se v nich píše zřídka. A když už, pak zpravidla jen v souvislosti s nelegálním dovozem chráněných rostlin a zvířat. Přece jsem však v jednom týdnu našel v novinách dvě zprávy, které se úzce týkají „staré gardy“ ostravských kaktusářů.

Dne 20.3. mne na prvý pohled upoutal snímek povědomé tváře statného muže. Pod ním bylo napsáno: „Před šedesáti lety byl tehdejší ministrant **Walter Sikora** mezi těmi, kdo ráno, v poledne a večer obcházel s klapáčkami celou vesnici“. Opravdu, byl to Waltr, milovník dokonalých kytek bez nejmenší chybičky, skvělý pěstitel kaktusů a dodavatel výstavních kusů na naše dřívější výstavy. Jeho sbírka v menším skleníku obsahovala samé skvosty, člověk nevěděl, kam se dřív podívat a co obdivovat. Byl to mistr nad mistry, obětavě dojíždějící na motorce z Hošťálkovic na naše schůze, dlouholetý platný člen výboru, nešetřící dobrou radou každému, kdo se na něj obrátil. Záviděníhodného, nejvyššího uznání se mu dostalo (a on to jistě neví) od naší paní Li (pro mladší členy - od paní Ludmily Plešingerové), která mi při jedné příležitosti řekla, že nezná obětavějšího a nezištnějšího člověka, než je Waltr. Před šedesáti lety chodil s klapáčkou, před dvaceti až třiceti lety chodil mezi nás s kaktusy. Snad se zase přijde podívat, jak se daří jeho následovníkům.

Bohužel, už mezi nás nepřijde další významný ostravský kaktusář, pan Alois Luňáček. Oznámení v rubrice o úmrtích říká, „že nás 19. března 2002 opustil po krátké těžké nemoci ve věku 79 let pan **Alois Luňáček**, bývalý učitel zahradnické školy v Ostravě-Zábřehu“. Připojený snímek jeho ušlechtilé tváře mi připomněl také jeho učitelsky zvučný hlas s pomalou, pečlivou výslovností, jeho usměvavou rozvážností a ochotou, kterou přispíval k činnosti našeho kroužku. Organizoval, radil, přednášel, vystavoval – takto lze ve vší stručnosti popsat, čím se zasloužil o rozvoj ostravského kaktusářství. Jeho výstavní mísy, plné kvetoucích rebucií, ayloster, blosfeldií a dalších kaktusů drobnějších těl, úspěšně soupeřily o přízeň návštěvníků našich výstav s mnohem většími exponáty. Nemám už sbírku kaktusů, ale přesto památka na přítele Luňáčka u mne žije. Je jí skalkový, botanický rododendron, který mi kdysi daroval a který se právě chystá k brzkému rozkvětu. Pokvete na jeho počest.

MUDr. Vladimír Plesník

Opustili naše řady

Na schůzce jsme se dověděli smutnou zprávu, že naše řady opustil dne 14. 2. 2002 po delší nemoci ve věku nedožitých 56 let dlouholetý člen pan **Mgr. Bohumil Vavříček z Opavy**. Velký milovník kaktusů, ale i jiných rostlin, měl např. pěknou

kolekci tilandsií nebo rhipsalisů, které měl v tehdejší Květeně. Do našeho Klubu docházel dlouhé roky v 70. a 80. letech, později stále jako člen odebíral Ostník. Naposledy jsem se s ním setkal asi před třemi lety u pana Lubomíra Poláška ve Staré Vsi, kde jsme dlouze vzpomínali na staré časy a povídali dlouze o kaktusech. Milý, upřímný, stále se usmívající člověk, který se rád podělil se svými pěstitelskými zkušenostmi.

Zleva: Mgr. Bohumil Vavříček, cesta na výstavu v Katovicích 1976 (bohužel lepší snímek nemám), Alois Luňáček asi před 10 lety v jeho skleníku a při nákupu kaktusů na výstavě v Porubě 1984.

Když jsem odjížděl brzy ráno v pátek 22.3. na setkání gymnofilů v Rakousku, dozvěděl jsem si ve vlaku z novin další smutnou, že naše řady opustil dne 19.3.2002 další, tentokrát Čestný člen Klubu kaktusářů v Ostravě pan **Alois Luňáček** ve věku 79 let. Jako učitel zahradnické školy v Ostravě-Zábřehu získal mezi kaktusáře spoustu nových tváří, kteří pěstují kaktusy ještě dnes. Nezapomenu jeho pěstitelské pětiminutovky, kde si vybral vždy nějaké téma, o kterém jsme před hlavním programem podiskutovali. Jak už bylo výše uvedeno, pan Luňáček pěstoval kaktusy v pěkných keramických mísách, kde v jedné míse měl vždy několik rostlin jednoho druhu a tyto mísy byly ozdobou všech našich výstav. I v důchodu byl stále aktivně činný jako správce hřbitova v Zábřehu. Rád se podělil se svými pěstitelskými zkušenostmi se všemi, nejen kaktusáři, často psal články o pěstování všech rostlin do novin. Po každé v jeho skleníku neopomenul návštěvníky obdarovat nějakým kaktusem, možná že si vzal i nějaký pro toho nahoře.
Čest jejich památce !

Keramika od Polášků

Rodinná firma Polášků UNIPOL je dlouhá léta známá prodejem vkusně upravených kaktusů a sukulentů. Zvláště krásné jsou upravené sukulentní rostliny v bonsajových miskách. V únoru na výroční schůzi se přišli manželé Poláškoví mezi nás opět podívat, zaplatit členské příspěvky apod. Ani tentokrát nepřišli s prázdnou a věnovali do tomboly ukázkou ze své keramické dílny, za což mocrát děkujeme. Nabídka jejich keramických misek je velmi rozsáhlá od malých až po největší, ve všech možných tvarech od kulatých, hranatých, šestihranných, oválných, vysokých, nízkých, v různých barvách a třeba i s podmiskami. Stačí si jen vybrat se široké nabídky. Navíc jsou ochotni na zakázku zpracovat jakýkoliv námět a vytvořit třeba plastické znaky firem, udělat jakoukoliv užitekovou keramiku

apod. Pro nás pěstitele jsou však atraktivní ceny jejich výrobků, které úměrně narůstají s velikostí misky, avšak v celkově jsou podstatně nižší než je nabídka v obchodech. Prakticky zde najdeme misky už od 20.-Kč. Na požádání zašlou nabídkový katalog popřípadě podají ochotně další informace. Po předchozí domluvě je možnost prohlídky výstavy kaktusů či nákupu ve studiu Keramik, které se nachází ve Staré Vsi n/O., kde se snadno dostanete MHD č. 33, popřípadě dopravou ČSAD. Kontakt na telefonu: 0603 442305 nebo 0604 260180.

Informace

--- Jarní setkání kaktusářů na polské straně Beskyd má již svou tradici, tentokrát se koná ve dnech 3.-5.5.2002. Přednášky na toto setkání přislíbili např. pan Amerhauser, Papsch z Rakouska, Antálek, Pavelka, Procházka z ČR a další polští přednášející. Zájemci o účast na toto setkání necht' si vyžádají bližší informace u Oty Potyky, tel.: 069 – 6520137.

--- Závazné přihlášky na zájezd, který se bude konat ve dnech 24. – 26.5.2002 a měl by směřovat na Slovensko, do sbírek kaktusářů ve Vrútkách, Zvoleni, Sliači a dalších slovenských měst, nahlaste co nejdříve předsedovi.

Apríl !

--- Setkají se dva vášniví mladší kaktusáři nad utěšenou sbírkou ve velkém pařeništi. „Jaro je tady, krásně Ti to roste a Ty jsi pořád jakýsi zamlklý. Nepodařil se Ti výsev, nebo co ?“ „Ale podařil až moc. Na Silvestra jsem se vysemenil do cizího pařeniště a teď čekáme úrodu !“

--- Stojí dva staří kaktusáři ve skleníku a probírají zkušenosti s roubováním. „Tak se mi zdá, že už si přestal roubovat, nebo ne ? S tím roubováním do roštěpu jsi míval pěkný úspěch“. Máš pravdu, ale na roubování do roštěpu už nemám sílu a sehnat nějakou podložku je už také náročné, drahé a riskantní!

--- „Kam se tak k večeru ještě nahonem ženete paní Kozlová ?“ „Ale jenom do skleníku, podívat se jestli ten můj starý kozel tam opravdu zalévá kaktusy, nebo tam má tu kozu ze sousední zahrádky!“
MUDr. Plesník

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571

Lukašík Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglimov, 069 - 6243454

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790

OBSAH – BŘEZEN 2002

Z literatury	50
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXVII.	55
Setkání gymnofilů – Eugendorf 2002	59
Zeměpis od A do Z – část 17. (Kostarika)	60
Z naší činnosti	61
Kaktusářské rozjímání u novin	62
Opustili naše řady	62
Keramika od Polášků	63
Informace	64
Apríl !	64

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, duben 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571

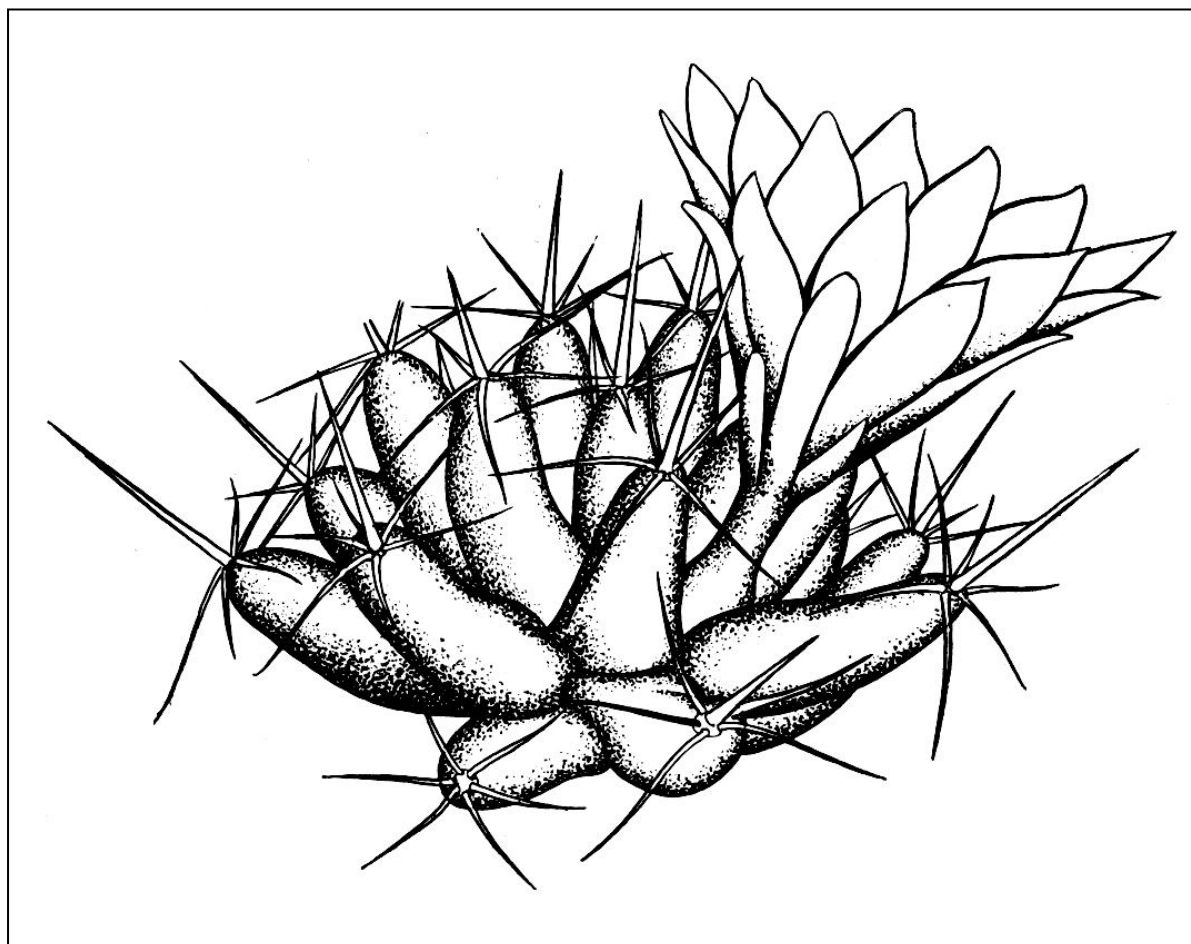
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 310.
Ročník 31.
Květen 2002

Mammillaria longimamma De Candolle 1828

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 3 / 2000

Na titulní stránce je temeno *Matucana currundayensis* s dlouhými, pro matukány typickými květy.

Spíše vědecky zaměřeným mamilariofilům je určen článek vedoucího Botanické zahrady v Bernu, J. Lüthy-ho, o systematice mamilárií obecně a speciálně o taxonomickém postavení *Mammillaria zephyranthoides*. Tato velkokvětá mamilárie byla popsána již v r.1841 a pro svou krásu byla i často, ale s malým úspěchem, kultivována v evropských sbírkách. Jednou z příčin nezdaru je dlouhý řepovitý kořen, vyžadující hlubší květináč a silně propustný substrát. Vzhledem k mimořádně rozsáhlému území, na kterém roste, má také řadu lokálních forem - variet. Různí odborníci ji přiřazovali do odlišných skupin a řad: *Ancistracanthae* s typovou rostlinou *M. dioica*, *Longiflorae* pro velký květ, podobný květu cibuloviny *Zephyranthes*, *Archiebnerella* podle Buxbauma, *Dolichothele* s ohledem na řepovitý kořen a velké květy atd. Autor popisuje novou subspecies *Mammillaria zephyranthoides* ssp. *heidiae* a řadí tuto mamilárii k sekci *Archiebnerella* s řadami *Phellosperma* a *Zephyranthoides*. Článek provází sedm barevných snímků. Nejcenější je ale připojená tabulka, srovnávající hlavní znaky řad "*Dolichothele*", "*Ancistracanthae*", "*Zephyranthoides*" a "*Longiflorae*".

Zpráva o pěstování *Welwitschia mirabilis* jako pokojové rostliny se podobá kanadskému žertu. Ale jde to docela dobře. Napřed je třeba získat kvalitní semena. Klíčivost i životnost semen získaných z kulturních rostlin je jistější a větší než u importních semen. Ta jsou často napadena tvrdošijnými plísněmi, které brání klíčení, nebo likvidují semenáčky. Nutné je suché moření či desinfekce semen i výsevního substrátu. Ten má být hrubší a silně vodopropustný (směs písku a pemzy). Vysetá semena se zasypou se ještě 5 mm vrstvou substrátu. Klíčení trvá obvykle 2 -28 dnů, některá semena klíčí i mnohem později. Optimální je teplota 25-35°C a stálá vlhkost (výsevni skleník s termostatem). Semenáčky je třeba pikýrovat časně jinak zajdou. Již po 12 dnech mají kořínek dlouhý 10 cm. Pikýrujeme do nádob aspoň 20 cm hlubokých, což jim na pár let postačí. Přesazením začíná asi osmiměsíční kritické období dalšího života: zalévat jen vodou s přidavkem fungicidu. Rostlina potřebuje hodně světla (jižní a jz. okno), musí si však na slunce postupně přivyknout aby se nespálily listy. Výkyvy teploty, pokud neklesne pod 10°C, nevádí. Zejména na podzim a v zimě při nedostatku světla je chladno výhodnější. V létě aspoň 2x týdně substrát prolijeme. Mladší rostliny vyžadují větší zálivku než starší. Půlroční semenáč má listy asi 7 cm dlouhé. V době vegetace každé 2-3 týdny přihnojujeme. Již tříleté welwitschie nelze pěstovat na okně, jsou už příliš velké. Pro dlouhý kořen se vysazují do širší, asi metrové drenážní trubky, kterou zapustíme do hlubšího záhonu ve skleníku. Při nezbytném štěstí lze se prvých květů dočkat u desetiletých rostlin (4 barevné snímky).

K doporučeným rostlinám patří: *Rebutia minuscula* var. *grandiflora* (bohatě kvetoucí velkými, sytě červenými květy s dlouhou trubkou. Kultura je snadná, minerální substrát s větším podílem humusu, v době kvetení bohatě zalévat, chránit před výsluním. Suché a velmi chladné zimování vede k bohaté násadě poupat), *Mammillaria pectinifera* (dříve *Solisia*, nádherná ale choulostivá kytka, kvete časně z jara poměrně velkými bělorůžovými květy trychtýřovitého tvaru. Pěstovat v čistě minerálním substrátu bohatém na vápenec, opatrně zalévat. V zimě sucho a 10°C.

Množí se výsevem, roste pomalu), **Crassula ovata** (dříve *Cras. portulacea*, roste v již. Africe jako 1,5 m vysoký stromek. V létě dát ven na výsluní, okraje listů jsou pak výrazně hnědočervené. Začátkem podzimu zajistit krátký vegetační klid a chladno, pak v zimě bohatě kvete. Chránit před nočními mrazíky).

Mammillaria craigii má svěže zelené, ploše kulovité tělo o průměru kolem 20 cm, v areolách hodně bílé vlny, trny jsou žluté s hnědou špičkou. Květy rostou ve věnečku kolem temene, mají růžovofialovou barvu. Daří se v humózní, propustné půdě, při vydatnější závlivce na slunném, dobře větraném místě. V zimě snese i mírný mrazík (2 barevné snímky).

Graptopetalum pusillum (= drobné) tvoří rosety o 25-35 listech a o průměru kolem 3-5 cm. Listy jsou zašpičatělé, 2-3 cm dlouhé, namodralé, horní špičky jsou často rudohnědé. Květní stvol je až 10 cm vysoký s několika lístky. Květy 4-8 mm dlouhé se rozevírají do 1,7 cm. Jsou žlutobílé s červenými tečkami na koncích petálů. Doporučuje se substrát ze směsi písku a humusu, slunné stanoviště a mírná závlivka během vegetačního období. Zimovat při 8°C a na světle, s velice slabým vlhčením substrátu (2 barevné snímky).

W. Rauh popisuje nový druh **Aloe steffaniana** z Madagaskaru, lišící se od známé **Aloe versicolor** tím, že neodnožuje, má vyšší květní stvol a běložluté květy (7 barevných snímků a srovnávací tabulka).

Seriál o sklerokaktusech pokračuje pojednáním o **Sclerocactus pubispinus** (kulaté až válcovité tělo o výšce až 10 cm, se 2-5 hnědočervenými, plochými středními trny až 3 cm dlouhými a 8-10 krajními, bílými s hnědou špičkou. Květ trychtýřovitého tvaru je světle žlutý až narůžovělý. Roste většinou na vápencích, v řídkém porostu borovic). **Sclerocactus spinosior** (dříve *Scl. whipplei spinosior*) má vytáhlé tělo (až 15 cm) se šedomodrou pokožkou, hnědočervenými středními, papírovitě třepenitými trny o délce 5 cm a s 8-12 bílými, tenkými krajními trny o délce 2 cm. Květ s dlouhou trubkou je červený až purpurový. Také roste na vápencových půdách. **Sclerocactus spinosior ssp. blainei** má výraznější střední trny, krajních má ještě více než typ, jsou však kratší a silnější. Další informace se týkají **Sclerocactus nyensis** a **Sclerocactus polyancistrus**. Tento hodnotný článek pro specialisty na sklerokaktusy doplňuje 11 barevných snímků zmiňovaných druhů.

Další článek obsahuje dvě užitečné rady: prakticky nezničitelné jmenovky k rostlinám lze zdarma vyrobit z žeber starých žaluzií, které lze rozřezat na libovolnou délku, rydlem (ostrým šroubovákem, hřebíkem) vyrýt název a potřebné údaje. Jmenovka nekoroduje, písmo je nesmazatelné. Na červeného pavoučka stále platí velmi účinná, levná a prakticky netoxická prášková síra. Opakované zaprášení napadených rostlin do několika týdnů zlikviduje i kmeny pavoučka, které se staly rezistentní na moderní postřiky. Navíc má síra i fungicidní účinek.

Krátce je vzpomenu sté výročí narozenin Franze Buxbauma, jehož jméno je zvěčněno v názvech několika rostlin. Napsal více než 300 publikací, zejména se zasloužil o biologicky podložené pěstování kaktusů. I když některé jeho zásahy do jmenosloví kaktusů jsou dnešními poznatky překonány, je znám jeho odmítavý postoj k dílu Backeberga. Považoval jej za kupecky uvažujícího amatéra s minimálními odbornými znalostmi. Buxbaum zemřel v roce 1979, ale jeho nejlepší dílo "Kakteen-Pflege biologisch richtig" je stále platné a hledané. Na závěr jedna z jeho myšlenek: "Sběratelství je vášeň, které propadá většina lidí: od sbírání reklamních obrázků až po shánění antikvit a šperků. Sběrání kaktusů je však mnohem více! Je to jakási touha po poznání neznámých dálek a v neposlední řadě návrat k rodné hroudě, na kterou život v městech pamatuje jen zřídka".

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

--- Ke 31. 12. 1999 ukončil svou obětavou práci Dieter Suphut, vedoucí světoznámé sbírky sukulentů v Ženevě. Mezinárodně uznávaný odborník a prezident DKG, se zasloužil jak o zvelebování sbírky, tak o odbornou činnost německé společnosti kaktusářů. Jeho nástupcem byl jmenován Thomas Bollinger.

--- V devadesáti letech zemřel čestný člen DKG Wilhem Fricke, který vešel do paměti všech německých kaktusářů tím, že po 2. světové válce jako knihovník DKG přispěl k obnovení činnosti a ke sjednocení německých, rakouských a švýcarských organizací kaktusářů na vydávání společného časopisu Kakteen und andere Sukkulenten.

--- V odborném časopise New Scientist byla uveřejněna práce, potvrzující zkušenosti starých zelinářů a zahradníků: k ochraně rostlin před padlím je lepší než různé chemikálie - mléko desetkrát ředěné vodou. Přesný mechanismus účinku znám není, bude asi komplexní. Uplatňují se v mléce obsažené fermenty, tuky, mikrobi i kyselina mléčná, vznikající žluknutím tuků. (Raději tento způsob ochrany doma neužívejte, ve skleníku jen proti zlodějům - zápach je silné kávé i pro otrlého).

--- Funkcionáři našich organizací často nařikají nad úbytkem aktivního členstva a nezájmem mladých o kaktusaření. Jednu z příčin lze hledat v nedostatečné propagaci a oceňování zkušených pěstitelů. Peníze při tom nejsou hlavní. Němci například vyznamenali prof. W. Rauha za jeho celoživotní práci a publikační činnost Spolkovým záslužným křížem. To je jedno z nejvyšších německých vyznamenání, které Rauh dostal k madagaskarskému ocenění a titulu Rytíř národního řádu. Je možné namítnout, že každý nemůže být profesorem, vést botanickou zahradu a věnovat se studiu sukulentů. Ale i na to Němci pamatují. Každý rok na výročních schůzích DKG udělují čestná uznání za dlouholeté členství ve spolku (25, 40, 50 a 60 let) a zveřejňují kulatá jubilea založení místních organizací. Není to přece málo a hřeje to. I v Ostníku bylo a je dobrým zvykem popřát našim jubilantům! (Máme ale aktuální kartotéku členů?)

--- Z mnoha nabídek substrátů, misek, etiket, osvětlovacích a topných systémů pro skleníky mne zaujala nabídka teploměru, jehož senzor zaznamenává teploty v rozpětí od -50 do +70 stupňů Celsia, bezdrátově přenáší naměřené hodnoty ze skleníku do bytu vzdáleného až 30 metrů a má zabudován poplašný signál při výkyvu teploty mimo stanovené rozmezí teplot. Hodinový přístroj automaticky zaznamenává datum, čas, maximální a minimální teplotu uvnitř i vně skleníku. To vše za pouhých 79 DM. No, nekoupili byste si ho také?

--- Australané Schultz a Machado napsali v angličtině a vydali novou knihu o úbelmaniích "Uebelmannia and their Environment". Mimo popisu prostředí, ve kterém jednotlivé druhy rostou, je zde na 160 stranách 270 barevných fotografií. Cena je pouhých 80 US dolarů +10 dolarů za zásilku leteckou poštou.

--- Rakouská GÖK vydává německý překlad Speciálu našeho časopisu Kaktusy XXXVI 2000/1 na téma "Weingartia Werdermann" za 70 ATS.

MUDr. Vladimír Plesník

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXVIII.

Gymnocalycium albiareolatum Rausch, Succulenta 64(10): 213-214, 1985.

Rostliny našel W. Rausch pod polím číslem WR 716. Na nalezišti jsou zcela skrytá v zemi a bez květu téměř neviditelná. Mezi četnými malými, ploše kulovitými gymnocalycií se vyznačují areolami s hojnou bílou plstí, v naší kultuře ještě hojnější. Nálezce popsal tento druh v Succulenta 213-214 v roce 1985.

Má tělo jednotlivé, ploše kulovité, až 60 mm v průměru, zelenavě šedé, často s fialovým nádechem a řepovitým kořenem. Žeber 9-11, rovně probíhajících, příčnými rýhami v 10 mm dlouhé, bradovité hrbolce rozdělené, s areolami kruhovými až oválnými, 5 mm dlouhými, pokrytými hojnou bílou plstí. Okrajových trnů 6-7, šídlovitých, k tělu přilehlých, hnědých a silně ojiněných, až 10 mm dlouhých. Střední trn chybí. Květy vyrůstají blízko temene, jsou 65 mm dlouhé a 45 mm široké, ovarium

úzké a prodloužené, až 17 mm dlouhé, směrem dolů zúžené. Receptakulum tmavě zelené pokryté širokými, bíle lemovanými šupinami. Vnější okvětní lístky stříbřité se zelenkavým až růžovým pruhem. Jícen květu, nitky i prašníky růžové, tyčinky ve dvou sériích, spodní přihnuté k čnělce a tuto obepínající. Čnělka krátká a silná, s 11 bliznovými laloky. Plod je oválný a kyjovitý, směrem dolů zúžený, 25-30 mm dlouhý, modře ojněný, pokrytý širokými růžovými šupinami, stojí svise na rostlině.

Semena jsou kulatě čepicovitá, 1 mm v průměru, černá, drsná, se širokým bazálním hilem. Naleziště: Argentina, provincie La Rioja u Villa Bustos, 1000 m nad mořem. Stejně rostliny sbíral J. Piltz, P 221 La Rioja, Sanagasta, 1100 m n. m.

Gymnocalycium ambatoense Piltz, KuaS 31(1): 10-13, 1980.

Rostliny byly objeveny manžely Piltzovými 27. a 28. června 1976, polní čísla P 22 a P 29. Semena tohoto druhu se podobají semenům *Gymn. mazanense*. Jejich naleziště je v severní Argentině, provincie Cordoba, Sierra Ambato ve výši ca. 900-1000 m n. m. Pohoří Sierra Ambato je však od Sierra Mazan izolováno horskými masivy, takže opodstatnění tohoto druhu je tímto zdůvodněno. J. Piltz jej popsal v KuaS 31(I.)10, v roce 1980.

Uveřejněné obrázky u popisu svědčí o jejich velmi značné variabilitě. Tělo neodnožující, ploše kulovité, temeno poněkud stlačené, epidermis tmavě zelená, matná, na horní části hrbolců víceméně tečkovaná, až 15 cm v průměru, 5-10 cm vysoké. Žeber 9-17, většinou svise probíhajících, někdy v nepravidelně šestihranné hrbolce rozložených, někdy lehce spirálovitých, ve střední výši asi 2 cm široké a 1 cm vysoké, u báze až 3 cm široké a plošší. Pod areolami bradovitě hrbolcovité, pod bradovitými hrbolci je víceméně vodorovná příčná štěrbina. Areoly oválné, plst' při rašení bílá až krémově bílá, na starších areolách šedočerná až černá, u báze opět zešedne.

Okrajových trnů 5-11, drsně šídlovitých, většinou oválného průřezu, zřídka zploštělých, většinou v párech uspořádaných. Jeden směřuje dolů, buď přihnutý k tělu, nebo nepravidelně odstávající, růžových až růžovošedých, v kultuře pozvolna vybledajících, při rašení tmavě růžovohnědých se světlou špicí, 1,5-3 cm (-4 cm) dlouhých. Střední trny zřídka chybějící, většinou 1-3, podobné jako okrajové, na špici tmavě růžové, 2-2,5 cm (-5 cm) dlouhé.

Květy z areol blízkých vrcholu 2,5-4,5 cm dlouhé, 3-4 cm v průměru, zvonovité. Okvětní lístky vnější tupě lopatovité až zaokrouhlené, s olivově zeleným středem a růžově bílým okrajem. Střední jsou lopatovité tupě prodlouženy až široce kopinaté, hedvábně lesklé, bílé se světle růžovým až světle olivovým jemným pruhem, na bázi silně načervenalé. Plod je široce kulovitý, matně tmavozelený. Semena 1 mm vysoká, 0,7-0,8 mm široká, testa červenohnědá až černohnědá, nelesklá s kuličkovými bradavkami, hilum hluboce zapuštěné, obruba hila silně vyvinutá, mikropile v obvodu hila, testa bez arilu.

Gymnocalycium chiquitanum Cardenas, Cactus 18(78): 95-97, 1963.

Druh, který byl popsán 2krát. Poprvé prof. Cardenasem v Cactus Paris 95, 1963 jako *Gymn. chiquitanum* a o něco později C. Backebergem v Descr. Cat. Nov. III. 1963, jako *Gymn. hammerschmidii*.

Je to rostlina ploše kulovitá, 2-4 cm vysoká, 6-9 cm široká, šedozelená. Žeber 6-7, hrbolcovitých, 5 mm vysokých, 2,5 cm dole širokých. Areoly kulaté nebo oválné, 5 mm dlouhé s bělošedou plstí. Okrajových trnů 6, ohnutých, 15-23 mm dlouhých. Střední trn nezřídka chybí. Všechny trny jsou jehlovité, šedobílé, na špici hnědavé. Ovárium kulovité, ohnuté, 5 mm v průměru, tmavě fialově červené, s 3 mm širokými

červenavými, bíle lemovanými šupinami. Trubka je 2,5 cm dlouhá, fialově červená, s 5 mm širokými šupinami. Vnější okvětní lístky jsou kopinaté nebo kopist'ovité, 2 cm dlouhé, růžově červené. Vnitřní okvětní lístky 2,5 mm dlouhé, špičaté, lila růžové, dole purpurově červené. Tyčinky 5 mm dlouhé, nitky jsou magentově červené, prašníky žluté. Čnělka je 22 mm dlouhá, fialově červená. Blizen 8 žlutých, 3 mm dlouhých. Plod je eliptický, 2 cm dlouhý, zpočátku hnědavý, později purpurově červený. Semena malá, 1 mm v průměru, světle hnědá, bradavkovitá.

Tento druh stojí zcela izolovaně, ačkoliv v blízkém okolí je naleziště různých forem *Gymn. damsii*. Alfred Lau v roce 1970 navštívil toto naleziště, přičemž zjistil velkou variabilitu, zejména v počtu trnů, v jejich barvě a síle. U některých jedinců jsou trny světlé nebo černé, jejich počet variruje mezi 5-9 okrajovými, jež jsou 10-20 mm dlouhé, rovné nebo zahnuté. Střední trny se vyskytují poměrně zřídka a to u zvláště otrněných jedinců. Květy jsou velmi konstantní, barvy pěkně hluboce fialové až po světle růžově fialovou, s nádechem do oranžova.

Rostou mezi řídkými křovisky s travinami a podle Hammerschmida, dosahují až průměru 15 cm a ve stáří odnožují. Naleziště je v Bolívii, provincie Chiquitas, departament Santa Cruz, blízko San José v 600 m n. m.

Rostliny našel původně jeden mnich, který je předal svému představenému, páteru Hammerschmidovi a ten dále prof. Cardenasovi. Větší počet importů získala fy. Uhlig, kde je viděl Backeberg a publikoval je jako nový taxon *Gymn. hammerschmidii*, avšak mnohem později, podle pravidel priority je platný popis Cardenasův. Přesto, že jde evidentně o tytéž rostliny, Backeberg ve svém Kakteenlexikonu uvádí obě jména jako zvláštní druhy.

Při pěstování v naší kultuře se vyvinuly dvě formy. Jedna má velmi světlé, v mládí žluté, později šedobílé trny, zatím co druhá má otrnění černé. Tyto znaky jsou dědičné. V evropských sbírkách se toto gymnokalycium projevilo jako velmi vděčné. Rostliny jsou však velmi citlivé na chlad, stejně tak nesnášejí sluneční úpal.

Gymnocalycium paediophilum Ritter ex Schütz, in Schütz, B.: Monogr.: 104-105 (1986).

F. Ritter je nálezcem tohoto druhu, který objevil v severozápadní části státu Paraguay v Cerro Leon a označil jej FR 1117, semena prodávala jeho sestra H. Winterová. Dle sdělení nálezce Cerro Leon je na území Indiánů kmene Moro. Rostliny popsal dr. Boh. Schütz v časopise Kaktusy 77, 100, 1977 a později i F. Ritter ve svém díle Kakteen in Südamerika I: 269, 1979, což zdůvodňuje tím, že o popisu dr. Schütze nevěděl.

Tělo má široce kulovité, na bázi hodně odnožuje, odnože se samy zakořeňují a oddělují, rostliny bývají 2-3x tak vysoké jako široké, 80 mm i více v průměru, sytě zelené. Žeber je 6-10, jsou rovné, zaoblené, mírně hrbolaté, souvislé. Areoly okrouhlé, zpočátku s bílou vlnou, později holé. Okrajových trnů je 8-12, jehlovité, až 20 mm dlouhé, při rašení červenohnědé, později modrošedé. Střední trny jsou 3, dva menší, podobné okrajovým směřující vzhůru, jeden je delší, až 30 mm dlouhý, šídlovitý, nápadně odstávající. Květy raší z temene, jsou nálevkovité, 60 mm dlouhé a rozevřené mají asi 60 mm v průměru. Květní trubka je modrozelená, pokrytá bíle lemovanými šupinami. Okvětní lístky jsou nápadně řídké, kopist'ovité, bělavé, vnější jsou zaokrouhlené, vnitřní zašpičatělé. Střed květu (jícen) je červený. Plod je bobule asi 2 cm dlouhá, skoro kulovitá, modrozelená, s narůžovělými šupinami.

Semeno je až 1 mm dlouhé, 0,8 mm široké tvaru přílby. Testa je tmavě červenohnědá, mírně lesklá, jemně hrbolatá, hilum bazální, úzké, arillus nepříliš výrazný.

Pro úplnost sekce *Mazanensia* chtěl bych se zmínit ještě o jednom druhu rostlin u nás pěstovaných a velmi ve sbírkách rozšířených, vedených jako *Gymn. rosanthemum nom. nud.*

Gymnocalycium rosanthemum n. n., Köhres-Katalog K 662.

Název ani popis *Gymn. rosanthemum* nenajdete v žádné literatuře, proto jsem se dotazoval u dr. Schütze a později u Hanse Tilla, rakouského znalce a taxona rodu *Gymnocalycium*. Ale ani oni neznali tyto rostliny, zejména jejich původ.

Dle mého pátrání jsem nakonec zjistil, že rostliny vypěstoval brněnský kaktusář Inž. Stanislav Stuchlík ze semen od firmy New Mexico, Cactus Research (H. Kuenzler, USA).

Jsou to rostliny, které mají tělo ploše kulovité, tmavozelené. Žeber je 7-8, se zářezy pod kterými jsou umístěny areoly: ve spodní části jsou žebra až 3 cm široká. Areoly jsou podélné, zpočátku pokryté žlutobílou plstí, která se později ztrácí. Okrajových trnů je 5-7, jsou tuhé a píchavé, barvy světle žluté nebo světle hnědé, dlouhé 20-25 mm, horní 2 trny jsou kratší než ostatní. Středové trny schází. Květ je růžový o průměru 6-7 cm při otevření.

Je to dosud tajemný druh, ale u nás ve sbírkách hojně pěstovaný a rozšířený. Není totožný s *Gymn. rhodantherum*! Patří do okruhu *Gymn. mazanense* nebo *Gymn. multiflorum*, jemuž je hodně podobné? Pokud nebudou známa semena tohoto druhu nebude možné určit jeho zařazení do systému rodu *Gymnocalycium*.

Jak jsem už na počátku uvedl, je tato sekce a do ní zařazené druhy proti jiným sekcím dosud nevyjasněná. I když v posledních létech bylo aspoň trochu jasnosti vneseno mezi jednotlivé druhy, zůstává zde ještě mnoho práce, zejména pro ty taxonomy, kteří tato naleziště navštívili.

Sekce CASTELLANOSIA Buxbaum

Sekci *Castellanosia* tvoří jeden druh se dvěma varietami. Ze všech sekcí rodu *Gymnocalycium* je nejpodrobněji zpracována a to zásluhou německého taxonoma Jörga Piltze.

Rostliny jsou střední velikosti až 12 cm v průměru a 15 cm vysoké. Semena se však podstatně liší od ostatních druhů sekce *Mazanensia* Schütz. Jsou větší, až 1 mm, černě lesklá, hilová mikropilární oblast eliptická, buňky testy ploché s víceméně vypouklou bradavkou ve středu. Jednotlivé buňky testy jsou podle polohy povrchu semene stejného průměru až lehce prodloužené, vnější povrch buněk je skoro plochá, při čemž směrem k okraji je možno rozpoznat víceméně silnou bradavkovitou vypouklinu.

Rozšíření druhu je Argentina, La Rioja, u Chepes Viejo a severozápadně v jižní Sierra de Argañaz.

Gymnocalycium castellanosii Backbg., in: Backeberg & Knuth: Kaktus-ABC: 287 + 416-417, 1936.

Tento druh byl popsán Backebergem v roce 1935 v Cactus ABC, 287, 416, 1935, sám jej ovšem nesbíral, nýbrž koupil předtím spolu s jinými kaktusy u Stümera v Buenos Aires a přivezl do Evropy. Z těchto byla popsána řada nových druhů kaktusů bez jakýchkoliv znalostí naleziště. Proto se musel Backeberg často omezit na spory a změny o původu jako: „severní Argentina nebo Argentina“, „Argentina Borealis“, „Argentina, původ neznámý“, respektive „Argentina (Cordoba)“, atd. Teprve počátkem šedesátých let přišly do Evropy znovu rostliny od Feschera, které byly

Backebergem ztotožněny jako *Gymn. castellanosii* a snad na popud Franka nebo Krainze, byla označena provincie La Rioja.

Při příležitosti studijní cesty v roce 1976 se podařilo Piltzovi prokázat skutečný původ tohoto druhu v Sierra Malanzan, provincie La Rioja. Na této a pozdějších (1980 a 1987) cestách bylo nalezeno *Gymn. castellanosii* na mnoha místech západně, jižně a východně Sierra Malanzan. Mezi tím byl tento druh prokázán ještě na dalších místech na jihu provincie La Rioja, jak ukazují nálezy Amerhausera, Brechta, Lamberta, Neuhubera, Strigla, H. Tilla a dalších. Nedokonalý popis Backebergův, nevystihující zejména značnou variabilitu tohoto druhu byl Piltzem rozšířen.

Tělo jednotlivé, ve stáří protáhle kulovité, některé staré formy zůstávají také ploše kulovité, až 15 cm vysoké a 12 cm v průměru, svěže zelené, tmavě zelené až modrozelené nebo hnědozelené, matné (na kulikule je navrstvena silná vrstva vosku, kterou lze mechanicky lehce odstranit). Žeber 8, 10-14, -18, většinou přímých, zřídka zvlněných, v poloviční výšce těla 2-3 cm širokých, 1-2 cm vysokých, rozdělených příčnými rýhami pod bradavkovitými výstupky v hrboly. Příčný zářez je často jen naznačen, někdy však probíhající jako hluboká příčná brázda od základny žebra k základně žebra. Areoly okrouhlé, zpočátku hustě plstnaté. Trny světle šedé, růžově až šedě hnědé, příležitostně s tmavou špičkou, 5-7 okrajových, směřujících stranou a dolů, 1-3 cm dlouhé, ohnuté, 1 (-3) centrálně založené. V dílce i zbarvení stejné jako okrajové trny, většinou ohnuté nahoru. Květy z mladých areol silně plstnatého temene, (40 –(45)-55) mm dlouhé, při plném otevření až 40 mm široké, bílé, příležitostně růžové. Vnější okvětní lístky kopistovitě, víceméně masité, nahnědlé až růžově olivové se světlejším okrajem a se zřetelně odsazenou tmavě růžovou a karmínově červenou špicí. Vnitřní okvětní lístky špičatě kopistovitě až kopinaté, bílé až světle růžové s tmavším středním pruhem, nejnvnitřnější skoro bílé. Plod víceméně zaokrouhlený, až 20 mm v průměru, zelený až modrozelený, ojněný, otvírající se po délce.

Naleziště: Argentina, provincie La Rioja, Sierra de los Lanos, Sierra de Malanzan, Sierra del Porongo, Sierra de Ambado, Sierra de Argañaz, asi ve výšce 500-1000 m n. m.

Tabulka I. Počet žeber <i>Gymnocalycium castellanosii</i> v širším pojetí.						
Populace	Počet žeber					
P 80 sever Tama	10	11	13	14	16	
P 80a severní Tama	8	10	11	14	16	
P 80b La Aquadita	10	12	14			
P 80c jižně Alites	9	10	11			17
LB 445, LB 447 San Antonio	9					
P 393 Olta	9	10	11			
P 209 Ambil	9	11	12			
LB 398 jižně Ulapes	8	10	11	12		
P 205 Chepes Viejo	9	10	11	12	13	14
LB 461 sz. Chepes Viejo	9	10				
P 217 Sierra de la Ulapes			12	13	14	16 17 19

Tabulka II. Nálezy rostlin *Gymnocalycium castellanosii* včetně variet:

G. castellanosii – rok 1933 Stümer – Buenos Aires. Popsal Backeberg.
Spec. AMBLAYO Salta (H. Fescher)
Spec. Guyosajan (H. Flescher)
P 80 – východně Sierra Malanzan (1976), vysoká forma u Colorados
P 80 – severně Tama (1976), San Malanzan, plochá forma
P 80b – La Aguadita (1976)
P 80c – jižně Aliles (1976)
P 205 – Chepes Viejo = varieta *G. castellanosii* var. *bozsingianum*
P 209 – Ambil
P 217 – Sierra de Ulapes = varieta *castellanosii* *armillatum*
P 393 – Olta
JL 63 (Lambert) – Cortaderos 550 m n. m.
JL 65 – Anzulon 700 m n. m.
JL 68 – Sierra Malanzan 1050 m n. m.
LB 445 (Bercht) – u San Antonio
LB 447 – u San Antonio
LB 461 – severozápadně Chepes Viejo
LB 398 – jižně Ulapes

***Gymnocalycium castellanosii* var. *bozsingianum* (Schütz 1977) Piltz, *Gymnos* 9(18): 43, 1993.**

Tuto rostlinu popsál dr. Schütz jako samostatný druh v roce 1977 v časopise *Kaktusy* 1977, str. 124-126, na počest rakouského kaktusáře Franze Bozsinga ze Salzburgu.

Mají tělo polokulovité až kulovité, jednotlivé, až 12 cm vysoké a 13 cm v průměru, šedozelené, matné. Žeber 9 (11-13) –17, přímých, dolů sbíhajících, v polovině výšky těla 15-30 mm širokých a asi 5 mm vysokých, lehce hrbolovitých s malými bradovitými výstupky pod areolou. Příčný zářez pod hrboly, často pouze naznačený, zřídka vytvořeny přes celou šířku žebra. Areoly většinou okrouhlé, až 5 mm v průměru, zpočátku hustě plstnaté. Trny růžově šedé až šedohnědé s tmavší špičkou, velmi tuhé, 3-5 založených okrajově, směřující stranou a dolů. Příležitostně slabší přídatný pár směřující nahoru, 20-35 (-40) mm dlouhé, většinou přímé. Příležitostně 1 střední trn, stejný v délce a zbarvení jako ostatní. Květy z areol blízkých temeni, zvonovitě nálevkovité (40) až 55 mm dlouhé a až 50 mm široké, bledě růžové s tmavším jícnem. Vnější okvětní lístky široce kopistovitě, olivově zelené s bělavým okrajem, s tmavší špičkou. Vnitřní okvětní lístky špičatě kopistovitě až kopinaté, bledě růžové s tmavším středním proužkem. Plod kulovitý, modrozeleně ojíňený. Semena stejná jako u typu.

Naleziště: Argentina, provincie La Rioja, u Chepes Viejo a severozápadně odtud v jižní Sierra de Agaňaz.

***Gymnocalycium castellanosii* var. *armillatum* Piltz, *Gymnos* 9(18): 48-51, 1993.**

Od typu se liší namodrale šedým tělem, četnějšími, užšími žebry, uspořádáním a počtem trnů (*armillatus* = silně jehlovitý).

Tělo jednotlivé, protáhle kulovité, až 20 cm v průměru vysoké a až 10 cm silné, modrošedé, matné. Žeber 12-14 (-19), přímo vyběhávajících dolů, úzkých, v polovině výšky těla 10 mm širokých a 5 mm vysokých, slabě hrbolovitých, hrboly od sebe

odděleny slabým příčným zářezem. Areoly okrouhlé, zpočátku hustě žluté až později bíle plstnaté. Trnů 4-14, z toho 1-3 střední trny, často tak uspořádané, že lze těžko odlišit střední od okrajových, světle šedé až růžově šedé s tmavší špičkou, jehlovité, přímo odstávající od těla, zřídka lehce ohnuté, 15-25 mm dlouhé. Květy z mladých areol, žlutě až bíle plstnatého temene, zvonkovitě nálevkovité, 45-50 mm dlouhé a asi 40 mm široké, jemně růžové. Vnější okvětní lístky světle růžové s olivově až hnědavě zbarveným středem a menší karmínově červenou špicí. Vnitřní špičatě kopistovitě až kopinaté, bledě růžové. Plod bobulovitý až krátce vejčitý, 2 cm dlouhý a 1,5 cm široký, modrozelený až modrošedý, ojíňený, otvírající se po délce. Semena jako u typu.

Naleziště: Argentina, provincie La Rioja, Sierra de Ulapes, v nadmořské výšce víceméně 500 metrů. Nálezcem J. Piltz (P 217).

Lukašík Emil

Zeměpis od A do Z – část 18.

Kuba - CU

Kubánská republika, španělsky República de Cuba – stát na stejnojmenném ostrově ve Velkých Antilách; 110 861 km²; 11,1 mil. obyvatel (1995); hustota zalidnění 100 obyv./km², hlavní město Havana (2,2 mil. obyvatel, 1993); úřední jazyk španělština; měnová jednotka 1 kubánské peso (CUP) = 100 centavů. Administrativní členění: 14 provincií a 1 území se zvláštním statutem. Povrch převážně nížinný s vápencovými krasovými plošinami. Na jihovýchodě horské pásmo Sierra Maestra (1 974 m n. m.). Pobřeží členité, lemované ostrovy (největší Isla de la Juventud) a korálovými útesy, na jihu ploché, bažinaté. Podnebí tropické pasátové; průměrné teploty v lednu 21°C, v červenci 28°C. Roční průměrné srážky 1 100 – 1 900 mm; suché zimní období. Savany, v horách vždyzelené tropické lesy. Obyvatelstvo tvoří míšenci (51%), běloši (37%) a černoši (11%). Náboženství římskokatolické (40%), ateisté 55%. Přirozený přírůstek obyvatel 0,7% ročně (1993). Střední délka života mužů 74 let, žen 78 let (1994). Negramotnost 4%. Urbanizace 73% (1990). Agrárně průmyslový stát se státem řízenou ekonomikou. Hrubý národní produkt asi 1 050 USD/obyv. (1993). Z ekonomicky aktivního obyvatelstva pracuje 19% v zemědělství, 31% v průmyslu. Obdělává se 30% území, louky a pastviny pokrývají 27%, lesy 24% plochy. Pěstuje se zejména cukrová třtina (7,6 mil. t cukru, 1991, 4. místo na světě), dále ovoce (pomeranče, grapefruity), kasava, batáty, rýže, tabák. Chov skotu. Významná těžba rud chromu (50 000 t, 1994) a niklu (26 000 t). Hlavním průmyslovým odvětvím je potravinářský (výroba cukru, zpracování ryb), dále strojírenský, textilní, hutnický, chemický průmysl. Kuba původně osídlena indiánskými kmeny (Siboneji, později Tainy). 1492 zde přistál K. Kolumbus, poté Kuba kolonizována Španěly; domorodé obyvatelstvo vyhlazeno. Dovoz otroků z Afriky (otroctví zrušeno až 1886). 1717 a 1721 neúspěšná protišpanělská povstání, v 19. stol. odpor proti španělské vládě sílil. V letech 1868 – 78 a 1895 – 98 války za nezávislost. Za Americko-španělské války v roce 1898 Kuba okupována americkými vojsky, 1902 získala nezávislost. Od 1956 partyzánská válka, 1959 svržen prezident F. Batista a moci se ujala revoluční vláda v čele s F. Castrem; nastolen represivní komunistický režim s orientací na SSSR a další socialistické státy. 1961 poražen pokus o invazi protikomunistických povstalců. V říjnu 1962 hrozila Karibská krize přerůst v celosvětový konflikt. Za pomoci SSSR a jeho satelitů stabilizace ekonomiky, významný růst vojenské síly, podpora levicových hnutí a povstání v Jižní a Střední Americe, “vývoz revoluce” (Angola, Etiopie). Rozpad světového komunistického bloku na přelomu 80. a 90. let znamenal konec

hospodářské podpory Kuby, v současnosti hluboká ekonomická krize. Kuba je republika, hlavou státu je předseda Státní rady. Nejvyšším orgánem státní moci a současně jediným zákonodárným sborem je jednokomorové Národní shromáždění lidové moci (589 poslanců volených na 5 let). Výkonným orgánem je Státní rada volená na 5 let. Jediná povolená politická strana je Komunistická strana Kuby. Poslední volby do Národního shromáždění se konaly 11. 1. 1998. Předseda Státní rady Fidel Castro Ruz (* 13. 8. 1926).

Výskyt kaktusů na Kubě:

Acanthocereus

baxaniensis e
tetragonus

Cereus

hexagonus f

Dendrocereus

nudiflorus e

Epiphyllum

hookeri
oxypetalum f
phyllanthus

Escobaria

cubensis e nt

Harrisia

earlei e
eriophora nt
fernowii e R
taetra e
taylori e V

Hylocereus

triangularis
undatus f

Leptocereus

arboreus e V

assurgens e R
ekmanii e E
leonii E
maxonii e R
prostratus e I
sylvestris e R
wrightii e Ex

Mammillaria

prolifera I

Melocactus

curvispinus
harlowii e E
holguinensis e E
matanzanus e E

Opuntia

auberi e R
cochenillifera f
cubensis e
dejecta
elata f
ficus-indica f
humifusa
macracantha e V
millspaughii
stricta
triacantha nt
tunicata

<u>Pereskia</u>			baccifera
aculeata			<u>Selenicereus</u>
grandifolia	f		boeckmannii
zinniiflora	e	E	brevispinus
			e R
			grandiflorus
<u>Pilosocereus</u>			urbanianus
polygonus			
robinii		V	<u>Stenocereus</u>
royenii			fimbriatus
<u>Rhipsalis</u>			

Lumír Král

Naši jubilanti

Měsíc květen nám tentokrát přináší dva oslavence, které jistě všichni známe. Prvním z nich je náš dlouholetý člen pan **Milan Tůma**, který dne 10.5. oslaví 60 let. Když jsem začátkem sedmdesátých let začal přicházet do Ostravského kaktusářského spolku, jezdil jsem právě s Milanem, který bydlí nedaleko ode mne. To už byl dobře známý organizátor mnoho kaktusářských akcí. Část tohoto čísla Ostníku je věnována vzpomínkám a postřehům z doby, kdy pracoval ve výboru našeho spolku jako zájezdový nebo výstavní referent, jednatel nebo předseda Klubu. Největší jeho akcí lze považovat zařízení zájezdu na výstavu kaktusů do Katovic v roce 1976 nebo družba s kaktusáři v NDR, což v tehdejší době byl trochu problém. Svou sbírku kaktusů měl ve skleníku v Dobroslavicích, kde se nacházely snad všechny známé druhy kaktusů, většinou z vlastních výsevů. Dnes jako náš člen na schůzky dochází jen vyjímečně, výsevy však provádí i dnes velmi dobře, ale vždy ještě malé semenáčky všechny prodá a začne znovu. Často se můžeme s jeho příspěvky setkat na stránkách Ostníku. Dnes by si mohl spokojeně užívat důchodu, ale jako neposedný organizátor a člen domovní samosprávy má spoustu práce s opravami domu a převodem do jejich vlastnictví.

Druhým oslavencem je **Ing. Petr Adamčík**, který dne 24.5. oslaví půl století. Rovněž dlouholetý náš člen, vynikající znalec nejen kaktusů, ale i mnoha jiných rostlin či živočichů. Dlouhá léta vedl kroužek Mladých přírodovědců v Porubě, kde jeho svěřenci na různých soutěžích získali přední umístění. Má vynikající znalosti o kaktusech, skalničkách, dřevinách apod., a vše se snaží pěstovat na své zahrádce v Krásném Poli. Petr je znám s experimentováním mrazuvzdorností kaktusů a jiných sukulentů. Před několika léty uvedl svůj seznam těchto tvrdě pěstovaných rostlin v Ostníku, snad by ho mohl dnes po letech opravit či doplnit.

Přejeme našim jubilantům do dalšího života především hodně zdraví, štěstí a spokojenosti, hodně dalších pěstitelských úspěchů, a aby ty malé pichlavé kuličky přinášely jen radost.

Ohlédnutí zpět a pohled dopředu

Po zimní přestávce jsem byl vyzván př. Králem, abych napsal do Ostníku několik řádků o něčem zajímavém. Plním tedy svůj slib a pokusím se sáhnout do vosího hnízda. Jak jistě všichni kaktusáři v Ostravě a širokém okolí ví, existují v Ostravě již „odnepaměti“ dva spolky kaktusářů. Tato spolky vždy byly spolu úzce propojeny, členové spolu spolupracovali, jezdili na výlety, pořádali spolu různé akce, ale nikdy nedošlo ke sloučení, i když pokusů už bylo několik. Lze také říct, že i členská základna byla v obou spolicích velmi silná a celkově dosahovala až kolem 500 členů. O výstavách kaktusů je myslím úplně zbytečné se zmiňovat, protože ty vždy patřily k vyvrcholení ukázky dovednosti. Nelze také vzpomenout spolupráci se zahraničím, výstavy v Polsku, Německu různé

sjezdy, návštěvy sbírek a to nejen u nás v republice, ale i zahraničí, to vždy bylo na vysoké úrovni díky dobrým organizátorům a spolupráci všech členů. Na tomto místě bych chtěl také podotknout jednu věc, a to takovou, že vždy se v ostravských spolcích pěstovaly velmi kvalitní rostliny, hodně z importních semen, ale co bylo také velmi chvályhodné, nejlevnější z celé republiky a velikosti, kterou také nešlo opomíjet.

Dnešní situace je taková, že sice členů hodně ubylo, ale v Ostravě i nadále jsou činné dva spolky, které vyvíjejí celkem „komorní“ nebo lze také říct „rodinnou“ činnost. Oba kroužky spolu spolupracují, jezdí na výlety, členové se vzájemně navštěvují, vyměňují rostliny a semena, porubský spolek pořádá i výstavy, které jsou na úrovni, v prodeji jsou ve velmi dobré kvalitě a množství zase velmi levné rostliny a to je myslím dobrá konkurence všem „supermarketům“, kde se prodávají vzhledově na oko a pro oko pěkné rostliny, ale trvanlivost je někde v dále.

Tudíž abychom přešli k věci: myslím si, že pokud dochází k sjednocování Evropy, o čemž se nám před nějakým tím rokem ani nezdálo, zda-li by i předsedové nebo jednatele obou spolků, případně některý zprostředkovatel, neměli s výhledem do budoucna zasednout ke společnému stolu, myslím že nemusí být ani kulatý, a projednat případné sjednocení obou spolků do jednoho silného celku, který by pořádal přednášky, výstavy, zájezdy nebo prováděl nabídky semen a rostlin zásilkovou službou tak, jak to dělají jiné spolky v republice a myslím, že bychom se na Ostravsku nemuseli a neměli za co stydět. Je zde co nabídnout a při velikostech rostlin a cenách bychom opravdu během krátké doby získali spokojené odběratele a konkurence by snad i musela něco slevit ze svých zisků.

Opravdu by nešlo se spojit a vytvořit siný celek, který by pronikl velmi brzy do podvědomí spousty lidí kolem kaktusů a také do nové Evropy? Byl bych velmi rád, kdyby diskuse kolem toho všeho byla podpořena i snahou členů obou spolků a napsali buď mi nebo redaktorovi Ostníku svůj názor. Děkuji Vám a přeji šťastné vykročení.

Tůma Milan

Ohlédnutí zpět, část druhá, kaktusy, norma a ceny

Ohlédneme-li se zpět o pár roků do minulosti, ani se nesmíme divit, k čemu všemu docházelo. Bylo to jednou na výstavě kaktusů v Ostravě, v době kdy jsem dělal předsedu a vedoucího prodeje, výstava zdárně probíhala již několikátý den, když k prodejnímu pultu přikročila paní (v té době soudružka), připomínající malou výškou a rozložitou postavou selku z Moravy, zeptala se na mé jméno, jestli jsem to opravdu já, že jsem jí byl doporučen a jala se vybírat kaktusy „do své sbírky“. Po „zakoupení“ asi 12 rostlin, vždy největších a vždy ze středu prodejní misky, vytáhla tato bodrá žena místo peněženky průkazku „Obchodní inspekce“ a to co se dělo pak, to bylo na pokračování jako nějaká telenovela na jisté komerční televizi. Po kontrole, kdy byly zkontrolovány prodejní listy a ostatní nezbytné dokumenty, mi bylo vytčeno, že k prodejní ceně bylo počítáno jako režie 1 až 3.-Kčs na rostlinu a dotaz jak stanovíme prodejní ceny. Po dlouhotrvajícím vysvětlování z mé strany jsem byl pozván do centra tohoto dění na Nádražní třídu (kousek od naší vývěsní skříňky, kterou jsme měli) a že zde bude sepsán protokol a rozhodnuto o případné pokutě.

V té době jsem měl velkou sbírku ceníků semen a rostlin, od roku 1926 až do posledního roku a to nejen z naší republiky, ale i ze zahraničí. Proto jsem tyto ceníky sebral do velké krabice, zajel do Brna za p. Kundelusem, který tehdy provozoval kaktusárnu po p. Fleischerovi, sdělil mu co se nám stalo a požádal o pomoc. Jeho laskavosti jsem obdržel podnikový „Ceník“, zakoupil v brněnském obchodě s kaktusy 3 rostlinky a s paragonem dovezl do Ostravy.

Další den jsem s velkou krabicí a taškou dorazil na Obchodní inspekci, kde jsem byl již očekáván. Po vzájemném slovním, velmi slušném oťukávání, jsem vytáhl ceníky, zapůjčený ceník z Brna a také něco, co celkem inspektorům vyrazilo dech – to dosud neznali a to byla Oborová norma ON 46 4612, Mladé rostliny kaktusů a sukulentů. Ceník z Brna byl taktéž podle této normy zpracován i s prodejními cenami (norma byla z 12.9.1983, s účinností od 1.4.1985 a ceník z Brna měl platnost od 1.10.1983) což bylo ještě před účinností této normy, a proto jsem se přítomných inspektorů dotázal, jestli je někdo znalec přes ceny kaktusů a sukulentů, protože pokud mi někdo vyhrožuje jako vedoucímu prodeje pokutou a byly splněny veškeré náležitosti, tak této problematice musí rozumět. Zde se ovšem všichni zarazili, jali se prohledávat ceníky, srovnávat ceny které byly na výstavě a nakonec vše ukončili slovy, že vše bylo v naprostém pořádku, a že si nemysleli, že za tak příznivé ceny se v Ostravě kaktusy prodávají. Srovnávali také rostliny a potvrzené ceny, které jsem přivezl z Brna, načež konstatovali, že velikost a cena nejdou srovnat. Toto vše mi tehdy zabralo dva dny z dovolené, cestu autem do Brna a zpět na své náklady, ale vyvážl jsem bez ztráty kytičky. Načež pak

jsem zažádal abych mohl dělat soudního znalce přes kaktusy a sukulenty, což se mi povedlo a od 6.4.1984 až do roku 1990 jsem dělal soudního znalce, pro organizace vypracovával ceníky kaktusů, a již nikdy se pak nestalo, že by k podobnému incidentu při některé výstavě došlo.

Co říci závěrem? Jediné zhodnocení bylo takové, že prostě některý tajemný duch z tehdejších přátel se mi chtěl asi nějak pomstít nebo jiným způsobem odstranit, ale to se mu nepovedlo. V té době jsem kaktusům tak jako ostatní věnoval hodně času, a dnů z dovolené. Ale pokud se ohlédnu zpět musím konstatovat, že to byla dobře prožitá doba s dobrými lidmi a přáteli. Musím vzpomenout jak např. Svobodu Bahounka, dr. Plesníka, Polcera, hrabovského, Litnera, Brandejse, oba Polášky, pí Plešingerovou, Válka, Sýkoru, ale i ostatní, bez kterých by se takováto činnost v Ostravě nikdy nevyvíjela, pokud by pro ní neměli pochopení a zájem.

Perlička: Jednu pokutu 20 korun jsem musel jako předseda kaktusářů zaplatit a to za to, že př. Polcer ve Vítkovicích na mostě vedoucím nad tratí u Vítkovického nádraží, vyvěsil transparent zvoucí na výstavu (transparent byl již staršího data výroby, tudíž patřičně omšelý), kaktusů, a během výstavy př. Polcer zemřel. Transparent zval dále, až si toho všimli „Sedé myši“, bývalá inspekce veřejného pořádku a nakonec z 500.-Kčs slevili na 20.-Kčs. I to se stalo.

Tůma Milan

Střípky a drobníčky z minulosti ostravského kaktusářského spolku

▶▶▶ Každoroční přesazování kaktusů na jaře do různých plechovek od solviny a konzerv se i př. Bahounka účastnili i členové jako př. Krajíček apod. Vždy bylo veselo a taktéž i nabírání zkušeností.

▶▶▶ V dobách dávno minulých když př. Litner pěstoval kaktusy v igelitáku, jsem jej jednou navštívil asi v polovině prosince, kdy teploty byly už podstatně neletní, a to co jsem viděl mě doslova šokovalo. Igeliták byl dosti poškozený a plný kaktusů, mimo jiné tam byla i astrofyta a prý se jim dařilo velmi dobře.

▶▶▶ O tom, že dr. Plesník měl zapuštěný skleník, se všeobecně vědělo, ale co u něj bylo již tehdy v souladu s přírodou a z čeho by ekologové měli i dnes radost, byly ještěrky, které se vesele procházely mezi kaktusy.

▶▶▶ Př. Polášek Luboš byl pověstný svým roubováním, ale i mistr tesař se někdy utne, a tak v domnění, že byly vysety semena „leninghausů“ tyto vesele rouboval na echinopsy, ale po čase se ukázalo, že byly roubovány „psy na psy“.

▶▶▶ MUDr. Dostál měl ve skleníku celkem slušnou sbírku a po jeho smrti jsme s př. Králem tuto sbírku likvidovali do beden k odvozu do Chrudimi. Parapety byly vyložené sřešními taškami a také velkou spoustou krabiček od tehdy oblíbeného léku „Algena“. Vrstva pískozeminy nebyla větší jak 2 - 3 cm.

▶▶▶ Př. Saniter z Bašky po smrti př. Jaška převzal distribuci semen a pokračoval v této práci až do své smrti.

▶▶▶ O tom jak nevhodný dárek dostal na jedné mikulášské nadílce Ing. Kudrýs, se mohl přesvědčit cestou domů do Radvanic. *Cereus* délky kolem 70 cm, i když byl zabalený a dokonce i opatřen provázkem na transport přes rameno, velmi nepohodlným se stal na zastávce v Ostravě u evangelického kostela, kdy na př. Kudrýse přišly žaludeční potíže a musel se uchýlit někde do křoví. Taška, kaktus, kde s tím, když nám to vyprávěl bylo o zábavu postaráno.

▶▶▶ Je třeba také vzpomenout Waltra Sýkoru, který dělal bezvadné nože na roubování.

▶▶▶ O tom, že náš spolek pořádal i zájezdy se všeobecně ví, je zde nutno ale podotknout, že na zájezd na výstavu kaktusů do Katovic v Polsku byl tak obsazen, že musely jet 2 autobusy. Stejný zájem byl i na zájezd do sbírky p. Šuby u Olomouce.

▶▶▶ Velký zájem byl také o zájezd do sbírky př. Hladkého do Dobřínska, kde jsme měli možnost obdivovat kotel na zahradě na propařování zeminy. Diák jsem věnoval př. Královi.

▶▶▶ Je nutno vzpomenout i např. Svobodu z Hlučína, který si chtěl splnit svůj sen a postavit skleník. Práce začaly, ale nemoc, která ukončila jeho život byla trochu předčasná a jeho odchod i nás zaskočil.

▶▶▶ Při jedné návštěvě ve skleníku př. Bahounka jsem byl obdarován i některými rostlinami. Dostal jsem *Astr. ornatum*, které bylo asi 15-20 cm vysoké. Toto astrofytum dosud existuje, před 12 léty jsem jej spolu s ostatními astrofyty daroval svému příteli do Německa, kde zdárně vegetuje, dnes má výšku kolem 60 cm a zdárně prosperuje.

▶▶▶ Mimo tohoto astrofytu jsem také jako pozornost obdržel Opuncii histricinu, která byla vysoká asi 50 cm a značně „košatá“. V té době jsem vlastnil vozidlo snů – Trabanta. Jak vyřešit přepravu? Jednoduše! Rostlinu jsem umístil na sedadlo smrti vedle řidiče, chvílemi jsem ji přidržoval a dojel jsem šťastně domů. Líčit další perepetie kolem sedadla a hlavně trnů co v něm byly a nešly žádným způsobem zlikvidovat je snad úplně zbytečné.

▶▶▶ Při našich zájezdech do sbírek, jsme jezdili hodně do Brna. Zde je nutno podotknout, že tyto sbírky byly vždy velmi kvalitní a zajímavé. Chtěl jsem jen připomenout: p. Harašta, Hlinecký, Odehnal, Stuchlík, Fleischer a také ostatní, byly poučné nejen pro oko, ale i co se týče různých rad a debat.

▶▶▶ Největší akci, kterou jsme jednou pořádali, byly akce „ANTUKA“. Zapůjčil jsem si auto S5T, vzali jsme pytle a s př. Bahounkem +1, jsme v sobotu ráno vyrazili směr Hrachovec (u Val. Maziříčů). Zde jsme antuku asívali, pytlovali a pak po jednotlivých členech dokonce rozváželi. O tom jak jsme se cítili po takovéto akci, raději ani nevzpomínat. Byla to dřina.

▶▶▶ Také je zde nutno vzpomenout, jak se jezdilo na Krnovsko a Bruntálsko pro „TUF“, i to tehdy frčelo.

▶▶▶ Snad největší případ se stal na výstavě kaktusů, kdy do prodeje byl dán kaktus za 15.-Kčs a př. Bahounek jej prodal manželce tohoto člena za 25.-Kčs. Radost prý nebrala konce. Tomu snad lze i věřit.

▶▶▶ Velmi oblíbené schůzky s vlastními diáky byly vždy zajímavé svým podáním a obsahem. Velmi zajímavé ukázky nám jednou předvedl i p. Polcer, který již ve vyšším věku se pokoušel také fotografovat, a tak jsme na jeho záběrech ze zahrady viděli různé papuče, boty apod.

▶▶▶ Velmi zajímavou sbírku měl také př. Hrabovský. Mimo jiné měl ve své době poměrně velmi početnou skupinu diskokaktusů. Po jeho smrti skončila sbírka v Brně u jednoho známého kaktusáře.

▶▶▶ Zajímavě řešený skleník měl př. Tvardek. Střechu měl zasklenou dvojitým sklem s mezerou 5cm.

▶▶▶ Na vysoké úrovni měl skleník př. Válek, hlavně automatické větrání a otevírání střešních oken.

▶▶▶ Topení bylo asi pro každého kaktusáře oříškem. V té době také bylo velmi propagováno topení naftou. U benzinových stanic byly tabule, kde stálo „topte naftou – palivem budoucnosti“. Také jsem se nechal zlákat. Naftová kamna stála 900.-Kčs, jeden litr nafty cca 0,90 Kčs. Spotřeba byly 0,2 litry na hodinu, celková spotřeba během zimy od 600-1000 litrů

▶▶▶ V době kdy jsme přešli pod N8rodní frontu a zahrádkáře, bylo i po kaktusářích požadováno, aby v jedné celostátní akci odevzdali 2 kg česneku. Což bylo celkem paradoxní, hlavně pro ty, kteří měli rostliny na balkoně nebo za oknem. Nakonec se tato akce obešla bez valného úspěchu.

▶▶▶ V Ostravě byly k sehnání vždy levné a kvalitní rostliny. Již před téměř 30 léty nabízel p. Polášek Milam např. *Toumeyia* nebo *Neobesseyia* a jiné špeky.

▶▶▶ Paní Chmelová, která byla naší členkou a dojížděla z FM, byly také dlouhou dobu členkou německé organizace DKG.

▶▶▶ Nejpěknější, přímo vzorové písmo měl náš bývalý pokladník př. Úředníček.

▶▶▶ Duší výboru a ostravské organizace byla jak při distribuci časopisu nebo Ostníku, tak i při výstavách u pokladny pí Plešingerová.

▶▶▶ Nejuzdálenější náš člen po přestěhování z Vítkovic do Bulharska (Sofie), byl p. Blagojev. Nejbliže od centra našich schůzek byl př. Brandejs z DK Vítkovic přes ulici.

▶▶▶ Velmi poutavé jak rozlohou, tak množstvím kaktusů, vodopádů, písku a kamení, byly výstavy kaktusů v Berlíně (DDR).

▶▶▶ V naší bývalé družební organizaci v Gräfenhainichen (DDR) se pěstovaly kaktusy různým způsobem. Zavřený skleník a suchý, téměř nedýchateľný vzduch. Množství semen a rostlin, které od nás získali, jakož i zkušenosti je posunuly hodně výš. Tato organizace se po sjednocení Německa rozpadla, hodně starších členů zemřelo a nikdo se nenašel, kdo by obnovil činnost.

Tůma Milan

Z naší činnosti

I když byla změna termínu schůzky na duben dlouho předem avizována, přesto nebo možná proto se na schůzku dne 8.4.2002 dostavilo o něco méně členů než obvykle. V úvodu jsme uctili památku pana Aloise Luňáčka, který nás opustil

koncem března ve věku 79 let. Hlavní program večera bylo promítání videa př. Krále, tentokrát ze zájezdu polských kaktusářů z roku 1999 po českých, slovenských a rakouských sbírkách. Tento náhradní program přednášející vybral úmyslně, aby ještě jednou vzpomněl památku Mgr. Vavříčka z Opavy, z kterým se sešel ve sbírce pana Lub. Poláška a mohli jsme jej na video záznamu ještě jednou vidět. Dále jsme se podívali do sbírek př. Žwaka, Ing. Chvastka z FM, Poláška Lubomíra i Poláška Milana ze Staré Vsi, Jánského, Šímy a Šuby z Olomouce, Knesla ze Slavkova, Marka z Velkých Pavlovic, Matise (SL), Waltra Rausche a Baugartnera z Vídně, Šimka z Lanžhotu a Klimoviče z Břeclavi. V závěru bylo slosováno mezi přítomné několik rostlin, které tentokrát věnoval př. Barták (děkujeme). Rostlin bylo skoro tolik, kolik přítomných členů a tak odměnu si odnesl téměř každý.

Informace

--- Každoročně koncem května probíhá ve Dvoře Králové nad Labem setkání kaktusářů pod názvem „Otevírání sezóny“, tentokrát ve dnech 25.-26.5. Pořadatelé slibují bohatý přednáškový program, burzu rostlin a další atrakce.

--- Tradiční naše, tentokrát už 9. mezinárodní setkání „Kaktusy v Pobeskydí“ proběhne ve dnech 28.-30.6. 2002 ve Frýdlantu n.O. Jako obvykle chystáme kvalitní přednáškový i doprovodný program po celé tři dny konání. Kdo na tyto setkání jezdí ví, že je o zábavu postaráno. Všichni jsou vítáni.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571

Lukašik Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba

OBSAH – KVĚTEN 2002

Z literatury	66
Drobničky	68
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XVIII.	68
Zeměpis od A do Z – část 18. (Kuba)	74
Naši jubilanti	76
Ohlédnutí zpět a pohled dopředu	76
Ohlédnutí zpět, část 2., kaktusy, norma a ceny	77
Střípky a drobničky z minulosti Ostr. k. spolku	78
Z naší činnosti	79
Informace	80

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, květen 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571

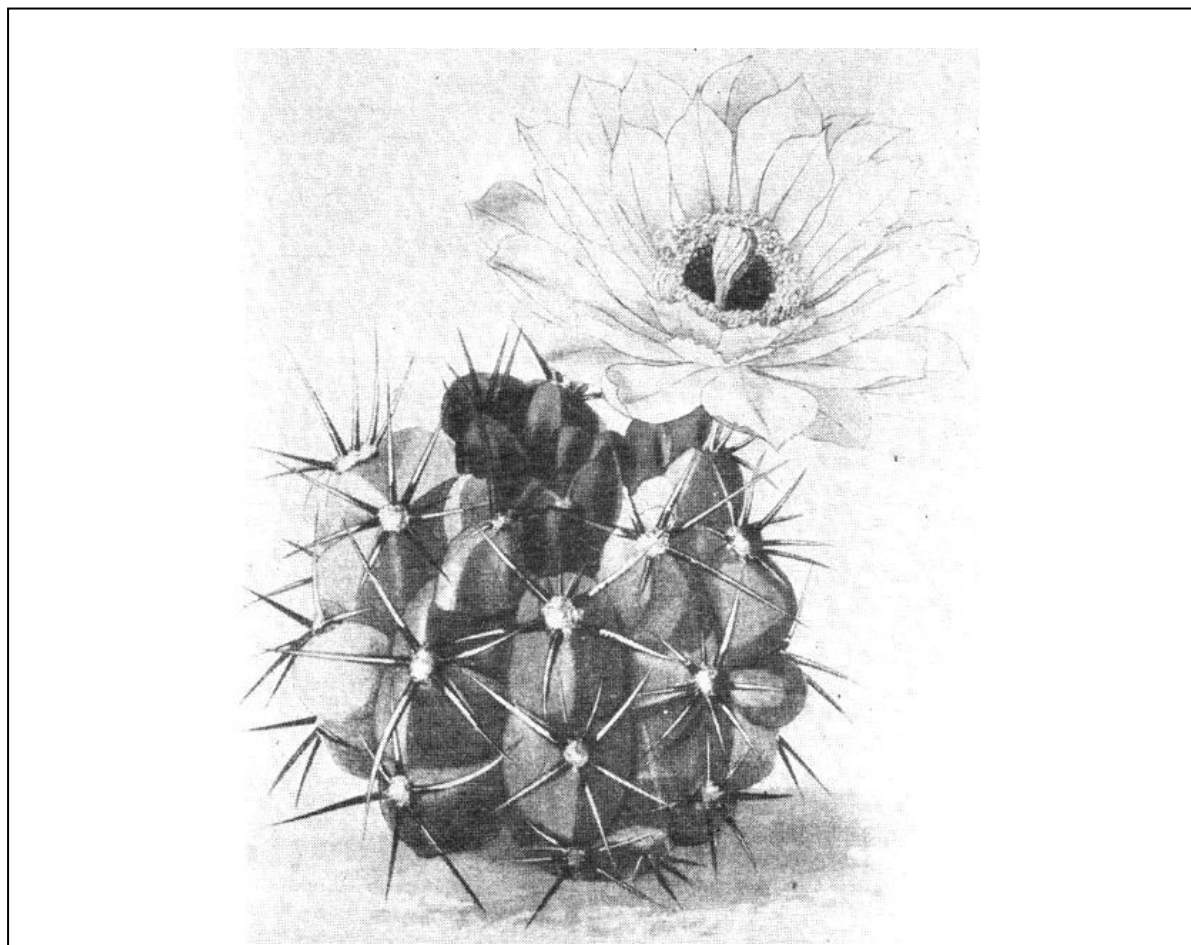
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 311.
Ročník 31.
Červen 2002

***Cactus gibbosus* Haworth (reprodukce z Bot. Cabinet 1829)**

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 4 / 2000

Květ stapélií je spíše zvláštní než hezký, ale to je věc názoru. Na titulní straně je kvetoucí ***Stapelia glabricalis***.

Zjištění skutečných poměrů na nalezišti pomáhá vyřešit i letité spory. Podle mínění Rauha je ***Tephrocactus rauhii*** jeden z největších tefrokaktusů s dlouhými vlasy, připomínající malý oreocereus. Nalezeny byly kusy s tělem až 25 cm vysokým o průměru 8-10 cm. Při studiu na nalezištích se však ukázalo, že mimo své velikosti se *T. rauhii* neliší ani vlasem, vytrněním, žebry, ani květem od na stejných lokalitách rostoucího ***Tephrocactus lagopus***. Velikost těla je dána lokálním dostatkem živin a vláhy, proto v dobře vedených sbírkách jsou rostliny odpovídající znakům *T. rauhii*. Vzhledem k prioritnímu pojmenování ***Austrocyllindropuntia floccosa*** je třeba *T. rauhii* pokládat za její synonymum (3 barevné snímky).

Jeden z nejžádanějších echinocereusů je ***Echinocereus pulchellus***. Samo pojmenování (= krásný) napovídá důvod jeho oblíbenosti. Jde o druh s velmi variabilním vzhledem, proto existují dohady jak má vypadat typ a co je forma, varieta nebo hybrida. Jen během posledních 10 let bylo popsáno 3-5 poddruhů této vysoce ohrožené a chráněné rostliny. Typická forma má velmi slabé otrnění, květ světle až tmavě růžový, ojediněle i bílý. Poddruh ***Echinocereus pulchellus ssp. venustus***, v našich sbírkách často pocházející od Haudeho, vyniká výraznějšími trny, mohutnějším růstem a brzkým kvetením už malých rostlin. Poddruh ***ssp. weinbergii*** se má lišit vlasovitými trny již na malých semenáčcích. K posledním novinkám patří varieta ***Echinocereus pulchellus var. sharpii***, mající květy v barvě od čistě bílé, přes krémovou až po světle růžovou. ***Echinocereus pulchellus ssp. acanthosetus*** je nejjednodušší rostoucí zástupce druhu, dosud je však málo prozkoumaný a neúplně popsán (7 barevných snímků a mapa nalezišť).

Aloe dichotoma patří ke stromovitým druhům aloí. Dosahují 5-8 m výšky a průměr kmene při patě bývá kolem jednoho metru. Asi v polovině své výšky se vždy dělí na dvě stejné větve, které opět přechází ve dvě ramena, ty také mají dvě větve atd. Odtud název "dichotoma", čili "dělicí se na dvě části". Modrozelené listy na špičkách větví rostou v podobě růžice. Jsou 15-35 cm dlouhé a až 7 cm u báze široké. V červnu-červenci vyrůstají na koncích větví žluté, asi 3 cm velké květy. Jejím domovem je poměrně malá, ale velmi horká oblast v Richtersveldu, údolí řeky Oranje a zejména Namaqualand (již. Afrika). Velká většina rostlin je starých (100 a více let), semenáčky mohou růst jen za mimořádně příznivého klimatu. Výsev a kultivace v našich podmínkách však nečiní potíže. Ve třech letech dosáhne výšky 30 cm a je celá olistěná. Nesnese mráz, vysoké teploty při zálivce ano (4 barevné snímky).

Komentář a obrázek k vybraným rostlinám se tentokrát týká: ***Cereus haageanus*** (dříve *Monvillea*, má až 3 m dlouhé, tenké, modrozelené poléhavé výhony, posázené řídkými areolami s velmi krátkými trny. Vyniká početnými, velkými bílými květy a nenáročností), ***Ferocactus hamatacanthus*** (dříve *Hamatocactus*, brzy kvetoucí a rychle rostoucí druh vyžaduje teplé, slunné stanoviště, minerální substrát a bohatou zálivku), ***Strombocactus disciformis*** (ploché tělo nese na hrotech mamlí lámavé trny. Starší rostliny mají obvykle trny jen v okolí temene. Velké světle žluté květy o průměru až 4 cm se objeví časně z jara po chladném, absolutně suchém zimování. Substrát minerální s velkou příměsí drcené břidlice, výsluní, i během vegetace jen sporá zálivka), ***Gymnocalycium tillianum*** (až 10 cm

vysoké tělo je hustě kryto silnými trny. Z temene i několikrát ročně vyrostou velké, tmavě červené květy. Kultura je snadná, teplé stanoviště chráněné před poledním úpalem, v létě bohatá zálivka. Zimovat v suchu a chladnu. Dobře se množí ze semen), **Kalanchoe tomentosa** (drobný keřík ze zašpičatělých sukulentních lístků, hustě pokrytých bílými vlásky a na hranách a hrotu sytě hnědých. Písečný substrát, výsluní, v létě bohatší zálivka. Zimovat chladně s opatrnou zálivkou. Množí se odřezanými konci výhonů), **Oxalis succulenta** (vzpřímený, rozvětvený stonk s dužnatými listy, na koncích výhonů kvete jednoduchými žlutými květy. Plné výsluní, písčité substrát. Hojná zálivka v létě, v zimě chladno a sucho. Vhodný do závěsných košíků).

Notocactus oxycostatus (= s ostrými žebry) má kulovité, až 9 cm široké a vysoké tělo s lesklou, tmavě zelenou pokožkou, 6-9 žeber s výraznou hranou. Areoly se špinavě bílou vlnou mají pět tmavě hnědých krajních, prohnutě odstávajících i přiléhavých a jeden střední trn, slabý a kratší než krajní. Trychtýřovitý květ je až 4 cm dlouhý o průměru 5-6 cm s citrónově žlutými plátky, nesoucími zevně červený proužek a špičku. Květ se otevírá 2 hodiny před polednem, zavírá za 4 hodiny po poledni. Přistíněné stanoviště chráněné před úpalem, velmi krátké období zimního klidu s nejnižší teplotou 8°C, nasazuje pupata brzy na jaře. Humózní ale propustný substrát, spodní zálivka měkkou vodou (snímek kvetoucí rostliny).

Opuntia rossiana tvoří skupiny o několika stech hustě nahlučených hlav vejčitého tvaru, s velkými, plochými hrboly. Na nich jsou areoly s bílou plstí a 3-4 vodorovně postavenými, silnými trny velmi proměnlivé barvy (bílá až téměř černá). Velký květ o průměru 5-6 cm má okvětní plátky v barvě žluté, oranžové až červené, jícen květu je světlejší. Pochází z bolivijských hor kde následkem silného UV záření roste spíše do šířky než do výšky. V kultuře obvykle bohatě kvete koncem léta až do pozdního podzimu, dobře roste v propustném minerálním substrátu. Zima je dobou vegetačního klidu, vyžaduje sucho a výraznější pokles teploty, v létě slunné a vzdušné místo (barevný snímek).

Na rozdíl od americké či africké flóry jen málokdy se v evropských časopisech setkáme s údaji o rostlinstvu v Austrálii. J. Lüthy služebně pobýval měsíc v severní oblasti Austrálie, odkud přivezl řadu nádherných fotografií tam rostoucích sukulentů a xerofytů. Známe jsou aspoň názvy rodů **Pandanus**, **Hoya** nebo **Cycas**, které rostou v lesích blahovičníků - **Eucalyptus** (11 barevných snímků).

Při návštěvě nalezišť koryfant v Sierra Paila (Mexiko) čirou náhodou narazili na široce kulovitý kaktus s tmavě hnědými, k tělu přiléhajícími trny a s nádherným sytě fialovým květem. Možná, že to bude nový turbinikarpus (2 barevné snímky).

Hybridy epifyl mají právem mnoho obdivovatelů a nemálo šlechtitelů se zabývalo jejich zdokonalováním. Jedním z nejznámějších byl německý zahradník Knebel, autor více než stovky registrovaných kříženců epifyl s různými jinými rody kaktusů. Hrdý název "Germania" má jeho hybrida č. 42, vyznačující se téměř beztrnným šlahounovitým tělem a obrovským tmavě karmínovým květem se zeleným jícnem a světle žlutými prašnickovými nitkami, prašníky a s vyčnívající bliznou. Poměrně pomalu roste v hrubém, lehce kyselém substrátu z kravince, rašeliny, praného písku a dřevěného uhlí (barevný snímek).

Z okolí Cochabamby dovezl W. Rausch pod číslem R 57 trsovité rostoucí lobivii, kterou později popsal pod názvem **Lobivia maximiliana var. caespitosa**. Import se množí bohatě vznikajícími odnožemi, majícími velmi proměnlivé otrnění. Např. délka trnů se pohybuje od několika milimetrů až do 5 cm. Z okolí temene rostoucí květy mají dlouhou trubku a špičatě zakončené, poměrně krátké petály, oranžové až temně rudé barvy. Jícen květu je světlejší než špičky petálů. Při dobré

výživě se vytahuje do výšky a od báze korkovatí. Vzhledné trsy získáme tvrdší kulturou na výsluní a dobře větraném místě (barevný snímek).

Botanická zahrada v Mnichově je obohacena o nově předělaný skleník pro kaktusy z Mexika. Zásahu na úspěšné rekonstrukci a rozšíření skleníku má především "Společnost přátel botanické zahrady". Od jiných expozic se mnichovská liší daleko "přírodnějším" vzhledem: rostliny nejsou na sebe natlačeny, volný prostor vyplňují balvany a kamínky. Rozlehlá hala bez podpůrných sloupů působí dojmem volné přírody (dva barevné snímky).

Také jsem se nechal napálit článkem o novém turbinikaktusu ze Sierra Paila a jeho snímky. Na konci tohoto aprílového čísla KuaSu autor upozorňuje, že je to "**Turbinicactus aprilis**", uměle sestrojený ze zaschlého semenáče noliny, trošky umělotiny a zinkové vany, naplněné pískem a kamínky. Krásný květ, nenápadně připevněný v temeni atrapy, pochází však od skutečného **Turbinicactus pseudopectinatus var. rubriflorus**.

Pozoruhodný je v tomto čísle také počet inzerátů, oznámení a pozvánek na výstavy. Je jich celkem 26 a zabírají plochu více než 13 stran, tj. téměř 42% plochy časopisu !

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

--- Schůze klubů s přednáškami kaktusářů, kteří navštívili naleziště, jsou dnes mnohem častější než dříve. Svět se otevřel i pro naše občany. Na druhé straně však upadá zájem o diasérie, které zachycují pro budoucnost také aktuální stav sbírek a pěstitelského kumštu. Je to velká škoda a s lítostí čtu, že německá DKG má diatéku se 112 sériemi po 100 diapozitivech, navíc menší série, stereosérie a videokazety, dokumentující jak rostliny na nalezištích, tak ve sbírkách. Nebylo by rozumné ustanovit při naší Společnosti také jakousi centrální diatéku, třeba i výběrovou, která by uchovávala mnohdy jedinečné dobové dokumenty našeho kaktusářství?

--- V časopise Kaktusy č. 2 / 2000 píše pan Stuchlík o slavné sbírce Zdeňka Fleischera. Čtyři černobílé obrázky nepříliš kvalitně reprodukované ani zdaleka nenahradí dojmy ze shlédnutí této sbírky na dobových diapozitivech. Přece není málo kaktusářů, kteří při návštěvě "Fleischera" pilně fotografovali, sám jsem jedním z nich. Jistě by bylo možné sestavit zajímavou a cennou diasérii o této, bohužel, již neexistující sbírce.

--- Zajímavým vydavatelským činem je nabídka rejstříku článků, uveřejněných během uplynulých 50 let v časopise Kakteen und andere Sukkulente. Obsahuje více než 22.000 hesel, odkazujících na statě, kde je možno najít odpověď na různé otázky, např. jaké chemické složení rozhoduje o barvě trnů, nebo kde jsou uveřejněny původní popisy jednotlivých rodů a druhů. Cena pro zahraniční zájemce je 29 DM.

--- V Holandsku je nová kaktusářská firma "Cactus Paradise Amsterdam". Nabízí pravokořenné kaktusy s uvedením naleziště a polního čísla, v tom např. ariokarpusy, astrofity, kopiapoe, lofofory, matukány, neoporterie, turbinicarpusy atd. Nezapomeňte se tam stavit, až pojedete do Amsterdamu koupit své nejdražší nějakou tu brilantovou drobnost.

MUDr. Vladimír Plesník

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXIX.

Podrod *MACROSEMINEUM* Schütz

Je rozdělen do dvou sekcí, *Denudatum* Schütz a *Paraguensia* Schütz, dle velikosti semen.

Sekce *DENUDATA* Schütz

Plody jsou bobule, které ve zralosti zůstávají zeleně zbarvené., někdy změkknou a rozplývají se. Semena jsou v řídké vodnaté pulpě. Semena jsou velká, o průměru více než 1 mm a dosahují až velikosti 3 mm. Mají tvar mírně z boku stlačené polokoule, která se směrem k arillu zřetelně rozšiřuje. Testa je černá a slabě lesklá. Hilum je podlouhlé a mírně prohloubené.

Naleziště: Uruguay, vých. Paraguay, severovýchodní Argentina a jižní Brazílie.

Gymnocalycium denudatum (Lk. et Otto 1828) Pfeiffer ex Mittler, Taschenbuch für Cactusliebhaber 2ed.: 48 + 124, 1844.

Je to druh u nás tak rozšířený, že by jej snad nebylo třeba ani popisovat. Má však po *Gymn. gibbosum* nejdelsí historii. Byl popsán už v roce 1828 Linkem a Ottou v Incogr. Rar. 17, jako *Etus. denudatus* a později v roce 1837 jako *Cereus denudatus*, Pfeifferem v Enum. Cact. 73. Popis z této doby, jak už to bylo zvykem: "Tělo ploše kulovité, zelené, s 6-8 zaoblenými žebry, 5-8 velmi paprscitými trny, kalich s málo šupinami."

Pozdější popis z roku 1837 byl již obsáhlejší. Překlad z latiny: Tělo 3-4 couly vysoké, 3-4 couly široké. Žebra s velmi zaoblenými vyvýšeninami, které jsou ze stran vmáčknuté, s úzkými mezerami. Trnů je 5-8, vesměs 4-8 linií dlouhých, velmi paprscitých a téměř přilehlých, ohnutých. Areoly s krátkou vlnou, temeno vpadlé, bez vlny. Květy mezi trny blízko temene, 2-3 couly dlouhé. Kalich holý, s několika okrajovými šupinami, které jsou vždy do kruhu uspořádány, výše s více podlouhlými a delšími a více zašpičatělými lístky, které jsou vždy do kruhu uspořádány, výše s více podlouhlými a delšími a více zašpičatělými lístky, které přecházejí v korunu. Korunní lístky jsou lineární, zašpičatělé, bílé. Tyčinky velmi četné, mnohem kratší. Pestík s více bliznovými laloky je vyšší než prašníky. Plod neznámý.

Popis plodu a semen podle F. Buxbauma v Krainz, Die Kakteen C. VI.: Plod poněkud podlouhlý. Semena 2 mm velká, tvaru helmy nebo zvonu. Testa polomatná až matně černá, s velmi malými zbytky kůže arillu, nebo toto chybí.

První zásilka importů od Sellowa došla do Evropy roku 1825. Je zajímavé, že tyto rostliny měly vesměs po 6-8 žebrech. O nyní tak rozšířené pětižeborné formě není v prvním popise ani zmínka, není zde ani zmínka o odnožování těchto rostlin. Jak L. Pfeiffer tak Förster se nezmiňují o pětižeborné formě. Byla mezi kaktusáři domněnka, že pětižeborná forma vznikla až v kultuře. Nové importy které došly teprve ve třicátých letech tohoto století ukázaly, že pětižeborné rostliny nejsou v přírodě žádnou vzácností. Pozdější nálezy v různých lokalitách naopak potvrdily, že počet žebor u tohoto druhu je větší než je uvedeno v popise. Omylem považoval Ing. Pažout 5 žebornou formu za typickou a nazýval je „Staré německé *denudatum*“. A z tohoto omylu vznikla Pažoutova varieta *backebergii*, odpovídá však původnímu popisu *Gymn. denudatum*. Stejně jako další popsané variety tohoto druhu: var. *flavispinum* Schelle, var. *fulvispinum* Backbg., *nigrispinum* Backbg., *octonogonum* Backbg., *multiflorum* Bozsing, nevybočují z přirozené variability druhu a jsou

neplatné. Že *Gymn. denudatum* osidluje v přírodě četné lokality můžeme se přesvědčit z průzkumu Gerlofa a z jeho polních čísel.

Je třeba se ještě zmínit o *Gymnocalycium denudatum* c. f, J. Šuba Pažout. Jde o kultivar vypěstovaný u nás Inž. Pažoutem, křížením květů *Gymn. denudatum* s *Gymn. baldianum*. Tento druh byl u nás rozmnožen J. Šubou z Týnečka u Olomouce a pro svůj červenofialový květ je dále pěstován v mnoha sbírkách. Že tato rostlina je ve velké oblibě, zejména v zahraničí, svědčí fakt, že nabídka semen je dražší než semen *Gymn. denudatum*.

Gymnocalycium horstii Buining, KuaS 21(9): 162-165, 1970.

Při své první cestě do Brazílie v doprovodu lovce kaktusů Horsta, našel A.F.H. Buining dva nové druhy gymnokalycií. Označil je pol. čís. HU 79. Popsal je v KuaS, str. 162-165 v roce 1970, jako *Gymn. horstii* a *Gymn. horstii* var. *buenekeri*.

Rostlina o průměru až 11 cm a 7 cm vysoká, odnožuje od báze. Velmi staré kusy jsou někdy o něco vyšší, svěže zelené, rostliny v plném růstu jsou leskle zelené. Žeber je 5, někdy 6, dole až 7 cm široká, tupá ale ne docela plochá, ve středu poněkud zvýšená, bez hrbolců nebo slabě hrbolcovitá. Areoly jsou na žebru 3, někdy o několik více, poněkud plstnaté, oválné, až 5 mm dlouhé a 4 mm široké. Trny jsou tvrdé, pevné, rovné, šikmo odstávající, nikoliv k tělu přitisknuté, zpravidla 5, z čehož po 2 na obě strany, 1 směřuje dolů, bez středního trnu, jsou světle žlutavě až bělavě žluté, až 3 cm dlouhé.

Květy jsou 11 cm dlouhé a stejně široké, v plném slunci se zcela rozevírají, otevřené od dopoledne až do večera. Okvětní lístky až 6 cm dlouhé, až 14 mm široké, zašpičatělé, lila růžové až smetanově bílé, s tmavorůžovým středním pruhem. Vnější okvětní lístky tmavorůžové. Plod je oválný, zelený s modrým nádechem. Plodové maso je velmi vodnaté, bílé. Semena jsou čepicovitá, 1,2 mm široká a 1,3 mm dlouhá, testa matně lesklá, s kulovitými plochými kaštanově hnědými hrbolečky, mezi nimi černá, hilum je naplněno houbovým tkanivem okrově hnědé barvy. Místo, kde je nasazená funikula a mikropyle, leží poněkud níže.

Naleziště: Brazílie, Rio Grande do Sul, jen velmi řídké na jediném místě u Cacapava.

Gymnocalycium buenekeri (Buining 1970) Swales, Cact. Succ. J. Gr. Brit. 40(4): 97-100, 1978.

Tento druh byl popsán samotným nálezcem Buiningem jako varieta *Gymn. horstii* v roce 1970. Popis publikoval rovněž anglický kaktusář G. J. Swales v CSJ of GB 97-100, 1978 ale už jako samostatný druh a popis variety Buiningem prohlásil za neplatný, protože nebyla uložena v herbáři.

Dle Swalese se tento druh odlišuje od *Gymn. horstii* světle zelenou epidermis, nelesklým tělem (sametovým), pouze 3-4 (-5) jen málo zahnutými trny, zeleným méně šupinatým plodem, tvarem semene a testou s dolíčky.

Zkrácený Swalesův popis (přeloženo z angličtiny): Tělo zpočátku polokulovité, později velmi cylindrické, až 10 cm v průměru a více u starých rostlin, tmavozelené, s rezatou matnou horní polovinou plochy. Žeber je většinou 5, široce zaoblených, areoly v plochých zářezech, tyto jsou u mladých jedinců velmi ploché nebo zcela chybějí. Vlasy areol je zpočátku bílá nebo světle žlutá, později tmavší, na starých areolách méně patrná. Střední trn žádný, okrajové trny 2-5, nejčastěji 3, u starých rostlin až 2,5 cm dlouhé, většinou kratší. Asi 1 mm silné na bázi lehce zahnuté a odstávající, poněkud paprskovitě, ale ne zcela pravidelně, nejprve světle žluté, později světle hnědé. Květy jsou 4,5 cm dlouhé, 6,5 cm v průměru, světle růžové

žluté s růžovým zadním pruhem až sytě růžové a poněkud tmavší v jícnu. Čnělka je světle zelená. Semeno asi 1x1,5 mm, testa velmi tmavě hnědá až černá, s nápadnými dolíčkovitými prohlubněmi.

Naleziště dle Buininga: Brazílie, Rio Grande do Sul, na plochých skalách u Sao Francosco de Assis, ca. 200 km od Cacapava.

Gymnocalycium megalothelos (Sencke ex K. Schumann 1898) Br. et R., The Cactaceae 3: 162, 1922.

V našich sbírkách se vyskytující ale neznámého původu. Je to import od prof. Chodata z Paraguaye. Správnou představu o tomto druhu si můžeme učinit jen s fotografií, reprodukováno v publikaci Das Kakteenbuch od Waltera Kuppera na straně 116.

Poprvé byl publikován v díle K. Schumanna Gesamtbeschreibung 415, 1898 kde jej samotný autor popsal jako *Etus. megalothelos*. Jméno bylo vzato z katalogu obchodního zahradnictví Sencke, kde jej viděl sám K. Schumann. Zde je jeho popis: Tělo jednoduché, později odnožující, zmáčkuté, téměř jako koláč, později vyšší, krátce sloupkovité, nahoře zaoblené. Temeno je propadlé, tu a tam vločkami vlny poseté, nikoliv s přečnávajícími trny. Tělo obzvláště při rašení světle zelené, někdy a zejména později tmavší, až 10 cm v průměru a téměř stejně vysoké. Žeber 10-12, ostrými rýhami, nad nimi hrubě bradovitě protažených, dole často se zářezy a rozložené v bradavky k sobě stlačené jako kojná. Areoly do rýh hluboce zapuštěné, kruhové 2,5 mm v průměru, s malým množstvím špinavě bílé vlny, záhy olýsají. Okrajových trnů 7-8, horizontálně paprskovitých, šídlovitých, přímých nebo poněkud ohnutých, nahoře ještě někdy několik menších vedlejších trnů. Spodní páry jsou největší, až 1,5 cm dlouhé. Při rašení jsou žluté až žloutkově žluté, později špinavě žluté a konečně barvy rohoviny. 1 střední trn, poněkud silnější, přímo odstávající. Květy jsou podobné *Gymn. denudatum* a jsou červenavě bílé.

Naleziště v Paraguayi, pokud mně známo nebyl tento druh do Evropy znovu importován.

Gymnocalycium megalothelos var. delaetianum (Haage jr.) Friciana 6(40): 11, 1966.

Poprvé je zmínka o této varietě v MfK 36, 1898 od Haage jr. Kde byl popsán jako *Etus. denudatus* var. *delaetianus*. Japonský taxonom Y. Ito ve svém díle Explan. Diagram 170, 1957 mu dal latinský popis a náš dr. Boh. Schütz ve Fricianě VII/40, 11, 1966 tento popis doplnil. Žeber 8, příčnými rýhami rozčleněných, pod areolami bradovitě protažených, proto temeno hrbolaté. Areoly poněkud zapuštěné, s velmi bohatou vlnou. Trny jsou 3-4 paprskovité, ohnuté, trochu stlačené. Při rašení jsou hnědé, pak barvy slonoviny. Naleziště nebylo uvedeno, není známo, zda se jednalo o import nebo kultivar. Jde o pochybný taxon, který snad v budoucnu bude upřesněn.

Gymnocalycium ourselianum (Cels. ex Salm-Dyck) Y. Ito, nom. inval. (Art. 41.3b), Cacti 1952: 87, 1952.

Záhadný druh, u nás ve sbírkách se však pěstuje. Dokonce se neví, kdo je autorem pojmenování. Salm-Dyck, autor prvního popisu této rostliny ve svém díle Cactus in Horto Dyckensi Cultae 34, 1850, připisuje autorství Monvillemu, uvádí, že jde o synonym *Etus. multiflorus*. Téhož názoru byli i Rümpler, Schumann a Britton a Rose. Backeberg se připojil k expertize DKG otištěné v BfK str. 57-59 v roce 1897. Předpokládá se, že tehdy, kolem roku 1845, obdržel stejné rostliny nejen Stockwel

v Anglii, ale i jiní prominentní sběratelé, jako Monvillei ve Francii a i Salm-Dyck. Tyto pak byly pěstovány pod dvěma různými jmény, ve Francii jako *Etus. ourselianus albispinum* a v Německu byla uvedena jako „spec. Paris“. Měla hustší a delší otrnění a byla později popsána Schumannem jako *Etus. multiflorus* var. *parisiensis*. Podle toho co bylo publikováno *Gymn. ourselianum* zůstává nepopsaným a nejistým druhem.

Gymnocalycium hyptiacanthum (Lem.) Br. et R., The Cactaceae 3: 156, 1922.

Jediný exemplář, který viděl Lemaire ve sbírce Monvillově, byla tehdy malá rostlina asi 5 cm a asi 6,5 cm vysoká. Popsal ji jako *Etus. hyptiacanthus* Lemaire v Cact. Gen. Nov. Spec. 21 v roce 1839. Förster v roce 1845 uvedl, že tento druh pochází již z roku 1832, a znovu jej popsál. Jeho popis souhlasí s popisem Lemairovým. Britton a Rose v The Cactaceae III, 156, 1922 jej přeřadili mezi gymnokalycia.

Popis je překlad z latiny: Tělo podlouhlé, s velmi zapuštěným temenem, sytě zelené. Žeber 11, hrbolcovitých, rýhy proříznuté, bradavky téměř šestiboké, areoly oválné. Trnů 7, nestejně dlouhých, krátkých a tenkých, poněkud tuhých, k tělu zahnutých, zlatožlutých, 4 z nich jsou v páru, směřují do stran. Hrbolce jsou uspořádány do 11 svislých řad, které jsou na bázi přibližně šestihranné, spojené mezi sebou příčnou rýhou, na bázi 4-5 linky široké. Podélné brázdy jsou vlnité, později mělké, s dolů sbíhající zelenavější linkou. Areoly jsou vejčité, s vločkami, bílé a dlouho setrvávající plstí, která později je popelavě šedá. Trnů 6-7, z nichž 1-2 na horním konci svazků trnů jsou vlasovité, kratší, 4 boční jsou v párech, z nichž dva nejspodnější jsou poněkud silnější, 3-4 linky dlouhé. Nejspodnější trn je 4-5 linek dlouhý. Všechny trny jsou tenké ale dost pevné, k tělu ohnuté, zlaté barvy, na bázi a u špice purpurově červené. Naleziště, květy, plod a semena neznámé.

Brzy došlo ke konfuzím. Labouret (1853) uvádí variety: *eleutheracanthum* a *megalothelos*. V Gesamtbeschreibung K. Schumanna však najdeme popis ve kterém udává barvu květu jako žlutavě bílou a domovinu Uruguay ale popis se v mnohem liší od Lemairova popisu. A. V. Frič přivezl z Uruguaye gymnokalycium, které odpovídá popisu od Lemaira, jenže je ploché a nikoliv prodloužené a areoly jsou pokryty žlutou a nikoliv šedobílou plstí. Květ je citronově žlutý a Frič takové rostliny rozšiřoval u nás jako *Gymnocalycium hyptiacanthum* var. *citriflorum*.

V posledních letech našel Hugo Schloser, žijící v Montevideu v jižní Uruguayi, rostliny, které musíme považovat za *Gymn. hyptiacanthum* (Schl. 126). Dle jeho sdělení jsou tyto v přírodě velmi variabilní a on se domnívá, že *Gymn. leanum*, *netrelianum* a *Gymn. hyptiacanthum* var. *citriflorum* jsou jen růstové formy. Tyto kaktusy jdou brzy z jara do vegetace. Neměli bychom je dlouho držet suché, poněvadž jinak velice seschnou a pak se těžko napíjejí. Jsou to luční rostliny. Snášejí chladné počasí.

Gymnocalycium guerkeanum (Hesse) Br. et R., The Cactaceae 3: 132, 1922.

Roku 1904 poslal Karl Fiebrig z Bolívie do Berlína mnoho rostlin. Většina jich byla Gürkem a Hessem popsána. Například *Parodia massii*, *Cleistocactus strausii*, *Rebutia fiebrigii* a další. Jeden druh zůstal po 7 let nepopsán. Dle prof. Vaupela, který zjistil, že jde o nový druh, Hesse jej popsál na počest prof. Gürkého v MfK 132 v roce 1911 jako *Echinocactus guerkeanus*. V roce 1922 v The Cactaceae III, 154, byl Brittonem a Rosem převeden mezi gymnokalycia.

Patří k miniaturám. Tělo má sotva 5 cm v průměru, výšku téměř 3,5 cm, málo odnožuje. Žeber je 9, s málo bradovitě protaženými hrboly. Temeno je vpadlé a jen

velmi slabými vločkami pokryté. Areoly asi 8 mm od sebe vzdálené, eliptické, pokryté žlutavou plstí, ve stáří holé. Trnů vždy 5, dva menší, boční nahoře, asi 5 mm dlouhé, od sebe trčící, dva delší, boční spodní, až 12 mm dlouhé a střední, směřující dolů asi 10 mm dlouhý, v mládí poněkud vzpřímený, později jako boční trny přiléhá k tělu a každý nížeji ležící trn téměř zakrývá. Všechny trny jsou drsné, žlutavé, dole hnědavě červené. Barva těla je matně sytě zelená. Květy z temene, až 5 cm dlouhé a téměř 4 cm v průměru. Semeník zelenkavý. Květní trubka nálevkovitá, šupiny jsou krátké, zelenkavé a přecházející nahoru do delších kopistovitých, světle žlutých okvětních lístků, která mají vně tmavší střední pruh. Udané naleziště Bolívie později upravil F. Ritter na Uruguay.

Gymnocalycium leeanum (Hooker) Br. et R., The Cactaceae 3: 154, 1922.

Popsal jej Hooker v roce 1845 v Curtis bot. Magazin 71, Pl. 4184 jako *Etus. leeanus*. Popis, překlad z angličtiny:

Malý druh, kulovitý, poněkud na temeni vtlačen. Povrch těla je sestaven s poměrně velkými polokulovitými ale zaobleně šestibokými hrbolci, je tmavě modrozeleně zbarven. Hrbolce nejsou seřazeny do rovných linií nebo serií, takže tvoří žebra s příslušnými rýhami, nýbrž jsou rozmístěny zcela nepravidelně, směrem dolů splývající, na temeni velmi početné a malé. Areoly jsou oválné, vlnaté, s asi 11 velmi tenkými trny, z nichž jeden je střední, odstává a je dosti tuhý. Deset ostatních je ohnutých, horizontálně roztažených, většinou jsou stejně dlouhé asi 12 mm.

Květy raší z temene nebo z horní prohlubně, jednotlivě nebo po dvou, přiměřeně velké. Trubka je krátká, pokrytá zeleně lemovanými kulatými nebo poněkud prodlouženými šupinami, horní jsou větší, pozvolná postupně v světle sírově, nebo krémově zbarvené okvětní lístky přecházející.

Botanická zahrada v Kew v Anglii obdržela tuto rostlinu od Lee, majitele Hammersmith Nursery, kde byla vypěstována ze semen, které pocházely od Johna Twedie z Argentiny. To bylo příčinou, že naleziště bylo udáno Argentina, ve skutečnosti tyto rostliny pochází z Uruguaye. Dr. Schaffer je objevil v Uruguayi u města Salta. V těchto místech sbíral Hugo Schlosser svoje číslo 129, tento druh však nenašel.

C. Backeberg ve svém díle Die Cactaceae III., popsal z tohoto druhu varietu *Gymn. leeanum* var. *brevispinum*.

Gymnocalycium netrelianum (Monv. ex Labouret) Br. et R., The Cactaceae 3: 154, 1922.

Bylo popsáno v roce 1853 Monvillem jako *Etus. netrelianum* v Labouret Monogr. Cact. 248.

Rostliny mají tělo kulovité, slabě protáhlé, šedavě zelené. Žeber 14, zaoblených hrbolcovitých, málo vystupujících. Rýhy ve spodní části rostliny hluboké, směrem nahoru ploché, až konečně mizí docela. Areoly na špici hrbolců, kulaté, se žlutavě bílou plstí, později holé. Trnů 5-7, slabých, na horní části areoly, pokroucených, nestejných, silně přitisklých k tělu, horní dva někdy chybí, kratší spodní jsou jemnější, všechny červenožluté na bázi, šedivé na špici. Květy poměrně velké. Trubka okvětí hladká, pozůstávající ze šupin jež se postupně prodlužují a přecházejí v ravé okvětní lístky svítivě citronově žluté barvy se zelenkavým středním proužkem.

Takové rostliny našel znovu Hugo Schlosser na více místech na jihu Uruguaye. Zjistil, že tento druh je velmi variabilní. Na témže místě rostly vedle sebe

rostliny se žlutočervenými i celožlutými trny. Některé formy mají trny tenké jako vlasy, jiné jsou otrněny téměř jehlovitými trny.

Tam také sbíral A. V. Frič, dovezl importy a semena, která nabízel. Tyto rostliny popsal C. Backeberg ve svém díle *Die Cactaceae* jako *Gymnocalycium netrelianum* var. *citriflorum* Backbg.

Gymnocalycium uruguayense (Arech.) Br. et R., The Cactaceae 3: 162, 1922.

Původně popsáno jako *Echinocactus uruguayense* prof. Arechavaletou v roce 1905 v jeho díle *Flora Uruguay*. Popis je překlad ze španělštiny:

Tělo ploché, kulovité, nahoře zploštělé, se zapuštěným temenem. Žeber 12-14, svislých, příčnými rýhami v šestiboké hrbolce rozložených. Tyto jsou dole protaženy a bradovitě vystupují. Areoly jsou kulaté, pokryté krátkou šedou plstí. Trny většinou 3, zřídka více, 1,5-2 cm dlouhé, tenké, zpočátku žlutavé, později bělavé, drsné chlupaté. Květy v blízkosti temene před rozkvetem kulovité, pak zvonovité, 4 cm dlouhé, 5,5-6 cm v průměru. Spodní šupiny na ováriu oválné, malé, ojedinělé, zelenavé a dolů hnědé. Horní šupiny lineární, malé, s tmavší nebo středně hnědou linií. Vnější okvětní lístky vně bledě zelenavě žluté, na vnitřní straně bělavé. Vnitřní jsou lineárně kopinaté, bílé, středně dužnaté, stejně jako již zmíněné šupiny. Semeník zelený, dutý, asi 4 mm velký. Plod podlouhlý, z boku stlačený, dole zúžený, s malými šupinami. Naleziště: Paso de los Toros, Uruguay ale též na mnoha jiných lokalitách.

Tento druh byl řádně popsán, pouze barva květu byla Arechavaletou označena jako bílá. To vedlo k různým konfuzím. Hugo Schloser na základě rozsáhlých studií v terénu zjistil, že tato rostlina kvete žlutě (Schl 121), také (KK 149) označené K. Knížetem má květ žlutý, stejně jako dříve A. V. Frič uvedl žlutý květ.

U Tambores, resp. Tacuarembó, rostou formy (Schl 102 a Schl 125). První má trny až 20 mm dlouhé, druhá forma tvoří kolonie o průměru až 50 cm. Na severu, v departamentu Artigas, roste žlutě kvetoucí (Schl 101) a dále růžovokvěté (Schl 111), (Schl 114) a (Schl 115). Nikdy však nekvete žluté a růžové na téže stanovišti. Asi 40 km jižně od města Artigas našel Schloser mezi 25 exempláři tři rostliny s bílými květy, kdežto ostatní měly květy růžové, spíše bledě růžové (Schl 139) a (Schl 140). Itová varieta je tedy oprávněná.

Ve své vlasti roste toto gymnokalycium na kamenité půdě, mezi trávou a nízkou vegetací, která je většinou stíní. Půda je minerální, bohatá humusem a propustná, pH 5,5-6,2. Asi po 16 dní v roce zde bývá mrazivo. Jednotlivé lokality zde navštívil na sklonku roku 1999 náš úspěšný sběratel, gymnofil Jaroslav Procházka z Brna.

Gymnocalycium uruguayense var. roseiflorum Y. Ito, Explanatory Diagram of Austroechinocactinae: 198 + 293, 1957.

Jako první tuto varietu našel A. V. Frič a označil ji *Gymnocalycium uruguayense* f. *roseo* Frič, ale nepopsal ji. To učinil až Y. Ito ve svém díle *Expl. Diagram* 198, 203 v roce 1956. Jeho latinský popis v překladu:

„Malé, stlačeně kulovité, nahoře zploštělé, tmavozelené. Žeber asi 12 zaoblených, nízkých, rozdělených v bradavkovité velké hrbolce. Okrajových trnů ca. 7, rozprostřených, zpočátku bledě žlutých, později tmavošedých. Květy nálevkovité, 4-4,5 cm dlouhé, 6-7 cm široké, růžové až bělavě růžové.

Gymnocalycium artigas Herter, Revista Sudamericana de Botanica 10(1): 1, 1951.

Dr. Herter sám tyto rostliny sbíral v září 1947 a pěstoval v Montevideu, kde vykvetly v říjnu tohoto roku. Všechny kvetoucí rostliny předal francouzskému lékaři dr. Solairovi, aby mohly být rozděleny zájemcům ve Francii.

Dr. Herter popsal tento druh v Rev. S. Am. Bot. Vol. XX. No 1. v roce 1951 domnívaje se, že je to nový druh, který se liší od *Gymn. uruguayense*, které pochází z těchto míst u Rio Negro, barvou květů žlutou, se liší od Arachavaletova popisu, který uvádí barvu květu bílou, aniž by věděl že došlo k opravě. Ostatně rozdílná barva květu, i když se o takovou jednalo, dnes již neplatí a nestačí ani k uznání variety. Jedná se tedy o synonymum *Gymn. uruguayense*.

Gymnocalycium melanocarpum (Arech.) Br. et R., The Cactaceae 3: 161-162, 1922.

Tento taxon byl popsán Arachavaletou jako *Echinocactus melanocentrus* ve Flora Uruguay 220 v roce 1905. Britton a Rose je ve svém díle The Cactaceae 1922, přeřadili mezi gymnokalycia. Jako naleziště tohoto druhu uvedl prof. Arachavaleta, kamenitá místa v Paysandu, Uruguay.

Tato nedostatečně popsaná (má neúplný popis) rostlina nebyla určitě importována. Její fotografie které zhotovil sám Arachavaleta a kterou později uveřejnil ve svém Flore Illustrie de Uruguay sám dr. Herter, neodpovídá Arachavaletu popisu. Je vidět jen 3-4 trny po každé straně a mimo to jeden mohutný trn směřující dolů, o kterém v popisu není ani zmínka.

Dle dosavadního pátrání H. Schlosera, Horsta, Buininga a dalších sběratelů, taxonomů, existuje názor, že takové rostliny nemohly být v Uruguayi nalezeny. Jedná se tedy o konfúzní druh, který nenajdeme v žádné sbírce.

Gymnocalycium mesopotamicum Kiesling, Cact. Succ. J. Gr. Brit. 42(2): 39-42, 1980.

Je to nejnovější popsaný druh ze sekce *DENUDATUM* Schütz. Našel jej dr. Roberto Kiesling v roce 1978 a popsal v roce 1980 v CSJ of GB. 42, 39, 1980.

Tělo jednoduché, kulovité, 1,2-2,3 cm vysoké a ca. 4 cm v průměru, epidermis tmavozelená, temeno vtlačené, prohloubení 0,5 cm hluboké a 1 cm široké. Žeber 7-9, širokých, plochých, tupých, na bázi 1,5 cm širokých. Hrbolce málo vystupující, oddělené mělkými rýhami. Areol asi 5 na každém žebře, oválné, velké, 3 mm dlouhé a 1 mm široké, s bohatou vlnou, žlutavě bílou (v stáří zešedne), poněkud zapuštěné v horní části hrbolců. Trnů 9-12, nejmenší jen 2-3 mm dlouhé, delší 9 mm dlouhé, rozprostřené, tělo obepínající, téměř pektinátní, vyrůstající z okraje areol, v mládí červenavě hnědé, později šedobílé nebo trochu růžové. Květy vyrůstají z areol z horní části, které ohraničují prohlubeň temene. Jsou 6-7 cm dlouhé, maximálně 2 cm v průměru, pokud jsou zavřené, 5,5 cm dlouhé a 6,5 cm široké, když jsou otevřené. Receptakulum je téměř konické, 3 cm dlouhé, 0,5 cm v průměru na bázi a 1 cm nahoře, světle matně žluté, dužnaté. Šupin asi 10, zřetelných, širokých, tupých, spodní jsou menší, špičaté, růžovo zelené. Vnější okvětní lístky kopistovitě, zašpičatělé, poněkud dužnaté, růžovo zelené až růžovo bílé. Vnitřní okvětní lístky kopinaté, bílé, v blízkosti špice růžové. Plod je kuželovitý, tupě zelený, se suchými zbytky okvětí, hnědý. Semeno kulovité, otupené, 1,7-1,8 mm v průměru, s hnědým konvexním hilem dlouhým ca. 1,8 mm a širokým 1,2 mm, oválným, zahnutým. Testa je černá, buňky mají hladký povrch a jsou lehce konvexní, ale každá z nich s exentrickým válečkem nebo častěji s vyvýšeninami podobnými hlavám.

Naleziště: Argentina, provincie Corrientes, Mercedes. Mesopotanie je krajina, ležící mezi řekami Rio Uruguay a Rio Parana severovýchodní Argentině. Toto území bylo, pokud se kaktusů týče dosud málo probádané. V roce 1978 zde pracovala expedice Royal Botanic in Kew ve spolupráci s Instituto de Botanica Darwinion v San Isidoro. Během tohoto bádání našel dr. Roberto Kiesling, argentinský vědec, tento nový druh gymnokalycia. J. Piltz sbíral tento druh (P 241) v Corrientes. Pokud posuzují v mé sbírce oba nálezy (jak Kieslingův tak Piltzův) jsou u obou značně rozdíly. Piltzovi rostliny odnožují a tvoří polštáře, mají světlejší epidermis.

Sekce PARAGUAYENSIA Schütz

Tato sekce se vyznačuje semeny menšími než sekce *DENUDATA* Schütz, o průměru až 2 mm. Hilum a arillus jsou světle žluté barvy, čímž se liší od semen sekce *DENUDATA*, jež mají semena větší, nebo stejné velikosti ale černá. Jsou to rostliny vesměs z východní Paraguaye.

Gymnocalycium paraguayense (K. Sch.) Hosseus, Notas sobre Cactaceas Argentinas I.- Archivos de la Esquela de Farmacia 9: 106 (1939).

Začalo to tím, že W. Mundt předložil v srpnu 1897 nomenklaturní komisi DKG rostlinu, která pocházela z většího množství importů z Paraguaye. Komise dospěla k názoru, že jde o nový druh, sice podobný *Etus. denudatus*, avšak pro poměrně ostrá žebra a odstávající tuhé a málo zahnuté trny, které jsou tmavé a barvu květu, že máme před sebou dobrou varietu. W. Mundt ji popsal v MfK VII,197,1897 jako *Etus. denudatus* var. *golzianus*. Jeho popis této variety, překlad z latiny: „Petaly bílé, na vnitřní bázi purpurově červené. Od *Etus. denudatus* se liší větším počtem ostrých žebor, trny a barvou květů. Naleziště Paraguay, blízko Chololo v údolí řeky Y - aca.

Etus paraguayensis jako samostatný taxon stanovil K. Schumann v Bulletinu de l'Herbier Boissier 203 v roce 1903. *Gymnocalycium paraguayense* jako původní přírodní originál bylo po mnoha desetiletí ve sbírkách nezvěstné.

Mezitím pojmenoval Haage jr. další domnělé variety *Etus. denudatus* a sice var. *wieditzianus*, var. *wagnerianus* a var. *scheidelianus*, Hildmann pak var. *roseiflorus*. Všechny tyto variety je třeba zamítnout, poněvadž se jednalo o formy variability *Gymn. paraguayense*.

Teprve v roce 1969 našel A. M. Friedrich na uvedeném nalezišti u Chololo tyto rostliny a poslal je Günтеру Moserovi, který jimi podělil svého přítele dr. Boh. Schütze a Zd. Fleischera. A. V. Frič přivezl v roce 1928 několik importů ze stejného naleziště, avšak tyto pojmenoval *Gymn. denudatum* var. *paraguayense*.

Vše o tomto druhu najdete ve Fričianě VI/40,1966 a Fričianě, řada VIII, svazek 47, včetně černobílých fotografií. Pro úplnost uvádím ještě popisy variet tohoto velmi variabilního druhu, považujte je za formy.

Gymnocalycium paraguayense var. delaetianum Backbg.

Žebor je 8, jsou rozčleněna příčnými zářezy, pod areolami vybíhají v silně bradovité výrůstky. Následkem toho je temeno hrbolaté. Areoly jsou poněkud zapadlé s velmi bohatou vlnou. Trnů 3-4, postavených paprskovitě, jsou pokroucené, poněkud stlačené. V mládí jsou hnědé, později barvy rohoviny.

Gymnocalycium paraguayense var. brünnovianum Backbg.

Žeber je 12, poměrně úzkých a ostrých. Jsou rozčleněná příčnými zářezy, pod areolami protažená do útvaru podobných bradě. Následkem toho je temeno hrbolaté. Areoly jsou zapadlé, vlny je velmi málo. Trnů je 5, jsou přitisknuty k tělu, pokroucené, stlačené, hnědé. Tělo je velmi ploché.

Gymnocalycium paraguayense var. golzianum (Mundt 1897) Backbg.

Nemá mírně vypouklá žebra, nýbrž žebra jsou poměrně ostrá. Také trny nejsou přitisknuté, ohnuté a světlé, naopak odstávající, tuhé, málo zakřivené a tmavější.

Gymnocalycium paraguayense var. roseiflorum (Hildm. ex K. Schum.) Schütz, Friciana 6(40): 11, 1966.

Od typu se odlišuje květem, který má zvlněné, vně růžově nabíhající vnitřní okvětní lístky.

Gymnocalycium paraguayense var. scheidelianum (Haage jr.) Schütz, Friciana 6(40): 11, 1966.

Žeber má 10, poměrně úzkých a ostrých. Areoly jsou mírně porostlé vlnou a jsou daleko blíže k sobě než u typu. Mezi areolami jsou mělké příčné zářezy, nad kterými jsou žebra jen mírně protažená do tvaru brady. Okrajových trnů je 5, jsou postaveny paprskovitě, nejsou přitisknuté k tělu, jsou světle hnědé, později zešednou. Tělo je vyšší, krátce sloupovité.

Gymnocalycium paraguayense var. wagnerianum (Haage jr.) Schütz, Friciana 6(40): 11, 1966.

Žeber má 6, později se však jejich počet zvětšuje. Příčné zářezy jsou velmi slabé, pod areolami jsou bradovité výběžky. Areoly mají bohatou vlnu. Okrajových trnů 2-3, poměrně silné, kulaté, tmavě hnědé a poněkud zakřivené, až 2 cm dlouhé. Tělo je značně nízké. Je u nás rozšířeno značně ve sbírkách.

Gymnocalycium paraguayense var. wiedzianum (Haage jr.) Schütz, Friciana 6(40): 11, 1966.

Žeber má 7, jsou silná zejména u základu, mezi areolami je příčný zářez. Areoly mají jen velmi málo vlny a jsou poněkud zapadlé. Otrnění je velmi slabé, ponejvíce jsou pouze 1-3 trny, které jsou přitisknuty k tělu, hnědé a v průřezu kulaté.

Gymnocalycium fleischerianum Jajó ex Backeberg, in Backeberg & Knuth, Kaktus ABC: 288-289 (1935).

Tento pěkný a vděčný druh má komplikovanou historii. První rostliny přišly do Berlína-Dahlemu asi roku 1895. Našel je prof. Hassler, který byl s prof. Schumannem v přátelském styku. Brzy nato komerční sběratel Grosse poslal mnoho importů firmě Haage jr. V Erfurtu a ty posloužily k popisu v MfK 1898 jako *Etus. denudatus* var. *andersonianus*, *Etus. denudatus* var. *henschkelianus* a *Etus. denudatus* var. *meiklejohnianus*. Importy však rychle zmizely ze sbírek. Nové importy byly prodávány firmou Haage a Schmidt pod jménem *Etus. denudatus anisitsii*. Také tyto nepřežily I. světovou válku. Až roku 1929 v katalogu A. V. Friče se objevilo znovu *Gymnocalycium denudatum* var. *anisitsii*. Studium těchto rostlin v Brně se zjistilo, že jde o samostatný druh. Popis zhotovil B. Jajó a poslal Backebergovi s tím, že český popis a latinskou diagnózu uveřejní v časopise

Kaktusář, jehož byl tehdy redaktorem. K tomu však nedošlo a tak se stalo, že Backeberg v dobré víře uveřejnil v Kaktus ABC: 288-289 (1935), a v BfK 1936 německý popis. Překlad z němčiny:

„Tělo kulovité, leskle světle zelené, temeno prohloubené, 8 stejných zaoblených a nehrbolcovitých žeber, silněji se rozšiřujících, konečně až 35 mm širokých. Areoly kulaté, silně hnědobílé plstnaté asi 5 mm velké. Trnů je asi 20, ne příliš pichlavých, téměř štětinovitých, do stran odstávajících, paprskovitých, žlutobílých až hnědých, záhy šedivých, až 25 mm dlouhých, často zprohýbaných. Střední trny možno rozeznat, ale těžko rozlišit. Květy nálevkovité, se svítivě růžovým jícnem.“ Paraguay. Latinskou diagnózu *Gymnocalycium fleischerianum* publikoval Backeberg ve svém díle Die Cactaceae III.1701 v roce 1959. Nyní známe naleziště. Je to jihovýchodní Paraguay poblíže hranice s Brazílií. Je na sever od vodopádu Pirareto, kde je najdeme v písčitém substrátu, velmi kyselém pH 4,5. Druhá lokalita je jižně od řeky Rio Yhaca, kde půda je hlinitá, šedá a rovněž kyselá pH 5,5. *Gymnocalycium fleischerianum* je velmi variabilní, bohatě odnožuje a u nás v kultuře potřebují rostliny mírné zastínění. Jinak jejich pěstování je bezproblémové.

Více o tomto druhu se dozvíte ve Fričianě, řada VIII, svazek 47 z roku 1972. Tam je publikováno mnoho černobílých snímků této variabilní rostliny. Popis variet:

***Gymnocalycium fleischerianum* var. *andersohnianum* (F. Haage) Schütz, nom. inval. (Art. 43.1), Friciana 6(40): 11, 1966.**

Žeber je 7, jsou poměrně silná, mají po celé délce stejnoměrný tvar, nejsou rozčleněna příčnými zářezy. Areoly mají nepatrné množství vlny. Okrajových trnů 5-7, jsou rozprostřené, jehlovité a přímé, v mládí světle hnědé, přecházející do šeda. Střední trn 1. Tělo je sloupovité, nahoře rozšířené, až 24 cm vysoké.

***Gymnocalycium fleischerianum* var. *heuschkelianum* (F. Haage) Schütz, nom. inval. (Art. 43.1), Friciana 6(40): 11, 1966.**

Žeber 6, silných. Nejsou rozděleny příčnými zářezy. Areoly jsou zapadlé a mají poměrně hodně vlny. Trnů je 7, rozprostřených horizontálně, jsou ohnuté dolů a přitisknuté k tělu. Tělo je poměrně vysoké.

***Gymnocalycium fleischerianum* var. *meiklejohnianum* (F. Haage) Schütz, nom. inval. (Art. 43.1), Friciana 6(40): 11, 1966.**

Žeber je 7, silných, nečleněných příčnými zářezy. Areoly jsou zapadlé a mají poměrně hodně vlny. Okrajových trnů je 5, jsou pokroucené, odstávají a jsou silně stlačené dohromady. V mládí jsou světle hnědé, později barvy rohoviny nebo černé. Tělo je kulovité.

***Gymnocalycium multiflorum* (Hooker) Br. et R., Addisonia 3: 5 + pl. 83, 1918.**

Původním vlastníkem rostlin byl Mr. Palmer ze Stockwelu, blízko Londýna. Když vykvetly, věnoval je botanické zahradě v Kew. Tam byly vyobrazeny a popsány jako *Etus. multiflorus* Hooker, v Curt. S. Bot. Mag., 71, Pl. 4181 v r.1845. Popis, překlad latinské diagnózy zní:

„Tělo stlačeně kulovité, tmavozelené, poněkud namodralé, hrbolcovité, téměř bez žeber, hrbolce velké, podlouhlé, polokulovité, tvaru ňader vynikající, později splývající do téměř svislých řad, postavené nepravidelně. Trnů 5, silných, odstávajících, téměř stejně dlouhých. S poměrně četnými velkými bílými květy. Naleziště neznámé.“

Zmatek kolem tohoto druhu dovršil Schumann v Gesamtbeschreibung, kde popsal tento druh docela jinak než zní původní popis Hookerův a zaměnil jej za *Gymn. multiflorum*, rostliny z okruhu velmi variabilního *Gymn. monvillei*. Tak se ještě donedávna a snad i dnes vyskytují ve sbírkách kaktusářů. Je zajímavé, že si toho nepovšimli ani tak významní taxonomové jako např. Piltz a další a uváděli ve svých polních číslech takovéto rostliny jako *multiflorum*. Teprve Hans Till z Attersee shromáždil veškerou literaturu a rostlinný materiál a dospěl k názoru, že to co pěstujeme není *Gymn. multiflorum*, ale *Gymn. monvillei*.

Echinocactus multiflorum Hooker, dnes *Gymnocalycium multiflorum* Hooker má tělo jednotlivé, v kultuře málo ochotné k odnožování, polokulovité nebo širší, stlačené, občas sloupovité, nahoře slabě zaokrouhlené, potom ploché, konečně se stlačeným, zcela holým temenem bez trnů, tmavozelené, vně poněkud slabě ojínené a více modrozelené, až 9 cm vysoké a 12 cm v průměru. Žeber asi 10, pak dalším včleňováním až 15, nejprve přímo probíhajícími, později často spirálovitě stočených, příčnými brázdami zvláště nahoře zřetelně členěných v hrboly, které pod areolami často vyčnívají špičatě bradovitě, od sebe nahoře oddělené ostrými úzkými podélnými brázdami, dole jsou tyto vyrovnané. Hrboly 10-15 mm vysoké. Areoly eliptické, s dosti bohatou bílou, v mládí do žluta zbarvenou chundelatou plstí, velmi pomalu olýsají. Okrajových trnů 7-10, přitisknutých, šídlovitých, velmi silných, silně píchajících, postavených horizontálně paprskovitě nebo šikmo hřebenovitě. Střední nejdelší, až 3 cm dlouhý, nejhořejší nejkratší, sotva 2 mm nebo chybí, žluté, příčně čárkované, na bázi tmavší, později světle rohovinově zbarvené, ne však šednoucí. Horní areoly bez trnů. Květy dosti četné blízko temene, délky 3,5-4 cm. Okvětí široce nálevkovité. Vnější okvětní lístky podlouhlé, vnitřní kopistovité, poněkud tuhé, tmavozelené, nahoře hnědé, bíle lemované, potom růžové, vně se širokým, zeleným, nahoře hnědým středním pruhem, tyto růžově bílé s nazelenalým středním pruhem. Plod je zelený, elipsovitý asi 1 cm v průměru. Semeno čepicovité, 1,5 mm v průměru, černé, matné, slabě hrbolatě tečkované.

Podrod I. *Gymnocalycium* Schütz ex Metzing

Na základě studia starší literatury provedl Detlew Metzing v něm. časopise *Gymnos* 9:17, 1992, změnu členění rodu *Gymnocalycium* dle dr. Boh. Schütze. Dle zásad priority popisu *Gymn. gibbosum* (Haw.) Pfeiffer, řazený až doposud do podrodu *OVATISEMINEUM* Schütz, dostal podrod *GYMNOCALYCIUM* čelné postavení v rodě *Gymnocalycium* Pfeiffer ex Mittler na místo podrodu *Macrosemineum* Schütz v čele s *Gymn. denudatum* (Link et Otto) Pfeiffer.

Podrod *GYMNOCALYCIUM* jsou většinou velké, ale i střední a malé rostliny, některé až ve stáří odnožující, ale některé odnožující a tvořící trsy. Semena mají průměr kolem 1 mm, jsou kulatá nebo téměř kulatá a na jednom konci jakoby useknutá. Testa je matně černá, povleklá buď celá nebo jen částečně světlehnědým povlakem. Hilum je kruhové a je lemované arillem, který je málo výrazný.

Podrod *GYMNOCALYCIUM* je rozdělen do tří sekcí: *GIBBOSA*, *BALDIANA* a *LAFALDENSIA*.

Sekce *GIBBOSA* Schütz

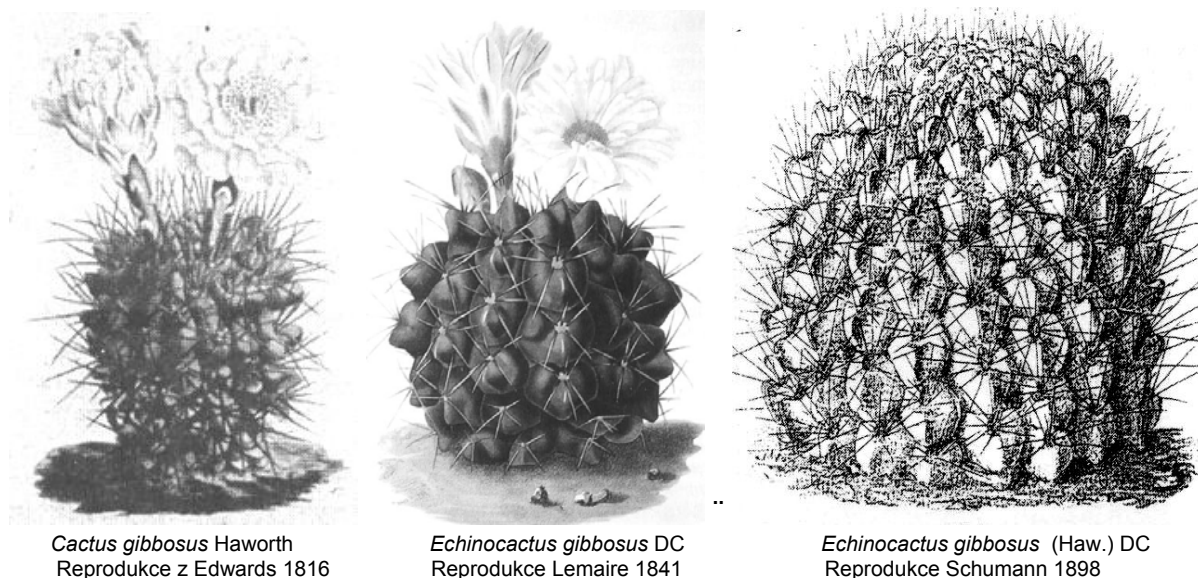
Jsou to většinou velké rostliny, odnožující teprve v dospělosti a to ne vždy. Území rozšíření společenstev *G. gibbosum* se rozprostírá klínovitě rozevřené od Bahia Bustamente na severozápad a je na jihu zřetelně vyznačeno, rozšiřuje se značně podél Rio Negro, při čemž se prodlužuje až do provincií La Pampa a

Mendoza. Na celém tomto území není žádná bariera východ-západ, která by izolovala určité krajiny, spíše jsou podél zón směřujících sever-jih patrné typické formy. Za poslední desetiletí tohoto druhého tisíciletí se zcela změnila tvář této sekce zásluhou rakouského gymnofila W. Papsche a našeho gymnofila Jaroslava Procházky, kteří systematicky vícekrát prozkoumali tuto oblast a provedli novou systemizaci a kvalifikaci zde se vyskytujících druhů.

Gymnocalycium gibbosum (Haworth) Pfeiffer ex Mittler, Taschenbuch für Cactusliebhaber 2ed.: 48 + 124,1844.

Jak jsem už uvedl je to jeden z prvních popsaných taxonů v historii rodu *Gymnocalycium*. Rostliny tohoto druhu jsou u nás ale i ve světě tak rozšířené, jako snad u žádného druhu kaktusů.

A. H. Haworth jej popsal v roce 1812 v *Synopsis plantarum succulentarum*, t. 173 jako *Cactus gibbosus* následně: „Cactus (hrbolovitý) polokulovitý, rozdělený v 16 žeber, temeno vtačené, bez trnů, žebra s nápadnými hrboly pod jednotlivým svazkem trnů, trny černé. Naleziště a květ neznámý.“

Je zřejmé, že autorovi byl k popisu po ruce jednotlivý kus. Není žádná zpráva, odkud tato rostlina přišla do Anglie, nebo kde byla sbírána a kým byla objevená. Z popisu jen vyplývá, že rostlina byla ve sbírce pana Vere z Kensigton Gore již před rokem 1808. Dle zjištění byla vypěstována ze semene.

Nelze zde popisovat celou historii tohoto druhu od prvního popisu Hawortha, skoro 200 let starou. Vystřídalo se zde hodně systematiků a to by vyžadovalo několik stránek. Dnes již víme, že naleziště společenstev tohoto druhu se nachází v nejjihnějších okrajových zónách území rozšíření podrodu *Gymnocalycium*. Zde stále více ubývá kaktusových druhů a proto tato území byla jen málo navštěvována, zejména sběrateli z povolání. Tato území jako první Čech navštívil A. V. Frič a dovezl do Evropy velká množství importů a semen, ze kterých byly vypěstovány rostliny, které se ještě nacházejí ve sbírkách kaktusářů. Dokonce si zde koupil pozemky na kterých se tyto rostliny vyskytovaly a nechal si je posílat.

Počtený materiál dovezený do Evropy v první polovině tohoto století, pak výraznou variabilitou a nedostatečným popisem druhů, zejména ignorováním druhu *Gymnocalycium reductum* (Link / Pfeiffer 1844) nebyla plasticita populací plně respektována a tak se vžilo používání mnoha jmen, jež však taxonomické hodnoty

druhu nebo variety nedosahují. Uvedu je zde v abecedním pořadí jak jsou ve sbírkách označovány: „var. *caespitosum*, *cerebriformis*, *fricii*, *ferox*, *fenellii*, *gerardii*, *hyptiacanthum*, *kleinianum*, *kozelskyanum*, *leucodictyon*, *leonense*, *leucacanthum*, *nigrum*, *nobile*, *pseudonobile*, *polygonum*, *pluricostatum*, *reductum*, *rolfianum*, *rostratum*, *schlumbergeri*, *ventanicolum* a další pod různými značkami a čísly.“

Všechny nesrovnalosti vytvořené za celá desetiletí kolem *Gymn. gibbosum* od prvního popisu do dnešní doby se snaží objasnit Wolfgang Papsch, rakouský gymnofil, který vícekrát spolu s Jaroslavem Procházkou, navštívili tuto oblast výskytu tohoto druhu a pomoci terénních studií prozkoumali celý okruh na variabilitu, rozšíření a ekologii. Dovezli nový materiál pod svými polními čísly WP a JPR. Navíc proti dřívějším sběratelům Jar. Procházka provedl rozborů půdy v jednotlivých místech výskytu.

W. Papsch v časopise GYMNOCALYCIUM rozšířil dosavadní popisy Hawthortha *Echinocactus gibbosus* v Syn. pl. succ. 173, 1812. Pfeifferův popis *Cereus gibbosus* (Haw.) Pfeiffer v Enum. Cact., 74, 1837 a Edvard Botanical Register 2, tab. 137, 1816, dnes jako synonyma.

Rozšířený popis: Tělo kulovité, ve stáří poněkud protáhlé, až 20 cm vysoké, stejně široké, mdle tmavo zelené až mdle modro zelené. Temeno poněkud proláklé, většinou bez trnů, zpravidla silně pupkovité. Žeber (8)-14-(18), přímých, rozdělených v hrboly, na bázi asi 3 cm širokých a 1,5 cm vysokých. Hrboly skoro šestihranné, pod areolou stlačené v silnou, částečně špičatě vytaženou bradu. Areoly asi 15-25 mm v odstupu, okrouhlé až oválné, 5x6 až 5x8 mm velké, lehce proláklé s krátkou bílou až nažloutlou plstí, ve stáří holé, olysalé. Okrajových trnů (5)-7-9(10), 3 páry typicky do stran, 1 stojící dolů, 2,5 až 3,5 cm dlouhé, přímé, tupé, černé, později šednoucí. Zřídka se vyskytují rostliny se světlými trny, které pak mají černou bázi. Všechny jsou u nově narostlých rohovitě zbarvené. Často jsou ještě 2 kratší a slabší trny směřující nahoru. Střední trny (0)-1-(2), přímo dopředu odstávající, v délce a barvě jako okrajové trny. Květy vznikají kolem temene z areol z předešlého roku, 6,7-8,8 cm dlouhé a 5-6 cm v průměru, někdy jsou vyvinuty jen samičí nebo samčí. Semeník je štíhlý až 3 cm dlouhý a nahoře 1,5 cm v průměru, vně tmavozelený, pokrytý několika šupinami se světlým okrajem. Vnější okvětní lístky kopistovitě až 2,5 cm dlouhé a 13 mm široké, zelené se širokým červenavě hnědým pruhem. Vnitřní okvětní lístky až 3 cm dlouhé a 14 mm široké, nejvnitřnější poněkud kratší a užší, všechny leskle bílé a jemnou špičkou. Nitky tyčinek ve dvou řadách, vnitřní těsně přilehlé kolem pestíku, krémově zbarvené. Čnělka jemně zelená, jinak krémová. Nektarová komora načervenalá. Plod vřetenovitý, leskle tmavozelený až modrozelený, s několika málo světle lemovanými šupinami uspořádanými do 2 spirálových řad. Semeno semenné řady *Gymnocalycium*, 1,2 mm dlouhé, 1,1 mm v průměru, černé, hrbolovité, silně pokryté zbytky kutikuly.

Naleziště: Argentina, provincie Buenos Aires, Carmen de Patagones, pobřežní svahy Rio Negro. Typové rostliny WP 89-54/67 Argentina, provincie Buenos Aires, Carmen de Patagones, 30 m n. m., WP 89-55/70 Buenos Aires, Guardia Mitra, 100 m n. m., JPR 28/67 Carmen de Patagones a JPR 27/66 ruta 53, před Guardia Mitre.

***Gymnocalycium gibbosum* subsp. *gibbosum* var. *brachypetalum* (Speg.) Papsch, *Gymnocalycium* 9(4): 201, 1996.**

Původně bylo popsáno Spegazzinim jako samostatný druh v Anal. Soc. Ci. argent. 99:135, 1925., Backebergem jako *Gymn. gibbosum* var. *nigrum* nom. illeg.

Varieta, která stojí intermediárně mezi *G. gibbosum* a *G. chubutense* a s nimi sdílí charakter makrostylie (= dlouhou čnělku). Lze říci, že bliznové laloky dosahují prašníků nejvyšších tyčinek a někdy tyto přesahují. Od obou se odlišuje značným prodloužením semeníku a okvětní trubky, které společně budí dojem květní stopky, při současně relativně krátkých okvětních lístcích.

Tělo je skoro válcovité, 8-10 cm vysoké, 6-7 cm v průměru, tmavé, poněkud modrozelené, se 13 svislými žebry složenými s více nebo méně vyčnívajícími vejčité trojhranných hrbolů, které jsou od sebe odděleny dobře vyznačenými, i když ne velmi hlubokými, ostrými, zvlněnými brázdami, hrboly jsou vpředu skoro seříznutě zaokrouhlené, dole prodloužené v zub nebo malý špičatý hrbolek. Areoly jsou podélně eliptické, poněkud zapuštěné a pokryté velmi krátkou popelavě šedou plstí. Každá areola nese 5-7 trnů, všechny paprskově odstávající, 5-25 mm dlouhé, válcovité, tuhé, špičaté, často poněkud nahoru ohnuté, v mládí nažloutlé a pokryté velmi krátkým, skoro šupinovitým chmýřím, ve stáří popelavě šedé a holé. Květy vyrůstají skoro na okraji prohlubně těla na temeni, jsou protáhlé, 5,5 cm dlouhé, přímé vně zelené až modře nazelenalé a pokryté tuctem a více nebo méně polokulovitými šupinami, které jsou od sebe vzdálené velmi daleko a jsou uspořádány ve 3 spirální řady a pozvolna se od spodu nahoru zvětšují. Semeník je skoro válcovitý, 2 cm dlouhý a 9 mm v průměru a prodlužuje se nahoru v okvětní trubku ve tvaru káči, 2 cm dlouhou a stejně širokou, uvnitř fialovou a je náhle ukončen hustou korunou těsně stojících a jako střešní tašky se kryjících okvětních lístků, z nichž nejvnitřnější jsou nejdelší, úzce vejčité, 2 cm dlouhé a 12 mm široké, téměř špičaté a bílé.

Naleziště: Argentina, provincie Rio Negro, ruta 2, 30 km severně od San Antonio de Oeste, Barrancas del Gualichos, WP 89-37/47, WP 89-32/40 provincie La Pampa, ruta 152, 25 km severně od Chelporo. JPR 69/156 Rio Negro, San Antonio de Oeste, JPR 70/157 Rio Negro, Barranca de Gualicho a další. Rio Negro Typ, pískový typ.

***Gymnocalycium gibbosum* subsp. *gibbosum* var. *chubutense* (Speg.) Papsch, *Gymnocalycium* 9(4): 201, 1996.**

Spegazzinii popsal tento taxon zprvu jako *Etus. gibbosus* var. *chubutensis* v Anal. Mus. Nac. Buenos Aires, 7 (ser.2. IV, 285, 1902). V roce 1925 jej ustanovil jako *Gymn. chubutense* v Anal. Soc. Ci. Arg., 99: 137. V roce 1886 byla tato rostlina vedená jako *Echinocactus ceonensis* Cels, C. F. Försters Handbuch a převedena později mezi variety jako *G. gibbosum* var. *leonensis*.

Varieta *chubutense* se liší od typu vzrůstem vždy nízkým, zbarvením sytě šedavě modrozeleným, méně četnými trny a květy nápadně většími. Tělo častěji jednotlivé, řidčeji odnožující-trsovitě, sotva ze země vyčnívající, podzemní část neobvykle kuželovitá, 5-10 cm dlouhá bez trnů, vrásčitá, špinavá, vybíhající v kořen 15-30 cm dlouhý, 5-10 mm v průměru. Tělo válcovité, tvořící více nebo méně odnoží, zelené až olovově šedozelené, komole zploštělé, temeno není nebo jen málo proláklé, zcela holé. Žeber 12-13, tato tupá, sotva zakřivená a neoddělená ostrými brázdami, bradavky na temeni až do poloviny kotouče těla nezřetelně vyvinuté a bez trnů, zbývající vně ležící řady pozvolna větší, plošší a přitom splývající, hrboly silně zploštělé, nesoucí areoly a trny. Areoly kotoučovitě až poloeliptické, ponořené a šedě sametové. Okrajových trnů 5-6, odstávajících, často 1 střední trn, všechny okrouhlé, přímé, nejprve popelavě šedé se světle hnědou špičkou, silně vybledávající, 5-20 mm dlouhé, báze není zesílena.

Květy většinou jednotlivě z postranních areol, 8,5 cm vysoké a 4 cm v průměru. Semenná dutina skoro kyjovitá, 24 mm dlouhá, 12-14 mm v průměru, s málo šupinami, vně hnědavě matně šedomodrá, šupiny uspořádány přibližně v oblouku, polookrouhlé, s červenavě bílým okrajovým lemem, sotva vypouklé, nejprve jsou tupě okrouhlé, potom se pozvolna stávají většími, prodlužují se a přecházejí v okvětní lístky. Okvětní lístky v 6-7 řadách, vně masově zbarvené se zelenočervenými středními proužky, nejvnitřnější kopist'ovité, celokrajně nebo sotva pilovité a zašpičatělé, 4,5 cm dlouhé, 1,5 cm široké. Tyčinky nezřetelně dvouřadé, nitky 12 mm dlouhé, bílé až zelenavě bílé, prašníky okrouhlé, čnělka okrouhlá, přímá, 25 mm dlouhá, 3 mm v průměru, bílá, na špici asi 10 cípatých blizen, 5-6 mm dlouhých, hvězdovitě rozprostřených.

Naleziště: Argentina, provincie Chubut, jižně od Camarones, WP 92-139/205, WP 89-42/54 provincie Rio Negro, ruta 58, km 100, Sierra de la Ventana, WP 92-144/215, provincie Chubut, Bahia Bustamante. Procházkovy sběry: JPR 62/142 Chubut, Trelew Gaiman, JPR 63/144 Chubut, Dollvón, JPR 53/119 Chubut, ruta 1, před Bahia Bustamante a další. Je to šterkový typ.

Gymnocalycium gibbosum subsp. ferox (Labouret ex Rumpler) Papsch, Gymnocalycium 9(4): 201, 1996.

Basionym: *Etus gibbosus* var. *ferox* Labouret ex Rumpler ve Försters Handb.: 583 (1886). Synonyma: *Gymn. gibbosum* var. *ferox* (Lab. ex Rumpler) Y. Ito, nom. inval., Expl. Diagn.: 190 (1957). *Gymn. gibbosum* forma *ferox* (Lab. ex Rumpler) Slaba, nom. nud., Kaktusy 19:(3), 61-75, (1983).

Rozšířený popis: Tělo kulovité, 10-20 cm v průměru, ve stáří nepatrně protáhlé, matně tmavozelené až černozelené. Kořen kulovitě prodloužený, často ploše stlačený a v krčku zaškrcený. Temeno slabě proláklé, zpravidla přečnivané trny. Žeber (14)17-19(20), přímých, rozdělených v jednotlivé, skoro šestihranné vyhlížející hrboly, které jsou pod areolami stlačené v silnou bradu. Areoly oválné, zřídka okrouhlé, 6x5-8x5 mm velké, s krátkou světle šedou plstí, později olysalé. Okrajových trnů (6)8-9(10), normálně postranní 3 páry, jeden pár šikmo dolů a jeden poněkud silnější trn kolmo dolů čnící nebo neuspořádaně zprohýbaný, od těla pometlově odstávající, střední trny 1-(3), silnější, odstávající, všechny 15-25 mm dlouhé, kulaté, silné, píchající, nově narostlé světle rohovitě zbarvené, později šednoucí, k bázi jsou v pruzích tmavší. Základna zpravidla černá. Zřídka se vyskytují exempláře se světlými trny (žlutými nebo bílými). Květy nálevkovité, 50-60 mm dlouhé, až 50 mm v průměru. Receptakulum krátké až poněkud prodloužené, 20-30 mm dlouhé, leskle tmavozelené s malým počtem světle lemovaných šupin, uspořádaných ve dvou řadách, které pozvolna přecházejí v okvětní lístky. Vnější okvětní lístky široce kopist'ovité, bílé, se širokým olivově zeleným středním proužkem, často s růžovými špičkami. Vnitřní okvětní lístky kopist'ovité, bílé, zřídka mající růžový nádech, s jemně růžovým středním proužkem, nejvnitřnější jsou čistě bílé, užší, často špičatě protažené. Semeník okrouhlý, 6-7 mm v průměru. Tyčinky zřetelně ve dvou řadách. Prašníky bělavě žluté, často zřetelně vymezeny jako samčí a samičí. Pestík silný, krémově zbarvený. Plod kulovitý, matně tmavozelený až modrozelený, při zralosti postranně se rozevírající. Semenná skupina *Gymnocalycium*. Je to tzv. čedičový typ.

Naleziště: Argentina, provincie Chubut, ruta 1, Cantera Namuncura, WP 92-136/196, WP 92-141/209 Chubut, Camarones, Cabo dos Bahias, Estancia La Peninsula, WP 89-49/62 Chubut, Dolavon. Sběry J. Procházky: JPR 47/105 Chubut, Cantera Namuncura, JPR 52/118 Chubut, Estancia La Peninsula, JPR 51/116 Chubut, před Cabo dos Bahia.

Gymnocalycium gibbosum subsp. gibbosum var. gibbosum forma cerebriforme (Speg.) Papsch, Gymnocalycium 9(4):189-202, 1996.

Basionym: *Echinocactus gibbosus* var. *cerebriformis* Speg., Anal. Soc. Ci. Argent., Tomo, 48: 44, (1899).

Od typu se liší monstrozní velikostí těla. Naleziště: Argentina, provincie Buenos Aires, u Carmen de Patagones, na svazích břehů Rio Negro, WP 89-54/67a.

Typová forma *G. gibbosum* byla nalezena u Carmen de Patagones na území ústí řeky Rio Negro. Směrem na západ přechází základní forma ve var. *brachypetalum*, která je domovem v celém údolí Rio Negro proti proudu až k Neuguen, jakož i v poněkud se odlišujících okrajových populacích u Rio Colorado a v provincii La Pampa. Na var. *brachypetalum* navazuje v blízkosti pobřeží od San Antonio de Oeste přes Peninsula Valdez až do prostoru kolem Bahia Bustamente var. *chubutense*. Poddruh (subsp.) lze najít izolovaně v několika stanovištních formách vycházejících z Bahia Bustamente až k Sierra Chata na severu. Jedna poněkud menší forma s hnědými těly se nachází v sopečném pásu kolem Sierra Grande – Sierra de la Ventana – Sierra Paileman o Colorado a v Sierra Lihuel Calel.

Zásadně lze vycházet ze 3 typů, které jsou vázány na určité geologické půdní poměry:

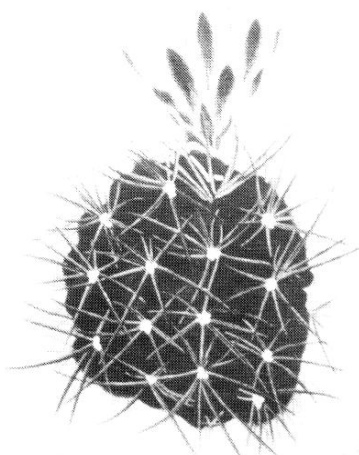
1. Pískový typ neboli Rio Negro typ s kulovitým, modrozeleným tělem, které vybíhá v krátký, skoro lze nazvat řepovitý kořen a 5-7 černými, paprskovitě odstávajícími trny = *G. gibbosum* var. *brachypetalum*.

2. Štěrkový typ neboli Chubut typ s ploše kulovitým, šedým nebo olovově šedým tělem, se silným, dlouhým, řepovitým kořenem = *G. gibbosum* var. *chubutense*.

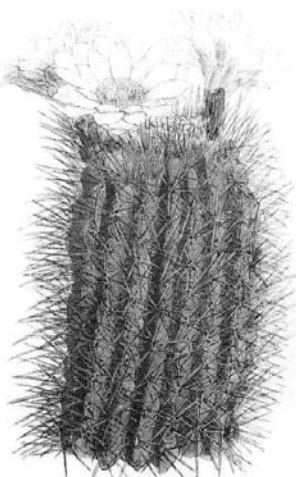
3. Čedičový typ neboli Sierra typ, který lze rozdělit na 2 rozdílné formy. Jednak na poměrně otrněné, velké, kulovité formy = subsp. *ferox* a jednak na formu s hnědým tělem a jiným otrněním, jež zůstává malá a bude pojmenována.

Gymnocalycium reductum (Link) Pfeiffer ex Mittler, Taschenbuch für Cactusliebhaber 2ed.: 48 + 124, 1844.

Cactus reductus Link je po *Cactus gibbosus* Haworth druhým nejstarším platně popsáným taxonem, který je dnes počítán k rodu *Gymnocalycium* Pfeiffer ex Mittler, je však sotva uznávaný, jelikož byl od mnoha rozhodujících autorů systematicky rozdílně vykládán.

Gymnocalycium reductum (Link) Mittler
Reprodukce Pfeiffer 1846

Cereus reductus Hooker
Reprodukce Hooker 1849

Echinocactus mackieanus Hooker
Reprodukce Hooker 1837

Byla tím jeho historie silně ovlivněna a proto je podle toho velmi obsáhlá. Nabízí se dnes otázka, proč dr. Luis Pfeiffer po své návštěvě anglické bot. zahrady v Kew, obhajoval samostatnost druhu *reductum* na úrovni druhu, i když potom několikrát změnil svůj názor a tím přispěl k tomu, že tento zcela odlišný druh způsobil do dnešních dnů to, že nasbíral 22 synonym.

Gymnocalycium gibbosum, s kterým bylo *Gymn. reductum* vždy znovu spojováno, náleží jiné vývojové větvi semenné skupiny *Gymnocalycium*. *Gymn. reductum* se odlišuje výrazně od *G. gibbosum* sklonem k mohutnějšímu ceroidnímu růstu, jehlovitým, pometlovitým, píchajícím otrněním s četnými jemnějšími, pestrými okrajovými trny a větším počtem středních trnů, okrouhlými, vlnatými areolami, kratšími květy a menšími, více kulatými plody.

Ostrůvkovitý výskyt s velkými prostory vůči jižně se vyskytujícímu *G. gibbosum* a jiným pampovým gymnokalyciím, jakož i rozdíly v habitu a květu odůvodňují druhovou hodnotu tohoto taxonu. Nejbližší příbuzné jsou jednak rostliny, které rostou v Sierra de Tandil a kolem Balcarce. *G. reductum* je velmi variabilním druhem v mnoha fenotypových tvarech (projevech zevního vzhledu vlivem prostředí), které lze zastihnout hlavně na západní straně celého. Sierra de la Ventana, jakož i severně na to navazujících hor. Jednotlivá společenstva při tom pronikají východním směrem až k Sierra de Pillahuinco. Životním prostředím jsou zde více nebo méně příkré svahy, které jsou silně prostoupeny skalními lavicemi. Jako substrát k chycení se vyskytuje černozem s více nebo méně silným podílem zvětralých hornin. Doprovodnou vegetaci tvoří trávy, kapradiny, nízké keře a osamělé křovinaté houštiny. Z kaktusů se zde vyskytují *Notocactus (Wigginsia) sessiliflorus*, *Notocactus submammulosus*, *Cereus aethiops*, jakož i dvě různé platyopuncie.

V nížinách nenachází *G. reductum*, vzhledem k silnému tlaku kultivace s pokračujícími změnami rostlinstva, ale i v důsledku chybějících skalních lavic, žádné životní prostředí.

Musíme vycházet z toho, že *G. reductum* se projevuje velmi variabilně ve vnějším vzhledu a nelze proto stanovit dominantní typ. Místně uzavřeně rostoucí společenstvo ze severní strany Sierra de la Ventana se značněji odlišuje silným odnožováním a menším tělem od jiných společenstev *G. reductum* a je proto pokládáno za zvláštní varietu. Nejstarším jménem pro tuto formu je *Etus. gibbosus* var. *leucodictyon* SD, proto je pro ní stanoveno jméno:

***Gymnocalycium reductum* var. *leucodictyon* (S.-Dyck) Papsch, *Gymnocalycium* 10(4):230, 1997.**

Tato varieta roste na silně šikmo navrstvených a navršených lavicích a kořeny pronikají ploše stlačené hluboko do spár. Rostliny jsou zde ještě velmi hojné a v důsledku jejich malé velikosti a mimikrámu jsou nesnadno k nalezení. U nás ve sbírkách se tyto rostliny pěstují pod názvem *G. gibbosum* var. *caespitosum* Frič ex Fleischer nom. inv. a variety *intermedium* a *minimum* Frič ex Fleischer, obě nomen inv.

Naleziště: Argentina, provincie Buenos Aires, Cerro de las Tunas, WP 89-12/12. JPR 17/45 Cerro de las Tunas. Další sběry: WP 89-13 –13, B.A., Sierra de la Ventana, JPR 20/52 před Sierra de la Ventana, WP 89-14/14 B.A. Sierra de la Ventana, Cordo de Mambaches, JPR 18/46 ze stejného místa.

Nomenklatura:

***Gymnocalycium reductum* (Link) Pfeiffer ex Mittler, Taschenbuch für Cactusliebhaber 2.ed.: 48-124, 1844.**

Basionym:

Cactus reductus Link, Enumeratio 2: 21, 1822.

Synonyma:

Cactus nobilis Haworth non Miller ex Linné nom. illeg., Synopsis Plantarum Succulentarum: 174, 1812.

Cereus reductus (Link) D. Candolle, Prodomus systematis regni vegetabilis 3: 463, 1828.

Echinocactus gibbosus var. *fenellii* F. Haage ex Quehl, Monatsschrift, Kakteenk., 9: 115-116, 1899.

Echinocactus gibbosus var. *ferox* K. Schumann, Gesamtbeschreibung der Cacteenkunde: 409, 1898.

Echinocactus gibbosus var. *gerardii* Weber ex Schumann, Monatsschrift kakteenk. 5, 1855.

Echinocactus gibbosus var. *leucacantha* K. Schumann, Gesamtbeschreibung der Cacteenkunde: 409, 1898.

Echinocactus gibbosus var. *leonensis* Hildmann ex K. Schumann, Gesamtbeschreibung der Cacteenkunde: 409, 1898.

Echinocactus gibbosus var. *nobilis* Lemaire, Cactearum genera nova speciesque novae: 91, 1839.

Echinocactus gibbosus var. *nobilis* Monville, In Labouret: Monografie: 251-253, 1853.

Echinocactus gibbosus var. *nobilis* K. Schumann, Gesamtbeschreibung der Cacteenkunde: 409, 1898.

Echinocactus gibbosus var. *polygona* K. Schumann, Gesamtbeschreibung der Cacteenkunde: 409, 1898.

Echinocactus gibbosus var. *schlumbergeri* K. Schumann, Gesamtbeschreibung der Cacteenkunde: 409, 1898.

Echinocactus gibbosus var. *ventanicola* Spegazzinii, Anales Mus.Nac. Buenos Aires Ser. 3, 27, 1903.

Echinocactus ottonis Spegazzinii non. Link et Otto, nom. illeg., Contrib. Flora Sierra Ventana: 27, 1896.

Gymnocalycium gibbosum var. *albispinum* Cichra, nom.inval., Fričiana 3 (20): 7-10, 1963.

Gymnocalycium gibbosum var. *leucanthum* (K. Sch.) Y. Ito, nom. inv., Explanatory Diagram of Austroechinocactinae: 190, 1957.

Gymnocalycium gibbosum var. *nobilis* (K. Sch.) Y. Ito, nom. inv., Cacti: 88, 1952.

Gymnocalycium gibbosum var. *polygonum* (K. Sch.) Y. Ito, nom. inv., Explanatory Diagram of Austroechinocactinae: 190, 1957.

Gymnocalycium gibbosum var. *rostratum* Frič ex Fleischer, nom. inv., Fričiana 4 (24): 3-11, 1964.

Gymnocalycium gibbosum var. *schlumbergeri* (K. Sch.) Y. Ito, nom. inv., Cacti: 89, 1952.

Gymnocalycium gibbosum var. *ventanicola* (Speg.) Y. Ito nom. inv., Explan. Diagr.: 190, 1957.

Gymnocalycium platense var. *ventanicola* (Speg.) Kiesling, Dawiniana 24 (14): 437-442, 1982.

Zkoumaný materiál:

WP 89-17/20 sbíral W. Papsch, 24.9.1989, Argentina, prov. Buenos Aires, Sierra de la Ventana, Baranca de la Ventana, 700 m n. m.

WP 89-21/24, Arg., B.A., Dufaur, Abra de Hinojo, sever. Svah Cerro Aqua Blanca.

WP 89-25/28, Arg., B.A., Pigüé, Sierra de Puan.

WP 89-19/23, Arg., B.A., Dufaur, Cerro la Sofia.

WP 89-23/26, Arg., B.A., Pigüé, Cerro de Cura Malal Chica.

WP 89-17/19, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Barranca de la Ventana.

WP 89-15/15, Arg., B.A., Sierra de la Pillahuinco.

WP 89-16/18, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Cerro de la Ventana.

WP 89-18/21, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Cerro Tornquist.

WP 89-21/24a, Arg., B.A., Sierra Bravard, Abra de Hinojo.

WP 89-22/25, Arg., Sierra Bravard, Cerro Barancoso.

WP 89-57/51, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Cerro de los Vacas.

WP 95-119/164, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Cerro Negro.

JPR 19/48 sbíral J. Procházka, Arg., prov. Buenos Aires, Sierra de la Pillahuinco.

JPR 20/52, Arg., B.A., Sierra de la Ventana.

JPR 21/55, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Cerro Negro.

JPR 22/56, Arg., B.A., Sierra de la Ventana, Cerro de la Ventana.

Lukašik Emil

Z naší činnosti

Na květnové schůzce dne 6.5. jsme mezi sebou přivítali milého hosta, předsedu Klubu z Českého Těšína - pana Ladislava Vacka. Dříve než se dostal ke slovu, bylo předneseno několik organizačních záležitostí pro nadcházející období. Náš přednášejí byl už čtyřikrát v Mexiku a tak přednáška byla zaměřena na kaktusy z této části světa. Přednáška byla pojata formou cestopisu, tak jak Mexikem projížděli z ukázkami rostlin, které tam rostou. Mexiko je nazýváno rájem kaktusů, kde na malé ploše najdete relativně pestrou škálu rostlin. Viděli jsme opravdu spoustu nádherných obrázků od ariokarpusů přes astrofyta, echinocereusy, echinokaktusy, epitelanty, eskobarie, ferokaktusy, koryfanty, mamilárie, neolloydie, opuncie, telokaktusy až po turbinikarpusy a další mexické rarity. Tyto pěkné obrázky doplňoval svými zážitky z cest a pohledem na celou problematiku. Děkujeme přednášejícímu za pěknou přednášku a doufáme, že se mezi nás přijde opět podívat s dalšími obrázky.

Naši jubilanti

Blíží se čas letních prázdnin, i v tuto dobu někteří naši členové oslaví kulatá jubilea. Při pátrání ve svém archívu jsem objevil jen jednoho našeho oslavence a tím je náš dlouholetý člen, **pan Orszulik Krystýn**. Ač se to nezdá, ale stále mladě vypadající pan Orszulik oslaví 3. srpna kulatých 70. let. Když jsem já začal docházet v první polovině sedmdesátých let do ostravského kroužku kaktusářů, pan Orszulik už byl známý kaktusář, který dokonce vydal, dnes hledanou monografii o rodu *Gymnocalycium*, kde byly do té doby všechny známé popisy gymen i se starými původními fotografiemi. Pracoval řadu let ve výboru Klubu jako předseda gymnofilů. Ve své sbírce však nemá jen gymna, ale spoustu jiných rodů kaktusů, svého času jsem si právě od něj pořídil celou kolekci nádherných rebucí, kterou mám dodnes. Je známo, že pan Orszulik je velký milovník všech rostlin, zvláště dřevin, na zahradě má dokonce vybudované malé arboretum. Na naše schůzky dojíždí pravidelně a tak mu lze jen popřát, aby mu elán s jakým mezi nás přijíždí zůstal ještě dlouhá léta. Přejeme našemu oslavenci hodně zdraví, štěstí, spokojenosti a aby mu všechny jeho milé rostlinky dělaly dlouho radost.

Nabídka, poptávka

--- Prodám kvalitní nástěnný kalendář „Mexické kaktusy“ na rok 2002, formátu A3. Třináct snímků na křídovém papíře pochází z cest po Mexiku. Výrazná sleva – nyní jen cena 30,-Kč/kus.

Miloš Záruba, 143 00 Praha 4, Okružní 7. Tel., zázn. a fax: 02/444 02 421, mobil: 0603 41 59 18.

--- Prodám kubánské a venezuelské tilansie s evidovaným původem. Semena *Melocactus harlowii* – Kuba. Seznam za známku.

Viktor Havelík, Drtinova 1a/199, 15000 Praha 5. Mobil: 0737 51 10 57.

Informace

--- Již tradičně se v koncem června koná mezinárodní setkání kaktusářů ve Frýdlantu n. O., známé pod názvem **KAKTUSY V POBESKYDÍ**. Tentokrát poslední víkend v červnu padl na dny 28.-30.6. V tomto roce setkání proběhne už po deváté, takže kdo zde jezdí pravidelně, ví co může očekávat. Jsou to různé doprovodné akce jako opékaná specialita u ohně a s hudbou v pátek večer, sobotní celodenní přednáškový cyklus s předními našimi i zahraničními přednášejícími, burza rostlin, literatury apod., po domluvě nedělní návštěvy okolních sbírek atd. Sobotní přednáškový program zajistí hvězdné obsazení, např. německý prezident gymnofilů pan Schweitzer, vynikající znalec jihoamerických kaktusů pan Rausch z Vídně, odborník na sklerokaktusy pan Haslinger, další vynikající znalec, tentokrát mexických kaktusů pan Zachar z Bratislavy, Dr. Antálek s přednáškou o cereusech a další vynikající přednášející. Co říci závěrem, jen Vás všechny srdečně pozvat na ojedinelou kaktusářskou akci v našem regionu.

--- Klub kaktusářů Praha pořádá výstavu kaktusů a sukulentů, která proběhne od 8.6. do 22.6.2002 opět v Botanické zahradě University Karlovy. Bude to již 35 jubilejní velká výstava. Při této výstavě bude zvýrazněno 80. výročí pražského Klubu kaktusářů. Všichni jsou vítáni.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17. hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu po zrušení na serveru Czechie, můžete najít nyní na nové adrese:

<http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: **lumir.kral@iol.cz**

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571

Lukašik Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790

OBSAH – LEDEN 2002

Z literatury	82
Drobničky	84
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXIX.	85
Z naší činnosti	103
Naši jubilanti	103
Nabídka, poptávka	103
Informace	104

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, červen 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571

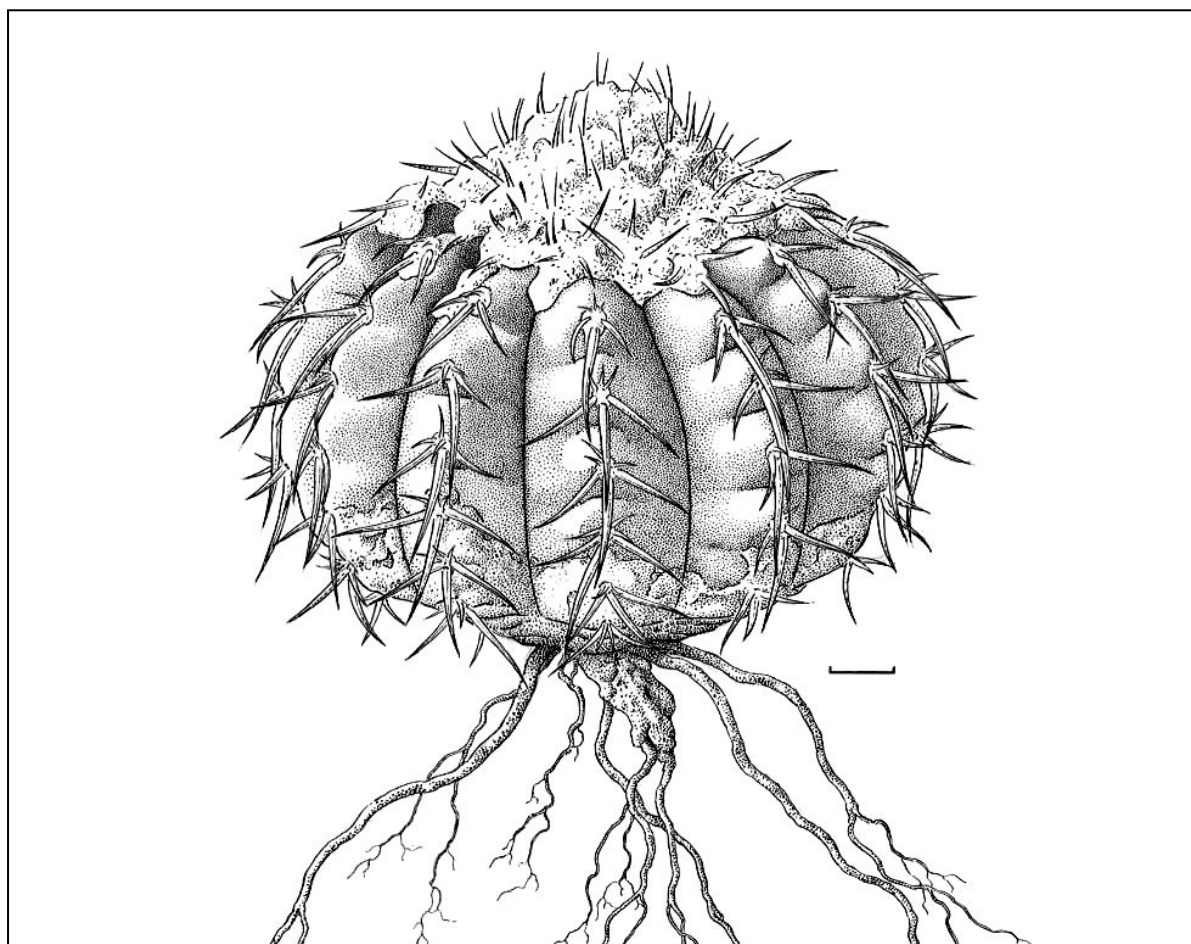
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 312.
Ročník 31.
Září 2002

***Discocactus placentiformis* (Lehmann) K. Schumann 1894**

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 5 / 2000

Titulní stranu zdobí krásný snímek kvetoucího *Echinomastus lauii* patřícího mezi nejhezčí echinomastusy. Žlutohnědé květy se stěží prodírají záplavou silných trnů.

Ve státě San Luis Potosí, v obci Municipio of Guadalucazar, byla zjištěna dvě nová bohatá naleziště *Ariocarpus agavoides*, původně popsaného jako *Neogomesia agavoides*. Obě se rozkládají na vápencových kopcích, mají jílovito-písčitou půdu o pH 8,3, suché a mírné podnebí s letními dešti. Tento druh nejčastěji roste na malých, otevřených a kamenitých místech bez konkurenční vegetace. Na čtvereční metr zde připadá 8-22 rostlin, většinou však poškozených pasoucími se kozami. Od původně popsaného typu se nepatrně liší barvou květů. Zdejší populace *A. agavoides* představuje desetitisíce rostlin, takže už nehrozí zánik tohoto krásného kaktusu (7 barevných a dva černobílé snímky).

Mammillaria napina má silný řepovitý kořen a drobné tělo, mající v průměru jen 4-6 cm. Nemá střední trn, pouze 10-12 krajních, sklovitě bílých až nažloutlých krajních trnů. Poměrně velký květ (až 4 cm) je bílý s růžovými středními pruhy. Vyžaduje čistě minerální, silně propustný substrát a plné výsluní. Zalévat jen po úplném vyschnutí substrátu při teplotách nad 20°C. Riziko uhnití kořene je jinak velké. Zimovat v naprostém suchu, na jaře budit rostlinu jemným mžčením. Pak pravidelně a bohatě kvete (dva barevné snímky květů).

Zveřejňovaný popis nového druhu *Aloe fleuretteana* je posledním příspěvkem prof. W. Rauha, který náhle zemřel v dubnu roku 2000. Tento druh pochází z Madagaskaru. Vzhledem se podobá *Aloe antandroi*, s nímž však není příbuzný. Okraje listů jsou opatřeny výraznými zoubky. Výhodný je menší rozměr růžice modrozelených listů a snadná kultivace (4 barevné snímky).

Botanická zahrada v Bernu prvně obdržela zásilku přísně chráněných kaktusů z Mexika, včetně požadovaného vývozního povolení CITES a rostlinolékařského atestu. Zásilka obsahovala semenáče *Geohintonia mexicana*, *Mammillaria scheinvariana* a další vzácnosti. Je to důkaz, že lze si legálně opatřit tyto rostliny u registrovaných firem, které jsou oprávněny obchodovat s rostlinami vypěstovanými z importovaných semen či odnoží.

Hybrida echinopsisu "**Haku-Jo**" upoutá především souvislým pásmem plsti na žebrech a pravidelně rozloženými areolami s hnědými, silně píchavými trny. Málokdo však spatřil její květ. Autor popisuje podmínky, které vedly k násadě poupěte obaleného hustou spleť tmavě hnědých vlasů a k otevření květu: chladné a suché zimování na světle. Od května do června jednou týdně důkladně orosit a v následujících dvou měsících každý týden důkladně substrát prolít vodou s trochou hnojiva. Na slunném místě ve skleníku, během velmi teplého období, se poupě rozevřelo. Nevzhledný květ o průměru sotva 1 cm měl kratičké okvětní plátky (1 mm) růžové až světle žluté barvy. Mezi nimi vyčnívalo devět žlutých blizen obklopených žlutobílými prašníkovými nitkami o délce 4 mm. Hybridu vypěstoval a rozšířil známý japonský kaktusář Ito Yoshio, ale o mateřských rostlinách není známo nic jistého. Snad jde o křížence echinopsisu s eulychnií (3 barevné snímky).

Neuvěřitelných 105 let se dožívá Dr. Tischer, znalec konofyt a bývalý správce botanické zahrady v Heidelbergu. Ještě sám chodí nakupovat a sám si vaří.

Mammillaria mainiae (= podle jména nálezkyne Mainové) patří mezi déle

známé, přesto však nepříliš často vídané velkokvěté mamilárie. Zřídka odnožující tělo je stlačeně kulovitěho tvaru s konickými mamlemi tmavě zelené barvy. Na areolách s krátkou plstí je 9-13 krajních sklovitě bílých trnů a obvykle jeden střední, háčkovitý trn s červenou až černou špicí. Kvete v srpnu věnečkem 2,5 cm dlouhých a širokých květů, složených s početných okvětních plátků světle růžové barvy s výrazně tmavšími středními pruhy a jícnem. Květy jsou samosprašné. Potřebuje čistě minerální substrát a suché, chladné (8-10°C) zimování. Vyšlechtěn je klon s čistě žlutými trny nebo téměř beztrnný klon (barevný snímek).

Peniocereus striatus (= pruhovaný, podle těsně na sebe přiléhajících žeber, dříve zařazen mezi *Wilcoxie*). Keřík s výhony až metrové délky při průměru až 8 mm, vyrůstajícími z hlízovitě ztlustělého kořene. Na řídkých areolách je 9-12 krátkých, k tělu přiléhajících trnů. Květ se otvírá na jedinou noc, je až 3 cm dlouhý při průměru 7 cm. Má bílou až růžovou barvu. Pochází ze Sonorské pouště, kde roste v písčinách s trochou zetlelých zbytků vegetace. Pravokořenná kultura je obtížná, během zimy semenáče často vyschnou. Potřebuje mírné vlhko i v zimě, ale také teplejší substrát (2 barevné snímky).

Kultivace ***Sclerocactus whipplei*** je obtížná, celý rod je přizpůsoben extrémním podmínkám nalezišť. Má nápadné střední trny (4-5, hnědé až červenohnědé s háčkem, 4-5 cm dlouhé) a papírovitě tenké, dlouhé, slámově žluté krajní trny. Počet, postavení a barva trnů, podobně jako barva květů, bývá na jednotlivých lokalitách poněkud odlišný. Rozlišuje se proto ***Sc. whipplei ssp. busekii*** s květy běložluté až hnědožluté barvy a ***ssp. aztecia*** se sytě fialovými květy (11 bar.snímků).

Nejen začátečníkům se doporučuje pěstování: ***Echinopsis chamaecereus*** (známý ***Chamaecereus silvestrii***, starý, oblíbený a dobře rostoucí druh, snadno se množí zakořeněním odpadávajících článků. Bohatě kvete jen po velmi chladném zimování, snese i mrazíky), ***Opuntia humifusa*** (drobný druh, který v jižních Tyrolých dokonce zplaněl. Propustný substrát a výsluní jsou dvě základní podmínky úspěchu kultivace tohoto "zimovzdorného kaktusu". Má kulaté, silně poléhavé články, a až 8 cm velké sytě žluté květy), ***Mammillaria confusa*** (se vyznačuje bílou vlnou a dlouhými chlupy v axilách. Starší rostliny mají dichotomicky dělené temeno. I při minimální péči bohatě kvete žlutými květy a současně mívá i sytě červené plody. Zimovat v suchu při 8-12°C), ***Echinocereus weinbergii*** (z 50 druhů patří k nejhojněji kvetoucím. Potřebuje minerální substrát, světlé stanoviště až výsluní, v době vegetace bohatší zálivku a přihnojení. Lépe kvete po zimování při 6-8°C), ***Cotyledon orbiculata var. oblonga*** (je známější pod starým názvem ***Cotyledon undulata***. Má velké, bíle ojínené listy, které jsou na okrajích typicky zvlněné. Roste ve směsi písku a humusu, v létě je vhodná bohatá zálivka a co nejvíce světla), ***Agave macroacantha*** (je středně velký druh z jižního Mexika. Ve stáří bohatě odnožuje a tvoří tak velké polštáře. Na slunném stanovišti dostávají listy modrošedé ojínení. Zimovat v naprostém suchu a chladnu. Vhodná pro volné vysazení do skleníkového záhonu).

K zimovzdorným kaktusům, kterým se daří v pařeništi i bez velkého opatrování, patří např. ***Echinocereus viridiflorus***, ***Pediocactus simpsonii*** a ***Echinocereus reichenbachii***. Rita Hofmannová popisuje své zkušenosti s dobře drenážovaným místem pod přečnávající střechou u svého domku (Švýcarsko, 620 m n. m.). Ve spodu je 40-50 cm vrstva šterku, písku a listovky, na zimu je kryje ještě rohoží ze skelných vláken. Pěstuje zde semenáčky z vlastního výsevu, včetně rostlinek rostoucích z vypadlých semen po odkvětu dospělých rostlin. Všechno jednou na jaře přihnojí a 1-2x také na jaře zalije, Další zálivka asi jednou za měsíc,

podle množství dešťů (dva barevné snímky).

Také další článek dokladuje pěstitelské úspěchy v poněkud neobvykle, ale šťastně umístěném skleníku na střeše domovní kotelny. Nedostatek prostoru pro kaktusáře z Berlína je vyřešen ke spokojenosti majitele ale zejména nádherně rostoucích kaktusů, majících celoročně k dispozici dostatek světla i přiměřené teplo (4 barevné snímky).

Filatelistům, specializujícím se na kaktusářské motivy, vyšly vstříc dva karibské ostrovy - Anguilla a Aruba. Vyдалy sérii pěti známek s kresbami *Opuntia wentiana*, *Lemaireocereus griseus*, 2x *Cephalocereus lanugilosus* a melokaktusů, rostoucích u mořského pobřeží.

MUDr. Vladimír Plesník

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXX.

Gymnocalycium schroederianum V. Osten, Anales del Museo de Historia Natural Montevideo 2, 5(1): 60-63 + pl. 49-50, 1941.

Popis této rostliny byl publikován za II. světové války v Montevideu a v Evropě o existenci této rostliny se dlouho nevědělo. Prvním nálezcem po kterém byl tento druh pojmenován byl dr. Schröder, lékař v německé kolonii Nueva Mehlen, nyní Nueva Berlín. Tam předal rostliny Van Ostenovi, který je popsal v Notas sobre Cact. 60 v roce 1941.

Tělo polokulovité, 7 cm vysoké, 14 cm v průměru, popelavě šedě zelené, s hluboce prohloubeným temenem bez trnů. 24 žeber je rozděleno v šestiboké hrbolce. Areoly jsou velké, podlouhlé, v mládí pokryté bílou plstí, 2 cm mezi sebou vzdálené. Okrajových trnů 7, k tělu přitlačených, v mládí žlutých, na bázi purpurově červených, šupinatých, později šednoucích. Střední trn typický není vyvinut, avšak tu a tam se objeví. Svazek trnů se podobá vážce. Květy zelenavě bílé. Semeník holý a cylindrický.

Naleziště: Uruguay, department Rio Negro, na březích řeky Rio Uruguay, v blízkosti Nuevo Mehlem. Toto naleziště a další lokality navštívil později argentinský vědec Roberto Kiesling a popsal jej v Anales del Musco de Historia Natural de Montevideo spolu s nově objevenými varietami, podle míst výskytu.

Gymnocalycium schroederianum var. *galeguaychu* Kiesling

Tělo kulovité, stlačené, v průměru až 15 cm a 5 cm vysoké, šedozelené až světle fialové. Žeber 15-18 s přibližně 5-6 zaokrouhlenými hrboly. Trnů 5 nebo 7, ve dvou nebo třech postranních párech a jedním spodním největším dolů směřujícím, všechny k tělu přitisklé, až 1 cm dlouhé, obvykle bělavé nebo žlutavé s tmavou bází, ale také zcela tmavé až černavě hnědé. Květy až 7 cm dlouhé a 5,5 cm v průměru, vně olivové, bělavé nebo krémově žluté nebo vzácněji bledě růžové. Semena více nebo méně vejčitá s horním hilem, tmavě hnědá, skoro 1,2 mm dlouhá.

Gymnocalycium schroederianum var. *entrierios* Kiesling

Ta i předchozí varieta pochází z Argentiny, Entre Rios, dept. Guleguaychu, Rio Guleguaychu. Var. *entrierios* byla nalezená bot. Darwinova ústavu prof. Nelida Bacigalupo, Dras, Nelida Burkart a Elisa Nicora ze západu provincie Entrerios. Dva

sběry z téže lokality provedl i Carlos Volpi, amatérský kaktusář z La Plata. Obě variety bohatě kvetou od října do března, s obdobím klidu uprostřed léta (leden-únor), rozumí se na velkém území Entrerios. Nachází se v otevřeném nízkém lese s *Prosopis* sp., *Geographa decorricana* a jinými malými stromky, v bledém jílu. Mnohdy s *Frailea schilinskyana*. Tato území jsou často zaplavována a jíl vytváří mazlavou půdu. Je to něco zcela nového abychom hledali gymná v blátě. Není se proto co divit, že v mé sbírce, kdy povodeň v roce 1997 zaplavila mou sbírku, jediné tyto rostliny přežily a to bez poškození.

Gymnocalycium schroederianum var. bayaense Kiesling, Cact. Succ. 5. (U.S.) 59: 44-49, 1987.

Liší se od typu menším tělem, 7(-10) cm v průměru, bledě šedou epidermis, příležitostným výskytem jednoho vzpřímeného středního trnu, mimo 5-7 okrajových trnů, kratšími květy 4-5,5 cm dlouhými, s kuželovitým perikarpelem.

Tato varieta roste na vrcholu nízkých hor Sierra Bayas ve štěrbinách žulových skal nebo v humusu mezi trávou a jinými bylinami. Je to místo, 500 km jižně od Entre Rios, blízko Ollavaria, které spolu s Ferrarim navštívil W. Rausch. Odtud dovezl rostliny a semena a rozšířil je v Evropě pod prov. jménem *Gymn. bayensis*.

Toto území navštívil při své první cestě do Argentiny Jar. Procházka a jako první gymnokalycia našel tyto rostliny, o čemž svědčí polní čísla: JPR 2/2 Olavaria, Sierra Baya a JPR 3/6 Olavaria, Cerro la China.

Gymnocalycium schroederianum var. paucicostatum Kiesling, Cact. Succ. J. (U.S.) 59: 44-49, 1987.

Odlišuje se od typu menším počtem žeber, pouze 9-11, širšími a velmi hranatými. Areoly 2-3 mm na žebro, skoro 1,7 cm od sebe vzdálené, eliptické, 0,6-0,7 mm dlouhé. Trnů obvykle 3, řidčeji 5, uprostřed do tvaru Y, spodní trn delší 2-4 cm, silný, šídlovitý, ostatní dva boční 1-1,5 cm dlouhé, všechny polovzpřímené a ohnuté směrem ven, barvy rohoviny, na bázi načervenalé hnědé. Květy čistě bílé s červeným jícnem, čnělka bledě zelená.

Roste v nehodnotných půdách mezi *Sellagnella sellowii*, společně s *Dyckia spec.* *Portulacea spec.*

Naleziště: Argentina, provincie Corrientes, Dpto. Curuzu Custin, Arroyo Mocoreta.

Gymnocalycium schatzlianum Strigl et Till, KuaS 36(12): 250-253 (1985).

Rostlinu objevil v roce 1972 W. Rausch pol. čís. R 541. Jméno *schatzlianum* se objevilo v jeho seznamu polních čísel v roce 1975 a jako autoři byli uvedeni Koop a Klein, popis však nebyl publikován. Jméno se však vžilo a tak v roce 1985 bylo popsáno F. Striglem a W. Tillem jako samostatný druh v KuaS 250-253, 1985.

Tělo většinou ploše kulovité, dorůstající velmi značné velikosti, až 12 cm v průměru a až 8 cm vysoké, někdy i větší. Tělo je tmavě šedozelené. Temeno proláklé, holé, v době sucha u dlouhotrných je většinou pokryto trny. Žeber je 16-20, jsou přímá, u báze asi 20 mm široká, rozdělená v ploché slabě hranaté hrbolce. Areoly jsou asi 20 mm od sebe vzdáleny, posazeny nikoli prohloubeně, okrouhle oválné, s krátkou bílou plstí, která dlouho vydrží. Trny jsou paprskovitě uspořádány, tenké, přímé, tuhé silně píchající, světle rohovinové barvy s tmavší, většinou červenohnědou bází.

Okrajových trnů 9-11, nejdelší boční a dolů směřující (až 25 mm). Střední trny (1)4-7, jeden z nich většinou delší, až 30 mm dlouhý, všechny stejně silné jako

okrajové trny. Vzácně bývají trny jen sotva přes 1 cm dlouhé. Květy vyrůstají z temene, jsou široce nálevkovité, 6-7,5 cm dlouhé, 7-8 cm v průměru. Tmavě olivově zelené, se světle lemovanými široce okrouhlými šupinami, okvětní trubka, pouze 15 mm dlouhá a 10 mm v průměru. Vnější okvětní lístky jsou kopistovité, špičaté, asi 35 mm dlouhé a 7 mm široké, žlutavě bílé se zeleným středním pruhem. Vnitřní okvětní lístky jsou něco kratší a užší, kopinaté, špičaté a světlejší.

Semeno je čepicovité, 1,5 mm široké a vysoké, 1 mm silné, černé, matné, jen málo kryté arysovitým povlakem (kryté arillovým pletivem). Hilum je velké bez okrajového ztloustnutí.

Naleziště: Argentina, provincie Buenos Aires, jihovýchodní část Sierra del Tandil.

Gymn. schatzlianum je ve všech sbírkách rozšířeno. Je velmi variabilní. J. Procházka přivezl tyto rostliny z více lokalit. JPR 7/13 Sierra de Tandil, JPR 10/22 Balcarce, Sierra Chata, JPR 11/25 Balcarce, Sierra Barrosa, typ. JPR 12/26 Napaleofu, Cerro Moro, JPR 13/29 Balcarce, Cinci Cerros, JPR 14/33 Balcarce, Sierra Bachicha, JPR 15/37 Balcarce, Sierra de Vigilancia a JPR 16/41 Sierra de los Padres, která byla nově popsána jako *Gymn. schatzlianum* var. *mardelplatense*.

Gymnocalycium borthii Koop 1976 ex H. Till, KuaS 38(8): 191, 1987.

Objev tohoto druhu je výsledkem cesty Hanse z Vídně. Přivezl více jak 40 importů a velké množství semen, které označil svým pol. číslem BO 55. Je blízce příbuzné *G. gibbosum*. Rostliny jsou velmi variabilní. Taxon popsal Koop v KuaS 25, v roce 1976.

Tělo solitérní, zploštěle kulovité, šedozelené až fialově hnědé, průměr až 90 mm, vysoké až 10 cm. Z části hrubé rozvětvené kořeny. (9)-16 svislých žebírek, která se jeví nezřídka nepořádně hrbolcovitě rozložena. Jsou až 8 mm vysoká, až 15 mm široká, hrbolce a bradovité výstupky jsou většinou zaoblené, řidčeji jsou hranaté. Areoly lehce zapuštěny, až 20 mm od sebe vzdálené, oválné, až 5 mm dlouhé a až 3 mm široké, jsou pokryty žlutavě šedou plstí. Okrajových trnů je většinou 5(-7), vzácněji 9, střední trny chybí, jsou pružně ohebné až tuhé, šídlovité, přímé (zřídka zkrouceně ohnuté), paprskovité, více méně šikmo odstávající, jeden směřující dolů a nezřídka delší ostatních. Všechny trny jsou co do barvy velmi variabilní, od bělavých až po šedé, u báze tmavošedé až hnědé.

Květy vyrůstají na okraji vrcholu, jsou nálevkovité, 43-46 mm vysoké a 38-52 mm v průměru, bílé s červenorůžovým jícnem. Vnější okvětní lístky až 20 mm dlouhé a 5 mm široké, široce kopinaté, hnědavě zabarvené. Vnitřní okvětní lístky až 26 mm dlouhé a 6 mm široké, kopinaté, s ostrou špicí, bílé až leskle bílé, všechny u báze růžové. Tvar vnějších okvětních lístků, které mimo to mají bílý okraj, způsobuje, že obzvláště starší poupata vypadají mimořádně „špičatá“ a štíhlá. Perikarpel je asi 20 mm dlouhý, pokrytý málo početnými, široce okrouhlými šupinami. Trubka je o něco světlejší a má o něco delší méně tupé šupiny. Vnitřek je magenta růžový. Čnělka dole zelenkavá, nahoře žlutavá. Plod je vřetenovitý, až protaženě soudkovitý, 15 mm v průměru, podstatně tmavší než je barva těla. Semena 0,9-1,1 mm dlouhá a stejně široká, vejčitá, s matně černou, jemně bradovitou (bradavičnatou) testou. Hilum je zašpičatělé, oválné oproti testě a bez ztloustlého okraje ohraničené, hnědé.

Naleziště: Argentina, u Quines ve výšce 600-800 m n. m. J. Procházka sbíral tyto rostliny: JPR 97/224 San Luis, Mercedes, Rio Quinto, JPR 98/228 Sierra Yulto, Co. Blanco.

Gymnocalycium striglianum Jegggle et Till, KuaS 38(8): 191, 1987.

Tyto rostliny přivezl Walter Rausch ze své 5té jihoamerické cesty, sbíral je u Cacheuta, provincie Mendoza. Nezávisle na Rauschovi našel je rovněž v roce 1973 Hans Borth z Vídně u Zanjitas, na jihu provincie San Luis a označil je pol. čís. BO 89. W. Jegggle popsal tento druh v roce 1973 v KuaS, str. 267. Tento popis neodpovídal článku 37.1. mezinárodního kódu botanické nomenklatury (ICBN). Validace následovala H. Tillem v KuaS 38/8, str. 191 v roce 1987. Nový popis se neliší od původního popisu Jegggleho, ale je mnohem podrobnější:

Tělo jednotlivé, nadzemní část 48-80 /-100 mm v průměru, 30-50 mm vysoká, řepovitá část se silným, podle povahy půdy více méně rozvětveným kořenem. Epidermis modrošedá až hnědošedozelená, matná, nelesklá. Žebra 7 (8-12) –16, přímá až vlnitá, kolem areol ztlustěná, víceméně širokým vrubováním rozložená v ploché hrboly, které jsou při víceleté kultuře zřetelně výrazné. Areoly okrouhlé až oválné. Mladé areoly nejčastěji nasedající, 2x2 až 3x6 mm, s krátkou bílou plstí. Staré areoly mírně ponořené, 2x2 až 3x4 mm, u těchto je plst' již zašedlá nebo vymizelá.

Trny načernalé až černé, tmavohnědé s černou bází až světlehnědé s tmavohnědou bází. U všech importů jsou trny zašedlé, v kultuře zůstávají delší čas lesklé, později však rovněž zešednou. Pouze okrajové trny, 3-5 (-7), paprskovitě postavené, když je trnů 5, oba horní jsou nejčastěji nejkratší 7-23 mm dlouhé, někdy hranaté, zřídka kdy přiléhající k tělu, nejčastěji víceméně odstávající, někdy dolů ale také nahoru zahnuté.

Květy vyrůstají z neutrněné části temene, 83-85 mm dlouhé, 64-77 mm široké, slonovinově bílé s růžovým nebo nahnědlým nádechem a v jícnu růžové.

Dle mého dlouholetého pěstování a pozorování ve sbírce, v naší kultuře, jde o druh velmi variabilní a těžko pěstovatelný. Proč, to se mi nepodařilo zjistit. Jeho rozšíření v dlouze se táhnoucím pohoří blízko hranice provincie San Luis na mnoha lokalitách přináší pak přechody k jiným druhům, zejména z příbuzenstva *Gymn. gibbosum*.

Sekce BALDIANA Schütz ex Buxbaum

V sekci *Baldiana* jsou menší rostliny než v sekci *Gibbosa*. Pro tuto sekci jsou příznačná semena střední velikosti, to je asi 1 mm v průměru, jsou matně černá, někdy více či méně povleklá nahnědlým povlakem. Při zběžném pohledu vypadají jako malé kuličky. Pod lupou můžeme pozorovat hilum, které tvoří mírnou prohloubeninu a arillus, ten je tmavý a není nikterak výrazný.

Dle prof. Buxbauma patří zde i druhy ze sekce *CALOCHLORA* Schütz, jež mají podobná semena, hilum je okrouhlé, poměrně velké, značně vyduté dovnitř semene, černé. Semeno je jakoby na konci useknuté, tedy shodné jako v celém podrodu *Gymnocalycium* Schütz. I svou velikostí patří spíše do tohoto podrodu. Počtem druhů se tak stává tato sekce nejpočetnější ze všech sekcí celého rodu *Gymnocalycium* Pfeiffer ex Mittler.

Gymnocalycium baldianum (Speg.) Spegazzini, Anales de la Sociedad Científica de Argentina 99:135, 1925.

Tento druh byl popsán Spegazzinim již v roce 1905 v Cact. Plat. Tent. 595. 1905., jako *Echinocactus baldianus* Speg. Znovu jej popsal Spegazzini v Nuevas Not. Cact. 41. 1925. Popis, překlad latinské diagnózy:

Hybocactus malý, stlačeně kulovitý, tmavě popelavě šedozelený. Žeber 9-11, širokých a zaokrouhlených, s ostrými, poměrně hlubokými podélnými rýhami, silně rozdělených v hrbolce. Areoly malé popelavě šedé. Květy na temeni vzpřímené, středně velké, vně tmavě modrozelené, holé, řídce šupinaté, šupiny pozvolna přecházejí do purpurových, červených okvětních lístků, blizna se 6 krátkými laloky, bílá.

Tuto diagnózu doplnil Spegazzini později těmito údaji: Tělo solitérní, 4-7 cm v průměru a 2,5 cm vysoké, temeno lehce stlačené a bez vlny. Žebra jsou rovná, 5-8 mm vysoká a dole 10-15 mm široká, zcela rozdělená do 4-6 hrbolců, které nejsou symetrické a na spodní straně jsou více méně bradavkovité. Areoly jsou velmi vtisknuté, téměř eliptické, 3 mm dlouhé, 1,5 mm v průměru, 5-7 mm od sebe vzdálené. Trnů je 3-7, přímé nebo lehce ohnuté, 7-12 mm dlouhé, střední trny chybějí. Květy jednotlivé nebo po 2-3 téměř z okraje temene vyrůstající, 35-40 mm dlouhé, nahé, vně řídce šupinaté a tmavě šedozelené. Okvětní lístky pěkně purpurové nebo růžově purpurové. Tyčinky a pestík růžově purpurový, prašníky a blizna bělavě žlutkově žlutá.

Tento druh byl v kulturách dlouho úplně neznámý. K tomu přispělo to, že Britton a Rose při převodu do rodu *Gymnocalycium* považovali tento druh za synonymum *Gymn. platense*. Oni uveřejnili ve svém díle *The Cactaceae* snímek Spegazziniho, který představoval rostlinu *Gymn. baldianum*. A tak bylo toto zvětšeno v *The Cactaceae* III., obr. čís. 178 i když pod nesprávným jménem.

Po svém návratu z Jižní Ameriky nabízel A. V. Frič ve svém ceníku 1928 mimo jiná gymnokalycia také *Gymn. venturi* jako purpurově kvetoucí *denudatus* a sice semenáčky. Frič popsal rostlinu jen stručně: „purpurot blühende *denudatus*“, avšak jednalo se o platný taxon. Backeberg se domníval, že publikace není platná a uveřejnil v časopise *Kaktusář* v roce 1934, latinskou diagnózu a zevrubný popis, to vše na základě jediného od Friče pocházejícího semenáčku.

Gymnocalycium venturianum (Frič) Backbg., Kaktusar 5: 61-63, 1934.

Jednotlivé rostliny tvaru koule, svěže modrozelené barvy, s poněkud proláklým temenem. Žeber je 9 a mají pod areolami výstupky, okrajových trnů je 5, z nichž jeden směřuje dolů, z ostatních 4 na každou stranu po 2, střední trn chybí. Květ má štíhlou trubku až 4 cm dlouhou, vnější okvětní plátky jsou zelenkavě červené. Květní trubka olivově zelená, opatřena růžovými šupinami. Plod malý podlouhlý. Pestík a tyčinky jsou žluté.

Hans Till zdůvodnil oprávněnost této variety a to poznatky z míst, kde se tyto rostliny vyskytují, která navštívil vícekrát. Dle jeho mínění *Gymn. venturianum* bývá větší než typ, má silnější hrbolce, velké květy, většinou 2krát tak velké jako typ, zvonovité, široce se otevírající. Všechny rostliny jsou jednotné, barva květu je krvavě červená, s více méně fialovým nádechem. Rozdíly od typu jsou očividné. Dle Friče je naleziště v Catamarce, v horách ve výši 2000 m n. m.

Dle Berchta: U Buena Vista a El Alamito.

Gymnocalycium baldianum var. albiflorum Bercht, Gymnos 11(21): 1-9, 1994.

Objevil a popsal C. A. L. Bercht v r. 1992 v čas. *Gymnos*. Liší se od typu bílým květem.

Tělo jednotlivé, později trochu odnožující, zelené až modrozelené, zploštěle kulovité, až 6 cm v průměru. Žeber 9-12, přímých s hlubokými podélnými brázdami, rozdělených hlubokými příčnými rýhami v silné hrbolce, které jsou areolou bradovitě protáhlé. Areoly protáhlé, 1 mm široké, 10-13 mm od sebe vzdálené. Okrajových

trnů (5) –7, roztažených, přiléhajících, tenkých, jemných, přímých nebo trochu ohnutých, 6-10 mm dlouhých, nažloutle bílých s tmavou bází, později šednoucích. Střední trny chybí. Květy se objevují na mladých areolách, 40 mm dlouhé, bílé se světle červeným jícnem. Otvírají se odpoledne. Plod modravě zelený, vřetenovitý, s ulpívajícím zbytkem květu.

Naleziště: Argentuna, provincie Catamarca, severně od El Alto, mezi kamenitou skálou našel 18.12.1992 L. Bercht (LB 1232).

Gymnocalycium sanguiflorum (Werd.) Werdermann in: Köhler, Kakteenkunde, unnumbered vol. (10): 182-184, 1936.

Dle sdělení prof. Werdemanna poslal roku 1926 dr. Hosseus z Cordoby dvě rostliny botanické zahradě v Berlíně-Dahlemu, kde jedna vykvetla v roce 1930. Prof. Werdermann ji popsal jako *Etus. sanguiflorus* v Blüh. Kakteen Tab. 33, 1932 a Döls pak v KuaS 79, 1938 jej převedl mezi gymnokalycia.

Popis podle prof. Werdemanna: Tělo jednoduché nebo od spodu odnožující, kulovité nebo více či méně vejčité, podle dvou exemplářů, které mám k dispozici 7-8 cm vysoké, až 8 cm silné, matně zelené a obzvláště na temeni tmavozelené, později poněkud světlejší a přecházející do modra. Temeno poněkud prohloubené, s několika vločkami vlny z mladých areol, avšak ve středu zcela bez trnů. Žeber asi 10-12, na temeni 1 cm vysokých a značně úzkých, později se silně rozšiřujících a téměř zploštělých. Žebra již v krajině temene silně rozložená v hrbolce, ale viditelně souvislá. Hrbolce 4-6hranné, s poněkud vystouplou bradou pod areolou. Areoly zapuštěné, podlouhlé, asi 3,5-5 mm dlouhé, 2,5 mm široké, s krátce zkadeřenou vlnou, nikdy zcela neolýsají. Trnů 7-9, vesměs okrajové, paprskovitě rozprostřené, nebo poněkud dopředu roztažené, přímé nebo ohnuté, silně jehlovité, nebo slabě šídlovité, bodavé, až 1,5 cm dlouhé, po párech, jeden směřuje dolů, bělavě až bledě červenavě hnědé, šupinatě drsné, většinou tmavé na špici, na bázi hnědé a slabě zesílené. Květy nedaleko temene, asi 4,5 cm dlouhé, semeník dosti štíhlý, asi 1,5 cm dlouhý, tmavě olivově zelený, dosti hustě posazený srdcovitými šupinami, šupiny jsou téměř neznatelně s tmavší špičkou a světle lemovány. Trubka krátká, široce zvonovitá. Vnější okvětní lístky široce kopistovité, nahoře značně tupě tříhranné, vybíhající a špičky s rovným okrajem, tmavě olivově zelené, s růžovým okrajem. Vnitřní okvětní lístky jsou podlouhlé až kopistovité, asi 2 cm dlouhé, 0,8 cm široké, nahoře vybíhající do tříhranné špičky, sytě krvavě červené, lesklé. Tyčinky ve dvou řadách, nitky červené, prašníky světle žluté, čnělka červená. Naleziště Argentina.

Tento druh se ve všech důležitých znacích značně liší od *Gymn. baldianum* a to tvarem těla, počtem a charakterem trnů, jejich délkou i stavbou květů.

Dle L. Berchta se tento druh vyskytuje u Balcosna a El Rodeo, v Sierra de Graciana v provincii Catamarca.

Gymnocalycium andreae (Böd.) Backbg., in: Backeberg & Knuth: Kaktus-ABC: 285, 1936.

Bödecker pojmenoval tento druh po Wilhelmu Andreovi z Bensheimu u něhož rostlina poprvé rozkvetla. Prvně však rostlinu našel roku 1927 u P. Laflöra v Duisburgu. Popsal ji jako *Etus andreae* v M. DKG 210-212, 1930. Backeberg v Kaktus ABC 285, 1935 jej překombinoval na *Gymnocalycium andreae* a současně byla popsána i nová varieta.

Tělo kulovité, poněkud stlačené, až 4,5 cm v průměru, na spodu hodně odnožující, matně lesklé, modrozelené až černozelelé, temeno poněkud vtisknuté, hrbolcovité, téměř holé a trny sotva přesahující. Žeber 8, ploše zaoblených, ostrými

zářezy oddělených, směrem dolů 1,5 cm širokých a ostrými příčnými zářezy v ploše zaoblené, dole málo protáhle hrbolce rozložené. Areoly téměř na středu hrbolců, okrouhlé, až 2 mm v průměru, obzvláště na temeni bílé vlnaté.

Okrajové trny 7, horizontální až přitisklé, po 3 více bokem vpravo a vlevo, 1 směrem dolů směřující, vesměs tence jehlovité, často málo zahnuté, až 8 mm dlouhé, drsné, matně lesklé, na bázi táž hnědé. Střední trn 1-3, stejně silný a dlouhý, často poněkud kratší, většinou ohnutý směrem vzhůru nebo dopředu, hnědočerné barvy a rovněž drsný. Květy často ve větším počtu v blízkosti temene z mladých areol a často ploše trychtýřovitě rozšířené, potom při délce 3-4,5 cm v průměru. Trubka, vlastně semeník, cylindrická, až 6 ku 12 mm velká, listově zelená, asi se 6 spirálovitě uspořádanými, 8 mm od sebe vzdálenými trojhrannými šupinami, které jsou až 4 mm široké, šedozeleň a bíle lemované. Vnější okvětní lístky pozvolna dlouhé, od 5-25 mm, při šířce 6 mm, lineárně podlouhlé a krátce zaobleně zašpičatělé, s hladkými okraji, světle zelenavě žluté, s čistě zeleným, širokým směrem ke špičce olivovým a olivově hnědým pruhem na zadní straně. Vnitřní okvětní lístky stejného tvaru nebo směrem nahoru poněkud rozšířené, krátce a ostře zašpičatělé, 5 ku 15 mm velké, čistě sírově žluté. Tyčinky a čnělka poněkud světlejší prašníků a tyto poněkud přečnávající, šesti laločná blizna, jsou bělavě žluté.

Plod obsahující asi 30 semen, když je suchý, je kulovitý a s pozůstatkem květu o průměru 12 mm, modrozelený. Semeno okrouhle čepičkovité, asi 1 mm v průměru, s vpadlým, žlutohnědým, trochu podlouhlým hilem a s poněkud prohloubeným mikropilárním otvorem ležícím naproti poněkud naběhlému místu, kde bylo semeno připevněno. Testa matně černá, jemně bradavičnatá.

Naleziště: Argentina, Sierra de Cordoba a tam v Pampa de la Esquina u Cerro Los Gigantes, ve výšce 1500-2000 m n. m.

V posledních letech byly znovu rakouskými kaktusáři prozkoumány jednotlivé lokality výskytu tohoto druhu v Cordobě. Byly tam provedeny podrobné studie a bylo zjištěno, že tento druh má zásadně jen 1 střední trn a nikdy více jak uvedeno v popise Bödeckera.

Gymnocalycium andreae var. grandiflorum Krainz et Andreae, in: H. Krainz: Die Kakteen, Liefg. 4: C VI e, 1957.

Krainz: Die Kakteen, Lieferung 4, Cvl. 1.1957:

Tělo silnější, žeber až 11, areoly podlouhlé, až 5 mm dlouhé. Okrajové trny až 2 cm dlouhé, střední trny pokud jsou vyvinuté, až 2,5 cm dlouhé. Perikarpel až téměř kulovitý. Poupě kulovitě. Šupiny a vnější okvětní lístky trávově zelené bez středního proužku. Květy až 5,5 cm v průměru.

Tato varieta se odlišuje od typu silnějším tělem, četnějšími žebry, delšími a většinou pokřivenými trny. Především však většími květy, jejichž okvětní lístky jsou zelené a mají střední proužek. Poupě je kulovitě (u typu válcovitě). Květy se otevírají u typu pravidelně odpoledne, u této variety už dopoledne. Roste společně s *G. monvillei* a *G. bruchii* v Argentině, dept. Punilla, Cerro de Uritorco.

Gymnocalycium andreae var. longispinum Rausch, Gymnocalycium 13(4): 377-380, 2000.

Rostliny se zvláště dlouhými trny (18-23 mm), tyto jen okrajové, jsou u nás rozšířené ve sbírkách jako „var. longispinum hort“. Někdy může postavení středního trnu zaujmout k temeni směřující okrajový trn, až 17 mm dlouhý, např. pol. číslo J. Piltze P 213. U starých rostlin je délka tohoto „středního trnu“ variabilní.

Gymnocalycium andreae var. švecianum Pažout 1960 ex Till, Gymnocalycium 5(2): 66, 1992.

Tato varieta byla popsána Pažoutem v roce 1960, v časopise KAKTUSY 1960 na str. 132.

Liší se od typu tvrdším tělem, krátkými přiléhajícími trny, s menšími vně hnědými a uvnitř čistě bílými květy s krátkou trubkou. Jsou to rostliny v přírodě zakotvenými dlouhým kulovitým, řepovitým kořenem, hluboko v substrátu. Jejich hlavy vyčnívají naproti tomu většinou jen jeden centimetr z půdy.

Různé populace *G. andreae* rostoucí v Sierra Grande se liší od sebe v rozdílné míře, respektují však vesměs týž základní typ a jsou vedeny ve sbírkách jako variety nebo formy.

Gymnocalycium andreae var. fescheri Till, Gymnocalycium 13(4): 377-380, 2000.

U nás známá a velmi rozšířená rostlina pod jménem *Gymn. dopianum* s formou *cylindricum*. Rostliny byly dovezeny do Evropy Fescherem.

V mládí má *Gymn. andreae* válcovitou formu těla a malý průměr, 10-15 mm a 5-7 štětinatých, 3-5 mm dlouhých trnů. V tomto stadiu nazýváme rostliny „*dopianum*“ nebo „*cylindricum*“. Ve stáří roste tělo těchto rostlin do šířky, stává se kulovitým a dosahuje průměru 40-50 mm a má 7-12 mm dlouhé, přímé trny s hnědou bází. Četné postranní odnože vyskytující se na staré formě, vykazují opět mladou formu: válcovité tělo, štětinaté trníky přilehlé k tělu. Nyní jsou tyto rostliny nazývány var. *fescheri*.

Barva květů se mění u jednotlivých populací *G. andreae* od sírově žluté až po světle zlatožlutou.

Gymnocalycium andreae subsp. carolinense Neuhuber, Gymnocalycium 7(3): 127-130, XLX, 1994.

Tento poddruh se od *G. andreae* liší tělem méně odnožujícím, zploštěle kulovitým, ze země čnějící část až 12 mm vysoká a 20 mm v průměru, v kultuře až 35 mm vysoká a 58 mm v průměru, s dlouhým kořenem a silně rozvětvenými sacími kořeny. Květy bílými až světle růžovými, vonícími, s tyčinkami neuspořádanými ve dvou řadách. Od *G. neuhuberi* se odděluje odnožujícím tělem u dospělých rostlin, hřebenovitými trny zahnutými k tělu a květy převážně bílými a vonícími.

Naleziště: Argentina, provincie San Luis, v jižní části Sierra de San Luis, 1400-1700 m n. m., sbíral G. Neuhuber, pol. čís. GN 88-31/52, 28.4.1988. Popsáno v rakouském čas. GYMNOCALYCIUM.

Gymnocalycium calochlorum (Boed. 1932) Y. Ito, Cacti 1952: 90, 1952.

Tento druh byl nalezen komerčním sběratelem Stümerem z Buenos Aires a rostliny poslal firmě Hahn, Berlín-Lichterfelde. Tam je uviděl Bödecker z Kolína nad Rýnem a popsal je jako *Etus. calochlorus* v M. DKG 260-262. 1932. Japonec Y. Ito ve svém Diagram 197, 1957 jej převedl mezi gymnokalycia.

Tělo poněkud zploštěle kulovité, často dole nebo něco výše odnožující, až 4 cm vysoké, až 6 cm široké. Barva těla pěkně leskle trávově zelená, později tmavší. Temeno ploché, sotva trochu zapuštěné a nejdelšími trny lehce přikryté. Žeber je 11, ostrými podélnými i příčnými brázdami rozložené v hrbolce, které jsou na spodní straně zaokrouhlené a pod areolou protažené do tvaru brady. Areoly jsou asi 1,5 mm velké, s krátkou bílou vlnou, sedí v horní třetině hrbolců a zde jsou více holé. Trnů je až 9, jsou pouze okrajové, postavené do stran nebo dolů, asi až 9 mm dlouhé, tenké,

drsné, šedobílé. Nejmladší, když jsou porosené, slabě růžové a všechny i divoce zahnuté a k tělu přitisklé.

Květ jednotlivý v blízkosti temene. Délka celého květu je 5-6 cm a při otevření je stejně široký, semeník, případně trubka, asi 3 cm dlouhé, nahoře asi 1 cm, dole 0,5 cm široké, leskle tmavě listově zelený, se spirálovitě uspořádanými šupinami, které jsou 1 cm od sebe vzdáleny, zaobleny a zašpičatěny, 4 mm široké, bílé, které přecházejí do 1-2 cm dlouhých, 7 mm širokých podlouhlých, růžově zbarvených a šedozeleně zašpičatělých, světleji a ostře ohraničených vnějších lístků. Vnitřní lístky okvětní jsou lineárně kopinaté, 7 mm široké a 3-4 mm dlouhé, víceméně mírně zašpičatělé, s ostrými okraji, bledě růžové s tmavším středním pruhem a rovněž se špici, která přechází do šedorůžové. Jícen květu je více růžově karmínový. Tyčinky bílé, prašníky růžově karmínové, světle žluté, čnělka krátká a silná, cela růžová, s 10 žlutými laloky.

Plod poněkud stlačený a velmi vejčitý 6x12 mm velký. Semeno asi 1 mm velké, kulovité, tvaru čepice, černé, matně lesklé, s dlouhým pupkem ve tvaru úst s bílými rty.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba, u Salsacate.

Gymnocalycium calochlorum var. gracilior Bozsing, Monografie rodu Gymnocalycium: 42, 1986.

Během svého studijního pobytu v Cordobě roku 1979 našel Franz Bozsing tyto rostliny u Pocho Pampa (mezi Salsacate a Noon), toto miniaturní *G. calochlorum*.

Rostliny rostou v trávě, sahající až po kolena. Tyto neodnožují a dosahují ca. 3 cm v průměru. Naleziště je od jiných nalezišť *G. calochlorum*, prostorově izolováno a tudíž je označení této variety odůvodněno.

Byly ještě popsány další 3 variety: *Gymn. calochlorum* var. *longispinum*, s dlouhým otrněním, *Gymn. calochlorum* var. *elegans* Bozsing, se žlutými a uspořádanými trny kolem těla a *Gymn. proliferum* Backeberg, toto je popsáno jako samostatný druh *Gymnocalycium parvulum* (Speg.) Spegazzini.

Gymnocalycium parvulum (Speg.) Spegazzini, Anales de la Sociedad Científica de Argentina 99: 141, 1925.

Nuovas Notas castol 61. 1925.

Basionym: *Echinocactus platensis* var. *parvulum* Speg., Cact. plat. tentamen 505. 1905.

Synonym: *Gymnocalycium platense* var. *parvulum* (Speg.) Y. Ito Cacti 89/1952.

Tělo zploštělé kulovité, malé nebo odnožující, 10-30 mm široké a vysoké, špinavě popelavě šedozelené. Žeber většinou 13 přímých, zaoblených s mnoha hrbolci. Trnů 5-7, jemných, téměř jako štětiny, často zahnuté a přitisknuté, 2-4 mm dlouhé, popelavě šedé, bělavé, pouze okrajové.

Naleziště: Argentina, velmi kamenité a suché pahorky v Sierra San Luis.

Spegazzini považoval původně rostlinu za var. *Gymn. platense*. Teprve po 20 letech uvedl v Nuevas Cactologicas, podle svých poznámek a kreseb, že se jedná o dobrý druh. Od *Gymn. platense* se prý liší velikostí těla a znaky květu. Povýšil ho však později stejně jako *Gymn. leptanthum* do hodnoty samostatného druhu.

Chybný výklad a vadný překlad, jako např. u *Gymn. quehlianum* byly asi důvodem, proč tento taxon nemohl být jednoznačně určen. Backeberg (1959) uvádí sice *Gymn. parvulum* jako druh, pokládá ho však za trvale malou formu *Gymn. quehlianum*, tehdy *Trichomosemineum*.

H. Till, aby ujasnil identitu tohoto druhu, zhotovil fantomovou kresbu podle údajů v popise a dalších údajů z naleziště a Spegazziniho údaje Sierra de San Luis.

Rostliny nalezené u Villa San Luis, v bohatém individuálním počtu, odpovídají plně a zcela popisu *Gymn. parvulum* (Speg.) Spegazzini. Všeobecně však byly Backebergem označeny a popsány jako *Gymn. proliferum* Backbg., případně jako *Gymn. calochlorum* var. *proliferum* Backbg. Že u obou popsáných taxonů nemohlo být uvedeno naleziště, se nikomu nezdálo překážet.

S vyjasněním jména *Gymn. parvulum* vyplývá, že jde o semenný druh podrodu *Gymnocalycium*.

Území rozšíření *G. parvulum* mohlo být lokalizováno v provincii Cordoba na západním svahu severního úseku Sierra Grande s více nalezišti mezi Panaholma na severu a Los Tapias na jihu.

Rostliny se nachází většinou v nížině nebo na úpatí strání, kde vězí dlouhým kulovým kořenem hluboko v zemi mezi trávou. Mladé rostliny bez květu mohou být snadno zaměněny pro svoji velikost s *Gymn. bruchii*.

Severozápadně od Pampa de Pocho a západně od Salsacate roste v kamenité pahorkatině společenstvo příbuzné *Gymn. parvulum*.

***Gymnocalycium parvulum* var. *amoenum* Till, *Gymnocalycium* 7(2): 125-126, 1994.**

Jméno *amoenum* = libivá, krásná.

Nová varieta se odlišuje od typického *G. parvulum* silným odnožováním, které u starých rostlin může nastat v oblasti temene, většinou se světle hnědým až růžovým otrněním a tlustším perikarpelem, čímž květy vypadají zavalitější.

Tělo kulovité až stlačeně kulovité, se silným řepovitým nebo kulovitým kořenem. Temeno hustě vyplněno mladými trny a areolovou vlnou. Květuschnopné rostliny zpočátku jednotlivé, asi 30 mm v průměru a 28 mm vysoké, později odnožující. Staré (35leté) rostliny až 50 mm v průměru a 35 mm vysoké, silně odnožující, občas nahoru, přes polovinu těla. Epidermis modrozelená až modrošedozelená.

Žebra 9-11, přímá v oblasti temene ploše okrouhlá a málo vyvýšená, zaokrouhlená, u starších rostlin více výrazná, na bázi zcela plochá, postranními rýhami rozdělená v malé bradovité hrboly. Tyto jsou u starých rostlin více výrazné a s bradovitou špicí. Areoly oválné, 1,2-2x2,5 mm velké, 5-7 mm od sebe vzdálené. V temeni a areolách blízkých temene s bílou vlnou, později vlna vybledá a mizí.

Trny 9-11, jemně štětinaté, většinou srpovitě ohnuté a přilehlé k tělu, světle hnědé až růžové, nejhořejší pár víceméně vodorovně uspořádaný, ostatní zbývající stranou a dolů paprskovitě uspořádaný, 5-7 mm dlouhé, většinou jsou druhý a třetí pár shora nejdelší. Horní třetina areoly je bez trnů.

Květy vyrůstají ze středu temene, 40-60 mm dlouhé a 30-40 mm v průměru, perikarpel v průměru k malému tělu silný, protáhle sudovitý, na bázi poněkud konický a nahoru kde začínají okvětní lístky lehce sevřené. Vnější okvětní lístky přímočaře kopinaté, šedozelené, občas s jemně růžovým nádechem, bíle lemované, 13-15 mm dlouhé, 5 mm široké. Vnitřní přímočaře kopinaté, 20-22 mm dlouhé, 5 mm široké, špinavě bílé (šedobílé) se slabý šedozeleným středním proužkem. Plod vřetenovitý až kyjovitý, modravě zelený, lehce ojíňený. Semeno kulovité, 1,2 mm v průměru, s malou, poněkud proláklou hilovou a mikropylární oblastí, bez okrajového vydutí. Testa černá, matná bez kožovitého povlaku.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba, blízko obce Las Palmas, 1100-1200 m n. n., 16.10.1988 sbíral H. Till, HT 88-199/1736.

Gymnocalycium altagraciense Bozsing, nom. nud., Kaktusy 17(3): 59-60, 1981.

Charakteristika tohoto druhu byla zveřejněna v časopise KAKTUSY 59, 1981. Nevím zda došlo k oficiálnímu popisu. Svým vzhledem a otrněním se velmi podobá *G. leptanthum*, které se stále ještě objevuje pod nesprávným jménem *G. platense*. Výrazně se však liší, neboť *G. leptanthum* je tmavozelené, téměř černé, kdežto *G. altagraciense* je světlejší a spíše do tmavomodrá. *G. leptanthum* má květy s velmi dlouhou a nápadně tenkou trubkou, květ *G. altagraciense* je kratší a silnější. Vnitřek květu není čistě bílý jako u *G. leptanthum*, nýbrž růžový a má podobné zbarvení jako *G. calochlorum*, od toho se však odlišuje nejen barvou a otrněním, ale také tím, že dobrovolně neodnožuje. Semena jsou stejného morfologického typu jako *G. leptanthum*.

Rostliny objevil na nalezišti v Argentině, provincie Cordoba, u městečka Alta Gracia ve výši ca. 550 m n. m., Franz Bozsing a dovezl importy i semena do Evropy kde byly rozšířeny a pěstovány ve sbírkách.

Jak je zřejmé z popisu Hanse Tilla, je zřejmé, že tento druh je nově popsána varieta *Gymnocalycium parvulum* var. *amoenum* Till var.nova.

Gymnocalycium leptanthum (Speg.) Spegazzini, Anales de la Sociedad Científica de Argentina 99:138, 1925.

Spegazzini již v roce 1905 popsal tuto rostlinu jako *Etus. platensis* var. *leptanthus* v Cact. Plat. Tent. 504. 1905.

Y. Ito v roce 1957 ve svém Expl. Diagram je převedl mezi gymnokalycia, zprvu jako *Gymn. platensis* var. *leptanthus* a v témže roce jako samostatný taxon *Gymn. leptanthum* (Speg.)Y. Ito v Expl. Diagram 197.1957.

Původně bylo toto gymnokalycium popsáno jako varieta problematického *Echinocactus platensis* Speg. To bylo roku 1905. Po dvaceti letech prohlásil Spegazzini rostlinu za samostatný druh. (Novas Not. Cactal. 58.1925) a přitom se odvolal na obr. číslo 176 v monografii Brittona a Roseho, která má však označení *Gymn. platense*. Je to školský případ, jak nebezpečné je popisovat variety, neboť jsou autoři, kteří prostě variety neuznávají, a tak se snadno stane, že vznikne naprosto nesprávná představa o tom, jak určitý druh ve skutečnosti má vypadat.

Gymn. leptanthum je zajímavý druh, který je nápadný svou dlouhou a štíhlou květní trubkou a dlouhým a tenkým plodem. Největší exempláře ve sbírkách dorůstají až 7 cm v průměru. Při tom zůstává rostlina plochá a nízká. Semena jsou kulovitá, černá, testa bez povlaku. Semenný druh *Gymnocalycium*.

Spegazziniho popis:

Velikost a barva těla jako u předešlého druhu (tj. *Gymn. quehlianum*). Trnů většinou 7, slabých, 7-10 mm dlouhých těsně k tělu přitlačených, rovných nebo ohnutých. Květy vzpřímené, poměrně dlouhé a úzké (60-65 mm dlouhé), květní trubka je třikrát tak dlouhá jako bílé okvětní lístky.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba, na suchých a kamenitých pahorcích u Cosquin.

Gymnocalycium quehlianum (Haage jr.) Berger emend Till, Revista del Centro Estudiante de Farmacia Cordoba 2(6): 22, 1926.

K prvnímu popisu této rostliny pěstované ve sbírce F. Haage jr. Došlo už v roce 1899, kdy ji popsal L. Quel v MfK 43.1899 a popis květu o rok později v MfK 183.1900, jako *Echinocactus quehlianus* Haage jr.

Spegazzini v roce 1905 jej pojal do svého díla Cactacearum Platensium Tentamen jako *Echinocactus platensis* var. *quehlianus* (Haage jr.) Spegazzini.

Berger v Kakteen, 221. 1929 jej převedl mezi gymnokalycia, jako samostatný druh *Gymn. quehlianum* (Haage jr.) Berger.

Tělo ploše kulovité, při průměru 7 cm, 3,5 cm vysoké, červenošedé (barvy plodu hroznů rýnského vína). Temeno vpadlé, téměř holé, s několika přilehlými trny. Kořeny silně řepovité, jako u ariokarpusů. Žeber je 11, rovných, zcela rozložených v bradavky. Bradavky až ke špici hrbolce 12-15 mm vysoké u základu 10-12 mm v průměru, v mládí tenčí, následkem postavení těsně vedle sebe více či méně hranaté, později širší a plošší, nahoře prohloubené a osazené areolou, pod areolou bradovitě protáhlé bez podélné rýhy. Areoly jsou kulaté, do vývoje květu s bílou vlnou, která po odkvětu zmizí.

Okrajových trnů 5, paprskovitých, k tělu přilehlých, oba ve středu areoly směřující do stran jsou nejdelší (5 mm dlouhé), nejspodnější, směřující dolů, objevují se již na temeni, ve stáří mizející je kratší. Mezi těmito trny (3) na každé straně jeden delší, takže horní polovina areoly je bez trnů. Všechny jsou tuhé, u báze vínově červené, směrem ke špici rohovinově zbarvené, průsvitné. Střední trny chybějí. Květy v blízkosti temene, délka 6-7 cm. Semeník štíhlý, šedozelený, hladký s polokruhovitými červenavě bílými šupinami. Trubka se liší od semeníku jen větší šířkou, okvěť je nálevkovitá, pozůstávající s červenavě bílých šupin, které jsou obráceny dovnitř květu. Vnější okvětní lístky jsou kopinaté, špičaté, bílé, s vnějším šedým pruhem. Vnitřní okvětní lístky jsou ve třech řadách, jsou špičaté a roztřepené. Nejvnitřnější jsou značně kratší a sněhově bílé. V jícnu mají všechny okvětní lístky, jakož i nitky, sytě vínově červenou barvu. Nitky jinak bílé, nestejně dlouhé, vnější delší než vnitřní. Prašníky okrově žluté, čnělka bílá, blizna okrově žlutá, nepřevyšující tyčinky. Tyto nepřesahují při zavřeném květu ven a svírají těsně hluboko stojící bliznu.

Květ trvá po několik dní a otvírá se však jen na 1-2 hodiny a to při nejjasnějším slunečním záření, asi od 3 do 5 hodin odpoledne.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba.

Při kritickém studiu příbuzenstva kolem *G. quehlianum*, provedeném rakouským specialistou na tento rod Hansem Tillem a jeho pracovní skupinou na stanovištích v Argentině a studiem příslušné literatury od doby prvního popisu tohoto taxonu vzniklo podezření, že rostliny u nás ale i v celé Evropě ve sbírkách pěstované pod tímto jménem, nesouhlasí s výše uvedeným originálním popisem L. Quehla. Tyto

Rostliny představovaly *Gymn. stellatum* (Speg.) Spegazzini. Po pečlivém studiu od prvního pojmenování Ferdinandem Haagem jr. V jeho obchodním katalogu na rok 1899 na počest vrchního poštovního sekretáře Leopolda Quehla z Hale na Salle a jeho formálně platného popisu jim samotným, se potvrdilo toto podezření, které vzniklo už u Schumanna během taxonomických změn, aniž bylo přihlíženo k semenům obou druhů. *G. quehlianum*, semenný druh *Gymnocalycium*, *G. stellatum*, semenný druh *Trichomosemineum*.

Proto od dob Schumanna (1903) panovala nejednotnost při výkladu jména *Echinocactus quehlianus*, dnes *Gymnocalycium quehlianum*.

Gymnocalycium deeszianum Dölz, Kakteenkunde: 54-55, 1943.

Tento zajímavý druh našel asi roku 1930 Wilhelm Andreae při své návštěvě u Franze De Laeta v Contichu v Belgii. Dölz jej popsal v Kakteenkunde 54-55, 1943.

Tělo zploštělé, kulovité, při průměru 6,5 cm a výšce 4,5 cm, matně sytě zelené, při rašení na temeni lesklé a olivově zelené. Temeno bez trnů, s málo vlnou mezi mladými hrbolci. Žeber 7-8, směrem dolů širokých a zploštělých. Areoly oválné,

asi 1,5 cm od sebe vzdálené, se špinavě bílou, zpočátku hojnější, pak téměř mizející plstí.

Trnů všeobecně 7, všechny okrajové, jeden směřuje dolů, po dvou šikmo dolů, další pár nahoru, všechny až na poněkud kratší horní pár, až 2,5 cm dlouhé, špinavě bledě žluté až bělavé, dole více méně hnědavé, někdy s černavými místy, drsné a dosti pevné ale stále poněkud ohebné, špičaté a bodající. Více nebo méně ohnuté a zkroucené, následkem toho často nepravidelně postavené. Ve stáří více či méně k tělu přilehlé. V mládí více odstávající. Trny ze sousedních areol se částečně překřížují a jsou do sebe zapleteny. Z horních párů trnů chybí někdy jeden nebo oba. Někdy se vyvinou na horním konci starších areol ještě 8 a 9 kratší slaboučkový trn. (Podle Andrea se vyvine i střední trn, který je stejně silný jako trny okrajové).

Květy z areol blízko temene jsou 4-5 cm dlouhé, stejné v průměru. Semeník při průměru 6-7 mm bývá 8-9 mm dlouhý, světle zelený, šupiny jsou polokruhové, bělavé, směrem k jejich středu žlutavé nebo hnědavé. Vnější okvětní lístky bílé, u báze lehce růžové, vně se šedohnědým středním pruhem, na vnitřní straně docela lila růžová linie. Vnitřní okvětní lístky smetanově bílé, vybíhající více či méně do špice, zejména nejnitiřnější, jež jsou daleko menší než ostatní a více nepravidelně zoubkované. Květní kalich uvnitř růžový, vně světle hnědavě červený, pestík je středně silný, bílý, 1,8 cm dlouhý včetně blizny. Bliznových laloků 8, žlutavě bílých, dosahují horní prašníky, nitky jsou bílé, prašníky žluté.

Semeno je podlouhlé, čepicovité, asi 1,2 mm dlouhé, 0,8 mm široké, matně černé se zapuštěným pupkem.

Naleziště není známo. Zůstává dohad, že naleziště je v Cordobě. Dle velikosti semen a jejich tvaru spíše svědčí, že rostliny pochází z argentinské provincie Misiones.

G. deeszianum je u nás vděčný druh, potřebuje však bezpodmínečně lehce kyselý substrát. V tomto směru je daleko náročnější než většina gymnokalycií. V alkalickém prostředí ztrácí lehce kořeny.

***Gymnocalycium capillaense* (Schick 1923) Hosseus, Revista del Centro Estudiante de Farmacia Cordoba 2(6): 16,1926.**

Tento druh jako i *G. sigelianum* a *G. sutterianum* byly nalezeny prof. Hosseusem, případně jeho sběrači. Hosseus ve své knize Notas sobre Cactaceas Argentinas vyslovil názor, že *G. sigelianum* a *G. sutterianum* nelze rozlišit, že viděl přechodné formy.

Všechny tři druhy popsal Schick v Möllers deutsche Gärtnerzeitung v roce 1923. Jméno bylo tehdy místo *Etus. capillaensis* otištěno jako *Etus. capillensis*. Tato chyba a jiné nesprávnosti byly později opraveny a správný popis byl uveřejněn v KuaS 1938.

Z toho je překlad uvedeného popisu: Tělo stlačeně kulovité, štíčí zeleně, na temeni mírně stlačené, bradavčité, téměř bez trnů, se slabou vlnou, 3,5 cm vysoké a 6 cm v průměru, 9 žeber. Areoly o průměru 4 mm jsou od sebe vzdáleny 2 cm. Trnů je 5, dlouhých 15 mm, světle rohovinové barvy, kulaté, rovné, píchající. Květ z nejhornějších otrněných areol. Délka před rozkvetem 8 cm, zcela otevřené mají 6 cm v průměru, vně jsou zcela holé, pokryté polokruhovými, zelenkavě bílými šupinami. Vnější okvětní lístky jsou kopinaté, slonovinově bílé, se světle růžovým středním pruhem, s vínově červeným jícnem. Tyčinky a prašníky jsou žluté. Pestík s 10 bliznovými laloky je žlutavě zelený, pokrytý bílými šupinkami.

Naleziště: Argentina, na suchých pahorcích u Capilla del Monte. Backeberg je názoru, že *G. capillaense* se od ostatních dvou druhů zřetelně liší a vede je jako samostatné druhy.

Sierra Chica je velmi rozsáhlé pohoří a označení „u Capilla del Monte“ je velmi neurčité, zejména z něho nelze zjistit, zda všechny tři druhy rostou v téměř areálu, nebo zda jsou prostorově či výškově odděleny. To vše jsou důležité okolnosti pro rozhodnutí, zda jde o jednu či více populací.

Franz Bozsing, který u Capilla del Monte sbíral a pozoroval rostliny, zjistil, že mimo *G. valničekianum* a *G. capillaense* se ostatní druhy nevyskytují.

V poslední době byly odtud dovezeny nové rostliny. J. Piltz (P 5) Cordoba, El Hongo (tmavozelená rostlina), (P 5a) Cordoba, Rio Tercero, (P 82) Capilla del Monte a (P 82a) Cordoba, Cosquin. Jaques Lambert (JL 38) San Miquel, 625 m n. m. (jako forma), Jaroslav Procházka (JPR 112/266) Cordoba, Agua de Oro a VI. Šorma (Vs 145) Cordoba, Iachilin.

Gymnocalycium sigelianum (Schick) Hosseus, Revista del Centro Estudiante de Farmacia, Cordoba 2(6): 16, 1926.

Popis tohoto druhu, jakož i *G. capillaense* a *G. sutterianum*, redakce MfK původně odmítla s odůvodněním, že Argentina je Spegazzinim tak probádána, že odtud nelze nové druhy již očekávat. Schick se proto obrátil na Deutsche Gärtnerzeitung, která popis otiskla jako *Echinocactus sigelianus* Schick na str. 201. 1923. Berger v Kakteen 220, 1929 upřesnil popis a převedl druh mezi gymnokalycia.

Tělo jednoduché, ploše kulovité, světle šedozelené při průměru 8 cm, vysoké 4 cm. Temeno prohloubené, kořen silný, řepovitý. Žeber 11, oddělených ostrými, příčnými rýhami rozdělených v hrbolce, jež jsou pod areolami bradovitě protaženy. Areoly od sebe vzdálené asi 2 cm, v průměru 7 mm s krátkou, žlutavě bílou plstí, později zešednou a konečně jsou holé. Okrajové trny 3, z nichž 2 jsou horizontální a jeden směřuje dolů, rovné, některé též srpovitě ohnuté, přilehlé k tělu, 10-12 mm dlouhé, drsné, při rašení tmavě rohovinové, později šedé, kulaté a tuhé.

Celá délka květu, které jsou velmi blízko temene a jsou vždy početné je 8 cm. Otevřený květ je 6 cm široký. Semeník je 12 mm široký s polokruhovými, světle zelenými, červenavě olemovanými šupinami. Petály jsou dužnaté a růžové, se zeleným středním pruhem. Tyčinky jsou kratší než trubka. Nitky a prašníky jsou žluté, četné. Čnělka s 12 bliznovými laloky žlutavě bílá.

Naleziště: Argentina, Capilla del Monte v Sierra de Cordoba.

Spekulace o variační šíří jsou jen nepodložené dohady a tak tento druh a jemu příbuzné druhy *G. capillaense* a *G. sutterianum* čekají na seriózní studium. *G. sigelianum* je ve sbírkách dobře zastoupeno, na rozdíl od popisu hojně odnožuje a množí se hlavně vegetační cestou. Je to velmi oblíbený druh, hlavně pro svoje krásné a velké květy.

Gymnocalycium sutterianum (Schick) Hosseus, Revista del Centro Estudiante de Farmacia, Cordoba 2(6): 16, 1926.

Stejně jako předešlé dva druhy byl i tento druh nalezen prof. Hosseusem a společně zaslán do Evropy. Taktéž byl společně popsán Schickem jako *Etus sutterianus* Schick. Bergerem v KuaS 198. 1937 pak jako *Gymn. sutterianum* (Schick) Berger.

Tělo polokulovité s prohloubeným temenem, které je beztrnné, je šedozelené, má 8 cm v průměru, 4,5 cm vysoké, 9 žeber svisle probíhajících, která jsou příčnými rýhami rozdělena do hrbolců, jež pod areolami vybíhají bradovitě. Areoly 2-2,5 cm od

sebe vzdálené, 6 mm dlouhé a 4 mm široké, v mládí se žlutavě bílou vlnou, záhy holé. Trny pouze okrajové v počtu 5, z čehož směřuje po dvou asi 2-2,5 cm dlouhých horizontálně do stran, 1 asi 17 mm dlouhý dolů, přiléhající k tělu. Všechny trny jsou tuhé a rohovinově šedé, při rašení tmavě medově žluté. Květů více na okraji temene. Před rozvitím 10 cm dlouhé, plně otevřené 6 cm v průměru. Semeník zelený, s polokruhovými, bíle lemovanými šupinami. Květní trubka nálevkovitá. Vnější okvětní lístky úzce kopistovité, bledě bělavě růžové, s tmavým středním pruhem, dole sytě vínově červené. Tyčinky četné, bílé, prašníky žluté, čnělka s 9 bliznovými laloky, žlutými. Plod kuželovitý, 5 cm dlouhý a 1,5 cm široký, šedozelený s bělavými šupinami.

Naleziště: Argentina, prov. Cordoba, Sierra Chica dle prof. Hosseuse.

Gymnocalycium uebelmannianum Rausch, Succulenta 51(4): 61-64, 1972

Tento druh je příbuzný s *G. andreae* a *G. baldianum*. Liší se křídově bílými trny a málo vyvinutou nektarovou komorou.

Objevil jej W. Rausch a popsal v hol. Časopise Succulenta 61-62, 1972.

Tělo jednotlivé, po poškození skupinové, ploše kulovité, 10 mm vysoké, 70 mm v průměru, epidermis šedozelená, hluboce do půdy vtažené, s řepovitým kořenem. Žeber 8-12, přímých, příčnými rýhami v 5-8 mm dlouhé hrbolce rozložených. Okrajových trnů 5-7, většinou 1 dolů, 5-15 mm dlouhé, měkké a poněkud zahnuté, křídově bílé, žádný střední trn.

Květ 35 mm dlouhý a stejný v průměru, perikarpel kuželovitý, receptakulum nálevkovité, leskle, zelené se srdcovitými hnědovitými šupinami a s růžovými špičkami. Vnější okvětní lístky směrem vzhůru kopistovité rozšířené, se světlým okrajem. Vnitřní okvětní lístky nikoliv kopistovité, poněkud užší, s jemnou špicí, bílé nebo někdy červené, směrem dovnitř žluté. Jícen světle nebo tmavěji karmínově růžový. Tyčinky bílé, s růžovou bází, nejspodnější trochu ztloustlé a volně kolem blizny uspořádané. Horní vyrůstají po celé vnitřní stěně receptakula, široké, žluté. Čnělka silná a cylindrická, žlutá a dole zelenkavá. Bliznové laloky 4 mm dlouhé, žlutavé. Plod široce kulovitý, 16 mm v průměru, zelený, s okrajovými šupinkami. Semeno hrnkovité, 1 mm v průměru, matně černé, s bazálním pupkem.

Naleziště: Argentina, La Rioja, Sierra de Velasco, 2200-2800 m n. m. Velmi variabilní druh. Existuje forma s krátkými trny a jen s třemi nápadně dlouhými trny. Různé zbarvení květů, bílé, červené, je už uvedené v popise.

Gymnocalycium rauschii H. Till et W. Till, Succulenta 69(2): 27-31, 1990.

Tyto rostliny našel Walter Rausch z Vídně během své 3 cesty do Jižní Ameriky v roce 1967 v Uruguayi. Popsány byly H. Tillem a jeho synem Waltrem Tillem v časopise Succulenta 69, 2, str.27 až 31, až v roce 1990.

Tělo jednotlivé, po straně u základny bohatě odnožující, stejně tak na horní straně areol. S tuctem silných kořenů, ale bez výrazného hlavního kořenu. Tělo je zploštělé, polokulovité 50-70 (-90) mm v průměru a 20-30 (-40) mm vysoké. Temeno jen málo prohloubené, obvykle otrněné. Epidermis tmavozelená až šedozelená, matná. Žeber 10-12 (-14), přímých, oddělených ostrými podélnými rýhami, na bázi plochých, k temeni výraznějších a hranatých, rozdělených zřetelnými příčnými zářezy v bradovité hrboly. Areoly 10-12 mm od sebe vzdálené. Mladé areoly s hnědavě bílou plstí, která však brzy zmizí. Trnů (7) –9 v areole, ve (3) –4 párech uspořádaných, u starších rostlin může časem nejvyšší pár odpadnout, 12-17 mm dlouhých, hřebenovitě postavených, avšak stranou a dolů směřujících, všechny obvykle rovné, řidčeji lehce ohnuté nebo zkroucené. V průřezu okrouhlé, tuhé,

šídlovité, špičaté, k tělu směřující ale nepřilehající. Nové trny nažloutlé, později červenohnědé, potom šednoucí. Květy vyrůstají z temene, široce nálevkovité 25-30 mm dlouhé, 23-30 mm v průměru, světle růžové s tendencí k rozdělení podle pohlaví. U samičích rostlin jsou prašníky zakrnělé, u samčích rostlin není čnělka přítomná. Plod při zralosti semen suchý, malý, oválný, asi 7x5 mm, se zbytky okvětí, málo semenný (5-7) semen.

Semena seříznutě vejčito-válcovitá, černá (hnědá), matná, holá 1,5-1,56 mm v průměru. Buňky testy jen málo navenek vyklenuté, se síťovými zhuštěnými lištami, hilová část a vnitropylární oblast kosočtverečná se zřetelným zúžením na místě oddělení funikulu, se slabou světlou, krémově zbarvenou buněčnou vrstvou.

Naleziště: Uruguay, provincie Tucumán, blízko obce Ansina. Pol. čís. W. Rausche (R 350), H. Tilla (HT 408), ve sbírce H. Tilla pod. čísla 1007-1014.

G. rauschii a *G. bruchii* jsou ty, které kvetou ve sbírkách jako první gymnokalycia brzy z jara. Nesmí se dlouho nechat žíznit, neboť se příliš scvrknou a dlouho se nemohou vzpamatovat. Plody obsahují jen málo semen a tyto ještě špatně klíčí. Proto množení této u nás ve sbírkách velmi vzácné rostliny je omezeno jen na odnože.

Gymnocalycium ritterianum Rausch, KuaS 23(7): 180-181, 1972.

Podle autora popisu W. Rausche je tento druh charakteristický tím, že má šedo zelenou epidermis, téměř růžové trny, jakož i široké korunní lístky, jež jsou často jakoby zvlněné.

Rostliny našel F. Ritter v březnu 1955 ve vysokých polohách pohoří Famatima a označil je svým pol. číslem FR 436.

Tělo ploše kulovité, jednoduché nebo v malých skupinách, odnožování začíná často nahoře, v horní polovině těla, světle zelené, nebo fialově hnědě ožiněné, 3-4 cm vysoké a až 11 cm v průměru, s dlouhým řepovitým kořenem.

Žeber 10-12, svislých, příčnými rýhami rozdělených v 15-20 mm dlouhé hrbolce. Areoly prohloubené v horní polovině hrbolců, oválné 5 mm dlouhé, s bílou plstí, pod areolami tvoří hrbolce ostrohrannou bradu. Okrajových trnů 7-9, 3-4 páry a jeden dolů, roztažených a směrem k tělu ohnutých, až 25 mm dlouhých. Střední trn zřídka 1, nahoru k temeni ohnutý, až 30 mm dlouhý, všechny trny růžově hnědé. Květ se objevuje v blízkosti temene, je 65 mm dlouhý a 75 mm v průměru. Semeník a krátká trubka tmavozelená, s kulatými růžovými šupinami. Vnější okvětní lístky jsou kopistovitě, růžovobílé, se zeleným středním pruhem. Vnitřní okvětní lístky kopistovitě, velmi široké, daleko od sebe rozšířené, více či méně zvlněné a nepravidelně zprohýbané, bílé, lesklé, jícen světle fialově růžový. Nitky tyčinek bílé, prašníky hnědavě růžové, čnělka silná, 20 mm dlouhá, bliznových laloků 10, žlutavých. Plod hruškovitý, 15 mm v průměru, směrem vzhůru se zužující, namodralý, s bělavě růžovými šupinami.

Semeno tvaru hrnce, 1 mm v průměru, černohnědé, s kuličkovými bradavkami. Hilum ohnuté, s výrazným okrajem, který je jakoby naběhlý.

Naleziště: Argentina, La Rioja u Famatima ve výšce 3000-3500 m n. m. Pol. číslo W. Rausche (R 126).

Gymnocalycium erinaceum Lambert, Succulenta 64: 64-66, 1985.

Rostliny našel Jaques Lambert (JL 40) a sám je popsal v holandském časopise Succulenta 64-66, 1985. Rostliny rostou ve společnosti *G. calochlorum* ve světlém porostu keřů a liší se od ostatních, zejména typickým otrněním, připomínající ježka.

Tělo jednotlivé, zploštěle kulovité až kulovité, až 50 mm vysoké a až 55 mm v průměru. Temeno zmáčkuté, poněkud plstnaté, pokryté mladými trny. Kořen řepovitý. Žeber 12, rovných, rozdělených v bradovité hrbolce, které jsou v polovině těla 12-14 mm široké, příčné rýhy jsou rovné a krátké. Areoly jsou okrouhlé nebo oválné, 3 mm široké, 3-4 mm dlouhé, zpočátku bílé plstnaté, později holé a asi 7-8 mm od sebe vzdálené. Trnů okrajových 7-9, jsou přímé, pektinatní a zpravidla paprskovité, ve třech až 4 párech, tenké, jehlovité, průřezu kulaté, zpočátku tmavě hnědé, později bělavé s hnědou špicí a s tmavočervenou nebo černou bází, 6-8 mm dlouhé. Střední trny 1-2, rovněž tenké, kulaté, vzpřímené, zbarvené jako okrajové, až 1 cm dlouhé.

Květy z mladých areol, 55 mm dlouhé, 48 mm v průměru, nálevkovité. Perikarpel hladký a krátký, asi 13 mm dlouhý a 7 mm v průměru, modrý, málo ojíňený, pokrytý nečetnými polokulatými šupinami, které jsou bělavé s růžovými špičkami, které se zvětšují a přecházejí ve vnější okvětní lístky. Tyto jsou kopistovitě, málo zašpičatělé, 27 mm dlouhé a 7 mm široké, žlutavé až šedobílé, s tmavými skvrnami, až růžové, na špičkách. Ve střední části na zadní straně slabě zelené. Střední lístky jsou kopinaté, bílé, úzce šedě zbarvené na temeni, až 25 mm dlouhé, 7 mm široké, vnitřní kopinaté, bílé, kratší. Receptakulum uvnitř karmínové. Tyčinky: nitky primární kolem čnělky, sekundární po celé výši receptakula, zahnuté ke středu, nejvyšší tyčinky převyšují bliznu, jsou bělavé, na bázi světle růžové. Prašníky jsou žluté. Čnělka s bliznou je 17 mm dlouhá, bliznových laloků 11, bílých. Plod kuželovitý, namodrale ojíňený.

Semena jsou asi 1,3 mm dlouhá, 1 mm široká, testa s hojnými bradavkami, černá, se světlehnědým arillem, který je velmi silný, hilum je hruškovité až kulaté, rovné, téměř černé.

Naleziště: Argentina, Souce Punco, Cordoba, Sierra de Tulumba ve výši 1050 m n. m.

Střední trny se objevují na rostlinách až o průměru 1,5-2 cm. Rostliny kvetou, když dosáhnou asi 3,5 cm v průměru. Je to druh, který zůstává malý.

Byla popsána nově varieta *paucisquamosum*, která se odlišuje od typu druhu neuspořádaným otrněním a roste na jiné lokalitě.

Gymnocalycium amerhauseri Till, Gymnocalycium 7(3): 131-134, XLX, 1994.

Tento druh byl nalezen Helmutem Amerhauserem v říjnu 1988, během druhé cesty Hanse Tilla do Argentiny.

Byl popsán H. Tillem v rak. časopise *Gymnocalycium* 7 (3) 1944. Od *G. andreae* (Böd.) Backbg. se liší větším neodnožujícím tělem, květy štíhle nálevkovitými, delšími, bílými až bledě růžovými, se zelenými nitkami a kratší zelenou čnělkou a pololysou semennou testou. Od *G. baldianum* (Speg.) Speg. se odlišuje zřetelně řepovitým tělem, květy štíhle nálevkovitými, bílé až bledě růžovými a pololysou semennou testou.

Nadzemní část těla polokulovitá, 25 mm vysoká, 50-60 mm v průměru, tuhá. Epidermis tmavozelená až modrošedě zelená, hladká, poněkud lesklá. Podzemní část dolů klínovitě zúžená, na místech s bohatou vrstvou humusu až 8x tak dlouhá jako nadzemní část těla, se zřetelem na viditelné zbytky areol a trnů, s dlouhým, často také kulovitým kořenem. Žeber většinou 8, na bázi zcela plochých, sotva vyvýšených, zaokrouhlených, rozdělených mělkými příčnými brázdami v ploché, okrouhlé hrboly. Areoly oválné, 2,5-3x2 mm, 11-12 mm od sebe vzdálené, mladé s nažloutlou bílou plstí, která brzo zmizí. Trnů (5) –7, paprskovitě postavených, lehce dolů ohnutých, nejhořejší a nejspodnější pár 6-8 mm, střední pár 11-12 mm dlouhý,

všechny stopkovitě kulaté, na bázi tmavohnědé, jinak barvy slonoviny až bílé, nepíchající, u starých rostlin 1 střední trn 12-14 mm dlouhý. Květy nálevkovité, široce se otvírající, okvětní lístky při plném rozkvětu nazpět ohnuté, krémově bílé až jemně růžové s poněkud tmavším růžovým jícnem. Vnější okvětní lístky kopistovitě až lžícovité, 24 mm dlouhé, v horní části až 10 mm široké, krémově bílé až jemně růžové, vně se zelenavým středním proužkem, na jejich bázi jen 2-3 mm široké, tmavší. Vnitřní okvětní lístky stejného tvaru jako vnější, často s malou špičkou nebo lehce roztřepené, 22 mm dlouhé, v horní části až 12 mm široké, na jejich bázi zcela úzké, stejné barvy jako vnější okvětní lístky. Občas se může vyskytnout ještě jedna nejvnitřnější řada malých, kopinatých okvětních lístků, 14-16 mm dlouhých, v horní části 8-9 mm širokých. Nitky dlouhé, tenké, zelenavě bílé až zelenavě žluté, nakloněné dovnitř, přečnívající čnělku. Prašníky malé, okrouhlé, žluté, pyl světle žlutý. Čnělka, asi 2 mm silná, na bázi bílá, nahoru zeklená, blizna s osmi krátkými laloky.

Plod podlouhle oválný, až vřetenovitý 32 mm dlouhý, 19 mm silný, tmavozelený, silně ojiněný.

Semeno kulovité, 1,1-1,2 mm v průměru, se skoro okrouhlou, občas slabě lesklou, málo prohloubenou hilovou a mikropylární oblastí. Testa s dosti malým, avšak v množství variabilním kožovitým povlakem.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba, Sierra Chica, mezi Ascochinga a La Cumbre, 1400-1600 m n. m.

Území rozšíření tohoto druhu se nachází v Sierra Chica, mezi La Cumbre a Ascochinga, jakož i na severovýchodní straně Sierra Grande. Rostliny rostou většinou v blízkosti vrcholu ve výšce 1450-1600 m n. m. Ojedinelé populace lze najít na severu Sierra de Ischilin.

Rády rostou na svazích skloněných k jihu, chráněny mezi velkými kameny příp. balvany, v hnízdech trávy nebo v polštářích plazivých bylin, kde se mohla nahromadit dostatečně silná vrstva humusu. Vyčnívá z půdy jen temeno a také toto je často přikryto trávou nebo listím.

Gymnocalycium neuhuberi Till et W. Till, *Gymnocalycium* 5(1): 59-60, 1992.

Toto gymnocalycium bylo nalezeno Gertem Neuhuberem z Welsu v prosinci roku 1988. Označil je svým pol. číslem (Gn 88-77/197).

H. Till a W. Till jej popsali v rak. časopise GYMNOCALYCIUM 2 (5) 1992, na jeho počest.

Tělo jednotlivé, zploštěle kulovité, až 48 mm vysoké, 70 mm v průměru, většinou s otrněným málo proláklým temenem. Kořen rozvětvený. Epidermis šedozelená, nelesklá, jemně zrnitá. Žeber 9-12, od sebe oddělených vlnitými podélnými rýhami a hlubokými, příčnými zářezy rozdělená v pětihranné, někdy také bradavčité hrboly s malou tupou bradou. Hrboly na bázi rostliny zploštělé a potom širší než vyšší (15-20 mm široké). Areoly okrouhlé až oválné, asi 6-7 mm v průměru, poněkud prohloubené, 15-20 mm od sebe vzdálené, lysé, jen areoly na temeni s krátkou vlnatou plstí. Trny šídlovité, tuhé, většinou na bázi ztlustělé, paprskovitě postavené, přímé nebo lehce zahnuté. Většinou 9 okrajových trnů, spodní jsou 15-20 mm dlouhé, horní 2 páry kratší, 11-12 mm dlouhé, u některých rostlin na nejhořejším okraji areoly často ještě 1-3 štětinaté trníky. U mladých rostlin 1 střední trn, u starých 4, postavené do kříže a poněkud delší než okrajové trny. Všechny trny většinou žluté se stejně zbarvenou bázi, příležitostně ale také tmavší (oranžové až hnědé).

Při objevení se poupěte na horním okraji areoly jsou trny stlačeny dolů a stojí pak nepravidelně.

Květy vyrůstají z mladých areol blízko temene, krátce nálevkovité 27-36 mm dlouhé, 26-34 mm v průměru, někdy také větší, lila. Otvírají se v kultuře teprve odpoledne. Perikarpel krátký a slabě konický, 6-7 mm dlouhý, 9-10 mm v průměru, světle zelený, lesklý posázený široce zaokrouhlenými, světle lemovanými šupinami s nahnědlou špičkou. Šupiny přecházejí ve vnější okvětní lístky kopistovité až přímočaře kopinaté, 21 mm dlouhé a 6 mm široké, lila s poměrně širokým, zeleným středním proužkem. Vnitřní okvětní lístky kopinaté, dovnitř se postupně stávají menšími (20 mm délky a 5 mm šířky ubývají na 13 mm délky a 4 mm šířky), lila, s tmavším středním proužkem. Nejspodnější 2 řady tyčinek přiléhající k čnělce, ostatní uspořádané na stěnu trubky, spodní přímé, nejhornější dovnitř ohnuté. Nitky tenké, bílé, 5-6 mm dlouhé. Prašníky okrouhlé, asi 0,8 mm v průměru, jako pyl světle žluté. Čnělka štíhlá, bílá, 12-14 mm dlouhá. Blizna drápotitá, s 9 krémově bílými laloky. Dutina semeníku ve tvaru urny. Plod vejčitý, 15-18 mm vysoký, 10-12 mm v průměru, tmavozelený se zbytky květu.

Semeno hrnkovité, s málo vyvýšenými buňkami testy a velkou, plochou skoro kulatou hilovou a mikropylární oblastí, černé, 1,2 mm dlouhé a 1 mm v průměru, skoro celé pokryté suchou pokožkou, která se dá lehce oddělit.

Naleziště: Argentina, provincie San Luis, na jihu de San Luis ve výšce 1300 m n. m.

Gymnocalycium tanningaense Piltz, KuaS 41(2). 22-26, 1990.

Tento druh objevil J. Piltz v červenci 1980 a popsal jej v KuaS 2, 1990, str. 22.

Semena tohoto druhu byla rozšířena pod označením „*Gymn. spec. východní Cordoba*“ respektive „*spec. East-Cordoba*“ nebo „*Gymn. tanningaense* P 212 nom. prov.

Tělo jednotlivé (nebo ve stáří odnožující), ploše kulovité, 4,5-6 cm v průměru, 2,5 cm vysoké, v kultuře až 4 cm. Hedvábně matné, olovnato až břidlicově šedé s vláknitými kořeny, temeno lehce proláklé. Žeber 9-11 plochých, ve střední části rostliny až 12 mm širokých, pod areolou nad příčnou rýhou slabě hrbolaté. Areoly oblé, trochu pohroužené, 1-3 mm v průměru, bíle plstnaté, 5-7 mm od sebe vzdálené. Trnů 7-11, z toho příležitostně 1-2 centrálně uspořádané, tyto až 11 mm dlouhé, směřující dolů, červenohnědé, šedohnědé až šedé, u mladých a u báze tmavší, jehlovitě slabé, radiálně směřující do stran a dolů od středu areoly, odstávající v tupém úhlu od středu areoly, odstávající v tupém úhlu od těla, rovné až lehce zahnuté, 3-8 mm dlouhé, červenohnědé až šedé, u báze tmavší, rovněž jehlovitě slabé.

Květy 4-5,5 cm dlouhé, 3-4,5 cm široké, štíhle pohárovité, perikarpel 1,4-2 cm dlouhý, 4-7 mm široký, olivový až tmavozelený, ojíňený, šupiny až 4 mm široké a až 3 mm dlouhé, polokulaté s malou špičkou nebo lopatovité, olivově zelené, špinavě bíle lemované, receptakulum až 11 mm dlouhé, dole 6-8 mm, nahoře 11-14 mm široké. Vnitřní stěna zelenavě bílá, nad nektarovou komorou mnohdy červenavá, přechodové lístky 7-22 mm dlouhé, 5 mm široké, hnědavě zelené, hedvábně se lesknoucí, špinavě bíle lemované, vnější okvětní lístky 15-22 mm dlouhé, tupě kopinaté, bílé se slabě hnědavým středním proužkem vně i zevnitř. Vnitřní okvětní lístky až 20 mm dlouhé, až 3 mm široké, špičatě kopinaté, bílé, na bázi slabě žluté. Nitky až 1 cm dlouhé, zelenavě žluté, přiklopené ke čnělce, prašníky žluté, oble kulaté. Čnělka bledě zelená, 10-12 mm dlouhá. Plod 15-30 mm dlouhý, vejčitý až kyjovitý, modrozelený, ojíňený.

Semena asi 1,2-1,4 mm dlouhá, 1-1,2 mm široká, testa matně černá, hrbolatá, odlupující se kutikula ukazuje pak místy světlehnědý povrch, hilum-mikropylární část ve tvaru kráteru propadlý, oválný, mnohdy jednostranně zašpičatělý.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba, u Tanninga ve výši 950 m n. m.

Gymnocalycium rosae Till, Gymnocalycium 8 (3): 159-162, 1995.

Rostliny našel v únoru 1993 Hans Till a popsal je v rakouském čas. GYMNOCALYCIUM 8 (3), 1995 na počest své manželky Rosy.

Rostlina se odlišuje od *G. baldianum* a jeho var. *albiflorum*, jakož i od *G. kieslingii* tmavozelenou barvou těla, která je u těchto šedozelená až modrozelená, rozdělením žebér u starých rostlin v průběžné, silně vyvinuté hrboly a snadno lámavými trny, jakož i velkými květy se silným perikarpelem. Tyčinky nejsou v květní trubce rozděleny ve dvou řadách, nýbrž uspořádané stejnoměrně a bez meziprostoru. Tyčinky a báze čnělky jsou zelené.

Tělo stlačeně kulovité s lehce proláklým temenem, 42-68 mm vysoké, 55-80 mm v průměru, většinou až polovinou zapuštěné do půdy, většinou silný řepovitý kořen s četnými vedlejšími kořeny. Epidermis tmavě olivově zelená, nelesklá. Žebra 7-8, přímá, široká, hlubokými podélnými rýhami (zvláště v horní polovině těla) oddělené, zaokrouhlené a více méně hlubokými příčnými záhyby rozdělené v široké, bradovité hrboly, tyto jsou na temeni velmi výrazné adosahují u starých rostlin až k bázi. Areoly jsou oválné až okrouhlé 4x3-3x3 mm v průměru, ponořené do mělkých záhybů těla, v temeni se žlutavě bílou plstí, brzy šednoucí a mizející. Horní třetina areoly bez trnů. Trny 5-7, vějířovitě roztažené, všechny tenké, v mládí elastické, často lámavé, postranní 2-3 páry, 8-10 mm dlouhé, prostřední dolů směřující vždy kratší, 5-6 mm, žluté s červenou nebo hnědou bází, ve stáří lámavé, také staré areoly jsou často bez trnů.

Květy nálevkovité, 60 mm dlouhé, 52 mm v průměru, při plném rozkvětu široce otevřené, bílé s červeným jícnem. Perikarpel silný, konický, 20 mm dlouhý, na bázi 6 mm, nahoře 13 mm v průměru, tmavě olivově zelený se širokými šupinami, bíle lemovanými, na špičce růžovými, které nahoru pozvolna přecházejí ve vnější lístky, které jsou kopist'ovité 20-31 mm dlouhé, 9 mm široké, nejspodnější olivově zelené. Vnitřní okvětní lístky široce kopinaté, až 28 mm dlouhé, 9 mm široké, dovnitř menší, až asi 21 mm dlouhé a nahoře 6 mm široké, čistě bílé až slonovinově bílé. Tyčinky světle zelené, uspořádané bez meziprostoru po celé růžové stěně trubky, lehce ohnuté k čnělce. Prašníky žluté, kulaté 1,5 mm v průměru. Pyl žlutý, čnělka stojící ve středu (tzn. že blizna dosahuje střední tyčinky), volně stojící, bez blizny 11 mm dlouhá, 2 mm silná, na bázi zelená, směrem nahoru bílá.

Blizna v poměru ke čnělce malá, 5 mm dlouhá s 10 nažloutlými bliznovými laloky. Dutina semeníku podlouhle srdcovitá.

Plod elipsovitý, 25 mm dlouhý, 11 mm v průměru. Semeno protáhle kulovité, 1,5 mm vysoké, 1,2 mm tlusté, s bohatě zaschlým povlakem, který se dá lehce oddělit. Testa slabě hrbolcovitá, černá, hilová část a mikropylární oblast malá, okrouhlá a s lehce dovnitř nakloněným okrajovým vydutím, bez elaisonu, mikropyle vyvýšené.

Naleziště: Argentina, provincie Salta, kraj La Candelaria na křovinatém pahorku blízko El Brete, 850 m nad mořem, 22.2.1993 sbíral H. Till (HT 93-639).

Můj vlastní názor: Nepomůže žádnému sběrateli gymnokalycií sebelepší popis rostliny, sebedokonalejší barevný snímek, když nemá před sebou rostlinu, třeba vypěstovanou u nás ze semene. Od doby nálezů uplynulo již skoro 10 let a

tato rostlina je u nás ve sbírkách dosud neznámá, nejsou ani semena a kupodivu, že jde o přesně udané naleziště, nebyla nabízená.

Gymnocalycium kieslingii Ferrari, Cact. Succ. J. (U.S.) 57: 244-246, 1985.

Rostliny našel O. Ferrari v roce 1980 a popsal je v CSJ Am. 244-246, 1985, takto:

Hlavní kořen řepovitý, tělo kulovité, k temeni zploštělé, šedozelené, u báze kuželovité, 60-70 mm v průměru a 20 mm vysoké, 12 (9-13) nízkých žeber s 5-6 hrboly 7-8 mm vysokými a 14-16 mm širokými, úplně nebo částečně oddělených příčnou rýhou, s bradovitým výčnělkem ve spodní polovině. Areoly na vrcholu hrbolců, víceméně okrouhlé, v mládí asi 3 mm široké, s bohatou vlnou, stářím se zmenšují.

Trnů 5-7 (-9), zploštělých, všechny okrajové, mírně zahnuté k tělu, 5-8 mm dlouhé, bělavé, na bázi růžové. Květy zvonovitě nálevkovité, 55-65 mm dlouhé a 50-60 mm v průměru. Perikarpel kuželovitý, 25-30 mm dlouhý, 7-12 mm široký, světle zelený s 15-17 bělavými nebo růžovými šupinami, asi 5 mm v průměru. Receptakulum kuželovité, 15 mm dlouhé, 12-17 mm v průměru, asi s 8 šupinami širšími než v perikarpu, přecházejícímu do okvěti, zevnitř může být růžové až karmínově červené.

Okvěti bílé, na širších částech s nádechem do zelena, 25-30 okvětních lístků, zevně nejširších, lopatovitých, 20 mm dlouhých a 7 mm širokých, uvnitř kopinatých 11 mm dlouhých a 4 mm širokých. Tyčinky ve 3 sériích, vnější kolem receptakula, v jedné řadě, asi 10 mm dlouhé. Střední početné kryjí vnitřní stěnu receptakula, 6-10 mm dlouhé a vnitřní tvoří jednoduchou řadu stočenou dozadu, 8 mm dlouhé. Nitky a prašníky krémově žluté. Čnělka cylindrická, zelená s růžovou bází, končí 7-8 laločnou žlutou bliznou. Plod větvenovitý, u báze zúžený, asi 35 mm dlouhý a 10 mm v průměru, se zbytkem okvěti.

Semena nálevkovitě kulatá s bradavičnatým povrchem, kutikula částečně vrásčitá, netuhá, hnědá, hilum široce romboidní, někdy vpadlé.

Naleziště: Argentina, La Rioja, departament Arauco, Cuesta de la Cebila, El Alto.

Tyto rostliny rostou v písčité půdě mezi keři s převahou *Larrea spec.* O. Ferrari objevil ještě dvě formy, silněji otrněné, které rostou poněkud severněji než *G. kieslingii* var. *kieslingii*:

Gymnocalycium kieslingii forma. castaneum Ferrari, Cact. Succ. J. (U.S.) 57: 246, 1985.

Tato se liší od typu tím, že má bradovité výčnělky, tělo je tmavě zelenočerné. Areoly široké a velmi vlnaté, silnější, na bázi tmavé trny.

Naleziště: Argentina, La Rioja, dept. Sanagasta, několik km od Villa Sanagasta, sbíral O. Ferrari v roce 1974.

Gymnocalycium kieslingii forma. alboareolatum Ferrari, Cact. Succ. J. (U.S.) 57: 244-246, 1985.

Tato forma se liší od typu tělem, které je méně zploštělé (dle mých rostlin spíše cylindrické), areoly jsou širší, 4-5 mm v průměru a velmi vlnaté, bílé, trny četné a více vzpřímené.

Naleziště: Argentina, La Rioja, dept. Sanagasta, blízko Villa Sanagasta, sbíral O. Ferrari 1982.

Tuto formu nelze spojovat s *G. alboareolatum* Rausch, která má semena podrodu *Microsemineum*, zatím co Ferrariho var. *alboaretum* má semena podrodu *Gymnocalycium* a už na první pohled se tyto odlišují.

***Gymnocalycium odoratum* n. n., zit. Meregalli in Piante Grasse 5(1): 36, 1985.**

Katalog Uhlig 1976.

Toto gymnokalycium nebylo nikde popsáno. Semena nabízela firma Karlheinz Uhlig v roce 1976 a rostliny z těchto semen vypěstované se ještě dodnes pěstují v našich sbírkách a jsou dosti rozšířené. Podobají se *G. baldianum*, mají však bílý květ. Semena patří do podrodu *Gymnocalycium*. Naleziště tohoto druhu není známo. Katalogové číslo U 2537.

***Gymnocalycium berchtii* Neuhuber, *Gymnocalycium* 10(3): 217-220, 1997.**

Tento druh objevili společně holanďan Ludvík Bercht a rakušan Gert Neuhuber 16. prosince 1989.

Na počest svého společníka z této cesty do Argentiny jej popsal Gert Neuhuber v rakouském časopise GYMNOCALYCIUM 10 (3) 1997, str. 217-220.

Tělo jednotlivé, ploché až diskovité, až 20 mm vysoké a 40-60 mm v průměru, kořen kulovitý 30-50 mm dlouhý, mnohdy rozvětvený, sací kořeny většinou ve spodní části. Temeno lehce pokleslé. Epidermis matná, černošedá až červenohnědá, ojíňená, při silném UV záření také šedofialová. Žebra plochá, 7-9, skoro rovná, směrem k bázi se rychle rozšiřující a pak 17-20 mm široká, sotva patrné hrboly, většinou jen v horní polovině, pak oblé a oddělené naznačenými příčnými zářezy. Areoly oválné, až 3 mm dlouhé a 2 mm široké, 9 (-12) mm od sebe vzdálené, přisedlé, bílé až žlutavě ovlněné, sotva vylýšající.

Trny rovné, zřídka lehce ohnuté, 3 (-5), jeden pár směřující do strany a hlavně lehce k bázi, další trn směřuje dolů, při 5 trnech oba nejhořejší většinou uspořádané nahoru do stran, tenké, 7-10 mm dlouhé, většinou přiléhající k tělu, tmavohnědé až černé, směrem ke špičce červenohnědé nebo světlejší, sotva šedivější, žádný střední trn.

Květy z oblasti temene, trychtýřovité, 53-79 mm dlouhé, 43-60 mm v průměru, podle stáří květu světle růžové až špinavě bílé s růžově hnědým jícnem. Vnější okvětní lístky kopinaté, bílé s jemně růžovým středním pruhem, na vnější straně se světle zeleným až světle růžovým středem a někdy šedozelelou špičkou, báze světle růžová, až 38 mm dlouhé, na nejširším 9 mm široké, na bázi 4 mm široké.

Vnitřní okvětní lístky kopinaté až lichoběžníkové, mnohdy trochu roztrpené, perleťově zbarvené, dole světle zelené, jemný růžový střední proužek, až 25 mm dlouhé, na nejširším místě 7,5 mm široké, na bázi 2 mm. Okvětní lůžko světle růžové, k bázi tmavnoucí. Nektarová komora oranžově růžová. Nitky světle žluté. Prašníky žluté, čnělka na bázi světle zelená. Blizna žlutá.

Semeník tmavozelený, šedivě až modře ojíňený, 18-29 mm dlouhý a 9 mm v průměru. Plod krátce kyjovitý, ve zralosti modrý, se zbytkem květu. Semeno 1,1-1,3 mm dlouhé, 1,2-1,4 mm v průměru, s ulpělou hnědou kutikulou, pod tím černé, mikropylární oblast hilu většinou široce kapkovitá, trochu vkleslá, střed vyvýšený, černý, poddruh *Gymnocalycium*.

Naleziště: Argentina, provincie San Luis, Los Chañares, 670 m n. m., našel G. Neuhuber (Gn 89-158).

Toto gymnokalycium se nachází na severních výběžcích Sierra de San Luis, tvořeno geologicky vyvěřelými vrstevnatými a již velmi zvětralými žulovými deskami, mezi kterými se vytvořil substrát, pocházející z různých listnatých dřevin a tráv a

jemného sprašového písku. *G. berchtii* tvoří bohatě semena a kdo má šťastnou ruku s výsevy, bude mít velkou radost z pěkného kvetení, ale i z krásně vypadajících rostlin, protože tento druh roste jen částečně chráněn před sluncem travnatou buší a tak ve sbírkách dosáhneme nejpřirozenějšího vzhledu, když jej nebudeme příliš stínit. Ne příliš mnoho vlhkosti v horkých letních měsících a co nejvíce minerální substrát by měly zajistit dobré výsledky.

Gymnocalycium lepidum Piltz n. n., Gymnos 13(25/26):45, 1997.

P 192 Cordoba, Berrotaran.

Gymnocalycium papschii n. n., zit. Lukasik in Synonymie rodu Gymnocalycium: 18, 1999.

WP 111 Jan Javier.

Jsou nejnovější dva druhy, které čekají na podrobnější popis. Patří do semenného poddruhu *Gymnocalycium* Schütz ex Metzing, sekce *Baldiana*.

Lukašik Emil

Inzeráty kaktusů

Inzertní programy v televizi, či inzeráty v novinách, nenávidím. Jsou buď hloupé, oblbující, nebo agresivní a nedůvěryhodné. Především však zdržují a zabírají místo, které by si divák, či čtenář, přál využít lépe. Více si cením inzerátů v zahrádkářských a kaktusářských časopisech. Co všechno bych mohl mít kdybych na to měl a kdyby nabídka byla pravdivá, nejen v podobě vějičky na chtivé hejly.

Pravidelné pročítání nabídek učinilo ze mne jakéhosi samozvaného znalce inzerentů našich i zahraničních. Drobné nabídky malopodnikatelů a malých firem mají jepičí život. Ale i u nás a na Slovensku máme několik známých velkých sbírek s nabídkami odprodeje přebytků kaktusů a sukulentů různých rodů a druhů, včetně takových, které podléhají mezinárodně platným omezením. Některé naše firmy pronikají ve velkém už i na zahraniční trhy a nespolečají na náhodné návštěvníky z devizových oblastí. Pod titulem „**Besuchen sie Prag ?**“ se čtenář doví, že skleníky firmy Rys jsou vzdáleny od Prahy jen 20 km. Nabízí veškeré druhy kaktusů, včetně ariokarpusů, lofofor, obregonií, turbinikaktusů atd. Nabídky vykoumaných skleníků všech typů, přístrojů a měřících čidel, nabídky hnojiv, houbomorných a hmyzohubných přípravků, nabídky substrátů o nichž se kaktusům na nalezištích jen sní, nabídky odborné literatury staré i nové (v odstrašující ceně), či nabídky k sňatku mezi zájemci o kaktusy (přesněji mezi zájemci a zájemkyněmi, nejde o homosexuály) a to vše je korunováno pozvánkami na výstavy s přednáškami a nabídkami rostlin od nejméně tří, častěji však od pěti a více specializovaných kaktusářských závodů.

Občas čtenář najde inzerát mimořádně zajímavý. Pro pěstitele sukulentů je to výzva k objednávce nabídky rostlin z výzkumných kultur Succulentaria prof. Dr. Dierse. Přebytky bezpečně určených a zdravých sukulentů, s uvedením lokality naleziště a sběratelským číslem je možno získat za v inzerátu neuvedené ceny. Požadují jen zpětné porto ve známkách za 2,20 DM (dnes nutno přepočítat na Euro).

Platí-li, že nové koště dobře mete, pak o nabídce v inzerátech nových firem to platí dvojnásob. Příkladem může být nový holandský podnik **Cactus Paradise Amsterdam**. Nabízí krásné pravokořenné rostlin s uvedením polního čísla a stanoviště v přírodě. Mimo rodu *Ariocarpus*, *Astrophytum*, *Copiapoa*, *Lophophora*, *Matucana*, *Neoporteria*, *Obregonia*, *Pelecyphora*, *Saguaro*, *Strombocactus*, *Thelocephala*, *Turbinicarpus* atd. jsou v inzerátu i speciality. Marně jsem však hledal lobivie, rebucie, notokatusy, nebo aspoň mamilárie. Asi tyto nejčastěji pěstované kaktusy zahrnují pod položku „atd“. K vyjmenovaným specialitám řadí „želvovité kaktusy“ s bílými pruhy mezi sousedícími areolami, nebo kristáty s kristátními květy, či mamlemi, superkaktus v podobě *Echinocereus davisii*, f.

brevispinus, který má krátké, ale silné trny, nebo astrofytum „Onzuka“, mající na každé areole dva bílé pásky. Při nejbližší cestě do Amstrdamu nechte pro tentokrát honbu za diamanty stranou a zajděte se podívat do Ráje kaktusů. Pokud ještě firma existuje, dejte nám vědět, jak jste byli s její návštěvou spokojeni, případně co jste si odnesli (asi jen dojmy).

MUDr. Vladimír Plesník

Výstava kaktusů v Porubě

aneb postřehy z 31. výstavy kaktusů a sukulentů v Kulturním domě „Poklad“, kterou pořádal Klub kaktusářů „CEREUS“, Ostrava-Poruba, ve dnech 22.-24.6.2002

Hned v úvodu je třeba zdůraznit, že tak jako v jiných předcházejících letech, bylo i v letošním roce věnováno instalaci, jakož i zabezpečení zdárného průběhu výstavy maximální nasazení všech členů výboru. Ať již se jednalo o upoutávky ve sdělovacích prostředcích, jako např. Radio Čas i další, jako vylepení plakátů, tak aby vše proběhlo bez zbytečných průtahů, musím konstatovat, že letošní výstava se minula účinkem veškeré snahy o propagaci, jakož i návštěvnosti. Jistě je namístě otázka, jak dlouho budou moci členové této organizace tyto výstavy dotovat ze své činnosti, když při dnešních nákladech je opravdu otázka, zda-li toto úsilí věnované výstavě a výše vynaloženým nákladů je vskutku rentabilní,

Co se týče počtu návštěvníků, i když nechci uvést konkrétní čísla, musím říci, že zůstala za hlubokým zájmem, všech kategorií. Je až zarážející, že počet dětí byl hluboce pod úrovní jiných ročníků. Dokonce musím osobně přiznat, že nepamatuji případ, že by na výstavu nepřišla ani jediná třída, tak jak se to stalo v letošním roce.

Co se týče prodeje rostlin, musím konstatovat, že tak jako v jiných létech byl prodej velmi dobře zabezpečen a to jak kvantitou nabízených rostlin, tak i jejich kvalitou. Vzhledem k návštěvnosti byl ovšem prodej poznamenán oproti jiným létům velmi slabou kupní silou. Nakonec lze pouze konstatovat, že všichni musí doufat, že příští ročník předčí tento letošní nejen zájmem těch, pro které jsou tyto výstavy pořádány, ale i dalším zájmem těch, kteří tyto výstavy pořádají a kterým patří dík za to, že věnují spoustu času, a to nejen organizaci výstavy, ale i její realizaci. Bez této obětavé a na pohled neviditelné, ale velmi důležité práce, by plody této snahy, tj. výstava, nikdy nebyly prezentovány v této podobě, jakou vidíme.

Proto na závěr pouze konstatuji: Díky všem a vydržet. Tímto článkem skládám všem, kteří se zasloužili o letošní výstavu kaktusů v Ostravě-Porubě hlubokou poklonu a uznání. Ještě jednou opravdu všem děkuji.

Tůma Milan

Z naší činnosti

Na posledních schůzkách někteří starší členové vzpomínaly na přednášky, které se věnovaly jednomu rodu nebo některému okruhu rostlin. Není nic snadnějšího než vyhovět přání členů a zapůjčit podobnou diasérii. Tentokrát to byla diasérie ze sousedního porubského Klubu pod názvem Jižní Amerika IV. Takže dne 3.6. jsme se zaměřili především na rody *Rebutia*, *Discocactus*, *Sulcorebutia*, *Mediolobivia* a další. Jako všechny porubské diasérie, tak i tato je doplněna vyčerpávajícím textem k jednotlivým obrázkům. Dobře zpracovaná přednáška nebude asi poslední a někdy příště se vrátíme k další diasérii, avšak na jiné téma.

Naši jubilanti

Dne 24.9.1937 spatřil světlo světa náš dlouholetý člen pan **Miroslav Přerovský**, který oslaví významné životní jubileum. Pravidelně navštěvuje každou naši schůzku a často přinese i nějaké své výpěstky. Je totiž vynikajícím pěstitelům, kterému výsevy, roubování a další pěstitelské kaktusářské činnosti dělají potěšení a radost. Přejeme našemu jubilantu hlavně hodně zdravíčka, štěstí a spokojenosti, a aby mu elán s jakým se kaktusům věnuje, ještě dlouho vydržel.

Pobeskydí 2002

Letošní setkání kaktusářů ve Frýdlantu (28.-30.6.2002) přilákalo poněkud větší počet účastníků než pořadatelé očekávali. V posledních letech se účast pohybovala kolem 70 účastníků, tentokrát však přijelo 120 přátel, které přilákalo hvězdné obsazení přednášejících. Avšak pořadatele tato účast nezaskočila, spíše potěšila. Již v pátek večer proběhlo přátelské posezení při kytáře a pivem zdarma. V sobotu dopoledne presentovaly své přednášky pan Bernhard Schweitzer (president německých gymnofilů) na téma kaktusy Argentiny a po něm vystoupila kaktusářská legenda pan Walter Rausch, který svou účastí přilákal snad tak velký počet účastníků. Po obědě přednesli své přednášky pan Michael Wohlschlager z Rakouska ze své cesty po Chile, pan Milan Zachar z Bratislavy vystoupil ze svým příspěvkem na téma rod *Thelocactus* a Dr. Petr Antálek představil málo presentovaný rod *Pereskia* v přednášce nazvané „I kaktusy mají listy“. Večer proběhlo další přátelské posezení. I letos nám část setkání propršela, ale nebylo to tak strašné jako loni. Možná to bylo i dobré, že bylo pod mrakem, neboť pokud by svítilo příliš slunko, asi by v přednáškové místnosti bylo nedýchatelno. Závěrem lze konstatovat, že letošní setkání Kaktusy v Pobeskydí 2002 můžeme považovat za velmi zdařilé a můžeme se těšit už na příští rok, kdy se sejdeme už po desáté.

Informace

Setkání gymnofilů, které se mělo konat 7.9.2002 v Brně, bylo nutno z technických důvodů **přeložit na 14. 9. 2002**. Setkání se koná v klubu Vojenské akademie Brno, Šumavská ul. č. 2 od 9.00 hod. Prosíme, pokud se Vy nebo některý Váš známý chystáte na toto setkání o pochopení.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571

Lukašik Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 0604181134

OBSAH – LEDEN 2002

Z literatury	106
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXX.	108
Inzeráty kaktusů	130
Výstava kaktusů v Porubě	131
Z naší činnosti	131
Naši jubilanti	131
Pobeskydí 2002	132
Informace	132

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, září 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571

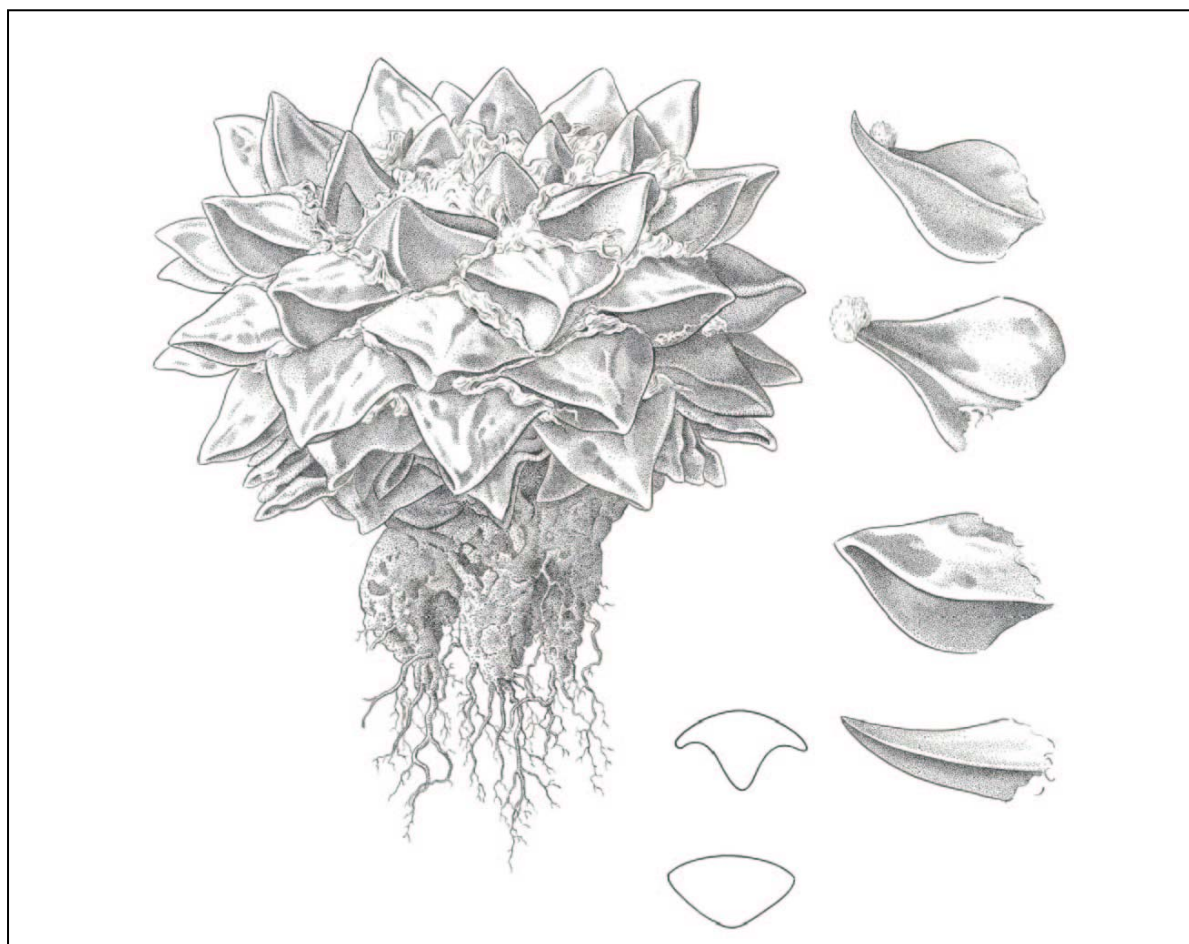
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.

Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 313.
Ročník 31.
Říjen 2002

***Ariocarpus retusus* Scheidweiler 1838**

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 6 / 2000

Pohled do 14 plně rozevřených, sytě oranžových květů se smaragdově zelenou bliznou, vyrůstajících z temínek pektinátně vytrněných rostlin, napovídá, že jde o ***Echinocereus dasyacanthus***. Tato nádherná skupinka byla fotografována na nalezišti ve státě Coahuila (Mexiko).

Coryphantha ramillosa patří k hledaným koryfantám především pro u koryfant neobvyklou barvu květů. Ta může být světle růžová až temně purpurová. Nálezy žlutě kvetoucí rostliny vedly Dichta a Lüthy-ho k popisu nového poddruhu, takže dnes máme ***Coryphantha ramillosa ssp. ramillosa*** a žlutě kvetoucí ***Coryphantha ramillosa ssp. santarosa***. Nápadný rozdíl v barvě květů provází i drobné odlišnosti, popisované ve srovnávací tabulce (šedo- nebo trávově-zelená pokožka, velikost mamlí, počet a délka trnů). Oba poddruhy rostou na vápencových půdách v různých oblastech Coahuila a Chihuahua (5 barevných snímků).

Exkurzí botaniků do Namaqualandu na západě jižní Afriky financovalo vydavatelství světoznámého časopisu National Geographic. Zdejší polopoušť hýří na jaře záplavou květů, vyvolaných vydatnými dešti v zimě. Je to učiněný ráj pro sukulentáře, roste v něm asi 1000 druhů sukulentů. Většinu představují ***Mesembryanthemaceae*** a ***Aizoaceae***, dále ***Crassulaceae*** a ***Asteraceae***. Účastníci exkurze učinili několik cenných objevů, mimo jiné sukuletního geofytu ***Lachenalia inconspicua***, patřícího do čeledi hyacintovitých, nádherně kvetoucího ***Cheiridopsis robusta***, nebo dosud nepopsaného druhu ***Osteospermum***. Naleziště jsou však vážně ohrožena pastvou stále se zvětšujících stád dobytčat a rozsáhlými zemními pracemi firem dobývajících diamanty (7 barev. snímků).

Echinofosulokaktusy, s dnes platným rodovým jménem ***Stenocactus***, jsou pověstné zmatečným názvoslovím. Podle nových názorů (Burow, 1995) existuje však jen 10 druhů s řadou přechodných variet. Autor se zajímá pouze o výrazně otrněné druhy, mající až osmicentimetrové, často ploché trny nápadných barev. Jejich hlavním představitelem je ***Stenocactus crispatus*** s okruhem příbuzných ***St. hastatus***, ***St. multicostatus*** a ***St. phyllacanthus***. Celý rod se daří v každém propustném substrátu s příměsí humusu a na slunném místě. Kvete brzo z jara menšími, obvykle pruhovanými květy. Dobře se množí semeny, semenáčky rostou poměrně rychle (3 barevné snímky).

Vegetativní množení rodu ***Pachypodium*** nepatří k běžným způsobů pěstování těchto atraktivních rostlin. Rostou sice dobře ze semen, ale získat klíčivá semena je problém. Jinou potíží je přerůstání dospělé rostliny, které vyvolává potřebu jejího zmenšení řezem. Takto lze získat vzhledné, kompaktní a výstavní kusy např. ***Pachypodium baronii***, ***P. bispinosum***, ***P. decaryi***, ***P. rosulatum*** a jiné. Řez navodí také růst odnoží. Zatím co množení odřezanými částmi kořenů je poměrně jednoduché, odřezky výhonů koření velmi slabě a hynou. Autoru se podařilo zakořenit silnější větve ***P. rosulatum*** tak, že řeznou ránu posypal aktivním uhlím a zasadil je do směsi hrubšího keramzitu s perlitem. Několik týdnů odřezky jen slabě mlžil, s lehkou zálivkou začal po dvou měsících. Během 3-4 měsíců vyrostly nové lístky, po vydatné zálivce s přihnojením odřezky dobře rostly (4 barevné snímky).

Seriál doporučených rostlin pokračuje obrázky a stručnou charakteristikou: ***Selenicereus grandiflorus*** (známý jako "Královna noci" má dlouhé výhony opírající

se o kmeny stromů. Ve skleníku dobře roste je-li volně vysazen do půdy a vyvazován na pevnou konstrukci. Mohutně rostoucí kusy každoročně kvetou desítkami velkými (25 cm), nádhernými květy. Z vějíře zlatožlutých sepálů vyniká koruna bílých petálů. Krása trvá jedinou noc, postupně ale kvetou další poupata. K úspěchu je třeba suché a chladné zimování. Množí se snadno zakořeňujícími kusy výhonů), **Mammillaria pulliamata** (má nápadné zlatožluté trny, které jsou pevné a dlouhé střední mají ostrý háček. Růžové květy tvoří věneček chráněný naježenými trny. Velmi dobře roste v minerálním substrátu, vývin trnů a násadu květů podporuje slunné stanoviště. Zimovat zcela suše při 8-10°C), **Agave isthmensis** (teprve 1993 popsána novinka z Mexika, vhodná do menších sbírek. Sukulentní listy jsou modrozelené, na okrajích a špičce opatřeny žlutohnědými zoubky a trnem. Typický tvar sevřené růžice dosáhneme kultivací v písčitém substrátu, na plném slunci a v létě opakovanou zálivkou. Naopak zimovat v naprostém suchu a chladnu).

Echinocereus stramineus (= slámovitý) tvoří velké polštáře hlav až 30 cm vysokých o průměru 10 cm. Z areol rostou nápadně dlouhé a píchavé trny (7-14 krajních o délce až 4 cm a 2-4 střední, odstávající od těla, o délce 10 cm i více). Všechny trny jsou běložluté až nahnědlé, ve stáří šedé. Trychtýřovitý květ fialové barvy má v průměru až 15 cm. Při dostatku čerstvého vzduchu a bohaté zálivce na jaře snesou některé klony tohoto měkomasého druhu po podzimním otužování i mírný mráz. Kvetou až velké exempláře. Rozlišuje se **E. stramineus subsp. stramineus** a **E. stramineus subsp. occidentalis**, mající menší květy a šikmo dolů směřující střední trny (dva barevné snímky).

Opuntia verschaffeltii (=podle belgického importéra kaktusů) je dlouho známá rostlina (1898), tvořící nízké polštáře z několika až 20 cm dlouhých výhonů, zpočátku sytě zelených, pak matně hnědých. Na jejich koncích vyrůstají kulovité uspořádané hloučky beztrnných zelených lístků, tzv. poupata potomků. Snadno se odlamují a zakoření. Slouží k dalšímu rozšiřování opuncie. Květ je 4 cm dlouhý, široce rozevřený, oranžově-růžové barvy. Je velmi rozšířená na území bývalých sopek v Argentině a Bolívii. Je zimovzdorná. Se zálivkou začneme až se poupata vybarví (polovina května), pak slunné a vzdušné stanoviště (barevný snímek).

Nekrolog k úmrtí prof. Dr. Wenera Rauha obsahuje mimo životopisných údajů i jeho profesionální kariéru, výsledky badatelské práce u oblíbených kaktusů, sukulentů a bromélií. Zasloužil se o poznání flóry jihoamerických pralesů a zejména Madagaskaru. Publikoval přes 300 odborných prací, v tom dva tucty knih. Jeho jméno nese několik rostlin. K počtám, kterých se mu v životě dostalo, patří mimo jiné prvé vyznamenání monackou hraběnkou "Zlatým kaktusem". Až do posledních dnů pracoval na nových publikacích a i několikrát týdně navštěvoval botanickou zahradu v Heidelbergu, jejímž ředitelem byl od roku 1960. Když roku 1981 odcházel na odpočinek, rozšířily se původní tři skleníky na patnáct, plných botanických vzácností. Většinu sám nasbíral a zpracoval. Zemřel jen pár týdnů před dosažením 87 let. Odešel velký odborník a dobrý člověk, čest jeho památce (fotografie).

Z Rauhovy odborné pozůstalosti pochází popis nového poddruhu **Aloe prostrata ssp. pallida**. Od typu se liší hnědým zabarvením vnitřku listové růžice a světle růžovými až žlutými květy (4 barevné snímky).

Nadšeně vzpomíná F. Strigl na setkání s kvetoucími kusy **Trichocereus candicans** při výpravách do Argentiny. Neuvěřitelná proměnlivost tvarů těla, otrnění a zejména květů vede k úvaze o přírodních hybridách s **Trichocereus huascha**, rostoucím ve stejných končinách. Květy o průměru 20-24 cm jsou čistě bílé, bílé s růžovými pruhy, bílé s růžovými okraji petálů, celé růžové, světle či tmavě červené, až téměř fialové. Vzácnější jsou žlutě a oranžově kvetoucí exempláře. V našich

sbírkách se s květy téměř nesetkáme: rostliny potřebují mnoho místa a kvetou až ve vyšším věku. Jen při volné kultuře na Malorce, nebo na Tenerife, by bylo možné získat semena od rostlin s vybranou barvou květů. Na původních lokalitách, navíc velmi těžko přístupných, se o rychlou sklizeň semen starají mravenci (8 barevných snímků).

Neobvyklý vzhled má ***Sarcocaulon peniculinum*** příbuzný známým pelargoniiím. Tělo podobné neforemné, hrbolaté hlíze, každoročně kvete několika jednoduchými karmínovými kvítky. Kdo by je však zalil, může se s rostlinou rozloučit. Až se objeví na vrcholcích hrbolů drobné, keříčkovité lístky, teprve pak je možná slabá zálivka spodem. Rostlina je přizpůsobena na život s dlouhými (několikaletými) obdobími sucha. Pěstitel musí mít velmi pevné nervy, aby se zdržel zálivky (dva barevné snímky).

Volná kultura venku na záhoně či na skalce přispívá k přirozenému vzhledu a zdraví kaktusů. Zejména zimovzdorné druhy jsou vděčné za tento způsob pěstování. Potíž představují deště a sníh v nevhodné době, ohrožující kořeny rostlin. Autor popisuje jednoduchou konstrukci, složenou z kovových sloupků zaražených do země a ve výšce 20-30 cm navzájem propojených čtyřhrannými trubkami. Uprostřed nad záhonem (pařeništěm, skalkou) leží na rámu konstrukce další trubka, která nese zátěž sněhu a podpírá horní kryt (střechu) z umělohmotné rohože. Na zimu je rohož pevně přišroubována ke konstrukci. Protože boky zůstávají volné, musí rohož přesahovat rozměry pařeniště tak, aby ani po stranách do něj nepronikal déšť. V době vegetace, aby rohož nestínila, sroluje se na jednu stranu pařeniště (3 barevné snímky).

Toto číslo končí vzpomínkou na návštěvy u Dr. Cárdenase v Cochabambě. Spartánsky zařízený domek poskytoval minimum pohodlí, ale byla v něm spousta odborné literatury. Sbírání kaktusů, ale i jiných rostlin, obstarávali hlavně jeho žáci. Překvapující je informace, že tam byla též velká sbírka rodu ***Hippeastrum*** (*Amaryllis*) a hlíz rodu ***Solanum*** - divokých brambor. U srdce mne vzalo zjištění, že bolivijsci konzumují pod názvem "achacana" také ***Neowerdermannia vorwerkii*** Frič!
MUDr. Vladimír Plesník

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXXI.

Sekce **LAFALDENSIA** Schütz

Rozdělení podrodu *Gymnocalycium* na tři sekce vzniklo pro nápadný rozdíl ve velikosti rostlin a jejich květů.

Sekce *Lafaldensia* je tvořena malými rostlinami o průměru těla, ca.3 cm, vyjíměčně a to převážně v kultuře o něco více. Charakteristickým znakem je, že velmi záhy a hojně odnožují a tvoří menší a větší trsy. Jsou to rostliny velmi variabilní co do počtu trnů (štetinaté), jejich zbarvení ale i variability květů. Ochetně kvetou, a to jako první gymnokalycia, časně z jara. V přírodě jsou velmi těžko k nalezení. Jejich domovem je Argentina, provincie Cordoba. Semena, semenný druh *Gymnocalycium*, dříve *Ovatisemineum*.

***Gymnocalycium bruchii* (Speg.) Hosseus, Revista del Centro Estudiante de Farmacia Cordoba 2(6): 16+ 22, 1926.**

O původu prvních rostlin tohoto druhu, které se dostaly do sbírek do Evropy se názory různí. Podle prof. Vaupela dostal tyto Willy Schwebs, majitel zahradnictví

v Drážďanech, od majitelky farmy v Argentině. Jeden kousek poslal koncem roku 1923 Botanické zahradě v Berlíně-Dahlemu. Další exemplář, tentokrát s poupětem, poslal v květnu prof. Vaupelovi, který pak sloužil jako podklad pro popis. Podle dalších údajů prof. Vaupela rostou tyto mezi trávou, takže ušly pozornosti sběračů.

Od Hanse Oehme víme, že získal tytéž rostliny od Schwebse. Mnohé z nich byly skupiny nebo jednotlivé rostliny, které měly sklon k odnožování, všechny měly řepovité kořeny, rostliny co do otrnění i tvaru rozmanité. Oehme je popsal jako variety.

Naleziště navštívil 14. října 1923 Van Osten z Montevidea. Z jeho zprávy v ZfK víme, že byly nalezeny na nízkém pahorku za hotelem, na hoře La Falda v Sierra de Cordoba, ve výšce 1000 m n. m.

Popis v Apod.Sobre Cact. 22 1926:

Tělo malé, jen málo centimetrů vysoké a silné, nahoře zploštělé, tmavozelené, bohatě odnožující. Temeno prohloubené a vyplněné trny. Žeber 12, mírně vysokých, příčnými rýhami poměrně hluboce hrbolcovité, hrbolce pod areolami nejsou bradovitě protaženy. Areoly blízko sebe, eliptické, 2-3 mm dlouhé, s krátkou vlněnou plstí, která později mizí. Trny jsou na způsob štětín zahnutých, až 6 mm dlouhých, na bocích a spodním konci areoly. Střední trn 1, přímý, více hnědý, často chybí. Květy blízko sebe, asi 3 cm dlouhé a 3,5 cm široké, po 3 dny otevřené, v noci zavřené. Semeník krátký, 5 mm dlouhý, se 3 širokými šupinami, z toho jedna docela dole, ostatní v horní polovině. Zárodky semen chomáčovitě, s poutky srostlé, částečně jednotlivé. Okvětní lístky četné, vnitřní špičaté, 3-4 mm široké, jemně fialově růžové, s poněkud tmavším pruhem. Vnější tupé, zelenavě hnědé, okraje světlejší. Tyčinky velmi početné, mnohem kratší než okvětní lístky, nejspodnější docela na bázi okvětí, nerozdělené do dvou zřetelných skupin. Nitky bílé, prašníky světle žluté, čnělka s 8 laloky rovněž světle žlutá, nepřevyšující horní prašníky.

Naleziště: hora La Falda v Sierra de Cordoba ve výšce 1500-2500 m n. m., Argentina.

Gymnocalycium bruchii forma deviatum Oehme, zit. Uwe Becker in Kakteen/Sukkulanten DDR : 22, 1986.

Robustnější než typ. Jednotlivé hlavy v trsu až 4 cm v průměru, trny silnější, barvy slonoviny, odstávající. Květy 3,5-4 cm dlouhé, růžové, všechny okvětní lístky s hnědě zeleným středním pruhem, střed květu sytě růžový.

Gymnocalycium bruchii forma enorme Oehme, zit. in Backeberg Kakteenlexikon

Hlavičky v trsu až 5 cm v průměru, trny kratší, sklovitě bílé, dole barvy slonoviny, tu a tam 1 střední trn. Květ 5-5,5 cm dlouhý a široký, růžový, vnitřní okvětní lístky tmavší a širší, s matným leskem, vnější okvětní lístky s mechově zeleným, vnitřní s fialovým středním pruhem.

Gymnocalycium bruchii forma evolvens Oehme, zit. Uwe Becker in Kakteen/Sukkulanten DDR : 22, 1986.

Tělo asi 5 cm v průměru, okrajových trnů je až 20, střední trny až 3, barvy slonoviny se světlehnědou bází. Květy 3,5-4 cm široké a dlouhé, růžové, střední pruh mechově zelený.

Gymnocalycium bruchii forma fraternum Oehme

Tělo až 3,5 cm v průměru, střední trny jsou špinavě slonovinové, květy 3,5-4 cm široké a dlouhé, růžové s tmavším středním pruhem, vnější okvětní lístky mechově zelené.

U těchto čtyř forem se zřejmě jedná o rostliny, které patří do jedné polymorfní populace velmi variabilního *Gymn. bruchii*.

Gymnocalycium bruchii var. hossei Backbg., nom. inval. (Art. 37.1), Die Cactaceae 3: 1699-1700, 1959.

Liší se od typu *G. bruchii* větším květem a řídkými okvětními lístky, které jsou úzké a špičaté. Trny jsou masově růžové, střední trn se vyskytuje jen zřídka a jsou nepravidelné.

Gymnocalycium bruchii var. spinosissimum Haage, zit. in Graessner: Hauptverzeichnis über Kakteen: 2

K popisu této variety došlo v roce 1973 v KuaS. Autorem popisu je u nás dobře známý německý kaktusář W. Simon.

Tato varieta dosahuje až 15 cm výšky a má průměr 7 cm. Má až 15 trnů v areole, které směřují do stran a 3-5 trnů středních, jež mohou být až 20 mm dlouhé. Květ má asi 4,5 cm v průměru, je bledě růžový, směrem ke středu tmavší bez středního pruhu. Tato rostlina roste sloupovitě a nemá sklon k odnožování, stejně tak k vytváření trsů.

Gymnocalycium bruchii var. niveum Rausch, Succulenta 68 (9): 179-180 + title plate, 1989.

Odnožující, tvořící malé skupiny. Těla kulovitá až krátce cylindrická, až 2 cm silná, s řepovitým kořenem. Žeber 14-15, dělených v 2-3 mm dlouhé hrbolečky. Areoly kruhové až oválné 2 mm dlouhé, s bílou plstí nebo okrovou, od sebe 0,5-1 mm vzdálené, také se vzájemně dotýkající. Okrajových trnů 22-24 a jeden nahoru a jeden dolů směřující, štětinovitě, stočené kolem těla a navzájem propletené, až 5 mm dlouhé, bílé. Střední trn chybí, někdy jeden kratší. Květ 20-25 mm dlouhý a široký, bělavě růžový s růžovým středním pruhem.

Naleziště: Argentina, Cordoba, poblíže Capilla del Monte, R 727.

W. Rausch: Od *Gymn. albispinum* Backbg. se liší delším otrněním. Podle J. Piltze tuto populaci našli Rausch a Ferrari severozápadně od Capilla del Monte a další stejnou, asi 50 km západně od La Faldy, květy jsou zde větší, otrnění tmavší, hnědavé, až masově zbarvené a štětinačnejší.

Gymnocalycium bruchii var. brigitae Piltz, Succulenta 66 (10): 213-216, 1987.

Rostliny objevila v roce 1980 na výzkumné cestě manželů Piltzových, manželka Jörga Piltze, Brigita, po které je pojmenována. Tato varieta se podstatně liší od typu, forem a variet *G. bruchii*, byla popsána v čas. Succulenta, 66, str. 213-216 v roce 1987.

Tělo ploše kulovité, až 3 cm (-3,5cm) široké, 1,5 cm vysoké, tmavozelené, odnožující. Žeber 8 (7-9), svisle sbíhajících, rozdělených v ploché hrbole, uprostřed rostliny 1 cm široké. Areoly oválné. Okrajových trnů 7-9, až 4 mm dlouhé, nikdy nedosahují sousední areoly, bílé, vzácně na bázi slabě světle hnědé, skoro vždy ohnuté k tělu, žádný střední trn. Květ 2,5-3,5 cm dlouhý, nálevkovitý, jemně růžový, se silně růžovým středním proužkem. Vnější okvětní lístky až 1,3 cm dlouhé, až 0,5 cm široké, růžově bílé, s tmavě růžovým středním proužkem, kopinaté. Vnitřní 1,2-

1,8 cm dlouhé, až 0,3-0,5 cm široké, kopinaté, špičatější než vnější, růžové. Plod modrozelený, 1,5 cm široký a 1,2 cm vysoký, posázený pouze málo šupinami. Semeno skoro kulaté až 1 mm. Oblast hilum-mikropyly skoro kulaté, jednostranně vybíhající ke špici, buňky testy ve všech okřscích víceméně slabě konvexní, částečně pokryté zbytky arillu.

Naleziště: Argentina, provincie Cordoba, vyskytuje se na kamenitých loukách západních svahů Sierra Grande asi 1800 m n. m. Sbíral J. Piltz pod pol. číslem P 214.

Gymnocalycium albispinum Backeberg, in: Backeberg & Knuth: Kaktus-ABC: 285 + 416, 1935.

Bylo popsáno Backebergem v jeho Die Cactaceae III a poprvé v Kaktus ABC 285, 416, 1935 jako samostatný taxon. Překlad z dánštiny:

Tělo kulovité, často odnožující, matně zelené, na temeni s vlnou, pokryté propletenými trny, které jsou štětinovité, 14 žeber asi 3 mm vysokých a 4 mm širokých, nad areolami příčné zářezy. Areoly vzdálené od sebe 1 mm, zpočátku hustou plstí pokryté, s trny štětinovitými, asi 25, bílými, asi 10 mm dlouhými, okrajovými, vzájemně spletenými, střední, na bázi zahnědlými, nepravidelně stojícími. Květ je růžově fialový, kruhovitý ca.3 cm dlouhý. Plod podlouhle kulovitý. Naleziště: Argentina, Cordoba.

Backebergovi nebylo přesné naleziště známo. Teprve rakouský gymnofil F. Bozsing, který gymnokalycia v provincii Cordoba zevrubněji studoval, objevil tyto rostliny u Alta Gracia, tedy místně izolované od *G. bruchii*, které se vyskytuje u La Falda.

Gymn. bruchii má jen 12-14 velmi krátkých trnů (2-5 mm dlouhých), *Gymn. albispinum* mívá 25 trnů, ca. 10 mm dlouhých. *Gymn. bruchii* mívá jeden střední trn, kdežto *Gymn. albispinum* jich mívá více. Dle Bozsinga roste tato rostlina v trávě sahající až ke kolenům, takže je silně stíněná a těžko k nalezení.

Lukašik Emil

Zeměpis od A do Z – část 19.

Mexiko (MX)

Spojené státy mexické, španělsky Estados Unidos Mexicanos – stát ve Střední Americe mezi Tichým oceánem a Mexickým zálivem; 1958201 km², 91,1 mil. obyvatel (1995), hustota zalidnění 47 obyv./km², hlavní město Mexico (9,8 mil. obyvatel, aglomerace 13,6 mil. obyvatel, 1990); úřední jazyk španělština, měnová jednotka 1 mex. peso (MXP) =100 centavů. Administrativní členění: 31 států a federální distrikt hlavního města. – Pobřeží obou oceánů je většinou nížinné, zčásti s lagunami. Největší část státu zaujímá horská soustava Kordiller. Severní část země tvoří Mexická plošina (1000 – 2500 m n. m.) mezi horskými pásmy Sierra Madre Occidental a Sierra Madre Oriental; na jihu navazuje Mladovulkanická Kordillera s řadou činných i vyhaslých sopek (Citlaltépetl, 5700 m n. m., Popocatepetl, 5452 m n. m.). Kordillery pokračují dále k jihovýchodu jako Jižní Kordillera. Poloostrov Yucatán

tvorí vápencová plošina s krasovými tvary. Podnebí je tropické, na severu subtropické, ovlivněné nadmořskou výškou. Průměrné teploty v lednu 10°C (na severozápadě) až 25°C (na jihu), v červenci 20°C (na náhorních plošinách) až 30°C (na severozápadě). Roční srážky 100 mm (pouště na severozápadě) až 4000 mm (na jihu). Největší řeka pohraniční Grande na severovýchodě, suché oblasti na severozápadě jsou bez stálých povrchových toků. Vegetační kryt různorodý; na severu pouště a polopouště, dále k jihu travnaté a křovité savany, v horách subtropické smíšené lesy, na jihu převládají vřdyzelené vlhké tropické lesy. – Obyvatelstvo vzniklo mísením původních Indiánů s přistěhovaletými Španěly, převládají mesticové (60%), Indiáni (30%). Náboženství římskokatolické (90%), protestantské (5%). Přirozený přírůstek obyvatel 2,7% ročně (1993). Střední délka života mužů 67 let, žen 74 let (1991). Negramotnost 13% (1990). Urbanizace 71% (1990). Vysoká emigrace za prací do USA. – Průmyslově zemědělský stát s významnou těžbou surovin, jeden z hospodářsky nejvyspělejších v Latinské Americe. Hrubý národní produkt 3750 USD/obv. (1993). Z ekonomicky aktivních obyvatel pracuje 26% v zemědělství, 22% v průmyslu. Obdělává se 13% území (1990), louky a pastviny pokrývají 38%, zalesněno 22% plochy. – Pěstuje se kukuřice (19 mil. t, 1994), sorgo (3,9 mil. t), pšenice (3,6 mil. t), cukrová třtina (41,1 mil. t; vyrobeno 3,6 mil. t cukru, 1992), bavlník, kávovník, sisal (45000 t, 3. místo na světě), podzemnice olejná, sezam, banánovník, tabák. Chov skotu (30,7 mil. kusů, 1994), prasat (18 mil. kusů), koz, koní. Rybolov (1,2 mil. t, 1994). – Těží se ropa (nejvýznamnější součást národní ekonomiky; 159 mil. t, 1996, 5. místo na světě), zemní plyn (27 mld. m³), rudy stříbra (2314 t kovu, 1994, 1. na světě, 18% světové těžby), železa (5,4 mil. t), zinku, olova, mědi, manganu a dalších prvků, dále uhlí (10,0 mil. t), síra, sůl (7,4 mil. t). Nejrozsáhlejší je průmysl potravinářský, dále petrochemický, strojírenský (též automobily), hutnický. Námořní obchodní loďstvo 1,1 mil. BRT (1992). Významný cestovní ruch (příjmy od zahraničních turistů 6 mld. USD ročně, 1995). – V předkolumbovské době indiánské kultury Olméků, Toltéků, Zapotéků, Mayů a Aztéků. V roce 1519 H. Cortés založil Vera Cruz, 1521 dobyl Tenochtitlán. Od 1535 součást vicekrálovství Nové Španělsko. 6.11.1813 vyhlášena nezávislost. V roce 1822 vyhlášeno mexické císařství, 1823 republika. Za Americko-mexické války územní ztráty. 1858 – 67 občanská válka, během níž vyhlášeno s francouzskou podporou císařství (císař Maxmilian Ferdinand Josef Habsburský). V roce 1867 B. Juarez obnovil republiku, 1877 – 80 a 1884 – 1911 diktatura P. Diaze, 1911 obnoveno liberálně republikánské zřízení. 1983 člen Contadorské skupiny. – Mexiko je federativní republika v čele s prezidentem. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový Kongres, složený z Poslanecké sněmovny (500 členů, funkční období 3 roky) a Senátu (128 členů, funkční období 6 let). Poslední volby do Poslanecké sněmovny se konaly 6. 7. 1997. Prezident Ernesto Zedillo Ponce de León (*27.12. 1951).

Výskyt kaktusů v Mexiku:

Acanthocereus

chiapensis	e
griseus	e
horridus	
occidentalis	e nt
subinermis	e
tetragonus	nt

Aporocactus

flagelliformis	e	E
martianus	e	nt

Ariocarpus

agavoides	e	E (*)
------------------	---	-------

(*Ariocarpus*)
 elongatus e (*)
 fissuratus e nt (*)
 kotschoubeyanus e V (*)

Ariocarpus agavoides

Ar. fissuratus var. *lloydii*

(*Ariocarpus*)
 retusus e V (*)
 scaphirostris e E (*)
 trigonus e V (*)

Ar. kotschoubeyanus

Ar. scaphirostris

Astrophytum
 asterias l (*)
 capricorne e V
 myriostigma e V
 ornatum e V

Aztekium
 ritteri e V (*)

Bergerocactus
 emoryi

Carnegiea
 gigantea

Cephalocereus
 apicephalum e l
 columna-trajani e nt
 nizandensis e nt
 senilis e V
 totolapensis e nt

Coryphantha
 bergeriana e nt
 borwigii e nt
 bumamma e nt
 calipensis e nt
 calochlora e nt
 clava e
 clavata e
 compacta e nt
 cornifera e nt

(*Coryphantha*)
 cornuta e
 delaetiana e nt
 difficilis e nt
 durangensis e nt
 echinus e
 elephantidens e nt
 erecta e nt
 garessii e nt
 glanduligera e nt
 gracilis e E
 grata e
 guerkeana e nt
 indensis e nt
 jalpanensis e
 jaumavei e
 longicornis e nt
 macromeris e
 maiz-tablasensis e
 maliterrarum e
 melleospina e R
 neglecta e
 nickelsiae e
 obscura e nt
 octacantha e nt
 odorata e R
 ottonis e nt
 pallida e nt
 poselgeriana e V
 potosiana e
 pseudoechinus e R
 pseudoradians e nt

(*Coryphantha*)
 pulleinea e V
 pusilliflora e
pyncacantha e nt
radians e nt
recurvata l
reduncispina e
retusa e nt
 robustispina
 salm-dyckiana e nt
scheeri
scolymoides e nt
speciosa e nt
sulcolanata e nt
 tripugionacantha e
unicornis e nt
 valida e
vaupeliana e nt
villarensis e nt

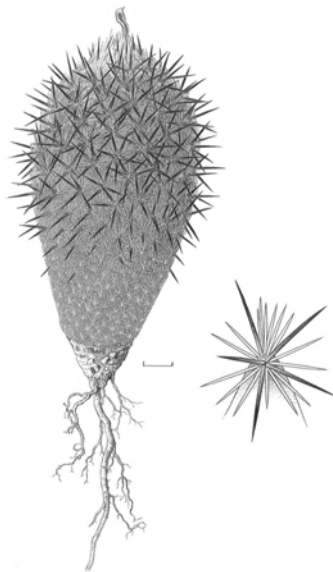
(*Coryphantha*)
vogtherriana e nt
werdermannii e E (*)
 wohlschlageri e

Disocactus
ackermannii e
macdougallii e (*)
macranthus e
nelsonii
phyllanthoides e

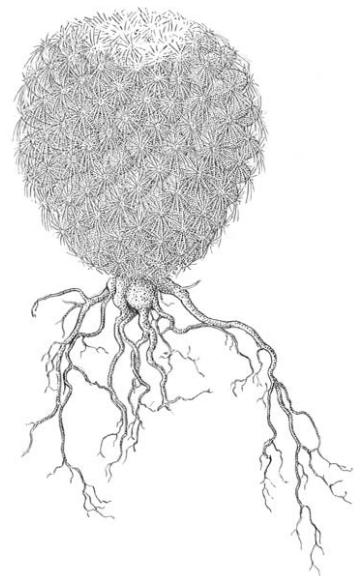
Echinocactus
grusonii e E
horizontalonius
parryi e E
platyacanthus e V
polycephalus
texensis e

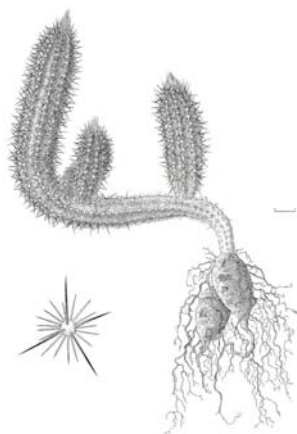
Astrophytum asterias

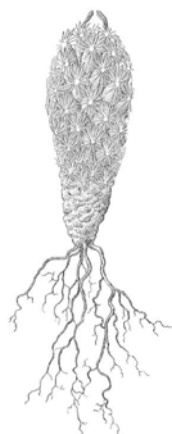
Coryphantha werdermannii

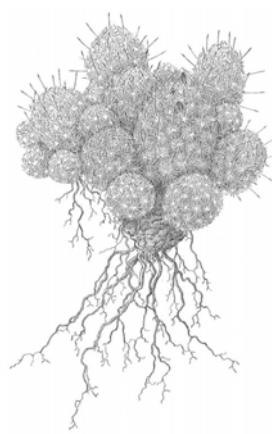
Mammillaria solisioides

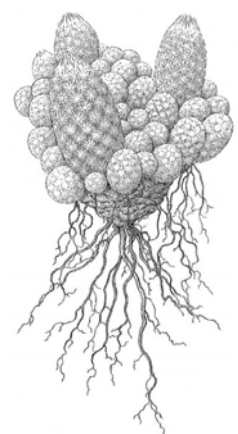
Echinocereus schmollii

Escobaria minima

Escobaria sneedii

Escobaria sneedii ssp. *leei*

Echinocereus

acifer	e
adustus	e V
armatus	e
barthelowanus	e nt
berlandieri	K
brandegeei	e nt
bristolii	e V
chisoensis	
chloranthus	
cinerascens	e nt
coccineus	
dasyacanthus	
delaetii	e V
ehrenbergii	e
engelmannii	
enneacanthus	
fasciculatus	
fendleri	
ferreirianus	e nt
floresii	e I
freudenbergeri	e R
gentryi	e nt
grandis	e nt
huitcholensis	e
knippelianus	e V
lauri	e V
leonensis	e
leucanthus	e V
lindsayi	e E (*)
longisetus	e I
maritimus	e nt
matudae	e
metornii	e
nicholii	
nivosus	e R
ochoterenae	e nt
ortegae	e
palmeri	e I
pamanesiorum	e I
papillosus	
parkeri	e
pectinatus	nt
pensilis	e R
pentalophus	nt
polyacanthus	nt
poselgeri	nt
primolanatus	e
pseudopectinatus	

(Echinocereus)

stramineus	nt
subinermis	e V
tayopensis	e nt
triglochidiatus	
tulensis	e
viereckii	e nt
websterianus	e nt
weinbergii	e V

Epiphyllum

anguliger	e I
caudatum	I
crenatum	
guatemalense	
hookeri	V
lauri	e R/V
oxypetalum	
pumilum	
thomasianum	

Epithelantha

bokei	E
densispina	e
greggii	e I
micromeris	
pachyrhiza	e E
polycephala	e V
rufispina	e

Escobaria

aguirreana	e R
asperispina	e V
chaffeyi	e V
chihuahuensis	e nt
dasyacantha	
emskoetteriana	
henricksonii	e nt
laredoi	e R
lloydii	e
neomexicana	
robbinsorum	
roseana	e V
tuberculosa	
zilziana	e nt

Escontria

chiotilla	e nt
------------------	------

(*Echinocereus*)

pulchellus	e	E
rayonesensis	e	
reichenbachii		
rigidissimus		
russanthus		
scheeri	e	nt
schererii	e	
schmollii	e	V (*)
schwarzii	e	
sciurus	e	R
scopulorum	e	nt
spinigemmatum	e	
stoloniferus	e	nt

Ferocactus

alamosanus	e	R
chrysacanthus	e	E
coloratus	e	nt
cylindraceus		I
diguettii	e	nt
echidne	e	nt
emoryi		nt
flavovirens	e	nt
fordii	e	nt
gatesii	e	nt
glaucescens	e	nt
gracilis	e	nt

(*Ferocactus*)

haematacanthus	e	R
hamatacanthus		nt
herreriae	e	nt
histrix	e	nt
johnstonianus	e	R
latispinus	e	nt
lecontei		
lindsayi	e	nt
macrodiscus	e	nt
peninsulae	e	nt
pilosus	e	nt
pottsii	e	nt

(*Mammillaria*)

auriareolis	e	
auricantha	e	
auricoma	e	
aurihamata	e	I
aurisaeta	e	
auritricha	e	
backebergiana	e	R
bambusiphila	e	
barbata	e	nt
baumii	e	R
baxteriana	e	nt
beiselii	e	R

(*Ferocactus*)

recurvus	e nt
reppenhagenii	e nt
robustus	e nt
sama-maria	e
schwarzii	e nt
tiburionensis	e nt
tortulispinus	e
townsendianus	e nt
viridescens	V
wislizeni	

Heliocereus

aurantiacus	
cinnabarinus	
schranski	
speciosus	e l

Hylocereus

ocamponis	e nt
purpusii	e nt
undatus	f

Leuchtenbergia

principis	e V (*)
------------------	---------

Lophophora

diffusa	e R/V
williamsii	

Mammillaria

alamensis	e
albata	e
albescens	e
albiarmata	e
albicans	e R
albicoma	e V
albiflora	e
albilanata	e nt
angelensis	e R
anniana	e R
antesbergeriana	e
apamensis	e
apozolensis	e
arida	e
armillata	e nt
arroyensis	e
ascensionis	e
aureiceps	e V
aureilanata	e V

(*Mammillaria*)

bella	e R
bellacantha	e
bellisiana	e
benecke	e nt
berkiana	e
bernalensis	e
blossfeldiana	e V
bocasana	e nt
bocensis	e nt
boelderliana	e
bombycina	e l
bonavitii	e
boolii	e V
brachytrichion	e
brandegeei	e nt
brauneana	e
bravoae	e
brevicrinata	e
bucareliensis	e
cadereytensis	e
caerulea	e
calacantha	e
calleana	e
camptotricha	e
candida	e nt
canelensis	e nt
capensis	e R
carmenae	e E
carnea	e nt
carretii	e V
casoi	e
centralifera	e
centraliplumosa	e
cerralboa	e R
chica	e
chionocephala	e nt
claviformis	e
coahuilensis	e V
collina	e
collinsii	e nt
colonensis	e
compacticaulis	e
compressa	e nt
conopsea	e
conspicua	e
cowperae	e
craigii	e nt
crassa	e
crassimammillis	e

<i>(Mammillaria)</i>			
crassior	e		
crispiseta	e		
crucigera	e	V	
decipiens	e	nt	
deherdtiana	e	V	
densispina	e	nt	
denudata			
diguettii	e	R	
dioica			
discolor	e	nt	
dixanthocentron	e	V	
dodsonii	e	V	
dumetorum	e		
duoformis	e	R	
durangicola	e		
durispina	e		
echinaria	e	nt	
echinops	e		
egregia	e		
elongata	e	nt	
erectacantha	e	V	
eriacantha	e	nt	
ernestii	e		
erythra	e		
erythrocalyx	e		
erythrosperma	e	nt	
esperanzaensis	e	R	
estebanensis	e	R	
evermanniana	e	R	
felipensis	e		
fera-rubra	e		
fittkaui	e	R	
flavicentra	e		
flavihamata	e		
floresii	e		
formosa	e	nt	
fraileana	e	nt	
freudenbergeri	e		
fuauxiana	e	R	
gabbii	e		
garessii	e		
gasseriana	e		
gasterantha	e		
gatesii	e		
gaumeri	e	R	
geminispina	e	nt	
gigantea	e	nt	
gilensis	e		
glareosa	e		
glassii	e	nt	
goldii	e	V	
goodridgei	e	R	
gracilis	e	nt	
grusonii	e	R	
guedemanniana	e		
guelzowiana	e	V	
guerreronis	e	R	
guiengolensis	e		
guillauminiana	e	nt	
gummifera	e		
haageana	e	nt	
hahniana	e	I	
halbingeri	e		
halei	e	R	
hamata	e		
hamiltonhoytea	e		
heidiae	e	V	
hemisphaerica	e		
hernandezii	e		
herrerae	e	V	
hertrichiana	e	R	
heyderi			
huajuapensis	e	R	
hubertmulleri	e		
huiguerensis	e		
huitzilopochtli	e	V	
humboldtii	e	V	
hutchisoniana	e	nt	
ignota	e		
igualensis	e		
inae ['inaiae']	e		
infernillensis	e		
insularis	e	R	
isotensis	e		
jaliscana	e	nt	
johnstonii	e	R	
karwinskiana	e	nt	
kewensis	e		
kleiniorum	e		
klissingiana	e	V	
knippeliana	e	R	
kraehenbuehlii	e	V	
krasuckae	e		
lanigera	e		
lanisumma	e		
lasiacantha			
lauri	e	V	
lengdableriana	e		
lenta	e	V	

(<i>Mammillaria</i>)					
leptacantha	e			louisiae	e
leucantha	e	nt		macracantha	e
leucocentra	e			magallanii	e
lewisiana	e			magnifica	e R
limonensis	e			magnirnamma	e nt
linaresensis	e			mainiae	
lindsayi	e	R		maritima	e R
lloydii	e			marksiana	e R
longicoma	e			marshalliana	e
longiflora	e	V		mathildae	e V
longimamma	e	V		matudae	e R
				mayensis	e

dokončení příště
Lumír Král

Z naší činnosti

První schůzka po prázdninách dne 2.9. přilákala skalní, ale i nové členy. Náš distributor časopisů z náhlých pracovních důvodů nemohl mezi nás přijít a tak byl rozdán mezi přítomné jen Ostník a brněnský Zpravodaj AZ. V náhradním programu jsme sáhli do naší knihovny a vybrali diaseriál, který byl rozdělen do dvou částí. V první polovině přednášky jsme viděli zástupce čeledi *Mesembryanthemum*, kterou velmi dobře okomentoval náš znalec na tyto rostliny - př. Bunček. Druhá část přednášky patřila rodu *Ariocarpus*. Do diskuse jsme zapojili především př. Potyky, který představil jeho úspěšné pěstování tohoto rodu v tzv. „vodní kultuře“. Někteří členové nevěřicně kroutili hlavami, ale pěstitelské výsledky př. Potyky hovoří sami za sebe. V závěru schůzky bylo už tradičně mezi přítomné slosováno několik rostlin.

Naši jubilanti

Jubilantem na tento měsíc je př. **Josef Macura**, který slaví dne 28.10. půl kulaté narozeniny 65 let. Kaktusy pěstuje už několik desítek let, sám si vzpomínám když jsem začínal docházet v sedmdesátých letech do ostravského kroužku, tak pan Macura tam již dávno docházel. A dochází pravidelně na naše schůzky celou tuto dlouhou dobu dodnes. Zúčastňuje se aktivně dalších našich akcí jako zájezdů, výstav atd. Přejeme našemu jubilantovi do dalších let hodně zdraví, štěstí, spokojenosti, ale hlavně hodně pěstitelských úspěchů se svými milovanými rostlinami, aby mu rostliny přenášely i nadále radost a krásu svých květů i dalších letech.

Vtip měsíce:

Potkali se dva kaktusáři a nikoho nepomlouvali.

Ukončení sezóny

Je tu podzim, někdy pěkný, slunečný, vybarvený pestrou paletou listů, jindy pochmurný, se zataženou oblohou a častými přeháňkami. Každý kaktusář ví, že je tu prostě konec sezóny. Se zálivkou většiny kaktusů se končí už v září. V tuto dobu by se měli provést i všechny preventivní postřiky proti škůdcům. Pokud jste to ještě nestihli, je tu poslední možnost za slunného počasí provést postřiky ještě nyní. Ne každý má na zimování rostlin stejné podmínky, někdo zimuje tepleji, při světle, někdo chladněji a po tmě apod., proto každý přizpůsobuje ukončení zálivky dle svých podmínek. V říjnu už prakticky necháváme kaktusy řádně vyschnout, hlavně u větších a vyšších kontejnerů vysychání substrátu trvá déle a proto s tím musíme předem počítat. Kaktusům však dopřejeme co nejvíce čerstvého vzduchu, který přispívá k pěknému vytrhování a zpevňování pletiva rostlin. Skleník je u mě otevřený prakticky ve dne v noci i při nižších teplotách kolem nuly ještě v listopadu. Zavírat skleník se však vyplatí pokud lze předpokládat přizemní mrazíky několik stupňů pod nulu. Tyto chladné noci přicházejí kolem poloviny října a listopadu na několik dnů (někdy je třeba i přitopit). Po oteplení znovu skleník otvírám a dopřávám rostlinám co nejvíce vzduchu a světla. Mají-li kaktusy i přes zimu dostatek světla, odmění se v příštím roce bohatou nasadou květů. S příchodem dlouhodobých mrazů kaktusy zazimují a víc se o ně nestarám, jen kontroluji jejich zdravotní stav. Zde se pozná jak účinný byl preventivní podzimní postřik proti škůdcům a chorobám. LK

Informace

--- 19. října 2002 pořádá KK Astrophytum Brno tradiční Sympozium za účasti předních našich i zahraničních přednášejících. Pořadatelé všechny srdečně zvou.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapositivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B. Němcové. Přijďte mezi nás.

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596956944, 723274571

Lukašik Emil, Keramická 7, 712 00 Ostrava – Muglímov

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596910790

OBSAH – ŘÍJEN 2002

Z literatury	134
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXXI.	136
Zeměpis od A do Z – část 19. (Mexiko 1.)	139
Z naší činnosti	147
Naši jubilanti	147
Vtip měsíce	147
Ukončení sezóny	148
Informace	148

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, říjen 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 596956944, 723274571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

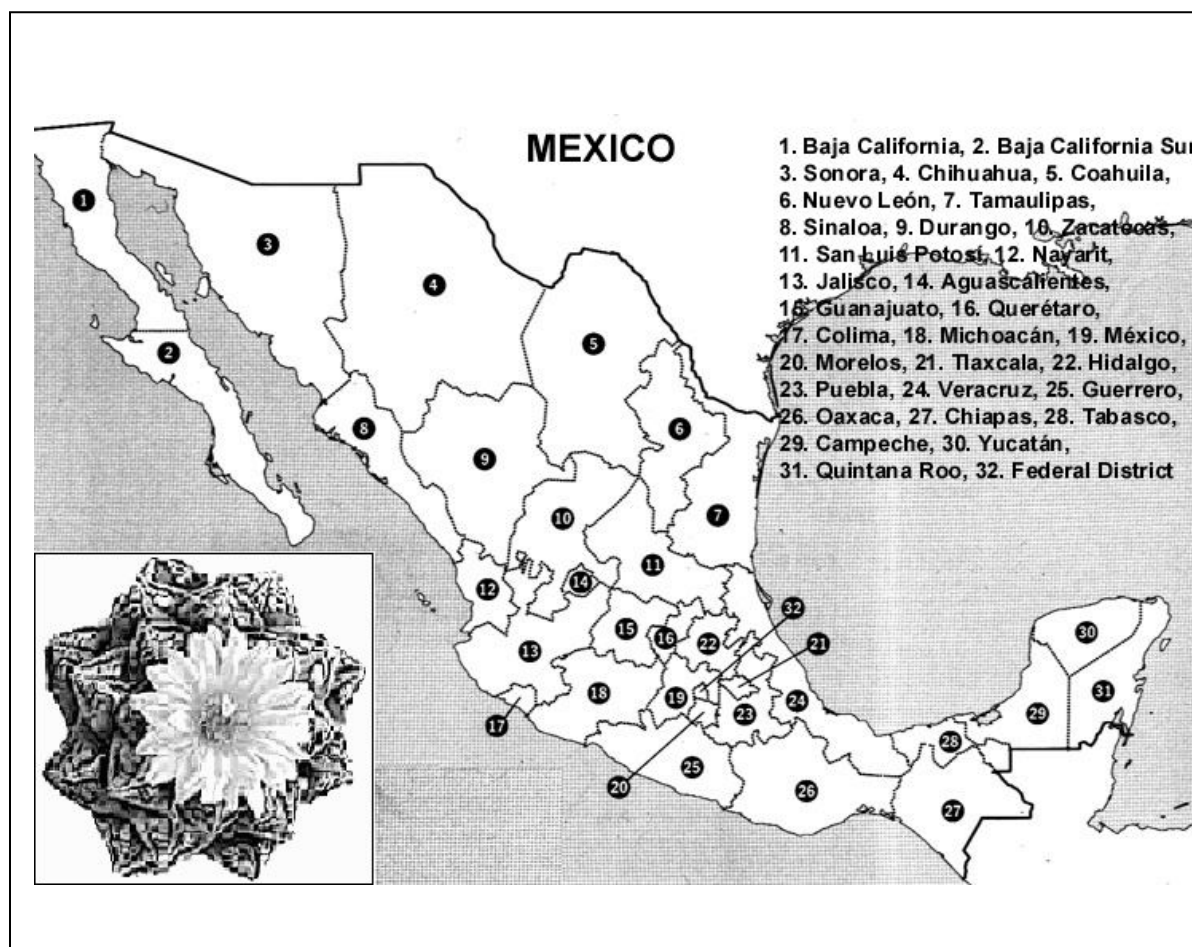
Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 314.

Ročník 31.

Listopad 2002

jednotlivé státy Mexika

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 7 / 2000

Fotografií jsou představeny lososově oranžové květy ***Rebutia pseudodeminuta* var. *christine***. Na základě článků publikovaných v časopise sestavil redaktor žebříček oblíbenosti rodů. Na prvním místě jsou echinocereusy, následované ariokarpusy a koryfantami. Na opačném konci škály jsou stenokaktusy, frailee a kupodivu také gymnokalycia a mamilárie. (Poznámka překladatele: dva posledně jmenované rody jsou ve sbírkách obvykle hojně zastoupeny. Jako by je proto kaktusáři považovali už za příliš okoukané).

Rozvleklý je popis ***Mammillaria tepexicensis*** provázený 3 barevnými snímky. Jeho autor (Lüthy) se detailně zabývá drobnými odchylkami květů, trnů, plodů a semen, aby došel k závěru, že podle jeho názoru jde o ***Mam. longiflora* subsp. *tepexicensis***, lišící se od typu menším tělem, kratšími květy a rýhováním semen.

Až při třetí cestě do Peru se H.J. Wittau-ovi podařilo opět objevit lobivii Ritterem připsanou jeho sestře, pod názvem ***Lobivia winteriana***. Mezi jinými lobivii vyniká opakovaným kvetením v průběhu téhož roku a poměrně velkými sytě růžovými květy se světlejším středem. Světlé trny jsou přilehlé k tělu a podle fotografií (7) připomínají otrnění pektinálních echinocereusů. Naleziště je proti údajům Rittera značně menší následkem pastvy dobytčat a zemědělského využívání půdy. Ze semen importovaných 1964 Ritterem pod číslem FR 1312, se ve sbírkách dochovalo jen několik kusů této krásné lobivie. Od rostlin na nalezišti se liší vyšším tělem a nepravidelně vyrůstajícím středním trnem. Autor se specializoval na sbírku lobivií, které podle něj vůbec nejsou „kaktusy pro důchodce“, protože jejich květy se otvírají v době, kdy ostatní pěstitelé jsou v práci.

Do seriálu pěstitelsky doporučených rostlin jsou zařazeny: ***Discocactus horstii*** (všech šest dosud známých druhů diskokaktusů patří k nejhezčím kaktusům Jižní Ameriky. Typické pro ně jsou značně velké, voňavé, v noci se otvírající bílé květy, vyrůstající z malého cefálie v temeni). ***Ferocactus latispinus*** (asi nejznámější ze všech 24 druhů ferokaktusů. Má typicky široký a hákovitě zahnutý střední trn, zpočátku sytě červené, pak slámově žluté až hnědé barvy. Kvete purpurovými květy, ale až ve vyšším věku. Potřebuje výsluní, hodně tepla a minerální substrát. Rychleji a lépe roste volně vysázený na parapet. Zimovat suše při teplotách 10-12°C). ***Pelecyphora strobiliformis*** (dříve *Encephalocarpus*, vzácný, pomalu rostoucí a choulostivý druh z Mexika. Daří se v čistě minerálním substrátu s přídavkem uhličitanu vápenatého, v podobě jemně drceného tufu. Výsluní těsně pod sklem, velmi omezená zálivka i v létě. Zimovat suše při 8-10°C. Množí se jen výsevem, semenáčky rostou velice pomalu), ***Escobaria roseana*** (všech asi 16 druhů eskobarií se podobá drobnějším koryfantám, často trsovitého vzrůstu. Patří na výsluní pod sklo, do minerálního substrátu, zálivka jen v letním růstovém období. Zimovat jako u předchozího druhu. Množí se výsevy a odnožemi), ***Callisia navicularis*** (známější jako *Tradescantia navicularis*, má charakteristické masité listy člunkovitého tvaru na poléhavých výhonech. Píscitá půda, výsluní a mírná zálivka), ***Echeveria subrigida*** (dříve *Cotyledon subrigida*, tvoří nízkou růžici hustých listů, s bělomodrým ojíněním, jejichž okraje jsou na výsluní zářivě červené. Pěstování jako výše).

V dubnu 2000 byla v Nairobi konference o mezinárodním obchodu s ohroženými, volně žijícími zvířaty a rostlinami (CITES). S platností od 19.7.2000 byly ze seznamu ohrožených sukulentních rostlin vyškrtnut celý rod ***Ceropegia*** (patří dnes mezi masově množené rostliny u obchodníků a ve sbírkách), dále ***Frerea***

indica (není předmětem mezinárodního obchodu), takže v seznamu už nejsou rostliny čeledi **Asclepiadaceae**. **Disocactus macdougalii** a **Dudleya stolonifera** byly přeřazeny z přílohy I do přílohy II. (méně přísné), opět proto, že zájem obchodníků a kupců o ně je slabý a ohrožení rostlin je malé. V článku jsou uvedeny také změny seznamů jiných, nesukulentních rostlin.

Van Heek a Strecker popisují putování po Minas Gerais, kde roste **Micranthocereus violaciflorus**, nalezený Buiningem a popsán jako HU 275. Jeho až metr vysoké tělo o průměru nejvýše 4 cm zdobí nápadně husté, jemné otrnění, doplněné v pseudocefáliu o krémově zbarvené vlasy, protkané silnějšími a delšími rezavými štětinami. Trubkovitý květ, červenofialové barvy je silně masitý a málo rozevřený. Pseudocefalium tvoří již rostliny vysoké pouhých 30 cm. Dobře se množí výsevem, semenáčky naroubované na jusberta nebo pereskiopsis, kvetou již za 3-4 roky po výsevu. Importují se i uřezané hlavy, které lze poměrně snadno zakořenit v drti pemzy, nebo naroubovat. K přezimování vyžaduje teplotu nad 12°C (9 barevných snímků v místě rostoucích kaktusů).

Rod **Wilcoxia** se dnes řadí k echinocereusům, ač vzhled obou rodů je značně odlišný. Také **Echinocereus tamaulipensis** má tělo typické pro wilcoxie: Tužkovitě tenké, často poléhavé stvoly, tvoří chomáč, z jehož konců vyrůstají velké květy trychtýřovitého tvaru, připomínající echinocereusy. Jen ta blizna není smaragdově zelená, ale bělavá. Velikost růžových až purpurových květů je i na stejné rostlině proměnlivá. Roste ve státě Coahuila (Mexiko) na hlinité půdě s kameny, bez krytu ostatní vegetací. Mladé stonky jsou velice měkké, proto poléhají a postupně dřevnatí. Pravokořeně pěstované rostliny v Evropě jen zřídka kvetou, neboť špičky stonků přes zimu zaschnou, nebo časně z jara již slaboučká zálivka vede k jejich prorůstání a k nenasazení poupat. Lépe se daří po naroubování na **Eriocereus jusbertii**, na něm kvetou již 10-15 cm vysoké stonky. V létě stačí písčito-hlinitý substrát několikrát prolít, v zimě sucho a chladno. Často jej napadá červený pavouček (1 barevný snímek)

Mammillaria sphacelata byla popsána před 170 roky, přesto je kaktusáři, nemající speciální zájem o mamilárie často přehlížena. Její válcovité, ze stran odnožující tělo, s leskle zelenou pokožkou, polehává a starší rostliny tvoří velké trsy. Temeno stonků je částečně kryto nahnědlou vlnou a jehlovitými trny. Na každé mamli vyrůstá z areol s trochou bílé vlny 8-15 krajních, odstávajících, hnědých trnů se světlejší bází. Název „sphacelata“ (= hnědě skvrnitá) vyjadřuje černou špičku trnů. Střední trny chybí. Trychtýřovité květy o délce a šířce kolem 18 mm, mají petály hnědočervené, sepály karmínové a žlutozelenou bliznu. Patří k obtížně zakvétajícím mamiláriím, lépe se daří na místě přistíněném vyššími kaktusy (1 barevné foto).

Známá a zvláště vypadající hybrida **Haku Jo**, je prý nepodařený kříženec echinopsisu s uebelmanií. Nasadí poupě, ale z něj vyroste jen dlouhá čnělka s bělavou bliznou, korunní plátky se pro vrozenou poruchu neobjeví (snímek „květu“).

Na rozdíl od předchozí rostliny mimořádnou bohatostí květů vynikají weingartie, zvláště **Weingartia neocumingii**. Z jediné areoly mohou současně vykvétat až čtyři žloutkově žluté, široce kalíškovité květy, tvořící několik věnců v blízkosti temene. Celý ten zázrak se u dobře pěstovaných rostlin 2-3 x ročně opakuje (3 barevné snímky).

Toto číslo uzavírá článek a 9 fotografií, dokumentujících možnosti přežití kaktusů na stále se rozšiřujících, pastevecky využívaných pozemcích. Větší šanci mají starší, velké a mohutně vytrněné rostliny, velké a neprostupné polštáře rostlin, nebo miniatury, které jsou ukryty mezi štěrkem, stébly trávy a zbytky jiných rostlin.

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

- ▶ Změna měny se v roce 2002 bude týkat také poplatků v DKG. Členský příspěvek bude 32€ pro zahraniční členy 37 € (dosud 60 DM).
- ▶ V roce 2000 bylo prostřednictvím DKG rozesláno několika stovkám členům téměř 18.000 porcí semen. Tuto práci zastává jediný pověřený člen výboru GKG (p.Schwirz) již osm let. Není to námět k napodobení i pro naše organizované kaktusáře ?
- ▶ Zajímavým a pro návštěvníky výstav kaktusů i užitečným počinem může být ukázka stejně starých semenáčků – pravokořených a naroubovaných - umožňující i laikům představu o vlivu a významu roubování. Dobrým nápadem jsou také ukázky různých substrátů pro kaktusy a výsevnic či roubovacích metod.
- ▶ Po desetiletích došlo k opětovnému sjednocení berlínských kaktusářů do jediné organizace pod kompromisním názvem „Kakteenfreunde Berlin – Stammgruppe C. Backeberg“. Berlín je samostatnou spolkovou zemí o rozloze přes 400 km², s více než 2 miliony obyvatel. Místo schůzek bylo zvoleno tak, aby dojížďka z okrajů Berlína nebyla delší než 40 km. Pokud vidíte Ostraváci, v této zprávě následování hodný čin, nemýlíte se !
- ▶ Čtenáře i u nás najdou dvě nové knihy: „*Tephrocactus und andere Feigenkakteen*“ a „*Sulcorebutia*“. Prvá se zabývá hlavně popisy a pěstováním malých „opuncí“, má 300 barevných snímků, text německý a anglický, stojí při zásilce do zahraničí 5.50 DM. Druhá obsahuje informace o 62 druzích a varietách platně popsanych sulkorebucí, navíc o několika novinkách. Má 178 stran, 159 barevných snímků a 22 skic, stojí 118 DM.
- ▶ „Já ti ukážu zač je v Pardubicích perník !“ zní častá výhrůžka slušných a inteligentních lidí, kteří zvládli počty a umí porovnávat. Pro ty uvádíme ceny některých výstavních rostlin, nabízených firmou KAKTEENLAND ze Steinfeldu. Např. *Echinocactus grusonii* (45 cm vysoký, ø 130 cm) za 1700 DM, *Echinoc. ingens* (50 cm vysoký, ø 60 cm) za 1300 DM, *Pachycereus pringlei* (185 cm vysoký, ø kmene 35 cm) za 1500 DM atd. Ještě se vám zdají ceny našich kaktusů vysoké ?
- ▶ V dávném kaktusářství bylo vše mnohem jednodušší. Když před 106 lety napsal profesor Schumann v Berlíně vydaný „Přehled („Verzeichnis...“) kaktusů, pěstovaných v současných sbírkách“, nebylo to nijak rozsáhlé dílo. V roce 1896 vznikla nová komise, která si dala za cíl vypracování a rozšiřování nomenklatury kaktusů. Nejspíše žádný z členů komise netušil, že ani po více než sto letech neustanou spory o oprávněnosti existence toho či onoho druhu, rodu nebo čeledě. Že stále se najdou „odborníci“, kteří budou své jméno zvětčovat přejmenováním a novým škatulkováním kaktusů. A že přes veškerou snahu a možnosti moderní vědy zůstanou kaktusy stále málo probádanými příslušníky flóry naší zeměkoule.
- ▶ Rakouská společnost kaktusářů (GÖK) zřídila při své knihovně ještě archiv, ve kterém jsou ukládány dokumenty o činnosti organizace, jako fotografie, diapozitivy, videozáznamy, filmy. Mimo obrazových archivují také písemné doklady o činnosti, např. plakáty, pozvánky, nebo nabídky semen a rostlin různých rakouských firem.
- ▶ Ve firemních nabídkách i inzerátech soukromníků se stále častěji objevují adresy E-mailu. Je tak možné pomocí internetu navázat rychlý kontakt s adresátem, získat podrobnější informace, případně i celé seznamy nabízených semen, rostlin a knih. Ještě výhodnější je možnost diskuse s autorem zajímavého (nebo pochybného) sdělení.

MUDr. Vladimír Plesník

Výživa rostlin – hnojiva

Hnojiva přirozená čili organická

Tato hnojiva, jež musí být nejdříve zpracována půdními bakteriemi, aby se uvolnily látky, které jsou kořeny schopny přijímat a zužitkovat. Z organických hnojiv bude pro nás nejdůležitější kravinec, protože obsahuje všechny pro život rostlin důležité látky ve velmi příznivém poměru. Jeho výhodou je, že působí pomalu a mírně, a tak ani větší dávky nemohou rostlině uškodit. (Pozn. navíc ani v sušeném stavu nesmrdí při skladování). Nebezpečnější je již koňský hnůj, zejména v čerstvém stavu, který působí silně zásaditě. Stejně tak je tomu i u trusu slepic, holubů a jiného zvířectva. Tato hnojiva je nutno nechat nejdříve zkvasit a přidávat jen v malém množství do vody, která se má použít

k zálivce. Velmi pomalu působí přípravek rohových pilin vmísených do zeminy, protože rohovina se pomalu rozkládá a je tak trvalým zdrojem dusíkatých látek.

Hnojiva strojená, minerální

Tato hnojiva jsou při používání účinnější a pohodlnější. Ze všech minerálních solí má však největší význam ledek jako zdroj dusíku, draselná sůl jako zdroj draslíku a superfosfát jako zdroj fosforu. Zejména tato poslední sůl je důležitá tím, že nejenom hnojí, ale současně ovlivňuje i chemickou reakci zeminy, působí kysele. Dusíkatá hnojiva podporují tvorbu listů a je dobře jimi hnojit v první fázi růstu. Draselná hnojiva zvyšují odolnost vůči škůdcům a zajišťují lepší přezimování, fosforečná hnojiva jsou důležitá jako příprava pro květ a plod.

Účelnější je však používat hnojiv kombinovaných, která obsahují všechny důležité prvky: dusík, draslík, fosfor, hořčík a vápník. Některé výrobky nesou označení plné hnojivo a slovem plné rozumíme, že kromě vyjmenovaných hlavních prvků obsahují ještě celou řadu prvků tzv. stopových, které jsou sice obsaženy ve velmi nepatrné míře, ale jsou pro zdravý růst rostlin životně důležité.

Seznam nejdůležitějších kombinovaných hnojiv

Obsah živin v %

Obchodní název	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Stop. prvky
Allin	12,00	6,00	17,00	
Cererit	10,00	8,50	14,00	Mg, B, Ca, Mo, Zu, Mn, Cu
Cucumin	12,00	12,00	19,00	
Fragarin	12,00	8,00	20,00	
Harmavit	10,00	9,00	10,50	Cu, Zn, B, Mo, Mn
Herbapon	15,00	3,50	25,00	Mg, Fe, Mn, Mo, Zu, Cu, Ca
Herbasyn 1	16,20	11,60	16,20	Mg, Mn, Cu, B
Herbasyn 2	10,00	16,50	23,00	Mg, Mn, Cu, B
Herbasyn 3	20,00	6,60	13,20	Mg, Mn, Cu, B
Herbasyn 4	13,00	13,00	18,00	Mg, Mn, Zu, Cu, B, Ca
Herbasyn 5	8,50	8,50	12,00	Mg, Mn, Cu, B
Herbasyn 6	8,20	41,00	10,30	Mg, Mn, Zu, Cu, B, Co, Ca
Herbasyn 7	4,00	11,80	8,70	Mn, Cu, B, Ca
Konifer	8,00	8,00	12,00	
NPK I.	11,00	18,00	18,00	
NPK II.	11,00	11,00	11,00	
NPK III.	13,00	10,00	13,00	
Vegaflor	8,00	3,30	6,00	
Kristalon start	19,00	6,00	20,00	MgO,B, Mo, Fe, Cu, Mn, Zn
Kristalon květ	15,00	5,00	30,00	MgO,B, Mo, Fe, Cu, Mn, Zn
Herba-kaktusy-Agro spec	4,00	7,00	6,00	
Wuxal super	?	?	?	?

N – dusík
Mgo – hořčík
B – bor
Fe – železo

P₂O₅ – fosfor
Mo - molybden
Cu – měď
Zn – zinek

K₂O – draslík
Mn – mangan
Ca – vápník

Při porovnání této tabulky jistě každého napadne: Co je nejlepší? Odpověď zde bude jistě velmi těžká a každý zůstane u své vyzkoušené a osvědčené metody. Je velmi těžké diskutovat o tom, v čem se kaktusům daří u nás a v čem rostou ve své domovině. Myslím si, že experimentů v pěstování a používání různých substrátů již zde bylo mnoho i mezi námi v klubu, myslím i v republice, a lze konstatovat, že kaktusy rostou v takových podmínkách jaké v dané situaci mají a jaké jsou jim vytvořeny. Nevím, zdali různí sběratelé a lovci kaktusů při svých cestách již dříve nebo nyní na každém stanovišti dopodrobna zjišťovali složení půdy, kyselost a ostatní podrobnosti. Pouze si myslím, že je třeba vyzvednout údaj př. Pavlíčka, když popsal výsevy *Geohintonia*, a upozornil na přidání sádry do substrátu pro výsevy. Mělo to ovšem jednu chybu. Pokud vím, sádra je šedá, tzv. elektrikářská a bílá, čili štukatérská. Jistě do této bílé sádry se přidávají určitá bělidla, což se mi jeví pro tyto výsevy jako nevyhovující, a proto jsem použil přírodnější sádry, a to šedou. Byl jsem spokojen. Možná někdo má zkušenosti s bílou sádrą, což by jistě stálo za diskusi. Z osobní

zkušenosti mohou také potvrdit, že u jednoho přítele, kterého zde nemíním jmenovat, se celkem šetří vodou, kaktusy rostou pomalu, a to kvůli přezimování, aby nezabírali hodně místa, půda je z pole, obsahuje hodně kamenů velikosti až pětikoruny, a po vyschnutí je tak tvrdá, že bodnout do ní pinzetou je o život (té pinzety), a tvrdost zeminy se vyrovná betonu. Kaktusy přežívají a kvetou, a co víc, netrpí žádnými škůdci! Nevěříte? Viděl jsem a musel jsem uvěřit.

Milan Tůma

Z naší činnosti

Na schůzce dne 7.10. se nás sešlo o několik členů méně než se stalo v poslední době zvykem. Přesto jsme viděli vysoce odbornou přednášku, kterou přednesl náš člen př. Roman Štarha. Přednáška byla zaměřena na rod *Conophytum*, především na jeho změny v rozdělení a nové popisy za posledních deset let. Viděli jsme poslední dvě monografie od Steva Hammera o rodu *Conophytum*, podle něhož rozdělení následovala celá přednáška, doplněná spoustou nádherných diapositivů a odborným výkladem. Nové rozdělení rodu podle Hammera si můžete přečíst na dalších stránkách tohoto čísla Ostníku. Děkujeme přednášejícímu za cenné informace a nové poznatky o rodu *Conophytum*. V závěru schůzky bylo slosováno mezi přítomné několik keramických misek z dílny firmy Unipol, kterou vedou naši členové, manželé Poláškoví, kterým touto cestou děkujeme.

ROD CONOPHYTUM – současný stav (2002)

sekce *BILOBA*

<i>C. bilobum</i>	subsp. <i>bilobum</i>	var. <i>bilobum</i> var. <i>elishae</i> var. <i>linearilucidum</i> var. <i>muscosipapillatum</i>
	subsp. <i>altum</i> subsp. <i>claviferens</i> subsp. <i>gracilistylum</i>	
<i>C. chauviniae</i>		
<i>C. frutescens</i>		
<i>C. meyeri</i>		
<i>C. velutinum</i>	subsp. <i>velutinum</i> subsp. <i>polyandrum</i>	

sekce *HERREANTHUS*

<i>C. blandum</i>		
<i>C. herreanthus</i>	subsp. <i>herreanthus</i> subsp. <i>rex</i>	
<i>C. jarmilae</i>		
<i>C. marginatum</i>	subsp. <i>marginatum</i> subsp. <i>haramoepense</i> subsp. <i>littlewoodii</i>	
<i>C. regale</i>		
<i>C. semivestitum</i>		

sekce *WETTSTEINIA*

<i>C. bachelorum</i>		
<i>C. bolusiae</i>	subsp. <i>bolusiae</i> subsp. <i>primavernum</i>	

- C. chrisocruxum*
C. chrisolum
C. ernstii subsp. *ernstii*
 subsp. *cerebellum*
C. flavum subsp. *flavum*
 subsp. *novicium*

C. francoiseae
C. fraternum
C. globosum
C. jucundum subsp. *jucundum*
 subsp. *fragile*
 subsp. *marlothii*
 subsp. *ruschii*

C. kubusanum
C. minutum subsp. *minutum*
 subsp. *nudum*
 subsp. *pearsonii*

C. obscurum subsp. *obscurum*
 subsp. *barbatum*
 subsp. *sponsaliorum*
 subsp. *vitreopapillum*

C. ricardianum subsp. *ricardianum*
 subsp. *rubriflorum*

C. schlechteri
C. taylorianum subsp. *taylotianum*
 subsp. *ernianum*
 subsp. *rosynense*

C. wettsteinii

sekce **MINUSCULA**

- C. albiflorum*
C. auriflorum subsp. *auriflorum*
 subsp. *turbiniforme*

C. bicarinatum
C. brunneum
C. bruynsii
C. cubicum
C. ectypum subsp. *ectypum*
 subsp. *brownii*
 subsp. *cruciatum*
 subsp. *ingavum*
 subsp. *sulcatum*

C. fulleri
C. irmae
C. longibracteatum
C. luckhoffii
C. minusculum subsp. *minusculum*
 subsp. *aestiflorens*
 subsp. *leipoldtii*

C. mirabile
C. swanepoelianum subsp. *swanepoelianum*
 subsp. *proliferans*
 subsp. *rubrolineatum*

C. tantillum subsp. *tantillum*
 subsp. *amicorum*
 subsp. *eenkokerense*
 subsp. *heleniae*
 subsp. *inexpectatum*
 subsp. *lindenianum*

C. tomasi

C. turrigerum
C. violaciform

Sekce VERRUCOSA

C. hermarium
C. smorenskaduense
C. vanheerdei

Sekce CYLINDRATA

C. khamiesbergense
C. reconditum subsp. *reconditum*
 subsp. *buysianum*
C. roodiae subsp. *roodiae*
 subsp. *corrugatum*
 subsp. *cylindratum*
 subsp. *sanguineum*

C. rugosum

Sekce PELLUCIDA

C. arthurofago
C. lithopoides subsp. *lithopsoides*
 subsp. *boreale*
 subsp. *koubergense*
C. pellucidum subsp. *pellucidum*
 var. *pellucidum*
 var. *lilianum*
 var. *neohallii*
 var. *terricolor*

 subsp. *cupreatum*
 var. *terrestre*
 var. *cupreatum*

 subsp. *saueri*

Sekce OPTHALMOPHYLLUM

C. caroli
C. concordans
C. devium subsp. *devium*
 subsp. *stiriiferum*

C. friedrichiae
C. limpidum
C. longum
C. lydiae
C. praesectum
C. pubescens
C. verrucosum

Sekce SUBFENESTRATA

C. concavum
C. subfenestratum

Sekce CHESCHITE-FELES

C. achabense
C. acutum
C. burgeri
C. hammeri
C. maughanii subsp. *maughanii*
 subsp. *armeniicum*
 subsp. *latum*

C. phoeniceum
C. ratum
C. subterraneum

Sekce CATAPHRACTA

C. breve
C. calculus subsp. *calculus*
 subsp. *vanzyliei*
C. pageae
C. stevens-jonesianum

Sekce SAXETANA

C. carpianum
C. halenbergense
C. hians
C. klinghardtense subsp. *klinghardtense*
 subsp. *baradii*
C. loeshianum
C. quaesitum subsp. *quaesitum* var. *quaesitum*
 var. *rostratum*
 subsp. *densipunctum*
C. saxetanum

Sekce COSTATA

C. angelicae subsp. *angelicae*
 subsp. *tetragonum*

Sekce BARBATA

C. depressum
C. pubicalyx
C. stephanii subsp. *stephanii*
 subsp. *helmutii*

Sekce CONOPHYTUM

C. comptonii
C. ficiforme
C. joubertii
C. minimum
C. obcordellum subsp. *obcordellum* var. *obcordellum*
 var. *ceresianum*
 subsp. *rolfii*
 subsp. *stenandrum*
C. piluliforme subsp. *piluliforme*
 subsp. *edwardii*
C. truncatum subsp. *truncatum* var. *truncatum*
 var. *wiggettiae*
 subsp. *viridicatum*
C. uviforme subsp. *uviforme*
 subsp. *decoratum*
 subsp. *rauhii*
 subsp. *subincanum*

Sekce BATRACHIA

C. armianum

Štarha Roman

Zeměpis od A do Z – část 20.

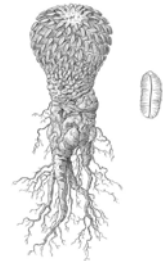
Mexiko (MX) - část 2.

Výskyt kaktusů v Mexiku - dokončení:

<i>(Mammillaria)</i>		<i>(Mammillaria)</i>	
mazatlanensis	e nt	pilcayensis	e R
meiacantha		pilispina	e R
melaleuca	e V	plumosa	e V
melanocentra	e	polyedra	e nt
mendeliana	e	polythele	e nt
mercadensis	e nt	pondii	e E
meyranii	e V	poselgeri	e
microhelia	e R	posseltiana	e
microheliopsis	e	pottsii	
microthele	e	priessnitzii	e
miegiana	e R	pringlei	e
mieheana	e	prolifera	
milleri	e	pseudocrucigera	e
mixtecensis	e	pseudorekoi	e
moeller-valdeziana	e	pseudoscrippsiana	e
moelleriana	e R	puberula	e
mollendorffiana	e	pubispina	e R
montensis	e	pullihamata	e
monticola	e	pygmaea	e nt
morricalii	e	queretarica	e
movensis	e	rectispina	e
muehlenpfordtii	e nt	rekoi	e nt
multiceps	nt	reppenhagenii	e R
multidigitata	e R	rettigiana	e R
multiformis	e	rhodantha	e nt
multisetata	e	rioverdense	e
mundtii	e	ritteriana	e
mystax	e nt	rosensis	e
nagliana	e	roseoalba	e R
nana	e R	roseocentra	e
napina	e E	rubida	e
nazasensis	e	rubrograndis	e R
nejapensis	e R	saboae	e V
neomystax	e	saetigera	e
neopalmeri	e R	san-angelensis	e E
neoschwarzeana	e	sanjuanensis	e
noureddineana	e	sanluisensis	e
nunezii	e nt	santaclarensis	e
obconella	e	sartorii	e nt
obscura	e	saxicola	e
ocotillensis	e	schiedeana	e V
oliviae		schmollii	e

orcuttii	e
ortegae	e
oteroi	e R
pachycylindrica	e
pacifica	e
painteri	e R
papasquiarensis	e
parkinsonii	e R
parrasensis	e
patonii	e
pectinifera	e E (*)
peninsularis	e R
pennispinosa	e R
perbella	e nt
perezdelarosae	e
petrophila	e R
petterssonii	e nt
phitauiana	e
picta	e nt

schumannii	e nt
schwarzii	e l
scrippsiana	e nt
sempervivi	e nt
senilis	e nt
setispina	e
sheldonii	e nt
shurliana	e
silvatica	e
sinistrohamata	e nt
slevinii	e R
solisioides	e V
sonorensis	e nt
sororia	e
sphacelata	e nt
sphaerica	
spinosissima	e nt
stampferi	e
standleyi	e nt

T.pseudomacrochele *T.krainzianus (lausseri)* *T.pseudomacrochele ssp. minimus* *T.pseudopectinatus*

(*Mammillaria*)

stella-de-tacubaya	e R
subducta	e
supertexta	e V
supraflumen	e
surculosa	e R
swinglei	e l
tayloriorum	e R
tegelbergiana	e
tepexicensis	e
tesopacensis	e
theresae	e V
thornberi	
tlalocii	e
tomentosa	e
tonalensis	e R
tropica	e
uberiformis	e
uncinata	e nt
unihamata	e
vagaspina	e
vallensis	e

Neobuxbaumia

euphorbioides	e V
macrocephala	e l
mezcalaensis	e nt
multiareolata	e
polylopha	e R
scoparia	e nt
squamulosa	e
tetetzo	e nt

Neolloydia

conoidea	
matehualensis	e

Nopalea

escuintlensis	e nt
gaumeri	e nt
inaperta	e nt
lutea	

Obregonia

denegrii	e V (*)
-----------------	---------

variabilis e
 varieaculeata e l
 vaupelii e
 verticealba e
vetula e nt
 viereckii e
 viescensis e
 viperina e
 virginis e
voburnensis
 wagneriana e
weingartiana e V
wiesingeri e R
 wilcoxii
wildii e nt
winterae e
 wohlschlageri e
 woodsii e
wrightii
xaltiangensis e R
 xanthina e
yaquensis e R
 yucatanensis e
zacatecasensis e nt
 zahniana e
zeilmanniana e
zephyranthoides e R
zeyeriana e l
 zuberi e
 zuccariniana e

Melocactus

curvispinus
 dawsonii e

Myrtillocactus

cochal e nt
geometrizzans e nt
schenkii e nt

Opuntia

acanthocarpa
 agglomerata e
 amyclaea e nt
 anteojoensis e
arbuscula
 arrastradillo e
atrispina
 atropes e nt
auberi e
azurea e nt
basilaris
bensonii e nt
bigelovii
bradtiana e nt
bravoana e R
brevispina e
bulbispina e nt
burrageana e nt
cantabrigiensis e nt
 cardenche e
chaffeyi e nt
 chavena e
 chihuahuensis e nt
chlorotica
cholla e nt
cineracea e nt
ciribe e nt
cochenillifera nt
crassa e nt
 crystalenia e
deamii
decumbens
dejecta f
depressa e
 discata
 dumetorum e
durangensis e nt
echinocarpa

(Opuntia)

eichlamii
emoryi
engelmannii
excelsa e V

(Opuntia)

ramosissima
rastrera e nt
reflexispina e nt
rileyi e nt

feroacantha	e nt	ritteri	e nt
ficus-indica		rivioreana	e
fulgida		robinsonii	e nt
fuliginosa	e	robusta	e nt
glaucescens	e	rosarica	e R
grahamii		rosea	e nt
grandis	e	rufida	V
guilanchi		santamaria	e R
hitchcockii	e	scheeri	e nt
howeyi	e	schottii	
huajuapensis	e	serpentina	
humifusa		spinosior	
hyptiacantha	e nt	spinulifera	e nt
hystricina		spraguei	e nt
imbricata		stenopetala	e nt
invicta	e nt	streptacantha	e nt
jaliscana	e	stricta	
joconostle	e nt	tapona	e nt
karwinskiana	e nt	tehuantepecana	e nt
kleiniae		tesajo	e nt
kunzei		tetracantha	
lagunae	e	thurberi	e nt
larreyi	e nt	tomentella	
lasiacantha	e	tomentosa	e nt
leptocaulis		trichophora	
leucotricha	e nt	tunicata	
lindheimeri		undulata	e nt
littoralis		vaginata	e
lloydii	e	velutina	e nt
macrocentra		versicolor	
macrorhiza		vilis	e nt
mamillata		wilcoxii	e nt
marenae	e		
marnieriana	e	<u>Ortegocactus</u>	
megacantha	e	macdougallii	e V
megarhiza	e nt		
microdasys	e nt	<u>Pachycereus</u>	
moelleri	e nt	fulviceps	e
molesta	e nt	gatesii	e
nejapensis	e nt	gaumeri	e
neochrysacantha	e nt	grandis	e nt
nuda	e nt	hollianus	e nt
orbiculata	e	marginatus	e nt
oricola		militaris	e V (*)
pachona	e	pecten-aboriginum	e nt
pailana	e nt	pringlei	e nt
parryi	e	schottii	nt
phaeacantha		weberi	e nt
pilifera	e nt		
plumbea	e	<u>Pelecycphora</u>	

pottsii		aselliformis	e	V	(*)
prolifera		strobiliformis	e	E	(*)
puberula					
pubescens	nt				
pumila	e nt				
pycnantha	e nt				
pyriformis	e nt				

Peniocereus

castellae	e nt
cuixmalensis	e nt
fosterianus	e R
greggii	l
johnstonii	e nt
lazaro-cardenasii	e
macdougallii	e nt
maculatus	e R
marianus	e R
oaxacensis	e
occidentalis	e nt
rosei	e l
serpentinus	e nt
striatus	
tepalcatepecanus	e R
viperinus	e nt
zopilotensis	e R

Pereskia

aculeata	
grandifolia	f
lychnidiflora	V

Pereskiopsis

aquosa	e nt
blakeana	e nt
diguettii	e nt
gatesii	e nt
kellermanii	
porteri	e nt
rotundifolia	e nt
scandens	e nt

Pilosocereus

alensis	e nt
chrysacanthus	e nt
collinsii	e nt

Sclerocactus

erectocentrus	
intertextus	V
mariposensis	l
papyracanthus	(*)
scheeri	
uncinatus	E
unguispinus	e R

Selenicereus

anthonyanus	e V
atopilosus	e R
boeckmannii	
chontalensis	e
chrysocardium	e E
coniflorus	e nt
donkelaarii	e nt
grandiflorus	
hamatus	e R
murrillii	e nt
nelsonii	e
pteranthus	e
spinulosus	nt
testudo	
tricae	
vagans	e nt

Stenocactus

coptonogonus	e nt
crispatus	e nt
hastatus	e
multicostatus	e nt
obvallatus	e nt
ochoterenanus	e nt
phyllacanthus	e nt
rectispinus	e
sulphureus	e nt
vaupelianus	e nt

cometes	e	K		
gaumeri	e			
guerreronis	e	nt		
leucocephalus		nt		
purpusii	e	nt		
quadricentralis	e	nt		
sartorianus	e	nt		
tehuacanus	e	K		
<u>Polaskia</u>				
chende	e	nt		
chichipe	e	nt		
<u>Pseudorhypsalis</u>				
ramulosa				
<u>Rathbunia</u>				
sonorensis	e			
<u>Rhypsalis</u>				
baccifera				
<u>Stenocereus</u>				
alamosensis	e	nt		
beneckeii	e	nt		
chacalapensis	e	R		
chrysocarpus	e	nt		
dumortieri	e	nt		
eichlamii				
eruca	e	V		
fricii	e	nt		
griseus				
gummosus	e	nt		
kerberi	e	nt		
laevigatus	e	nt		
martinezii	e	V		
montanus	e	nt		
pruinus	e	nt		
queretaroensis	e	nt		
quevedonis	e	nt		
standleyi	e	nt		
stellatus	e	nt		
thurberi				
treleasei	e	nt		
<hr/>				
<u>Strombocactus</u>				
disciformis	e	nt	(*)	
<u>Thelocactus</u>				
bicolor				
conothelos	e			
hastifer	e	R		
heterochromus	e	nt		
hexaedrophorus	e	nt		
lausseri	e			
leucacanthus	e	nt		
macdowellii	e	V		
rinconensis	e	nt		
schwarzii	e			
setispinus				
tulensis	e	V		
<u>Turbincarpus</u>				
flaviflorus	e		(*)	
gautii	e	V	(*)	
gielsdorfianus	e		(*)	
gracilis	e		(*)	
hoferi	e		(*)	
horripilus	e		(*)	
klinkerianus	e		(*)	
knuthianus	e		(*)	
krainziapus	e		(*)	
lauri	e	E	(*)	
lophophoroides	e	E	(*)	
macrochele	e		(*)	
mandragora	e	E	(*)	
pseudomacrochele	e	E	(*)	
pseudopectinatus	e		(*)	
roseiflorus	e		(*)	
saueri	e		(*)	
schmiedickeanus	e	E	(*)	
schwarzii	e		(*)	
subterraneus	e	E	(*)	
swobodae	e		(*)	
valdezianus	e		(*)	
viereckii	e		(*)	
ysabelae	e		(*)	

Weberocereus
glaber

lindsayi e

xMyrtgerocactus

xPacherocactus
orcuttii e

Král Lumír

Naši jubilanti

Listopad nám přináší hned tři naše jubilanty. Dne 4.11.1947 se narodil náš člen pan **Opatřil Jiří**, který oslaví 55 let. Dne 10.11. oslaví půl století svého života náš dlouholetý člen **Ing. Halfar Miroslav**. Vynikající pěstitel a znalec kaktusů, fantastické jsou jeho přednášky, které vždy zaujmou všechny posluchače. Známé jsou jeho překlady z němčiny při organizování sympózií a spoustu jiných aktivit. Třetí náš jubilant **Ing. Vepřek Bohuš** oslaví dne 12.11. sedmdesát pět let. Často vzpomínáme na časy, kdy vykonával velmi dobře funkci jednatele našeho Klubu. Právě za jeho působení doznal Klub po revoluci značných změn a jeho registraci. V panelovém bytě má malou sbírku sukulentů, které mu nádherně rostou.

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví, štěstí, pěstitelských i životních úspěchů do dalších let, aby jim pichlavá krása svých „miláčků“ přinášela ještě dlouhou dobu radost a potěšení.

Informace

--- Jako každý rok, tak i letos připravujeme na prosincovou schůzku tzv. „Mikulášskou nadílku“ v podobě větší tomboly. Prosíme všechny přátele, kteří chtějí věnovat své rostliny do této tomboly, necht' připraví své dárečky (jako každý rok) do sáčků. Děkujeme.

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596956944, 723 274571.

MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 596910790.

RNDr. Štarha Roman, Ph. D., Ostrava, mobil: 603 243 749.

Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 604181134.

OBSAH – LISTOPAD 2002

Z literatury	150
Drobničky	152
Výživa rostlin – hnojiva	152
Z naší činnosti	154
Rod Conophytum – současný stav (2002)	154
Zeměpis od A do Z – část 20. (Mexiko 2.)	158
Naši jubilanti	164
Informace	164

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, listopad 2002

Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 596956944, 723 274 571.

Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 596951955.

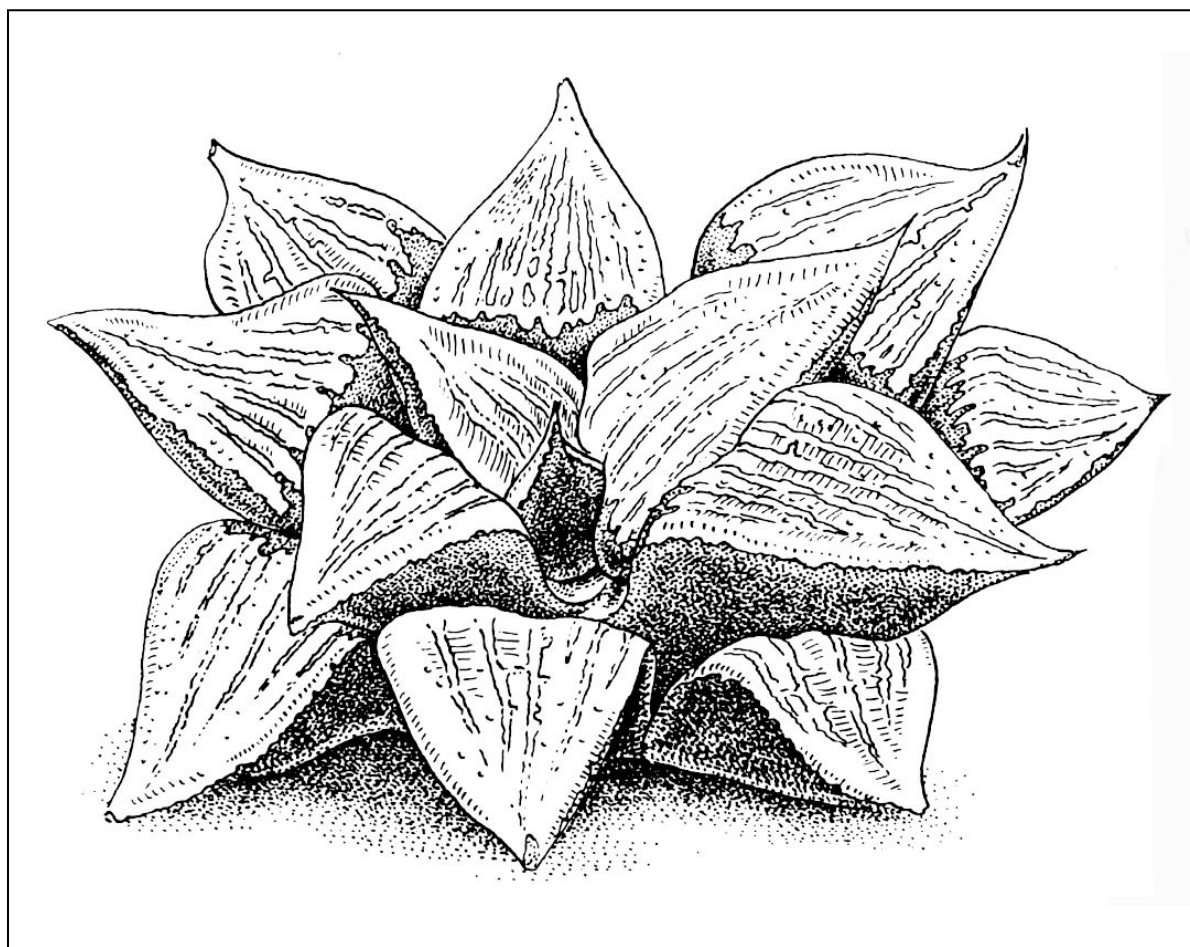
Ostník

Časopis Klubu kaktusářů v Ostravě

Číslo 315.

Ročník 31.

Prosinec 2002

Haworthia emelyae v. *comptoniana* (G.G.Sm. 1945) M.B.Bayer 1997

Z literatury

Kakteen und andere Sukkulente č. 8 / 2000

Již první článek přináší překvapení: byla nalezena nová lokalita, na níž roste ve velkém počtu ***Pelecypora strobiliformis***. Do té doby byla známa jen nevelká místa s výskytem této rostliny, a to na hranicích mezi mexickými státy Nuevo León a Tamaulipas. Nové naleziště je ve státě San Luis Potosí (Municipio of Vanegas) na úbočích pohoří s usazeninami písku a vápence. Na 1 m² je zde průměrně 18-20 rostlin o rozměru od 3,5 do 4,5 cm. Lokalita není vhodná pro zemědělské hospodaření a navíc v její blízkosti lidé nežijí, ani se tu nepase dobytek. Je možné, že areál růstu pelecypory je ještě rozsáhlejší i když dosud známé lokality jsou od sebe izolovány (3 barevné snímky a plánek).

Následuje popis nově objevené aloe z jihozápadního konce Madagaskaru, kterou W. Rauh a M. Teissier nazvali ***Aloe zombitsiensis***. Název nesouvisí s pověstnými kostlivci zombí, ale s lesnatou oblastí u Zombitsy. Od známější *Aloe prostrata* se liší kratšími listy s bílými skvrnami a úzce trubkovitými, oranžovými květy se zelenkavou špičkou. Kultivace má být snadná, navíc rostlina produkuje velké množství semen, takže na všechny zájemce se brzy dostane (7 barevných snímků, latinský popis).

V krátkosti jsou uvedeny zkušenosti s cestou do pouště Sonora a pozorováním ***Carnegia gigantea***. Dále je uvedeno pozorování variability květů ***Ferocactus rectispinus***, pěstovaných na Tenerife. Odlišná je hlavně barva korunních plátků, kolísající od svítivě žluté až po sytě žluté, se zřetelným středním pruhem nápadně červené barvy. Vzhledem k době potřebné k růstu květoschopného exempláře, má jen málo evropských kaktusářů sledovat tyto rozdíly (3 barevné snímky).

Na jihu Brazílie a v severní Argentině roste ***Chorisia speciosa*** „strom s vlnou“, patřící mezi *Bombacaceae*, mohutné rostliny s kmenem lahvicovitého tvaru, brzy dosahující výšky kolem 15 metrů, se široce rozložitou korunou. V květu (od března do konce května) je hustě obsypán bělorůžovými až rudými květy, tvaru šípkové růže, ale o délce až 15 cm. Tato nádherna vedla při popisu k názvu „speciosa“ - nádherná. Domorodý název je praktičtější a všimá si klubka vlny, které obsahuje plod spolu se semeny velikosti hrachu. Vlňa slouží k výrobě velejemného papíru, nebo jako výplň beden (barevných snímků).

K doporučovaným rostlinám patří ***Rebutia arenacea*** (dříve *Sulcorebutia*, bohatě kvetoucí časně z jara leskle žlutými květy. V létě potřebuje více zálivky a čerstvého vzduchu, v zimě absolutní sucho a nízkou teplotu i mráz), ***Pilosocereus leucocephalus*** (mimořádně hezký cereus s hustou, bílou vlnou. Semenáčky kvetou až po dosažení více jak 2 metrů, proto se doporučuje již metrové rostliny uříznout a znovu zakořenit. Pak prý spolehlivě kvetou každý rok. Žlutobílý, poměrně velký květ se otevírá v noci, silně voní. Potřebuje teplé výsluní a hojnou zálivku v létě, v zimě sucho a chlad), ***Haworthia papillosa*** (její silné listy vybíhají do dlouhé špičky a jsou posety velkými, bílými bradavkami. Pochází z Kapska, kde roste na místech s polostínem, v písčitém substrátu. V kultuře se daří, je-li v době vegetace častěji zalita. Naopak v zimě potřebuje naprosté sucho a teploty kolem 6-10°C. Množí se bočními výhony). Všechny doporučené rostliny provází barevný snímek.

Notocactus pulvinatus (= polštářovitě rostoucí) patří už mezi novější druhy notokaktusů, popsán byl r. 1970 van Vlietem. Kulovité tělo o výšce a průměru až 15

cm, tvoří spolu s odnožemi vyrůstajícími u báze, až půl metru široké polštáře. Trávově zelená pokožka na bázi korkovatí. Temeno je zahaleno do bílé vlny. 14-24 ostrých žeber nese areoly s bílou vlnou, z níž vyčnívají žluté až světle hnědé trny. Střední trn stejné barvy je silnější, délky až 2,5 cm, směřuje k bázi rostliny. Květy dosahují 4 cm délky a průměru, jsou citrónově žluté s bílou čnělkou a purpurovou bliznou. Nesnáší delší zimní vegetační klid, minimální teplota nemá klesnout od 8°C. V běžném substrátu pro kaktusy kvete na přelomu června - července, ale semenáče dosáhnou květoschopnosti nejdříve v 6-7 letech. Většinou se množí odnožemi (barevný snímek).

Schlumbergera kautskyi (podle jména v Brazílii žijícího nálezce, který ji objevil roku 1991). Tělo tvoří rozložitý keřík s tmavě zelenými články o délce kolem 35 mm a šířce 10-20 mm, protažené na špičkách do načervenalých hrotů. Zygomorfní květy o délce cca 50 mm jsou fialovo-růžové (magenta) barvy a jsou samosprašné. Roste ve státě Espirito Santo na kamení, zřídka epifyticky na rostlinách. Doporučuje se pěstovat ji ve vzdušném humózním substrátu, užívaném také pro orchideje a v malých květináčích. Přes léto nechat venku ve stínu, chladno a vlhko (rosení v podvečer), Také v zimě vyžaduje pravidelnou slabou zálivku. Kvete po periodě krátkých dnů, kdy světlo netrvá déle jak 10 hodin (2 barevné snímky).

Milovníkům sukulentů je určen vynikající popis „Ráje sukulentů v Richtersveldu“, provázený 11 barevnými snímky krajiny a rostlin. Richtersveld je kus téměř nedotčené pouště na severozápadě Jihoafrické republiky. Letní teploty dosahují maxima při 53°C, celoroční průměrné množství srážek je sotva 50 mm. Roste zde asi 30% sukulentů Jižní Afriky, je zde řada endemických druhů rodů *Aloe*, *Anacampseros*, *Conophytum*, *Euphorbia*, *Hoodia*, *Lithops*, *Pachypodium* a *Stapelia*. V roce 1991 byl zde zřízen Národní park Richtersveld, o rozloze 162.445 hektarů (pozn. překladatele: zhruba jako rozloha okresů Opava a Ostrava). Pro jeho návštěvu jsou nejvhodnější měsíce srpen a říjen, ale nejméně 9 měsíců předem je třeba žádat o souhlas ke vstupu do Parku. Povoluje se konvoj maximálně tří aut s nejvýše 15 osobami, ročně maximálně 16 aut a nejvýše 64 návštěvníků. V terénu jsou pouze pisty, tedy spíše stezky než cesty, orientace je bez zkušeného průvodce téměř nemožná. Navíc v Parku není žádná možnost občerstvení, umytí, tankování benzínu, opravy vozidel atd., vše musí mít návštěvník sebou a k tomu veliký kus štěstí. Snímky dokumentují nálezy *Aloe striata* ssp. *karasbergensis*, *Pachypodium namaquanum*, *Aloe ramosissima*, *A. pillansii*, *A. pearsonii*, *Anacampseros papyracea*, *Lavrana kubusense*, *Tridentea longipes* a *Tylecodon paniculatus*.

Robert Gräser byl úspěšným zahradníkem, který se téměř celý život zabýval křížením různých rostlin. Proslulé byly jeho hybridy astrofyt, dosud se najdou mimořádně cenné hybridy echinopsisů a zvláště barevně kvetoucí hybridy trichocereusů. Popsána a vyobrazena je hybrida „Vzpomínka na Gräsera (Andenken an...)“, mající květ neobvyklé jiskřivě lososové barvy, přecházející do červena, s růžovými prašníky a bliznou (snímek).

Také další článek nadšeně popisuje květy ***Geohintonia mexicana***, tříleté rostliny roubované na echinopsisu, která vykvetla ve stejném roce šesti květy. Prvá série tří květů se otevřela v červnu, druhá v srpnu. Barva červnových květů byla bílorůžová se sytější červení ke špičkám okvětních plátků a se žlutým jícnem. Srpnové květy byly sytě růžové, s ještě intenzivnějším zabarvením středu. Květy se začaly otevírat v pozdním odpoledni (17.00) a zavřely se již ve 22.00 hodin. Zatím co v červnu byly květy otevřeny jediný večer, v srpnu se otevíraly po tři dny (dva barevné snímky).

Na celý román by stačila příhoda dvou sester, které během dovolené na Lanzarote našly v bývalém kaktusářském podniku kaktus se jmenovkou *Astrophytum capricorne* var. *viereckii*. Byly to dcery známého sběratele orchidejí, bromelií a kaktusů Hans W. Vierecka, který od 17 let zásoboval importy německé obchodníky, zejména firmu Haage v Erfurtu. Po skončení druhé světové války byl zatčen NKVD a už se živý nevrátil. To ale sestry zjistily až při návštěvě rodiny Haage-ových.

MUDr. Vladimír Plesník

Drobničky

► Se zájmem si vždy prohlížím snímky ze zahraničních výstav kaktusů a porovnávám je s výstavami u nás. Neberu-li v úvahu špičkové akce, nebo podomácku nastrkané květináče na stůl, zdá se mi, že průměrná kvalita výstav je u nás lepší. Myslím tím jak vystavované kaktusy, tak jejich naaranžování. Je zde však jeden zásadní rozdíl: podle zahraničních údajů navštíví jejich výstavy několik tisíc zájemců, u nás jsme rádi za několik stovek. Je rozdíl dán velkou nabídkou rostlin, na které se vždy podílí více renomovaných obchodníků s kaktusy? O slevách se nepíše, ale velká konkurence také dokáže divy.

MUDr. Vladimír Plesník

Charakteristika nejdůležitějších zemin pro přípravu směsí

Drnovka

Pravá drnovka vzniká kompostováním drnových plátů. Získáváme je ze starých pastvin a luk nejlépe tam, kde je dostatek motýlokvětných rostlin v prostoru. Drn rozřezáváme na pláсты 10-15 cm vysoké a tak 20-35 cm široké. Ty pak skládáme na sebe do výše cca 100 cm. dobrá vyžralá drnovka má mít obsah humusu 1-11% a reakci v rozmezí 6,5-7,9 pH. Obvykle se do tohoto kompostu přidávají některé organické složky, jako močůvka, chlévský hnůj apod. je součástí především těžších substrátů pro mnoho rostlin.

Kompostní zemina

Kompost vzniká rozkladem organických látek. Má to být dobře proleželý, uzrálý substrát, prostý všech zahradních plevelů, chorob a škůdců, a s ostatečným obsahem humusu. Jeho kvalita je závislá na obsahu látek, ze kterých vznikl. Zásadně nemůžeme používat čerstvý, nedostatečně vyžralý kompost. Jen rostlinám škodí. Nejlepší kompost se získává z chlévského hnoje, fekálií a rostlinného odpadu. Kompost dozrává na hromadách, nebo ve zvláštních zařízeních a během zrání několikrát přehazujeme. Přidává se do něj často i rašelina, vápno a někdy i dlouhodobě působící hnojiva. Dobrý vyžralý kompost by měl mít 10-18% humusu a reakci odpovídající rozmezí 6,5-7,2 pH. Tyto hodnoty jsou však velmi proměnlivé

v závislosti na obsahu komponentů, ze kterých byl kompost připraven. Při vlastní přípravě kompostu můžeme sami jeho kvalitu přizpůsobit potřebě.

Listovka

Základní zemina pro většinu druhů květin a rostlin. Získává se kompostováním spadaného listí. Patří mezi lehké zeminy. Nejlepší kvalitu má listovka z bukového listí. Používá se v různém stupni zralosti. Pro výsevy se používá naprosto vyzrálá. Obsah humusu je také závislý na její vyzrálosti. Mladá obsahuje zpravidla 50-60% humusu, vyzrálá listovka 20-40%. Její reakce se pohybuje v rozmezí 5,2-6,7 pH.

Rašelina

Tato zemina se dá dnes běžně koupit v různých obchodech a v různém balení. Je nepostradatelnou součástí takřka všech typů substrátů pro různé hrnkové květiny a rostliny. Podle původu známe rašeliny vrchovištní, slatinové a přechodné. Rašelina dobré kvality a struktury má mít 75-85% organické hmoty a reakci 3,5-4,5 pH.

Rašelinové substráty, jednotné zeminy

Změny zahradnické výroby, přechod z pěstování v pařeništích na velkovýrobu ve sklenících, vyčerpání přírodních zdrojů některých dříve dostatečných zásob zemin a nedostatek chlévského hnoje si vynutily výrobu náhradních substrátů pro pěstování květin a různých rostlin.. k tomuto účelu neobyčejně dobře vyhovují tzv. jednotné zeminy. Je to vlastně čistý jíl s rašelinou, který se doplní umělými hnojivy v koncentraci pro tu kterou skupinu květin nebo rostlin. Tento substrát je schopen pojmout značné množství vlhkosti, aniž by květina nebo rostlina byla přelita.

Pařeništní zemina

Nejkvalitnější pařeništní zemina vzniká v pařeništích zakládáných chlévským hnojem a listem, a to několikaletým mísením této organické hmoty s vrchní vrstvou zeminy v pařeništi. Kvalitní pařeništní zemina by měla být středně těžká a měla by obsahovat 15-25% humusu. Její reakce se pohybuje v rozmezí 6,5-7,5 pH.

Písek

Jako přídatek se písek dává do všech druhů zemin. Pro tento účel je nejvhodnější písek říční. Používá se také jako substrát k zakořenění řízků květin a rostlin, a to buď čistý, nebo s přídatkem rašeliny, perlitu apod.

Substrát z kůry

Nedostatek rašeliny a dalších komponentů do substrátových směsí pro pěstování rostlin nutil hledat nové přírodní zdroje. Takovým vynikajícím materiálem je kůra listnatých a jehličnatých stromů, která zůstává jako odpad při těžbě dřeva.

Vřesovka a lesní zemina

Jsou to vesměs lehké a kyselé zeminy. Získáváme je na lesních plochách, hlavně na vřesovištích. Mají neobyčejně hrubou strukturu. Používají se především samostatně nebo ve směsi hlavně pro pěstování vřesovištních rostlin, jako azalek, erik a dalších. Vřesovka dobré kvality má mít obsah humusu 25-30%. Půdní reakce se pohybuje v hodnotách 3,5-4,5 pH.

Dřevěné uhlí

Dřevěné uhlí se přidává do některých speciálních směsí, např. pro orchideje, bromélie, anturia, kaktusy a další. Svým povrchem dobře váže vodu, reguluje vlhkost a zabraňuje šíření choroboplodných zárodků.

Perlit

Je to velmi lehká pórovitá hmota používaná ve stavebnictví. Při pěstování rostlin se přidává do směsi zemin jako kypřící přípravek. Používá se také při zakořeňování rostlin. Kaktusy koření velmi dobře

Milan Tůma

Zeměpis od A do Z – část 21.

Nikaragua (NI)

Nikaragujská republika, španělsky República de Nicaragua – stát ve Střední Americe ležící mezi Karibským mořem a Tichým oceánem; 131 670 km² včetně vodních ploch), 4,3 mil. obyvatel (1995), hustota zalidnění 35 obyv./km², hlavní město Managua (1,2 mil. obyvatel, odhad 1995); úřední jazyk španělština, měnová jednotka 1 zlatá córdoba (NIC) = 100 centavů. Administrativní členění: 16 departementů. – Povrch tvoří na západě příkopová propadlina s jezery Nicaragua a Managua, která je obklopená pásmem činných i vyhaslých sopek Kordiller (až 2 438 m n. m.). Častá zemětřesení. Pobřeží Karibského moře je nížinné, lagunové, lemované korálovými útesy. Největší řeka San Juan vytéká z jezera Nicaragua. Tropické pasátové podnebí s dostatkem srážek. Roční průměrná teplota je 26°C, úhrn srážek činí 2 000 – 6 000 mm. Území pokrývají tropické deštné pralesy s cennými dřevinami a savany. – Obyvatelstvo tvoří mestici (69%), běloši (17%), černoši (9%) a indiáni (4%). Náboženství římskokatolické (89%), dále metodisté, baptisté. Přirozený přírůstek obyvatel 2,8% ročně (1994). Střední délka života mužů 61 let, žen 66 let (1993). Negramotnost 26%. Urbanizace 61%. – Rozvojový agrární stát. Hrubý národní produkt 360 USD/obyv. (1993). Z ekonomicky aktivních obyvatel pracuje v zemědělství 30%, v průmyslu 17%. Obdělává se 11% území, pastviny zaujímají 46%, zalesněno 26% plochy. – Pěstuje se kukuřice, fazole, kasava, zelenina, tropické ovoce, kávovník, cukrová třtina. Chov skotu, prasat, koní. Rybolov. Těžba dřeva. Průmysl petrochemický, textilní, potravinářský (cukrovar, zpracování

masa, kávy). Doprava železniční i silniční, letiště. Přístavy Corinto, Puerto Cabezas. – Od roku 1522 byla Nikaragua součástí španělské koloniální říše. V roce 1821 získala nezávislost, v letech 1821 – 39 ve Středoamerické federaci. V letech 1912 – 33 byla okupována USA. Od roku 1927 odpor proti okupaci vedený generálem A. C. Sandinem. V letech 1936 – 79 vláda rodiny Somozů. V 80. letech levicová vláda (stav občanské války). V roce 1990 zastavení bojů, pluralitní volby. – Nikaragua je republika v čele s prezidentem. Zákonodárným orgánem je jednokomorové Národní shromáždění (92 poslanců, funkční období šest let).

Výskyt kaktusů v Nikaragui:

Acanthocereus

tetragonus

(*Opuntia*)

ficus-indica

f

guatemalensis

Epiphyllum

hookeri

oxypetalum

pittieri

thomasianum

Peniocereus

hirschtianus

Pereskia

lychnidiflora

Heliocereus

aurantiacus

Pilosocereus

leucocephalus

Hylocereus

costaricensis

polyrhizus

Pseudorhipsalis

ramulosa

Mammillaria

eichlamii

ruetii

Rhipsalis

baccifera

Melocactus

curvispinus

Selenicereus

grandiflorus

testudo

Nopalea

lutea

Stenocereus

eichlamii

Opuntia

cochenillifera

f

decumbens

Weberocereus

biolleyi

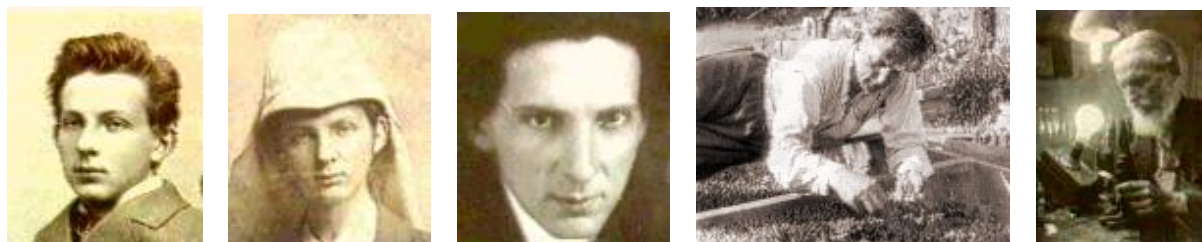
e

Lumír Král

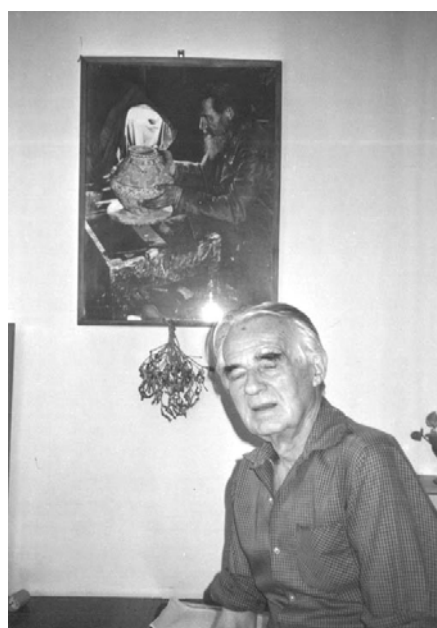
120 let - A. V. Frič

Bylo by chybou, kdybychom alespoň krátce nevzpomenuli jubileum našeho nejslavnějšího kaktusáře – A. V. Friče (1882 – 1944), který se narodil v Praze 8. září 1882 jako syn právníka. Letos by se tedy dožil 120 let. S pěstováním kaktusů začal jako mladý kluk a už jako 18letý mladík vycestoval studovat kaktusy na naleziště

v Jižní Americe. V průběhu dalších let podnikl do Ameriky celkem osm cest. Nové objevy kaktusů z každé cesty ovlivnily módu nejen u nás, ale v celé Evropě.

A. V. Frič objevil a popsal mnoho nových kaktusů, avšak odmítal užívat latinskou diagnózu, která byla povinně nutná od roku 1935. Platné zůstávají jen popisy před tímto rokem. Ve svém systému užívá několik nově utvořených názvů rodů, které jsou dnes bohužel vedeny jen jako synonyma. Z asi 20 jím popsaných rodů jsou dnes uznávány jen dva: *Neowerdermannia* a *Obregonia*. Podobně tomu je s jeho popisy druhů. Frič způsobil svým neuváženým a tvrdohlavým jednáním spoustu chyb, které se nedají už napravit. I přes všechny snahy zpochybnit jeho popisy, je A. V. Frič bezesporu naší největší kaktusářskou osobností, který ovlivnil nejednoho kaktusáře. Některé své poznatky publikoval v různých časopisech. Vypracoval nové systematické rozdělení kaktusů, prováděl mikroskopické pozorování semen, dnes již tak samozřejmé. Pořídil tři herbáře kaktusů, z nichž jeden je uložen v Národním muzeu. Vydal několik knih především pro děti, např. „Strýček indián“, „Hadí ostrov“ „Dlouhý lovec“, pak začal Frič v „Pestrém týdnu“ otiskovat kulturně národopisné obrázky Indiánů, později o dobrodružství Čerwuiše v Evropě. Obrazy ze života indiánů potom shrnul v knize „Indiáni Jižní Ameriky“, která vyšla v r.1943. Před válkou se přestal holit, přestal vycházet z Božíanky, žil ve svých sklenících a v laboratoři celý zaujat pokusy s užitkovými rostlinami. V zimě mu zmrzla opět sbírka kaktusů. Zachránil jen několik kousků a tak začal dělat znovu pokusy se zeleninou. Vytvořil několik zajímavých kříženců, které se objevily i na trhu. A. V. Frič zemřel dne 4.12.1944 na Bulovce, když po škrábnutí o hřebík v králíkárně dostal tetanus. České, ale i světové kaktusářství tak ztratilo velkou osobnost.

Syn A. V. Friče – Ivan ve dvou letech, na druhém snímku Ivan Frič v roce 1992

Dodnes nejsou Fričovi objevy kaktusů přesně zpracovány i když několik pokusů už bylo učiněno např. ve Fričianách nebo díky panu Buiningovi z Holandska. Zatím nejvíce informací o A. V. Fričovi přinesl Karel Crkal v knize „Lovec kaktusů“. Z rodiny se o pozůstalost Fričových objevů dlouhá léta nikdo nezabýval. Až po revoluci sáhla do rodinného archivu Yvonna Fričová a vydala několik knih. V televizi byl uveden nedávno pořad „Fričův rod“, kde se objevili i dnešní potomci našeho nejslavnějšího kaktusáře A. V. Friče. Letos vzpomínáme 120 let od jeho narození a tak jsem alespoň krátkým příspěvkem v našem zpravodaji připomenul tuto vsutku ojedinelou osobnost českého kaktusářství.

Lumír Král

Rod *Haworthia*

Velké oblíbenosti mezi kaktusáři mají nenáročně pěstované rostliny, někdy zvané též „ariokarpusy Jižní Afriky“ – a to rod *Haworthia*. Jsou to rostliny patřící do čeledi liliovitých, jejichž nejbližšími příbuznými jsou např. aloje nebo gasterie.

Jsou to trvalky, které v porovnání s druhy rodu *Aloe* mají podstatně menší listové růžice, rozložené těsně při zemi nebo jen na krátkém kmínku a některé druhy hodně připomínají tvarem mexické ariokarpusy. Tvar silně sukulentních listů je nesmírně rozmanitý a patří k největším sběratelským přednostem celého rodu. Jsou známy druhy s listy trávovitými, jiné mají listy tučně kýlovité nebo zanořené do země, z níž vystrkují jen malé plošky s průsvitnými okénky. Některé listy jsou posety perlovitými hrbolky, jiné průsvitnými pruhy nebo skvrnami, další zase brvami různé délky. Květy jsou drobné bílé a celkově nevýrazné, které rostou v řídkých hroznech na dlouhém stonku, a proto chybějí i na obrázcích ve většině publikací, což je jediným nedostatkem celého rodu.

Haworcie rostou převážně v Jihoafrické republice, v oblastech jižního Kapska, ojediněle i jinde v jižní nebo jihozápadní Africe. Pěstování nečiní velké potíže, jsou to spíše malé nenáročné rostliny, které zvládnou i úplní začátečníci. V omezeném prostoru na malé ploše lze vytvořit pěknou kolekci těchto rostlin.

Třídění rodu *Haworthia* provedlo vlastním originálním způsobem několik botaniků, a tak jsou údaje o počtu druhů různé. Číslo 150 lze v současné době brát jako důkaz, že je to jeden z nejpočetnějších rodů v ohromném množství sukulentů

Rozdělení rodu *Haworthia*

Bruce Bayer: *Haworthia Revisited, a Revision of the Genus*, 1999

1. Subgenus *Haworthia*

<i>Haworthia angustifolia</i> var.	<i>angustifolia</i>
	<i>altissima</i>
	<i>baylissii</i>
	<i>paucifolia</i>
<i>Haworthia arachnoidea</i> var.	<i>arachnoidea</i>
	<i>arenea</i>
	<i>namaquensis</i>
	<i>nigricans</i>
	<i>scabrispina</i>
	<i>setata</i>
	<i>xiphiophylla</i>
<i>Haworthia aristata</i>	
<i>Haworthia bayeri</i>	
<i>Haworthia blackburniae</i> var.	<i>blackburniae</i>
	<i>derustensis</i>
	<i>graminifolia</i>
<i>Haworthia bolusii</i> var.	<i>bolusii</i>
	<i>blackbeardiana</i>
<i>Haworthia chloracantha</i> var.	<i>chloracantha</i>
	<i>denticulifera</i>
	<i>subglauca</i>
<i>Haworthia cooperi</i> var.	<i>cooperi</i>
	<i>dielsiana</i>
	<i>gordoniana</i>
	<i>leightonii</i>
	<i>pilifera</i>
	<i>truncata</i>
	<i>venusta</i>
<i>Haworthia cymbiformis</i> var.	<i>cymbiformis</i>
	<i>incurvula</i>
	<i>obtusa</i>
	<i>ramosa</i>
	<i>reddii</i>
	<i>setulifera</i>
	<i>transiens</i>
<i>Haworthia decipiens</i> var.	<i>decipiens</i>
	<i>cyanea</i>
	<i>minor</i>
	<i>pringley</i>
<i>Haworthia emelyae</i> var.	<i>emelyae</i>
	<i>comptoniana</i>
	<i>major</i>
	<i>multifolia</i>

<i>Haworthia floribunda</i>	var.	<i>floribunda</i> <i>dentata</i> <i>major</i>
<i>Haworthia gracilis</i>	var.	<i>gracilis</i> <i>isabellae</i> <i>tenera</i> <i>picturata</i> <i>viridis</i>
<i>Haworthia heidelbergensis</i>	var.	<i>heidelbergensis</i> <i>minor</i> <i>scabra</i> <i>toonensis</i>
<i>Haworthia herbacea</i>	var.	<i>herbacea</i> <i>flaccida</i> <i>lupula</i> <i>paynei</i>
<i>Haworthia lockwoodii</i>		
<i>Haworthia maculata</i>	var.	<i>maculata</i> <i>intermedia</i>
<i>Haworthia magnifica</i>	var.	<i>magnifica</i> <i>acuminata</i> <i>atropusca</i> <i>dekanahii</i> <i>splendens</i>
<i>Haworthia maraisii</i>	var.	<i>maraisii</i> <i>meiringii</i> <i>notabilis</i>
<i>Haworthia marumiana</i>	var.	<i>marumiana</i> <i>archeri</i> <i>batesiana</i> <i>dimorpha</i> <i>viridis</i>
<i>Haworthia mirabilis</i>	var.	<i>mirabilis</i> <i>badia</i> <i>beukmannii</i> <i>calcerea</i> <i>consaguinea</i> <i>paradoxa</i> <i>sublineata</i> <i>triebneriana</i>
<i>Haworthia monticola</i>	var.	<i>monticola</i> <i>asema</i>
<i>Haworthia mucronata</i>	var.	<i>mucronata</i> <i>habdomadis</i> <i>inconfluens</i> <i>morrisiae</i> <i>rycroftiana</i>
<i>Haworthia mutica</i>	var.	<i>mutica</i> <i>nigra</i>
<i>Haworthia nortieri</i>	var.	<i>nortieri</i> <i>globosifera</i> <i>pehlemanniae</i>
<i>Haworthia outeniquensis</i>		
<i>Haworthia parksiana</i>		
<i>Haworthia pubescens</i>	var.	<i>pubescens</i> <i>livida</i>
<i>Haworthia pulchella</i>	var.	<i>pulchella</i> <i>globifera</i>
<i>Haworthia pygmaea</i>	var.	<i>pygmaea</i> <i>argenteo-maculosa</i>

Haworthia reticulata var. *reticulata*
attenuata
hurlingii
subregularis

Haworthia retusa
Haworthia semiviva
Haworthia serrata
Haworthia springbokvlakensis
Haworthia truncata var. *truncata*
maughanii
Haworthia turgida var. *turgida*
longibracteata
suberecta

Haworthia variegata var. *variegata*
hemicypta
modesta
petrophila

Haworthia vlokii
Haworthia wittebergensis
Haworthia zantneriana var. *zantneriana*
minor

2. Subgenus *Hexangularis*

Haworthia attenuata var. *attenuata*
radula

Haworthia bruynsii
Haworthia coarctata var. *coarctata*
f. *greenii*
adelaidensis
tenuis

Haworthia fasciata
Haworthia glabrata
Haworthia glauca var. *glauca*
herrei

Haworthia koelmaniorum var. *koelmaniorum*
mcmurtryi

Haworthia limifolia var. *limifolia*
gigantea
ubomboensis

Haworthia longiana
Haworthia nigra var. *nigra*
diversifolia

Haworthia pungens
Haworthia reinwardtii var. *reinwardtii*
f. *chalumnensis*
f. *kaffirdriftensis*
f. *olivacea*
f. *zebrina*

Haworthia scabra var. *brevicula*
scabra
lateganiae
morrissiae
starkiana

Haworthia sordida var. *sordida*
lavranii

Haworthia venosa subs. *venosa*
granulata
tesselata
woolleyi

Haworthia viscosa

3. Subgenus Robustipedunculares

Haworthia kingiana

Haworthia marginata

Haworthia minima var. *minima*
poellnitziana

Haworthia pumila

Lumír Král

Miroslav Přerovský – in memoriam

24.9.1937 - 3.11.2002

S hlubokým zármutkem jsme přijali zprávu o úmrtí dlouholetého člena našeho Klubu a zároveň Klubu kaktusářů v Porubě, dobrého kamaráda - pana Miroslava Přerovského. Odešel bez rozloučení ve věku 65 let, kdy jej zradilo zdraví. Než odešel do důchodu pracoval v SmEZ v Ostravě jako dispečer. Kaktusy začal pěstovat ve skleničkách na balkoně panelákového bytu v Ostravě - Porubě, později postavil skleník a pařeniště v Martinově na zahradě u tchýně. Tento skleník byl při povodních 1997 zcela pod vodou a sbírka téměř celá zničena. Začal znovu v nově postaveném skleníku z hliníkové konstrukce a termoplastů. Od počátku měl vynikající úspěchy s výsevy i roubováním kaktusů. Jeho oblíbenými rostlinami byli tzv. „mexikáni“, avšak pěstoval i notokaktusy gymna a další. Prakticky do poslední chvíle navštěvoval všechny naše schůzky, avšak největší podíl kaktusářské činnosti odvedl v porubském Klubu kaktusářů, kde zastával dlouhá léta funkci jednatele až do roku 1999. Měl mnoho přátel po celé republice. Odešel pracovitý, skromný člověk, který měl rád přírodu a lidi. Ostravští kaktusáři na něj nikdy nezapomenou a zůstane navždy v jejich srdcích.

Miroslav Přerovský s Rudolfem Šubíkem při přednášce v Ostravě, na druhém snímku starý skleník v Martinově, který byl při záplavách roku 1997 zcela pod vodou.

Z naší činnosti

Za nepřítomnosti předsedy Lumíra Krále vedl schůzi dne 4.11. Ing Skoumal. V úvodu schůze nám přítel Král telefonicky oznámil smutnou událost o úmrtí přítele Miroslava Přerovského, jehož památku jsme uctili minutou ticha. Přítel Skoumal oznámil ceny a podmínky odběru časopisu Kaktusy 2003. Cena časopisu Kaktusy 2003 zůstává na rok stejná a to ve výši 220,- Kč plus poštovné, které by mělo činit asi 10,- Kč na jedem ročník. Při individuálním přímém zasílání jednoho čísla přímo na adresu členů činí poštovné 60,- Kč na ročník. Požádal členy o nahlášení předběžných požadavků na odběr tohoto časopisu. V diskusi padly otázky na cenu Ostníku 2003. Zatím cena není stanovena a bude projednána s tiskárnou. Byla projednána příprava Mikulášské tomboly do které přislíbili dodat rostliny: př. Ostravský 30-40 ks, Bunček 30 ks, Plesník 20-30 ks, Úředníček 25 ks, Macura 10 ks, Litner 15 ks, Kubita a Válek dohromady 40 ks.

Vlastní přednáška byla z vlastních dia př. Skoumala, Jednalo se převážně o detaily květů rodu *Turbinicarpus* s popisem jejich úspěšného pěstování v předokenních skleničkách v penelákovém bytě. Jako substrát je použit nepřesátý říční písek (Mohelnice), zálivka 3 – 4x za rok a úpal na teploty až 50°C. Zimování i s celým skleničkem v panelákovém sklepě při teplotě cca 10 - 12°C. Přesazování až po roztržení květináče (4 – 5 cm). V druhé části přednášky byly probrány metody fotografování kaktusů, použití různých fotoaparátů a mezikroužků pro makro, volba filmu a nasvětlení.

Ing. Vladimír Skoumal

OBSAH ROČNÍKU 2002

OBSAH – LEDEN 2002

Z literatury	2
Drobničky	6
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXV.	6
Zeměpis od A do Z – část 15.	9
Kaktusy ve Vesmíru	12
Julius Matis - Dáma s čudným ovocím	14
Z naší činnosti	15
Informace	16

OBSAH – ÚNOR 2002

Z literatury	18
Rod Conophytum XIV.	20
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXV.	23
Saguaro	27
Chvála selenicereusům	28
Z naší činnosti	30
Nabídka, poptávka	31
Informace	31

OBSAH – BŘEZEN 2002

Z literatury	34
--------------	----

Rod Conophytum XV.	37
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXVI.	40
Zeměpis od A do Z – část 16. (Kolumb)	44
Z naší činnosti	46
Usnesení	47
Naši jubilanti	48
Informace	48

OBSAH – DUBEN 2002

Z literatury	50
Gymnocalycium Pfeif. ex Mittler XXVII.	55
Setkání gymnofilů – Eugendorf 2002	59
Zeměpis od A do Z – 17.(Kostarika)	60
Z naší činnosti	61
Kaktusářské rozjímání u novin	62
Opustili naše řady	62
Keramika od Polášků	63
Informace	64
Apríl !	64

OBSAH – KVĚTEN 2002

Z literatury	66
--------------	----

Drobníčky	68
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XVIII.	68
Zeměpis od A do Z – část 18. (Kuba)	74
Naši jubilanti	76
Ohlédnutí zpět a pohled dopředu	76
Ohlédnutí zpět, část 2., norma a ceny	77
Střípky a drobníčky z minulosti spolku	78
Z naší činnosti	79
Informace	80

OBSAH – ČERVEN 2002

Z literatury	82
Drobníčky	84
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXIX.	85
Z naší činnosti	103
Naši jubilanti	103
Nabídka, poptávka	103
Informace	104

OBSAH – ZÁŘÍ 2002

Z literatury	106
Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXX.	108
Inzeráty kaktusů	130
Výstava kaktusů v Porubě	131
Z naší činnosti	131
Naši jubilanti	131
Pobeskydí 2002	132
Informace	132

OBSAH – ŘÍJEN 2002

Z literatury	134
--------------	-----

Gymnocalycium Pfeiffer ex Mittler XXXI.	136
Zeměpis od A do Z – část 19.(Mexiko 1)	139
Z naší činnosti	147
Naši jubilanti	147
Vtip měsíce	147
Ukončení sezóny	148
Informace	148

OBSAH – LISTOPAD 2002

Z literatury	150
Drobníčky	152
Výživa rostlin – hnojiva	152
Z naší činnosti	154
Rod Conophytum – současný stav	154
Zeměpis od A do Z – část 20.(Mexiko 2)	158
Naši jubilanti	164
Informace	164

OBSAH – PROSINEC 2002

Z literatury	166
Drobníčky	168
Charakteristika nejdůležitějších zemin...	168
Zeměpis od A do Z – 21.(Nikaragua)	170
120 let – A. V. Frič	171
Rod Haworthia	173
Miroslav Přerovský – in memoriam	177
Z naší činnosti	178
Obsah ročníku 2002	178
Vtipy na Silvestra	179
PF 2003	180

Vtipy na Silvestra

Setkají se dva vášniví mladší kaktusáři nad utěšenou sbírkou ve velkém pařeništi. „Jaro je tady, krásně Ti to roste a Ty jsi pořád jakýsi zamlklý. Nepodařil se Ti výsev, nebo co?“ „Ale podařil až moc. Na Silvestra jsem se vysemenil do cizího pařeniště a teď čekáme úrodu !“

Stojí dva staří kaktusáři ve skleníku a probírají zkušenosti s roubováním. „Tak se mi zdá, že už si přestal roubovat, nebo ne? S tím roubováním do rozštěpu jsi mívával pěkný úspěch“. Máš pravdu, ale na roubování do rozštěpu už nemám sílu a sehnat nějakou podložku je už také náročné, drahé a riskantní !

„Kam se tak k večeru ještě nahonem ženete paní Kozlová?“ „Ále jenom do skleníku, podívat se jestli ten můj starý kozel tam opravdu zalévá kaktusy, nebo tam má tu kozu ze sousední zahrádky !“

MUDr. Vladimír Plesník

PF 2003

Bílá voda na zalévání kaktusů, může v některých rukou dělat zázraky.

Redaktor Ostníku přeje všem našim čtenářům a spolupracovníkům do Nového roku 2003 především hodně zdraví, štěstí a spokojenosti jak v rodinném kruhu, tak i mezi svými přáteli, zajímavé a poutavé články v Ostníku, ale především hodně radosti se svými pichlavými rostlinkami.

Informace

--- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním diapozitivů a přednáškou se konají každé první pondělí v měsíci (mimo letních prázdnin) od 17.hodin na ubytovně ČD v sadu B.Němcové. Přijďte mezi nás.

--- Internetové stránky našeho Klubu: <http://www.gardening.cz/ostnik>

--- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@iol.cz

Adresy autorů:

Král Lumír, K. Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6956944, 0723 274571
MUDr. Plesník Vladimír, Nezvalovo nám. 846, 708 00 Ostrava – Poruba, tel.: 069 – 6910790
Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.
Tůma Milan, Podroužkova 1679, 708 00 Ostrava – Poruba

OSTNÍK

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, prosinec 2002
Šéfredaktor: Lumír Král K.Šmidkeho 1816, 708 00 Ostrava – Poruba, tel: 6956944, 0723 274571
Objednávky a distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bayera 6039, 708 00 O.-Poruba, tel: 6951955.